

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI
(EĞİTİMİN SOSYAL VE TARİHİ TEMELLERİ)

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
GAZİ EĞİTİM FAKÜLTESİ BİRİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN
MADDE BAĞIMLILIĞI İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Gülistan AKPINAR ÖZDEMİR

Ankara
Mayıs, 2011

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI
(EĞİTİMİN SOSYAL VE TARİHİ TEMELLERİ)

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
GAZİ EĞİTİM FAKÜLTESİ BİRİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN
MADDE BAĞIMLILIĞI İLE
İLGİLİ GÖRÜŞLERİ

YÜKSEKLİSANS TEZİ

Gülistan AKPINAR ÖZDEMİR

Danışman: Prof. Dr. Ülker AKKUTAY

Ankara
Mayıs, 2011

Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼đ¼'ne

G¼listan AKPINAR ÖZDEMİR'in "Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fak¼ltesi Birinci Sınıf Öğrencilerinin Madde Bağımlılığı İle İlgili Gör¼şleri" başlıklı tezi 08.06.2011 tarihinde, j¼rimiz tarafından Eğitim Programları ve Öğretim Ana Bilim Dalında Y¼KSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

¼ye (Tez Danışmanı): Prof. Dr. ¼lker AKKUTAY .....

¼ye : Prof. Dr. M. Çağatay ÖZDEMİR .....

¼ye : Prof. Dr. Zehra ARIKAN .....

ÖNSÖZ

Bu araştırma, Gazi Üniversite Gazi Eğitim Fakültesi Birinci Sınıf Öğrencilerinin Madde Bağımlılığı ile İlgili Görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Araştırmanın tamamında yardım ve desteklerini esirgemeyen tez danışmanım;

Prof. Dr. Ülker AKKUTAY' a minnettar olduğumu belirtmek isterim. Araştırmada kullanılan anket sorularını hazırlamamda yardımcı olan Prof. Dr. Zehra Arıkan'a ve çeviri konusundaki yardımlarından dolayı Faruk Ölmez ve Nilüfer Yıldız Göl'e teşekkürü borç bilirim.

Yüksek Lisans eğitimim süresince gelişimime katkıda bulunan Prof.Dr. Çağatay ÖZDEMİR'e ve Prof. Dr. Tayip DUMAN'a, Doç. Dr. Yücel GELİŞLİ'ye sonsuz teşekkür ederim. Ayrıca sevgisi, desteği ve anlayışı ile hep yanımda duran sevgili eşime ve aileme; araştırma verilerinin toplanması aşamalarında yardımlarını esirgemeyen öğretim elamanları ile ölçek formlarını büyük bir ciddiyetle dolduran öğrencilere de teşekkür ederim.

GÜLİSTAN AKPINAR ÖZDEMİR

ÖZET

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
GAZİ EĞİTİM FAKÜLTESİ BİRİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN
MADDE BAĞIMLILIĞI İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ

AKPINAR ÖZDEMİR, Gülistan

Yüksek Lisans, Eğitimin Sosyal ve Tarihi Temelleri Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ülker AKKUTAY

Mayıs–2011, 207 sayfa

Bu Araştırmanın amacı; Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Birinci Sınıf Öğrencilerinin Madde Bağımlılığı ile İlgili Görüşlerini belirlemektir.

Betimleme modelinin kullanıldığı araştırmanın evrenini, 2009-2010 Eğitim Öğretim Yılında, Gazi Üniversitesinde Gazi Eğitim Fakültesi birinci sınıfta öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise 2009-2010 eğitim öğretim yılında Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi birinci sınıf öğrencileri içinden tesadüfi yöntemle seçilmiş 2035 öğrenci oluşturmaktadır.

Araştırmada, ölçme aracı olarak, araştırmacı tarafından hazırlanan anket kullanılmıştır. Geçerliliği ve güvenilirliği hesaplanmıştır. Yapılan analizler sonucunda ölçeğin dört faktörlü bir yapıya sahip olduğu düşünülmüştür. Verilerin analizi için SPSS 13.0 paket programından yararlanılarak veriler üzerinde gerekli istatistiksel çözümlenmeler yapılmıştır.

Araştırma bulgularına göre; öğrenciler başlıca madde bağımlısı olma nedenlerinin sosyal çevre ve arkadaşlardan kaynaklandığını düşünmektedir. Ayrıca öğrencilerin bağımlılık yapan maddelerin zararlarını bildikleri için madde bağımlısı olmadıkları görülmüştür. Öğrencilerin, maddenin her yönüyle zararlarına ilişkin farkındalıklarının yüksek çıkmıştır. Erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre madde bağımlılığına karşı farkındalıklarının daha fazla olduğu görülmüştür. Aile içi ilişkiler madde bağımlılığının önlenmesi konusunda en önemli etkenler arasında yer almıştır. Ailesi ile kalan öğrencilerin uyuşturucu maddelerin zararlarına ilişkin farkındalıklarının özel yurttan kalan öğrencilere göre daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Öğrenciler, bağımlılık yapıcı maddelerin en fazla kapalı alanlarda kullanılmaması görüşüne katılmıştır.

Anahtar kelimeler: Madde bağımlılığı, üniversite öğrencileri

ABSTRACT

GAZI UNIVERSITY
GAZI EDUCATION FACULTY YEAR ONE STUDENT'S ATTITUDES TO
SUBSTANCE ADDICTION

AKPINAR OZDEMIR, Gulistan

Post Graduate Schools of Education, Social Sciences and Historical Studies

Thesis Consultant: Prof. Dr. Ulker AKKUTAY

May-2011, 207 Pages

Purpose of the Research; The identify first year student attitudes towards substance addiction at Gazi University, Faculty of Education.

The research was conducted by the use of the descriptive methodology and the research universe was limited to first year students in the 2009-2010 academic year at Gazi University, Faculty of Education. The research samples consisted of 2035 randomly selected students from The Faculty of Education at Gazi University, whom were attending their first year in the 2009-2010 academic year.

A survey has been used that has been prepared by the researcher. The validity and the reliability have been evaluated. The analysis of the measurement has shown that it is made up of four factors. The required statistical evaluation has been carried out on the resulting data via the use of SPSS 13.0.

According to the research; students believe the main reason for substance addiction was a result of social environment and friendships. Further, it has been observed that students were not addictive to such substances as they were aware of the negative effects. Student's awareness in all aspects has been high. It has been observed that male students have a higher awareness when compared to female students. According to the research, family relationships has been the most important preventative in the use of addictive substances among students. It has been indicated that the awareness towards the negative effects of substance addiction was higher in students that live at home with their parents when compared to students who live at a private dormitory. Students agreed the most that addictive substances should not be used in enclosed environments.

Keywords: Substance Addition, University Students

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI.....	I
ÖNSÖZ	II
ÖZET	III
ABSTRACT.....	IV
İÇİNDEKİLER	V
TABLolar LİSTESİ	XII
KISALTMALAR LİSTESİ.....	XVII

BÖLÜM I

1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Amaç	3
1.3. Önem	4
1.4. Sınırlılıklar	5
1.5. Varsayımlar	5
1.6. Tanımlar	5

BÖLÜM II

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	8
2.1. MADDE BAĞIMLILIĞI İLE İLGİLİ KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	8
2.1.1. Bağımlılık	8
2.1.2. Bağımlılık Tarihi	9
2.1.3. Bağımlılık Yapan Maddeler	12
2.1.4. Bağımlılık Evreleri	16
2.1.5. Bağımlılığın Nedenleri	17
2.1.6. Ergenlik Özellikleri	19
2.1.7. Madde Bağımlılığı ile İlgili Risk Etmenleri	19
2.1.8. Bağımlı Kişilere Karşı Olması Gereken Tavrı ve Tutumlar	22
2.1.9. Madde Bağımlılığını Önleme	22
2.2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	
2.2.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	25
2.2.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.....	32

BÖLÜM III

3. YÖNTEM.....	37
3.1. Araştırmanın Modeli	37
3.2. Evren ve Örneklem.....	37
3.3. Verilerin Toplanması	37
3.4. Verilerin Analizi	40

BÖLÜM IV

4. BULGULAR VE YORUM	42
4.1. ÖĞRENCİLERE İLİŞKİN KİŞİSEL BİLGİLER	42
4.1.1. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımları	42
4.1.2. Öğrencilerin Mezun Oldukları Liseye Göre Dağılımları.....	43
4.1.3. Öğrencilerin Üniversiteden Önceki Yaşam Alanına Göre Dağılımları	44
4.1.4. Öğrencilerin Üniversiteden Önce Yaşadıkları Bölgeye Göre Dağılımları	44
4.1.5. Öğrencilerin Halen Yaşadıkları Alana Göre Dağılımları	45
4.1.6. Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Bölümlere Göre Dağılımları ...	46
4.1.7. Öğrencilerin Ailelerinin Gelir Durumuna Göre Dağılımları	49
4.1.8. Öğrencilerin Anne ve Babalarının Çalışma Durumuna Göre Dağılımları	50
4.1.9. Öğrencilerin Öğrenci Olarak Aylık Gider Durumuna Göre Dağılımları	51
4.1.10. Öğrencilerin Aile Yapısına Göre Dağılımları.....	52
4.1.11. Öğrencilerin Aile Bireyleriyle İlişki Durumuna Göre Dağılımları	53
4.1.12. Öğrencilerin Anne ve Babalarının Eğitim Durumuna Göre Dağılımları	54
4.2. MADDE BAĞIMLILIĞI KONUSUNDA ÖĞRENCİLERİN GÖRÜŞLERİNE İLİŞKİN BULGULAR	55
4.2.1. Madde Bağımlılığına İlişkin Öğrenci Görüşler.....	55
4.2.1.1. Öğrencilerin Madde Bağımlılığına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı	56
4.3. KİŞİSEL DEĞİŞKENLERE GÖRE ÖĞRENCİLERİN MADDE BAĞIMLILIĞI KONUSUNDAKİ GÖRÜŞLERİNE İLİŞKİN BULGULAR	58
4.3.1. Cinsiyetlerine Göre Öğrencilerin Madde Bağımlılığına İlişkin Görüşleri	58

4.3.1.1. Cinsiyetlerine Göre Öğrencilerin Madde Bağımlısı Olma Nedenine İlişkin Görüşleri	58
4.3.1.2. Cinsiyetlerine Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Maddenin Zararlarına İlişkin Görüşleri	61
4.3.1.3. Cinsiyetlerine Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Maddeyi Kullanmama Nedenine İlişkin Görüşleri	62
4.3.1.4. Cinsiyetlerine Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Madde Hakkında Bilgilenmeye İlişkin Görüşleri	63
4.3.2. Mezun Oldukları Liseye Göre Öğrencilerin Madde Bağımlılığına İlişkin Görüşleri	65
4.3.2.1. Mezun Oldukları Liseye Göre Öğrencilerin Madde Bağımlısı Olma Nedenine İlişkin Görüşleri	65
4.3.2.2. Mezun Oldukları Liseye Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Maddelerin Zararlarına İlişkin Görüşleri	67
4.3.2.3. Mezun Oldukları Liseye Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Maddeyi Kullanmama Nedenine İlişkin Görüşleri	70
4.3.2.4. Mezun Oldukları Liseye Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan	71
4.3.3. Üniversiteden Önceki Yaşam Alanına Göre Öğrencilerin Madde Bağımlılığına İlişkin Görüşleri	73
4.3.3.1. Üniversiteden Önceki Yaşam Alanına Göre Öğrencilerin Madde Bağımlısı Olma Nedenine İlişkin Görüşleri	74
4.3.3.2. Üniversiteden Önceki Yaşam Alanına Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Maddenin Zararlarına İlişkin Görüşler	75
4.3.3.3. Üniversiteden Önceki Yaşam Alanına Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Maddeyi Kullanmama Nedenine İlişkin Görüşleri	77
4.3.3.4. Üniversiteden Önceki Yaşam Alanına Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Madde Hakkında Bilgilenmeye İlişkin Görüşleri	78
4.3.4. Üniversiteden Önce Yaşanılan Bölgeye Göre Öğrencilerin Madde ağımlılığına İlişkin Görüşleri	80
4.3.4.1. Üniversiteden Önce Yaşanılan Bölgeye Göre Öğrencilerin Madde Bağımlısı Olma Nedenine İlişkin Görüşleri	80
4.3.4.2. Üniversiteden Önce Yaşanılan Bölgeye Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Maddenin Zararlarına İlişkin görüşleri	82

4.3.4.3. Üniversiteden Önce Yaşanılan Bölgeye Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Maddeyi Kullanmama Nedenine İlişkin Görüşleri	84
4.3.4.4. Üniversiteden Önce Yaşanılan Bölgeye Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Madde Hakkında Bilgilenmeye İlişkin Görüşleri.....	86
4.3.5. Halen Yaşanılan Alana Göre Öğrencilerin Madde Bağımlılığına İlişkin Görüşleri	88
4.3.5.1. Halen Yaşanılan Alana Göre Öğrencilerin Madde Bağımlısı Olma Nedenine İlişkin Görüşleri	88
4.3.5.2. Halen Yaşanılan Alana Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Maddenin Zararlarına İlişkin Görüşleri	92
4.3.5.3. Halen Yaşanılan Alana Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Maddeyi Kullanmama Nedenine İlişkin Görüşler	95
4.3.5.4. Halen Yaşanılan Alana Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Madde Hakkında Bilgilenmeye İlişkin Görüşleri.....	97
4.3.6. Öğrenim Gördükleri Bölümlere Göre Öğrencilerin Madde Bağımlılığına İlişkin Görüşleri	100
4.3.6.1. Öğrenim Gördükleri Bölümlere Göre Öğrencilerin Madde Bağımlısı Olma Nedenine İlişkin Görüşleri	100
4.3.6.2. Öğrenim Gördükleri Bölümlere Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Maddenin Zararlarına İlişkin Görüşleri	105
4.3.6.3. Öğrenim Gördükleri Bölümlere Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Maddeyi Kullanmama Nedenine İlişkin Görüşleri	110
4.3.6.4. Öğrenim Gördükleri Bölümlere Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Madde Hakkında Bilgilenmeye İlişkin Görüşleri	113
4.3.7. Ailelerinin Ekonomik Durumuna Göre Öğrencilerin Madde Bağımlılığına İlişkin Görüşleri	117
4.3.7.1. Ailelerinin Ekonomik Durumuna Göre Öğrencilerin Madde Bağımlısı Olma Nedenine İlişkin Görüşleri	117
4.3.7.2. Ailelerinin Ekonomik Durumuna Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Maddenin Zararlarına İlişkin Görüşleri	119

4.3.7.3. Ailelerinin Ekonomik Durumuna Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Maddeyi Kullanmama Nedenine İlişkin Görüşleri.....	121
4.3.7.4. Ailelerinin Ekonomik Durumuna Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Madde Hakkında Bilgilenmeye İlişkin Görüşleri	123
4.3.8. Annenin Çalışma Durumuna Göre Öğrencilerin Madde Bağımlılığına İlişkin Görüşleri	125
4.3.8.1. Annenin Çalışma Durumuna Göre Öğrencilerin, Madde Bağımlısı Olma Nedenine İlişkin Görüşleri	125
4.3.8.2. Annenin Çalışma Durumuna Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Maddenin Zararlarına İlişkin Görüşleri	126
4.3.8.3. Annenin Çalışma Durumuna Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Maddeyi Kullanmama Nedenine İlişkin Görüşleri	128
4.3.8.4. Annenin Çalışma Durumuna Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Madde Hakkında Bilgilenmeye İlişkin Görüşleri	129
4.3.9. Babanın Çalışma Durumuna Göre Öğrencilerin Madde Bağımlılığına İlişkin Görüşleri	130
4.3.9.1. Babanın Çalışma Durumuna Göre Öğrencilerin, Madde Bağımlısı Olma Nedenine İlişkin Görüşleri ...	130
4.3.9.2. Babanın Çalışma Durumuna Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Maddenin Zararlarına İlişkin Görüşleri	131
4.3.9.3. Babanın Çalışma Durumuna Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Maddeyi Kullanmama Nedenine İlişkin Görüşleri.....	133
4.3.9.4. Babanın Çalışma Durumuna Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Madde Hakkında Bilgilenmeye İlişkin Görüşleri	134
4.3.10. Öğrencilerin, Aylık Gider Durumuna Göre Madde Bağımlılığına İlişkin Görüşleri	135
4.3.10.1. Öğrencilerin, Aylık Gider Durumuna Göre Madde Bağımlısı Olma Nedenine İlişkin Görüşleri	135
4.3.10.2. Öğrencilerin, Aylık Gider Durumuna Göre Bağımlılık Yapan Maddenin Zararlarına İlişkin Görüşleri	138

4.3.10.3. Öğrencilerin, Aylık Gider Durumuna Göre Bağımlılık Yapan Maddeyi Kullanmama Nedenine İlişkin Görüşleri.....	140
4.3.10.4. Öğrencilerin, Aylık Gider Durumuna Göre Bağımlılık Yapan Madde Hakkında Bilgilenmeye İlişkin Görüşleri	142
4.3.11. Aile Yapılarına Göre Öğrencilerin Madde Bağımlılığına İlişkin Görüşleri.....	144
4.3.11.1. Aile Yapılarına Göre Öğrencilerin, Madde Bağımlısı Olma Nedenine İlişkin Görüşleri	144
4.3.11.2. Aile Yapılarına Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Maddenin Zararlarına İlişkin Görüşleri	146
4.3.11.3. Aile Yapılarına Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Maddeyi Kullanmama Nedenine İlişkin Görüşleri	147
4.3.11.4. Aile Yapılarına Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Madde Hakkında Bilgilenmeye İlişkin Görüşleri	149
4.3.12. Aile Bireyleriyle İlişki Durumuna Göre Öğrencilerin Madde Bağımlılığına İlişkin Görüşleri	150
4.3.12.1. Aile Bireyleriyle İlişki Durumuna Göre Öğrencilerin, Madde Bağımlısı Olma Nedenine İlişkin Görüşleri ...	150
4.3.12.2. Aile Bireyleriyle İlişki Durumuna Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Maddenin Zararlarına İlişkin Görüşleri	152
4.3.12.3. Aile Bireyleriyle İlişki Durumuna Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Maddeyi Kullanmama Nedenine İlişkin Görüşleri	154
4.3.12.4. Aile Bireyleriyle İlişki Durumuna Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Madde Hakkında Bilgilenmeye İlişkin Görüşleri.....	155
4.3.13. Babanın Eğitim Durumuna Göre Öğrencilerin Madde Bağımlılığına İlişkin Görüşleri	157
4.3.13.1. Babanın Eğitim Durumuna Göre Öğrencilerin, Madde Bağımlısı Olma Nedenine İlişkin Görüşleri	157
4.3.13.2. Babanın Eğitim Durumuna Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Maddenin Zararlarına İlişkin Görüşler	160
4.3.13.3. Babanın Eğitim Durumuna Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Maddeyi Kullanmama Nedenine İlişkin Görüşleri	162

4.3.13.4. Babanın Eğitim Durumuna Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Madde Hakkında Bilgilenmeye İlişkin Görüşleri.....	163
4.3.14. Annenin Eğitim Durumuna Göre Öğrencilerin Madde Bağımlılığına İlişkin Görüşleri	165
4.3.14.1. Annenin Eğitim Durumuna Göre Öğrencilerin, Madde Bağımlısı Olma Nedenine İlişkin Görüşleri .	165
4.3.14.2. Annenin Eğitim Durumuna Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Maddenin Zararlarına İlişkin Görüşleri	168
4.3.14.3. Annenin Eğitim Durumuna Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Maddeyi Kullanmama Nedenine İlişkin Görüşleri	171
4.3.14.4. Annenin Eğitim Durumuna Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Madde Hakkında Bilgilenmeye İlişkin Görüşleri	173
4.3.15. Üniversite Birinci Sınıf Öğrencilerinin Bağımlılık Yapıcı Maddelerin Kullanıldığı Ortamlar Hakkında Görüşleri.....	175
4.3.16. Üniversite Birinci Sınıf Öğrencilerinin Bağımlılık Yapıcı Korunma Yolları Hakkında Görüşleri	176

BÖLÜM V

5. SONUÇ ve ÖNERİLER	178
5.1. Sonuçlar	178
5.2. Öneriler	184
KAYNAKÇA	186
EKLER	198

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo No-	Tablo Adı
Tablo 1.	Veri Toplama Aracı Geçerlik- Güvenirlik Analizi Sonuçları 39
Tablo 2.	Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımları.....42
Tablo 3.	Öğrencilerin Mezun Oldukları Liseye Göre Dağılımları 43
Tablo 4.	Öğrencilerin Üniversiteden Önceki Yaşam Alanına Göre Dağılımları 44
Tablo 5.	Öğrencilerin Üniversiteden Önce Yaşadıkları Bölgeye Göre Dağılımları ...45
Tablo 6.	Öğrencilerin Halen Yaşadıkları Alana Göre Dağılımları 46
Tablo 7.	Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Bölümlere Göre Dağılımları.....47
Tablo 8.	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Merkezi Sisteme Kayıtlı Öğrenci Sayılarına Göre Dağılımları 47
Tablo 9.	Öğrencilerin Ailelerinin Gelir Durumuna Göre Dağılımları.....49
Tablo 10.	Öğrencilerin Annelerinin Çalışma Durumuna Göre Dağılımları 50
Tablo 11.	Öğrencilerin Babalarının Çalışma Durumuna Göre Dağılımları 51
Tablo 12.	Öğrencilerin Öğrenci Olarak Aylık Gider Durumuna Göre Dağılımları.....52
Tablo 13.	Öğrencilerin Aile Yapısına Göre Dağılımları.....53
Tablo 14.	Öğrencilerin Aile Bireyleriyle İlişki Durumuna Göre Dağılımları 53
Tablo 15.	Öğrencilerin Babalarının Eğitim Durumuna Göre Dağılımları.....54
Tablo 16.	Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Durumuna Göre Dağılımları 55
Tablo 17.	Madde Bağımlılığı Konusunda Öğrenci Görüşlerine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....56
Tablo 18.	Cinsiyetlerine Göre Öğrencilerin Madde Bağımlısı Olma Nedenine İlişkin Görüşlerinin t Testi Sonuçları.....59
Tablo 19.	Cinsiyetlerine Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Maddenin Zararlarına İlişkin Görüşlerinin t Testi Sonuçları 61
Tablo 20.	Cinsiyetlerine Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Maddeyi Kullanmama Nedenine İlişkin Görüşlerinin t Testi Sonuçları 63
Tablo 21.	Cinsiyetlerine Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Madde Hakkında Bilgilenebilirliğine İlişkin Görüşlerinin t Testi Sonuçları.....64
Tablo 22.	Mezun Oldukları Liseye Göre Öğrencilerin Bağımlısı Olma Nedenine İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları.....65
Tablo 23.	Mezun Oldukları Liseye Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Maddelerin Zararlarına İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları 68

Tablo 24. Mezun Oldukları Liseye Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Maddeyi Kullanmama Nedenine İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları.....	70
Tablo 25. Mezun Oldukları Liseye Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Madde Hakkında Bilgilenmeye İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları.....	72
Tablo 26. Üniversiteden Önceki Yaşam Alanına Göre Öğrencilerin Madde Bağımlısı Olma Nedenine İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları.....	74
Tablo 27. Üniversiteden Önceki Yaşam Alanına Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Maddenin Zararlarına İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları.....	76
Tablo 28. Üniversiteden Önceki Yaşam Alanına Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Maddeyi Kullanmama Nedenine İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları.....	77
Tablo 29. Üniversiteden Önceki Yaşam Alanına Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Madde Hakkında Bilgilenmeye İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları.....	79
Tablo 30. Üniversiteden Önce Yaşanılan Bölgeye Göre Öğrencilerin Madde Bağımlısı Olma Nedenine İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları.....	80
Tablo 31. Üniversiteden Önce Yaşanılan Bölgeye Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Maddelerin Zararlarına İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları.....	82
Tablo 32. Üniversiteden Önce Yaşanılan Bölgeye Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Maddeyi Kullanmama Nedenine İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları.....	85
Tablo 33. Üniversiteden Önce Yaşanılan Bölgeye Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Madde Hakkında Bilgilenmeye İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları.....	86
Tablo 34. Halen Yaşanılan Alana Göre Öğrencilerin Madde Bağımlısı Olma Nedenine İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları	88
Tablo 35. Halen Yaşanılan Alana Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Maddenin Zararlarına İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları	92
Tablo 36. Halen Yaşanılan Alana Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Maddeyi Kullanmama Nedenine İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları.....	96
Tablo 37. Halen Yaşanılan Alana Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Madde Hakkında Bilgilenmeye İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları.....	98

Tablo 38. Öğrenim Gördükleri Bölümlere Göre Öğrencilerin Madde Bağımlısı Olma Nedenine İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları.....	100
Tablo 39. Öğrenim Gördükleri Bölümlere Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Maddenin Zararlarına İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları.....	105
Tablo 40. Öğrenim Gördükleri Bölümlere Göre Bağımlılık Yapan Maddeyi Kullanmama Nedenine İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları.....	110
Tablo 41. Öğrenim Gördükleri Bölümlere Göre Bağımlılık Yapan Madde Hakkında Bilgilenmeye İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları	113
Tablo 42. Ailelerinin Ekonomik Durumuna Göre Öğrencilerin Madde Bağımlısı Olma Nedenine İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları.....	117
Tablo 43. Ailelerinin Ekonomik Durumuna Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Maddenin Zararlarına İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları.....	120
Tablo 44. Ailelerinin Ekonomik Durumuna Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Maddeyi Kullanmama Nedenine İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları.....	122
Tablo 45. Ailelerinin Ekonomik Durumuna Göre Öğrencilerin Madde Hakkında Bilgilenmeye İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları	124
Tablo 46. Annenin Çalışma Durumuna Göre Öğrencilerin, Madde Bağımlısı Olma Nedenine İlişkin Görüşlerinin t Testi Sonuçları	125
Tablo 47. Annenin Çalışma Durumuna Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Maddenin Zararlarına İlişkin Görüşlerinin t Testi Sonuçları	127
Tablo 48. Annenin Çalışma Durumuna Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Maddeyi Kullanmama Nedenine İlişkin Görüşlerinin t Testi Sonuçları	128
Tablo 49. Annenin Çalışma Durumuna Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Madde Hakkında Bilgilenmeye İlişkin Görüşlerinin t Testi Sonuçları	129
Tablo 50. Babanın Çalışma Durumuna Göre Öğrencilerin, Madde Bağımlısı Olma Nedenine İlişkin Görüşlerinin t Testi Sonuçları	130
Tablo 51. Babanın Çalışma Durumuna Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Maddenin Zararlarına İlişkin Görüşlerinin t Testi Sonuçları	132
Tablo 52. Babanın Çalışma Durumuna Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Maddeyi Kullanmama Nedenine İlişkin Görüşlerinin t Testi Sonuçları	133
Tablo 53. Babanın Çalışma Durumuna Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Madde Hakkında Bilgilenmeye İlişkin Görüşlerinin t Testi Sonuçları	134
Tablo 54. Öğrencilerin, Aylık Gider Durumuna Göre Madde Bağımlısı Olma Nedenine İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları	136

Tablo 55. Öğrencilerin, Aylık Gider Durumuna Göre Bağımlılık Yapan Maddenin Zararlarına İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları	138
Tablo 56. Öğrencilerin, Aylık Gider Durumuna Göre Bağımlılık Yapan Maddeyi Kullanmama Nedenine İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları.....	141
Tablo 57. Öğrencilerin, Aylık Gider Durumuna Göre Bağımlılık Yapan Madde Hakkında Bilgilenmeye İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları...	143
Tablo 58. Aile Yapılarına Göre Öğrencilerin, Madde Bağımlısı Olma Nedenine İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları.....	145
Tablo 59. Aile Yapılarına Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Maddenin Zararlarına İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları	146
Tablo 60. Aile Yapılarına Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Maddeyi Kullanmama Nedenine Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları	148
Tablo 61. Aile Yapılarına Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Madde Hakkında Bilgilenmeye İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları	149
Tablo 62. Aile Bireyleriyle İlişki Durumuna Göre Öğrencilerin, Madde Bağımlısı Olma Nedenine İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları.....	151
Tablo 63. Aile Bireyleriyle İlişki Durumuna Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Maddenin Zararlarına İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları.....	152
Tablo 64. Aile Bireyleriyle İlişki Durumuna Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Maddeyi Kullanmama Nedenine İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları.....	154
Tablo 65. Aile Bireyleriyle İlişki Durumuna Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Madde Hakkında Bilgilenmeye İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları.....	156
Tablo 66. Babanın Eğitim Durumuna Göre Öğrencilerin, Madde Bağımlısı Olma Nedenine İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları	157
Tablo 67. Babanın Eğitim Durumuna Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Maddenin Zararlarına İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları	160
Tablo 68. Babanın Eğitim Durumuna Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Maddeyi Kullanmama Nedenine İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları.....	162
Tablo 69. Babanın Eğitim Durumuna Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Madde Hakkında Bilgilenmeye İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları.....	164

Tablo 70. Annenin Eğitim Durumuna Göre Öğrencilerin, Madde Bağımlısı Olma Nedenine İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları	165
Tablo 71. Annenin Eğitim Durumuna Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Maddenin Zararlarına İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları.....	168
Tablo 72. Annenin Eğitim Durumuna Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Maddeyi Kullanmama Nedenine İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları.....	171
Tablo 73. Annenin Eğitim Durumuna Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Madde Hakkında Bilgilenmeye İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları ..	173
Tablo 74. Üniversite Birinci Sınıf Öğrencilerinin Bağımlılık Yapıcı Maddelerin Kullanıldığı Ortamlar Hakkında Görüşleri	175
Tablo 75. Üniversite Birinci Sınıf Öğrencilerinin Bağımlılık Yapıcı Korunma Yolları Hakkında Görüşleri	177

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AMATEM	Alkol ve Madde Bağımlıları Tedavi Merkezi
BYM	Bağımlılık Yapan Maddeler
CIDI	Uluslararası Bileşik Tanı Çizelgesi
ÇEMATEM	Çocuk ve Ergen Madde Bağımlılığı Araştırma ve Tedavi Merkezi
DSÖ	Dünya Sağlık Örgütü
EMCDDA	Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi
ESPAD	Alkol ve Diğer Madde Kullanımına Yönelik Avrupa Okul Araştırması
GHB	Gama Hidrosbutrik Asid
INCB	Uluslar arası Uyuşturucu Kontrol İdaresi
KMO	Ortak Faktör Analizinde Ortak Varyansın Derecesi
KOM	Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
SPSS	Sosyal Bilimler İçin İstatistik Paketi
TADOC	Türkiye Uluslar arası Uyuşturucu ve Organize Suçlarla Mücadele
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TUBİM	Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığını İzleme Merkezi
TMO	Toprak Mahsulleri Ofisi
UNODC	Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi

BÖLÜM I

1.GİRİŞ

Giriş bölümünde, ilgili literatürün özetlenerek tez konusu olarak belirlenen problemin ne olduğuna, araştırmanın amacına, araştırmanın önemine, araştırmanın sınırlılıklarına, araştırmaya başlarken yapılan varsayımlara ve tezde geçen önemli terimlerin hangi anlamlarda kullanıldığına ilişkin bilgilere yer verilmektedir.

1.1.Problem Durumu

Bazı davranışların zaman içinde alışkanlık haline dönüşmesi, sonra da zararlı hale gelmesi insanoğlunun var olduğu günden beri devam etmektedir. İnsan için dün zararlı olan alışkanlığın, bugün faydalı hale geldiği görülmemiştir. Dolayısıyla zararlı alışkanlıklar listesi zaman içinde azalmamış, aksine değişik gelişmeler paralelinde artış göstermiştir. Bu listelenen zararlı alışkanlıklar arasına gelecek on yıl içinde, o günün şartlarına göre daha başkaları da eklenecektir. Ancak var olan zararlı alışkanlıklar içinde madde bağımlılığı probleminin her geçen gün toplumda yarattığı tahribat artmaktadır (Türkiye Büyük Millet Meclisi [TBMM] Meclis Araştırması Komisyon Raporu,2008).

Madde bağımlılığı, ilaç niteliğine sahip bir maddenin, merkezi sinir sistemini etkilemesinden kaynaklanmaktadır (Barut,1992).

Bağımlılık yaptığı bilinen uyuşturucu maddelerin, özellikle endüstri devriminin yaşandığı, geçen yüzyılın önemli sonuçlarından birisi olarak karşımıza çıktığı görülmektedir. Başlangıçta uyuşturucu madde olarak bilinen ve bu adla anılan maddelerin uyuşturucu özelliğinin yanı sıra uyarıcı nitelikli maddeleri de kapsadığı, bu tür maddelerin de kullanımıyla birlikte zamanla insanda çok sayıda olumsuz etki meydana getirdiği tespit edilmiştir. Bu bağlamda uyuşturucu madde kavramının ismi değiştirilerek, bağımlılık yapan maddeler olarak tanımlanmış ve literatürde yerini bu şekilde almıştır. Bağımlılık yapan maddeler, yasal olan ve yasal olmayan maddeler olarak sınıflandırılmaktadır. Yasal olan ve bağımlılık yapan maddeler: Sigara, alkol,

kafein ve uçucu maddelerdir. Yasal olmayan ve bağımlılık yapan maddeler: Merkezi sinir sistemini uyaranlar, yavaşlatanlar ve duyuların bozulmasına sebep olanlar olmak üzere üç ana sınıfta toplanmaktadır. Bu bağlamda yasal olarak tanımlanan ve bağımlılık yapan maddelerin, yasal olmayan ve bağımlılık yapan maddelerin kullanımında önemli bir basamak oluşturduğu da unutulmamalıdır (Ögel, 2001).

Bağımlılık yapan maddelerin, birey-toplum ilişkisini kötü yönde etkileyerek insanın sosyal hayatında olumsuzluklar yaratma, akli ve fiziki yapısında ciddi sorunlar oluşturma ve kişi özgürlüğünü kısıtlayarak kendini köle yapma gibi negatif sonuçlara yol açtığı bilinmektedir (Günel,1976).

Madde kullanımı ve bağımlılığı sadece Türkiye'nin değil, endüstri ve teknolojinin gelişmesiyle tüm dünya ülkelerinin önemli sorunlarından biri haline gelmiştir. Ciddi önlemler alınması gerektiğini açıkça ortaya koymuştur. Madde bağımlılığı kronik bir hastalık olup yaşam boyu sürmektedir (Ögel, 2002a).

Madde bağımlılığı giderek özellikle genç kesimde gözlenen madde kullanımı ve bağımlılığı konusundaki sosyolojik teoriler, genel suç teorilerine paralel olarak iki kısımda toplanabilir. Bunlardan ilki, kişileri madde kullanmaya iten nedenlerle; diğeri de kişilerin madde kullanmalarını engelleyici önlemlerle ilgilidir. Aslında bu iki kısım birbirleriyle yakından ilişkili olup birlikte incelenmelidir. Hangi öğrenim düzeyinde, hangi yaşta ve hangi sosyo-ekonomik koşullarda olursa olsun; kişileri, madde kullanmaya iten nedenler madde ile ilgili bir çalışmanın önde gelen amaçlarından olmalıdır (İçli, 1999).

Madde bağımlılığına neden olan faktörler arasında kişilik yapısının, aile içi ilişkilerin, toplumsallaşma sürecinin, ailenin sosyo-ekonomik statüsünün, kişinin çevresinde madde kullananların varlığının, maddenin elde edilebilme kolaylığının dışında merak, teşvik ve yeni zevkleri tatma isteği sayılabilir (Tansel,2006).

Yapılan araştırmalar sonucunda psikoaktif madde kullanmaya başlama yaşının, 9-10 yaşa kadar düşmesi ve daha genç yaşta kişilerin madde kullanmaya başlaması dikkati çekmektedir. 20. yüzyılın başından beri, genel olarak yaşam süresi uzamıştır. Buna karşın 15-24 yaş ölüm oranı ise gittikçe yükselmektedir. Bu ölümler incelendiğinde dörtte üçü madde kullanımına bağlı olan kazalar, intiharlar ve cinayetten kaynaklanmaktadır (Czechowicz,1988). Ülkemizde kliniklere başvurarak

alkol bağımlılığı tanısı almış olan kişiler ile yapılan çalışmalarda alkole başlama yaşının 14-20 yaş arasında olduğu bildirilmiştir (Coşar , Arıkan , Hiçyılmaz,1996).

Alkol ve diğer psikoaktif maddelere başlama yaşı genellikle ergenlik ya da genç erişkinlik dönemindedir. Bu döneme rastlayan üniversite yılları, ergenliğin karmaşasına ek olarak evden ve aileden ayrılma, yeni bir çevreye uyum, bir mesleğe aday olma ve iş bulmaya ilişkin belirsizlikler gibi birçok sorunların olduğu yıllardır. Bu sorunlara bağlı gelişen aşırı stresin, üniversite öğrencilerinde alkol ve madde kullanımını artırdığı ileri sürülmüştür. Üniversite yaşamının getirdiği farklı toplumsal çevrenin alkol ve madde kullanımı için kolaylaştırıcı bir etkisi olacağı öngörülmüştür. Alkol ve madde kullanımının genellikle arkadaş gruplarının etkisi ile yaygınlaşması ve gençlik döneminde arkadaşların önemli bir etken olması nedeniyle üniversite gençliği, bağımlılık oluşturan maddelerin kullanımı açısından riskli grubu oluşturmaktadır (Coşkun,2008).

Özellikle, son yıllarda üniversiteli gençler arasında da madde kullanım boyutlarının dikkate değer bir şekilde arttığı görülmektedir (Şahin2007).

Gençler arasında çeşitli madde kullanımı artmakta ve bu, eğitim sorunlarımız içinde her geçen gün önemi artan ve çözüm bekleyen bir sorun olmaktadır. Bu araştırmanın, eğitim sorunları içinde madde bağımlılığının giderilmesine yönelik önlemler alınmasına ışık tutacağı düşünülmektedir.

1.2.Amaç

Bağımlılık yapıcı maddelerin kullanımı, günümüzde en ciddi ve kapsamlı toplumsal sorunlardan biridir. Özellikle genç kesim, ergenlik, bilinçsizlik gibi çeşitli nedenlerle içten içe yok olmakta ve bunun doğal sonucu olarak sağlıklı bir toplum meydana gelmektedir.

Bu araştırmanın genel amacı; “ Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi birinci sınıf öğrencilerinin madde bağımlılığı ile ilgili görüşleri nelerdir?” sorusuna cevap aramaktır.

Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. “Üniversite birinci sınıf öğrencilerinin, madde bağımlıları ile ilgili görüşleri nelerdir?”
2. “Üniversite birinci sınıf öğrencilerinin, bağımlılık yapıcı maddelerin kullanıldığı ortamlar hakkında görüşleri nelerdir?”
3. “Üniversite birinci sınıf öğrencilerinin, madde bağımlısı olma nedenleri hakkında görüşleri nelerdir?”
4. “Üniversite birinci sınıf öğrencilerinin, madde bağımlılığının zararları hakkında görüşleri nelerdir?”
5. “Üniversite birinci sınıf öğrencilerinin, madde bağımlılığından korunma yolları hakkında görüşleri nelerdir?”
6. “Üniversite birinci sınıf öğrencilerinin cinsiyetlerine göre madde bağımlılığı hakkında görüşleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?”
7. “Üniversite birinci sınıf öğrencilerin daha önce yaşadıkları mekân ve yerleşim birimine göre madde bağımlılığı ile ilgili görüşleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?”
8. “Üniversite birinci sınıf öğrencilerinin mezun oldukları lise türlerine göre madde bağımlılığı ile ilgili görüşleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?”
9. “Üniversite birinci sınıf öğrencilerinin ekonomik özelliklerine göre madde bağımlılığı hakkında görüşleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır? ”
10. “Üniversite birinci sınıf öğrencilerinin anne ve babaların eğitim düzeylerine göre madde bağımlılığı hakkında görüşleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?”

1.3.Önem

İnsanların toplu halde yaşaması zorunlu bir olgudur. Toplu halde yaşamak her şeyden önce o topluluğun içinde bir düzen ve güvenin sağlanmasına ve sürdürülmesine bağlıdır. Sosyal bir varlık olan insanın çevresi ile uyum içinde olması, akıl ve beden sağlığı ile mümkündür.

Ancak, çağımızın en önemli sorunlarından biri olarak tanımlanan madde bağımlılığı dolayısıyla, beden sağlığı zarara uğrayan kişi ailesinden, toplumdan ve çevresinden koparak yalnızlaşmakta ve bunalıma girmektedir. Bu nedenle toplum, bu hale gelmiş bireyden olumlu yönde faydalanamamaktadır. Bu durum dünyadaki

birçok devletin, aldığı önlemlerin ve ürettiği politikaların öncelikli konusu haline gelmiştir. Uyuşturucu ile mücadelede en önemli görevin eğitimcilere düşmesi sebebiyle, bu çalışmada üniversite birinci sınıf öğrencilerinin madde bağımlılığı ile ilgili görüşlerinin önemi ortaya konmaya çalışılmıştır.

Üniversite öğrenciliği, insanın gelişim sürecinin en sancılı dönemlerinden biridir. Bu yıllar ilk ergenlik yıllarına kıyasla daha dengeli ve daha sakin geçmektedir. Buna karşın meslek, eş gibi seçimler bu döneme rastlamaktadır. Evden ve aileden ayrılığa, yeni bir çevre edinmek ile ilgili sorunlara, iş bulmaya dair belirsizliklere gebe bir dönem olması nedeniyle de gencin zorlanmasına ve uygun olmayan çıkış yolları aramasına sebep olur. Bu zorlanmaların etkisi ile üniversite öğrencilerinde madde bağımlılığı görülebilmektedir. Bu sorun ülkemiz gençliğinin gerek yasal gerekse yasal olmayan bağımlılık yapan maddelerden korunması ve sağlıklı nesillerin yetiştirilmesinde, eğitim boyutunun önemini açıkça ortaya koymaktadır.

1.4.Sınırlılıklar

Bu araştırma 2009-2010 yıllarında Ankara ilinde Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Birinci Sınıf öğrencilerinden anketi dolduranların madde bağımlılığı ile ilgili görüşleri ile sınırlı kalmaktadır.

1.5.Varsayımlar

Araştırma kapsamında bulunan katılımcılar anket sorularına samimi cevap verecekleri sayılına dayalı olarak yapılmıştır.

1.6.Tanımlar

Madde: Belirli bir dozda alındığı zaman kişinin sinir sistemine etki ederek aklî, fizikî ve psikolojik dengesini bozan, fert ve toplum içerisinde iktisadî ve sosyal çöküntü meydana getiren, alışkanlık ve bağımlılık yapan, kanunların kullanılmasını, bulundurulmasını, satışını yasakladığı, narkotik ve psikotrop sözcükleriyle de tanımlanan maddeler bağımlılık yapan maddeler olarak tanımlanmaktaydı (Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Raporu [KOM], 2003).

Bağımlılık: Bağımlılık bir ilişki türüdür. Bireyin her hangi bir nesne veya durum ile kurduğu ilişkide sonradan ortaya çıkan özel durumdur. Bir başka deyişle, sadece maddenin kullanılmasıyla birey üzerinde meydana gelen sahte iyi oluş halidir. Alışkanlık ile iptila olarak adlandırılan tutkunluk arasında yasalarda belirtilen en önemli özellik maddenin kullanımı ile kişide meydana gelen fiziki bağımlılık ve tolerans gelişimini ortaya çıkarma özelliğidir (Babaoğlu, 1997).

Üniversite Gençliği: Bilimsel bilgi üretimine dayalı, bilim dallarında faaliyet gösteren fakülte ya da başka adlar alan birimlerden oluşan yükseköğretim kurumlarında, eğitim yoluyla yetişerek her yönden gelişmiş, olgunlaşmış ve ekonomik yönden üretici bir insan olarak kendisini hazırlayan, yaşları 18-25 arasında değişen gençlere “*Üniversite Gençliği*” denilmektedir (Tansel,2006).

Fiziksel (fizyolojik) Bağımlılık: Tolerans ya da yoksunluk bulguları (veya her ikisinin) olması durumundaki bağımlılığı tanımlar. Alkolle nispeten az, opiatlar ve barbitüratlarla ağır ölçüdedir. Vücudun fizyolojik olarak maddenin varlığına uyum yapmış olmasını gerektirir. Yalnızca fizyolojik süreçlerle değil davranışsal şartlanma ve psikolojik etkenlerle de ilişkisi bilinmektedir (Köknel,1998).

Psikolojik Bağımlılık: Bireyin kendini iyi hissetmek ve işlevlerini yerine getirebilmek için maddeye ihtiyaç hissetmesini ifade eder. Tolerans ya da yoksunluk bulguları olmaması durumundaki bağımlılık halidir. Tanısal değeri sınırlıdır (Atkinson ve Hilgard,1995).

Tolerans: Sürekli olarak aynı miktarda kullanılan maddenin, kişi üstünde yarattığı etkinin azalmasıdır. Beklenen etki ortaya çıkmayınca rahatlama sağlanamaz. Kişi genellikle kullandığı maddenin dozunu arttırma gereksinimi duyar (Ögel, 1997).

Yoksunluk: Çok fazla ve uzun süreli madde kullanımından sonra azaltılmasına ya da sonlandırılmasına bağlı olarak ortaya çıkan sendromdur. Ruhsal ve fiziksel belirtiler ortaya çıkar. Bağımlıda belirgin bir sıkıntıya yol açar. Yoksunluk belirtileri şiddeti ve süresi kullanılan maddenin cinsine göre değişir (Özyazıcı,2007).

Zehirlenme (Entoksikasyon): Bireyin madde etkisinde altında olduğu döneme verilen addır. Uyuşturucu maddeler toksik madde olarak değerlendirildiği için alındıktan sonra gösterdikleri bütün etkiler zehirlenme olarak kabul edilir (Babuna ve Bayhan,2009).

BÖLÜM II

2.KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde madde bağımlılığı ile ilgili kavramsal çerçeve ile yurtiçinde ve yurtdışında konuyla ilgili yapılmış araştırmalara yer verilmiştir.

2.1.MADDE BAĞIMLILIĞI İLE İLGİLİ KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1.1.Bağımlılık

Bağımlılıkla ilgili bazı tanımlar yapacak olursak;

Bağımlılık, sözcük anlamıyla birey veya nesne arasında bireyin seçimi ile kurulmuş süreklilik özelliği taşıyan bir ilişkidir. Bu ilişki, bireyin seçimi ile başlamış olmasına rağmen bireyin özerkliğini süreç içerisinde ortadan kaldıran bir özelliğe sahiptir. Bağımlılığın gelişmesiyle bireyin kaybolmaya başlayan özerkliği, bireyin daha öncesinde kendinde bulunmayan yeni bir tutum ve davranış edinmesine yol açar (Barış, 1994).

Bireyin yaşamında önemli gördüğü bir ya da birkaç kişiye güçlü, etkili ve sürekli bir duygusal bağ ile bağlanmasıdır (Bowlby, 1977).

Bağımlılık bir ilişki türüdür. Bireyin herhangi bir nesne veya durum ile kurduğu ilişkide sonradan ortaya çıkan özel durumdur (Babaoğlu,1997).

Tıp dilinde, kişinin tabii veya sentetik yolla elde edilen bir maddeyi, iradesi dışında almak zorunda kalmasıdır (Çöplü, 1994).

Madde bağımlılığı dendiği zaman anlaşılması gereken insanın duygu, düşünce ve davranışı üzerine doğrudan etkili, özgüllü olan bir süreçten bahsediliyor olmasıdır.

"Yaşamak... Yaşamadan yaşamak... Ölmek... Ölünce cennete mi giderdim acaba? Allah beni seviyor muydu? Bilmiyorum. Neyimi sevsin? Ben onu terk ettim, diye düşünüyordum. Yoksa o mu beni terk etmişti? Esrar ve hap aldıkça, iğne yaptıkça, bu düşüncelerin şiddeti artıyor, almazsam yaşama umudum kayboluyordu. Çıldıracaktım. Yoksa çıldırmış mıydım? Bilemiyorum"

"Şimdi anladım ki, bu ilacı bir kere tanıyıp kullanmak bütün hayatı yok ediyor. Ailemi, geçmişimi, geleceğimi, sevgilimi, her şeyimi yitirdim. Kısaca, güzel olan her şeyi bir iğnelik mutluluk uğruna silip attım. Üstelik sürekli bırakma isteği ve bunu başaramamak da benim için ayrı bir kaygı kaynağı oldu. Kendime güvenim, saygım kalmadı. Yaşama gücümü ve sevincimi kaybettim. En kötüsü asla düzelemeyeceğim endişesi..." (Gür M. ,1997).

Yukarıda uyuşturucu bağımlısı iki gencin durumları ifade edilmiştir. Bu gençler gibi milyonca kişi vardır. Bağımlılık yapan maddelerin yaygınlığı yalnızca bir topluluğa veya bir ülkeye özel değildir. Dünya çapında bir yayılma gösteren uyuşturucu maddeler, zengin-fakir farkı gözetmeksizin, her topluluğu ve her ülkeyi olumsuz etkilemektedir.

2.1.2.Bağımlılık Tarihi

İnsanlığı etkileyen en önemli sorunlardan biri haline gelen madde kullanımı ve bağımlılığının geçmişi insanlık tarihi kadar eskidir. İnsanlık tarihinin başlangıcından itibaren uyuşturucu maddelerin keyif verici, ağrı giderici, hastalıkları iyileştirici olarak kontrollü ve kontrolsüz kullanıldığı bilinmektedir (Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığını İzleme Merkezi [TUBİM], 2008).

M.Ö. 4000 yıllarında Mezopotamya'da yaşayan Sümerlerin, haşhaş ve kenevir yetiştirdikleri ve bu bitkileri şurup, hap ve toz olarak kullandıklarını bildiren çivi yazıları bulunmuştur. M.Ö. 2000'de yine Mısır'da haşhaş ekimi, afyon üretimi ve yapılan ilaçlarla ilgili ayrıntılı bilgiler vardır (Ögel, 1997).

İlkel toplumlarda, kabile ayinlerinde ve erkeklige geçiş törenlerinde "değiştirilmiş bilinç durumları" denilen, gündelik bilinç düzeylerinden daha farklı alanlara ulaşabilmek için kullanılan açlık, susuzluk, uyku yoksunluğu, sosyal ve

duygusal yalıtım, ağrılı uyaranlar, dans, meditasyon, dua, işitsel uyaranlar, hipnotik telkinler gibi yöntemlere ek olarak halusinojen bitkiler, afyon türevleri, koka yaprakları, esrar gibi psiko-aktif maddeler büyük rol oynamaktaydı (Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele [KOM], 2002).

Uyuşturucu maddeler, zaman içerisinde tıbbi amaçlarla kullanılmış, keyif verici özelliği olması nedeniyle sonraları bu amaçla yasadışı olarak tüketilmeye başlanmıştır.

Uyuşturucu maddelerin bu yönü, özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren terörizm için finans kaynağı, bazı kesimler için rant, uluslararası ilişkilerde ideolojik ve politik araç ve hedef ülke toplumuna yönelik sosyo-psikolojik dejenerasyon ile zihni ve ahlaki çökertme olgularını ön plana çıkarmıştır (KOM,2002).

Yapılan araştırmalar sonucu tıbbi amaçlı kullanılmak üzere, 1817’de Hannoverli Farmakolog Friedrich Helm Sertusner morfini tıp alanında yaygın bir şekilde kullanılmasını sağlamıştır. 1860 Prusya-Avusturya savaşında, 1865 Amerika iç savaşında, 1870-1871 Fransa –Almanya savaşında askerlerin ağrılarını dindirmek amacıyla morfin kullanılmış, askerler zamanla yoksunluk krizine girmiştir. Bu asker hastalığı 1879 yılında yapılan araştırma sonucu “*Morfinmani Sendromu*” olarak adlandırılmıştır. Aynı askerlerin sivil hayatlarında morfinden övgüyle söz etmeleri Avrupa’nın büyük şehirlerindeki zengin insanlar arasında kullanımını arttırmıştır. 21 Ağustos 1897’de, Almanya’da Bayern fabrikasında Kimyager Felix HOFFMAN, ağrı kesici bir ilaç olarak kullanılan, ağırlıklı olarak morfin içeren bir karışım geliştirilmiştir. Uzun süren uygulamalar sonucu eroin ismiyle satılmaya başlanmış ve kısa sürede eczanelerde yok satmaya başlamıştır. Daha sonra aşırı kullanımının ölüm ya da bağımlılıkla sonuçlandığı ortaya çıkmıştır. Kısa zamanda ilaçlar toplatılmış ve klinikler eroinmanlarla dolmuştur. Bir taraftan da toplatılması sebebiyle ilaç karaborsada satılmaya başlanmıştır. 1931’de ise tamamen yasaklanmıştır. Bu tarihe kadar uyuşturucu maddelerin zararları tam olarak bilinmediği için yasaklanması hakkında bir girişimde bulunulmamıştır. Başta terörizmin, uyuşturucu madde kaçakçılığını gelir kaynağı olarak görmesinden dolayı uluslar arası yapılan çeşitli sözleşmeler ile uyuşturucu maddelerin kullanımının kontrole alınması hedeflenmiştir (KOM,2010). Yapılan araştırmaların bazıları aşağıda kısaca belirtilmiştir (Balci,2009).

1909 Shanghai Afyon Anlaşması’nda tavsiye mahiyetinde çeşitli kararlar alınmıştır.

1912 Lahey Afyon Anlaşması'nda uyuşturucu maddeler sınıflandırılarak ayrı ayrı tarif edilmiş, uyuşturucuların imal, ithal ve ihracını kontrol etmek için kararlar alınmıştır.

1925 Cenevre Afyon Anlaşması'nda uluslararası ticaretini kontrol altında bulunduracak etkili bir sisteminin kurulması sağlanmıştır.

1931 Cenevre Afyon Anlaşması'nda zararlı ilaçların meşru olmayan ticaretinin yasaklanması hakkında kararlar alınmıştır.

1936 Cenevre Anlaşması'nda sentetik uyuşturucu maddeler hakkında kararlar alınmıştır.

1948 Paris Protokolü'nde uyuşturucu maddelerle mücadele yönünde kararlar alınmıştır.

1953 New York Afyon Protokolü ile de uyuşturucu maddelerle mücadele yönünde kararlar alınmıştır.

1961 tarihinde “*Uyuşturucu Maddelere Dair Birleşmiş Milletler Tek Sözleşmesi*” imzalanmıştır.

1971 tarihli “*Birleşmiş Milletler Psicotrop Maddeler Hakkındaki Sözleşme*” ile gerekli yasal düzenlemelerin yapılmasının sağlanması gibi kararlar alınmış, ilk ciddi uluslararası yaptırım uygulaması getirilmiştir.

1988 tarihli “*Uyuşturucu ve Psicotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi*” imzalanmıştır. Türkiye'nin de taraf olduğu bu üç sözleşmeden, 1961 tarihli “*Birleşmiş Milletler Tek Sözleşmesi*” ile; uyuşturucu maddelerin tıbbi ve bilimsel amaçlar dışında kullanılmasının yasaklanması, yasadışı haşhaş ve uyuşturucu madde yapımında kullanılan diğer bitkilerin ekiminin kontrol altına alınması, uyuşturucu maddelerin imal, ithal, ihraç ve dağıtımının ruhsata bağlanması ve denetim yapılması gibi konularda düzenlemeler getirilerek Uluslararası Uyuşturucu Kontrol İdaresi (INCB) kurulmuştur. Ülkemiz de bu anlaşmayı imzalamış ve kabulü 1995 yılında çıkarılan kanunla gerçekleştirilmiştir. Ülkemiz, 18 Temmuz 1932'de Milletler Cemiyetine üye olmasının ardından, 3 Nisan 1933'de haşhaş tarımının sınırlandırılması ve afyon satım işlemlerinin, İktisat Vekâleti'ne bağlı olan “*Uyuşturucu Maddeler İnhisarı*”na verilmesine ilişkin yasa ve 1931 Cenevre Afyon Sözleşmesi kabul edilmiş, 1938 yılında da Tekel Toprak Mahsulleri Ofisi'ne

devredilmiştir. 1938–1971 yılları arasında ülkemiz, dünyadaki yasal afyon pazarının %50–55'ine sahip olmuştur. 1970'li yıllarda bütün dünya ülkemizi yasal olmayan afyon trafiğinden sorumlu tutmaya ve suçlamaya başlamış ve 1971 yılında afyon üretimi, hükümet tarafından tamamen yasaklanmıştır. Yasak, afyon üretimi tek geçim kaynağı olan 1,5 milyon insanı etkilemiş ve topraklarında afyondan başka herhangi bir mahsulün yetişemeyecek olması bu insanları yoksulluğa sürüklemiştir. 1974 yılında ise bu yasak kaldırılmıştır. Haşhaş ekimi Bakanlar Kurulu tarafından belirlenmiştir. Daha önceleri haşhaş kapsülünün çizilmesi yöntemiyle yapılan hasat tamamen yasaklanmış, haşhaş kapsülleri çizilmeden Toprak Mahsulleri Ofisi (TMO) tarafından satın alınarak, Bolvadin'de 1981 yılında kurulan Alkaloid Fabrikasına işlenmek üzere gönderilmeye başlanmıştır. Fabrika üretiminin %90-95'i ihraç edilmektedir (Gündel,2009).

Türkiye bir yandan ulusal politikalar oluşturmakta diğer yandan da uluslar arası politikalara destek vermektedir. Yeşilay, TUBİM, TADOC, KOM, EMCDDA, UNODC, INCB gibi bu alanda çok önemli çalışmalar yapan kurumlarla temas ve faaliyetler devam etmektedir.

2.1.3.Bağımlılık Yapan Maddeler

Bağımlılık yapan maddeler yasal olan ve yasal olmayan maddeler olmak üzere iki ana grupta ele alınmıştır. Kullanılması, bulundurulması ve satışı yasal olan ancak bağımlılık yapan maddeler de bulunmaktadır. Alkol ve sigara bunlara örnek verilebilir. Madde bağımlılığı ile mücadelede önemli bir risk faktörü oluşturan ve yasal olarak ciddi bir sınırlama ve yaptırımı bulunmayan bu maddelerin kullanımının önlenmesine ilişkin mücadelenin artırılması gerekmektedir. Aksi takdirde yasal olarak kullanımı ve satışı serbest bırakılan bu maddeler, gençlerin yasal olmayan maddelere başlamasına da ön ayak olabilmektedir. Yasal olan bağımlılık yapan maddelerin yasal olmayan ve bağımlılık yaptığı belirlenen uyuşturucu maddelere başlamada önemli bir basamak oluşturması sebebiyle ayrı ayrı ele alınması gerekmektedir.

Bu başlık altında uçucu maddeler; alkol, sigara, afyon ve türevleri, koka ve türevleri, esrar, sentetik uygulamalar, bağımlılık yapan ilaçlar hakkında bilgi verilecektir.

- **Uçucu Maddeler:** Bu gruba çözücüler, yapıştırıcılar, aerosoller, tiner ve benzin türevleri, propanlar girmektedir. Günümüzde bu maddeleri kullananların sayısının arttığı da bilinmektedir (Evren, 2001). Uçucu maddeler, burundan çekilerek veya torba içerisinde teneffüs edilerek vücuda alınır. Buna müteakip, maddenin etkisi, kısa sürede beyne ve diğer organlara ulaşır (Duman 2001). Sanayi alanında çokça kullanılan bu maddelerin ucuz olması ve temininin kolay olması önemli bir risk faktörü olarak ortaya çıkmaktadır (Ögel, 2005c).

Uçucu maddeler kullanıldığında neşe hali, sakinlik duygusu verebilir, bazı hayaller görülmesine yol açabilir (Arıtan,1975). Uçucu madde koklayanlarda ani ölümler sıklıkla meydana gelir. Ani ölümler beyin ve kalbin direk etkilenmesinden dolayı ortaya çıkar (Ögel K., 2002b). Uçucu maddelerin uzun süreli kullanımı solunum organlarında tahrişlere, ağız ve burun çevresinde egzamalara; beyin, karaciğer ve böbreklerde yıkımlara neden olabilir (Özden ve Canat, 1996).

- **Alkol:** Alkol ve Alkol kullanımı insanlık tarihi kadar eskidir. Taş devrinde yaşayan insanların bile alkol kullandığı sanılmaktadır. XVI. Luis döneminde mayalanmış içkiler tıpta yer almıştır (Özhan,2004; Kızılyalın,1983). 18. yy.da şarapla eşdeğer tutulmuş olan alkol terimi, günümüzde etil alkol içeren (C₂H₅OH) maddeler ve özellikler için kullanılmaya başlanmıştır (Ögel,2009a). Alkol, günümüzde insan sağlığı ve davranışı üzerinde olumsuz etkileri fazlaca olan bir madde olarak tanımlanmaktadır (Mangır, Aral ve Cerit,1990).

- **Sigara:** Günümüzde yaygın olarak kağıda sarılarak kullanılan m.ö. ve 18. yüzyılda Avrupa'ya İspanya yoluyla Amerika Kıtası'ndan geldiği sanılmaktadır. İlk yıllarda tütün yaprağına daha sonra da ince kağıda sarılarak içilmeye başlamış ve zaman içinde bütün dünyaya yayılmıştır (Özlü,2008;Çöplü,1994).

Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre günümüzde sigara kullanımının yılda 5 milyon insanın ölümüne yol açtığı, bu sayının önümüzdeki 20 yıl içerisinde 10 milyona çıkacağı bildirilmektedir. Türkiye'de ise her yıl yaklaşık 100 bin kişi sigara nedeniyle hayatını kaybediyor. Ayrıca sigaranın dünya ekonomisine yılda 200 milyar dolar zarar verdiği rapor edilmektedir. Ülkemizde ise sigaraya yılda 6,5 milyar dolar harcanıyor. Yaklaşık her 6 ölümden 1'i sigaranın neden olduğu hastalıklar nedeniyledir. Avrupa

ülkelerinde her yıl 40 bin kadın, 360 bin erkek olmak üzere, toplam 400 bin kişi sigaranın neden olduğu kanser yüzünden ölmektedir. Sağlık Bakanlığı'nın verilerine göre 15–18 yaş grubunda sigara içme alışkanlığı % 30'dur. Sigara içenlerin % 39'u sigara içmeye 15–18 yaşlarında, % 20'si 11–14 yaşları arasında başladıklarını, % 64'ü günde 1 paketten fazla sigara içtiklerini, % 59'u sigarayı bırakmayı denediklerini söylemişlerdir. Sigara içmeyenlerin % 14'ünün bir dönem sigara içtiği belirlenmiştir. İçme davranışı üzerindeki kontrol kaybı, nikotinin kötüye kullanımı ya da zararlı kullanımı ile nikotin bağımlılığı arasındaki sınırı oluşturmaktadır (TUBİM raporu, 2009).

Sigara içenlerin çoğunda nikotine bağımlılıktan çok sigara içmeye psikolojik bir bağımlılık söz konusudur. Sigaranın etkileri kişilere göre değişir. Bazı kimseler stresli ve yoğun vakitlerinde sigaraya ihtiyaç duyduklarını belirtirken, bazıları ise tam aksine keyifli ve boş zamanlarında sigara içme arzusu hissetmektedirler. Bu veriler aslında sigaranın, kişilerin beklentilerine göre farklı yönde etki gösterebilen bir obje olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum kişinin isterse sigara yerine başka bir objeden de aynı sonucu alabileceğini düşündürmektedir (Tekalan,2006).

- **Afyon ve türevleri:** Afyon ve türevlerinin kullanımı için geçmişe bakıldığında M.Ö. 4000'li yıllarda Sümerlerde, M.Ö. 2000'li yıllarda Mısır'da, M.Ö. 2700 yılında Orta Asya'da eski Çin ve Hint uygarlıklarında haşhaş ekimi, afyon üretimi ve afyondan yapılan ilaçlarla ilgili ayrıntılı yazılar ve kalıntılara rastlanmaktadır. Daha yakın yıllarda ise, 19. yy. da, morfin ve türevleri ile karşılaşırız. Haşhaş bitkisinin içerisinde bulunan öz suyun çeşitli yollarla alınması ile afyon ve türevleri elde edilir. Afyonun türevleri morfin, kodein ve eroindir (Ercan,1997).

- **Koka ve türevleri:** Güney Amerika Kıtası'nın kuzeyi ve kuzeybatısı boyunca uzanan yüksek And Dağları'ndaki ılık iklim koşullarında yetişen ve “Eiythroxylou Coca” olarak adlandırılan koka bitkisinin yapraklarının öz suyunun çeşitli yollarla alınması ve kimyasal işlemlere tabi tutulması ile kokain maddesi elde edilir (Solsun,2002). Uzun süre kokain kullananlarda bütün zihin yetilerinin azalması ve duygusal kültükle birlikte gelen ruhsal çöküntü olur. Kişilik değişimleri ortaya çıkar. Toplumla aykırı ve ahlak dışı davranışlar görülür (Milli Eğitim ve Spor Bakanlığı,1987).

- **Esrar:** Esrarın marihuana ve haşhaş olmak üzere iki türü vardır. İlki Hint kenevirini denilen bitkinin yapraklarının kurutulması ile diğeri ise bitki özsuğunun çözücülerde

işlenmesiyle elde edilir (Doğan ve Yıldırım, 1997). Alkol ve tütünden sonra tüm dünyada en sık kullanılan madde esrardır (Kapalıkaya,1996). Esrar çok şiddetli bir beyin zehiridir. Bilhassa zekâya etki eder. Bu yüzden de ona zekâ zehri adı verilmiştir (TUBİM Raporu,2007).

- **Sentetik Uygulamalar:** Sentetik uyuşturucular, doğal uyuşturuculardan farklı olarak çeşitli kimyasal yollarla üretilmiş olan suni uyuşturuculardır. Sentetik uyuşturucular, insanların sinir sisteminde yapmış oldukları etkilere göre depresantlar, stimulantlar ve alüsinojenler gibi sınıflandırmaya tabi tutulmuştur. Bazı önemli sentetiklerden amfetaminin Hollanda, Belçika, Polonya ve İngiltere’de; ecstasynin Hollanda ve Belçika’da; metamfetaminin ABD, Filipinler, Taylan ve Çin’de görüldüğü bilinmektedir.

Birleşmiş Milletler INCB raporlarında, 1990’lı yılların başlarında sentetik uyuşturucu madde üretiminin büyük bölümünün Avrupa ülkelerinde ve özellikle de Hollanda’da yapıldığı belirtilmektedir. Bu nedenle genel olarak üretim merkezi Avrupa olarak kabul edilen sentetik uyuşturucuların diğer ülkelere bu merkezden dağıtımı söz konusu olmaktadır. Sentetik uygulamalar içinde en çok görülen maddeler: amfetamin, ectasy, hallusinojenler ve kimyasallardır (Ögel ve Doğmuş,2008).

- **Bağımlılık Yapan İlaçlar:** Bazı maddeler ilaç olarak kullanılmakta ve eczanelerde satılmaktadır. Bunlar doktor kontrolünde yazılır ve kullanılır. Bu ilaçlar doktor önerisi dışında kullanıldıkları takdirde bağımlılık yapabilir. Bu ilaçların büyük çoğunluğu “*yeşil reçete*” adı verilen kontrollü bir sistem içinde yazılmaktadır. “*Kırmızı reçete*” kapsamında olan ilaçlar ise bağımlılık potansiyeli çok daha yüksek olan ilaçlardır (Ögel ve Erol 2005b). Doping alan sporcular, öğrenciler, uzun yol sürücüleri ve gece çalışan şoförler amfetamin ve kafein bağımlısı olma riski ile karşı karşıyadırlar. Bağımlılık artınca dozu artırmak zorunda kalırlar. Bir süre sonra bırakmak isteseler de tıbbi yardım olmadan başaramazlar. Doping ve uyku hapları, uyuşturucu madde karışımı ilaçlardır. Uyku ilacı, uykusuzluğu tedavi etmez. Bunun için uykusuzluğun asıl sebebini bulup onu ortadan kaldırmak gerekir (Ögel ve Onur, 2009b).

2.1.4.Bağımlılık Evreleri

Bağımlılık evreleri sırası ile hazırlık evresi, ilk madde kullanımı, madde kullanmayı sürdürme, ilerleme evresi, bırakma evresi, tekrar madde kullanmayı düşünme ve tekrar madde kullanımıdır (Kasatura,1998). Hazırlık evresi, gencin herhangi bir madde kullanabileceğine dair fikir geliştirmeye başladığı evredir. İlk madde kullanımı, korku ve merakın hâkim olduğu, çeşitli nedenlerden dolayı ilk kez madde kullanıldığı dönemdir. Madde kullanmayı sürdürme evresi, “ben bağımlı olmam”, “kontrol edebilirim”, “bu son” diyerek madde alımının sürdürüldüğü dönemdir. Önce merak nedeniyle alınan madde, artık yan etkileri gidermek için alınır. İlerleme evresinde birey artık sık ve yoğun miktarda madde kullanmaya başlar. Madde, bireyin hayatına olumsuzluklar getirmeye başlar. Birey, yaşamın değiştiğini fark eder ancak bunu değerlendiremez. Bırakma evresinde maddenin zararlarını daha iyi değerlendirir. Bırakma isteği vardır ancak çoğu kez bırakmaya korkar, savaşılmaya hazır değildir. Bu dönemde kişiyi desteklemek ve umut aşılacak gerekmektedir. Tekrar madde kullanmayı düşünmede madde ile ilgili olumlu düşünceler geliştirmeye başlanır. Kişi eski arkadaş çevresine geri döner, olumlu anıları hatırlar. Bu evrede müdahale edilmesi başa dönmeyi engelleyebilmektedir. Tekrar madde kullanımı evresinde ilk kullanımda olduğu gibi “bir kez kullanmaktan bir şey olmaz” düşüncesi hâkimdir. Kişi pişmanlıklar yaşar, bu nedenle kimseye söylemez ve yardım istemez. Tekrar başlama evresinde madde yoğun bir şekilde kullanılmaya başlanır. Bağımlılık bir anda gelişmez, bir süreçtir. Kişi maddeyi kullanır kullanmaz bağımlı olmaz. Bağımlılık evrelerden oluşur ve zamanla gelişir. Çevrenizde maddeye başladığını fark ettiğiniz kişi için her şeyin bittiğini düşünmek yanlış olur. Bağımlılık evrelerini iyi bilmek bile bağımlılığı önlemek için çok önemlidir (Ögel,2002a).

2.1.5.Bağımlılığın Nedenleri

Bağımlılığın nedeni olarak tek bir etkenden söz etmek çok güçtür. Birçok etken bir arada olabilir. Aşağıda yer alan etkenler dışında da bağımlılık gelişebilir. Aşağıda yer alan etkenler bağımlı insanlarda sıklıkla gözlenmiş etkenlerdir. Yoksa bağımlılığın nedeni mutlak olarak belirlenmiş değildir (Ögel, 2001).

Bağımlılık nedenleri sayılabilecek psikolojik etkenler, kalıtsal etkenler, sosyokültürel etkenler, aile, kişilik, başka hastalıklar gibi nedenler madde kullanmaya başlamada önemli etkenler şeklinde incelenebilir:

Psikolojik Etkenler: Gelişim döneminde sevgi ve güven eksikliği, yetişkinlik döneminde de kaygı, üzüntü ve yıkım yaşayan insanların toplumda engeller ve sorunlarla karşılaştığı zaman sıkıntılarını hafifletmek veya ortadan kaldırmak amacıyla uyuşturucu maddelere yöneldiği söylenebilir.

Kalıtsal Etkenler: Uyuşturucu maddeler içinde sadece alkol bağımlılığının kalıtsal etkenler ile ilişkisi olduğuna dair ciddi veriler vardır. Bu veriler ikiz evlat edinme çalışmalarıyla doğrulanmıştır (Ögel ve Doğmuş,2008).

Sosyokültürel Etkenler: Bir toplumda madde kullanımı kabul görüyorsa, madde kullanan kişi sayısı da artacaktır. Madde kullanmayan bir kişi madde kullanmaya başlayarak kullanan kişilerin grubuna girmeye, sosyal kabul ve destek görmeye çalışacaktır. Uyuşturucu madde kullanımını özendirilen bazı toplumsal etkenler de vardır. Bunlar arasında, özellikle tüketim toplumlarında yaygınlaşan günlük stresten kurtulmak için hap ya da ilaç kullanımı önemli boyutlardadır. Bu davranışı özellikle ilaç firmaları da desteklemektedir (Ögel, 2009b).

Aile: Aile, insan yaşamında ve gelişiminde çok önemli bir yer tutar. İnsanın gelişim döneminde etkilendiği, sevgi ve güven duygularını geliştirdiği kurumdur. Bu noktada çıkacak aksaklıklar, tüm kişiliği etkileyebilir. Madde bağımlılığı, aileyi her yönden etkileyen bir hastalıktır. Ailede bağımlı bir üyenin varlığı aileyi ekonomik ve sosyal yönden olumsuz olarak etkilemekte; ailenin işlevlerini bozmaktadır. Bağımlılık aileyi ekonomik ve sosyal yönden tüm alanlarda etkilemektedir. Etkiler aynı zamanda

derin ve şiddetlidir. Bağımlılığın aileye ve dolayısıyla topluma, diğer hastalıklarla karşılaştırıldığında, ağır yük getiren bir hastalık olduğu kabul edilmelidir (TUBİM raporu, 2006) .

Kişilik: Kişilik kavramı, bireyin kendine özgü ve bireyi başkalarından ayırt eden uyum özelliklerini içerir. Bu özellikler bireyin bilme – düşünme – algılama biçimi, belli durumlarda belli duygusal tepki gösterebilme yetisi, engellenmelerle ve çatışmalarla başa çıkma ve savunma düzenekleridir. Madde bağımlılığı ile kişilik bozuklukları arasında önemli bir ilişki olduğu saptanmıştır. Bağımlı kişilerde en sık gözlenen kişilik bozukluğu anti-sosyal kişilik bozukluğudur (Kapalıkaya, 1996).

Başka Hastalıklar: Alkol bağımlılarının önemli bir kısmının yaşadıklarını bastırmak için alkol kullanmaya başladıkları görülmüştür. Bunlar çoğunlukla panik atağı olan kişilerde yada sosyal fobisi olanlarda görülür. Opiat bağımlılarında ise % 90 oranında başka bir psikiyatrik bozukluğun eşlik ettiği saptanmıştır. Bunlar arasında depresyon, anti-sosyal kişilik bozukluğu, alkol kullanım bozuklukları ve anksiyete bozuklukları en sık görülenlerdir. Ayrıca madde bağımlılarının % 15 oranında bir kez intihar girişimleri olduğu saptanmıştır. Bu nedenlerden dolayı madde bağımlılığının tedavisine geniş bir açıdan yaklaşmak gerekir (Ögel,2002a; Çakmak ve Evren, 2006) .

Madde Kullanmaya Başlamada Önemli Diğer Etkenler: Yapılan araştırmalar, gençlerin en çok merak nedeniyle madde kullanmaya başladığını göstermektedir. Arkadaş baskısı ikinci önemli etkidir. Bir arkadaş ortamında yapılan ısrara çoğunlukla dayanılamamaktadır. Sorunlarını çözmek için başka yol kalmadığı düşüncesine inanmalarından dolayı madde kullanımı, sık görülen sebeplerdendir. Bir başka deyişle çaresizlik, önemli bir etkidir. Gençleri madde kullanmaya iten diğer bir etken ise gencin madde kullanarak kendini kanıtlama davranışı gösterme eğilimidir. Farklı ve değişik gözükerek beğeni toplamak amaçlanmaktadır. Madde kullanma riski fazla olan gençler; ani tepki veren, saldırgan veya asi davranışları olan, her şeyi reddeden, davranış bozukluğu gösteren, aykırı davranışlar içinde bulunan, erken yaşlarda davranış problemleri olan, çabuk heyecanlanan, içe dönük olan, itaatkâr olan ve yaşlılarından aşırı etkilenen gençlerdir (TUBİM raporu, 2006).

2.1.6.Ergenlik Özellikleri

Ergenlik dönemi, gelişim dönemleri içerisinde kimliğin oluşmasında önemli bir dönemdir. Dönemin yaş sınırları kültüre ve çağa bağlı olarak değişmekle beraber, günümüz bilim insanları bu sürenin uzadığını ifade etmekte ve bu dönemin genel olarak 12-25 yaş aralığı olduğu kabul edilmektedir (Bacanlı, 1999).

Üniversite öğrencileri pek çok stres yaşayabilirler. Ergenlikten yetişkinliğe geçişin getirdiği güçlükler; sorumluluk alma, bireyselleşme, karar verme, kişiler arası ilişkiler nedeniyle öğrenciler bu yıllarda bir uzmanın yardımına ihtiyaç duyabilir. Psikolojik danışmanlık birimleri öğrencilerin kişisel gelişimini desteklemeyi, akademik, sosyal ve kişisel sorunlarını çözmelerinde yardımcı olmayı ve günlük yaşamın stresleri ile baş edebilmelerini sağlayacak bilgi ve beceriyi edinmelerini sağlayabilir. Öğrencilerin zihinsel, duygusal ve sosyal yönden en üst düzeyde gelişmesini desteklemelidir (Akkapulu,2006).

2.1.7.Madde Bağımlılığı ile İlgili Risk Etmenleri

Madde bağımlılığı ile mücadelede birçok etmen risk olarak göze çarpmaktadır. Bunları aile yapısı, medyanın etkisi, maddelere olan ulaşılabilirlikteki kolaylık, kültürel etkinliklerin noksanlığı, akran grubunun etkisi gibi alt başlıklar şeklinde sıralamak mümkün olacaktır. Şüphesiz bu başlıkları sayı olarak çoğaltmak mümkündür. Ancak burada belli başlı risk etmenlerinin sıralanması, bu etmenlerle ilgili alınacak önlemler sayesinde maddelerin bireye ve topluma verebileceği zararların asgari düzeye indirilebileceği hususlarının irdelenmesi gerekmektedir (Çelik,2006).

Aile: Madde bağımlılığı ile mücadelede en önemli rol aileye düşmektedir. Toplumun temel çekirdeği olan ailede anne ve babaların çocuklarına örnek davranışlar sergilemesi, çocukların gelişiminde tamamen müsbet adımlar atılmasını sağlamaktadır. Ailelerin, çocuklarının yaşadıkları sorunlar ve sıkıntılar karşısında, karşılaşılan problemin çözümünde öncü olmaları beklenirken; çözülemeyen problemler karşısında ise dışardan yardım almaları uygun bir davranış olacaktır. Özellikle, yasal olsun olmasın, madde kullanan anne babaların, çocuklarının da madde kullanımına başlamasında önemli bir risk faktörü oluşturduğu da yapılan araştırmalardan anlaşılmaktadır. Psikolojik gelişimine anne karnında başlayan çocuğun, toplumda sağlıklı olarak ve topluma uyumlu bir birey halinde yaşamını devam ettirmesi eğitimle mümkün olacaktır. Çocukların ilk eğitildiği yer olarak ifade edilen aile içerisinde alınan eğitimin, sonraki zamanlarda eğitim kurumlarında alınacak eğitim ile uyum sağlaması halinde sağlıklı fertlerin yetiştirilmesi mümkün olabilecektir. Parçalanmış olarak tabir edilen, ayrı ayrı yaşamak zorunda kalan ailelerin çocuklarının ise gerek madde bağımlılığına gerek başka suç ve olaylara karışma riskinin fazla olduğunu da araştırmalar ortaya koymuştur. (Çelik,2006) Ailenin madde kullanımını onaylamasının ve bu konudaki tutumunun önemli bir risk etmeni olduğu bilinmektedir (Çavuşoğlu,2009).

Medyanın Etkisi: Teknoloji çağı olarak adlandırılan günümüzde, çok önemli bir role sahip olan medyanın, madde kullanımı ve bağımlılığı ile mücadelede doğru kullanılmadığı takdirde önemli bir risk faktörü oluşturduğu düşünülmektedir. Yıllardır uçucu madde kullanan şahısların şiddet, yaralama, ırza geçme eylemlerinin defalarca televizyonlarda gösterilmesi, alkol kullanımı sonucu bir trafik kazasında direksiyonu başında can çekişen insanın ölüme yakın her saniyesini göstermeyi başarı kabul eden habercilik anlayışı, insanları duyarsız hale getirmekte ve bu davranışlara karşı özenme duygusunu insanlara aşlamaktadır. Medyanın bu tür olumsuz yayınlarının aksine madde bağımlılığı ile mücadele konulu konferans, seminer, panel gibi etkinlikleri yayınlaması ve bu tür programlarda canlı yayına katılan uzman kişilerce doğru bilgilendirilmeleri yukarıda da ifade edildiği üzere çok sayıda insana, hatta kıtalararası iletişimi sağlayan bilgi aktarımının sağlanması halinde, medyanın pozitif etkisinin ne denli önemli olduğu da ortaya çıkaracaktır (Şenol, 2006).

Kültürel Faktörler: Uyuşturucu maddeler insan hayatının ve toplumların gelişmelerini tehdit etmektedir ve etmeye de devam edecektir. Türkiye'nin

uyuşturucu madde güzergahında, kıtalararası transit ülke konumunda bulunması sebebi ile bu tehdide çok fazla maruz kaldığı bilinmektedir. Böyle bir tehdit altında bulunan ülkemiz, kanunu uygulayan birimler tarafından yapılan çalışmalarda yasal olmayan madde kullanıcı sayısının gün geçtikçe arttığı bilinse de, Avrupa ülkelerine nazaran düşük düzeyde kullanıcı sayısına sahiptir. Bunun temel nedeni ise, Türk halkının kültür ve yaşam tarzıdır (KOM raporu, 2003). Bu gerçekten hareketle; özellikle Avrupa ülkelerinde yaşayan gurbetçi ailelerin çocuklarının madde bağımlısı olmasında kültür şokunun etkisinin büyük olduğu, madde bağımlısı olduğu belirlenen gurbetçi gençlerin, yaşadıkları ülkelerde tedavi gördükleri; ancak sonuç alamayarak Türkiye'ye geldikleri belirlenmiştir. Türkiye'de İzmir, İstanbul, Ankara gibi illerde tedavi talebinde buldukları görülmüştür (Ögel,2002a). Ayrıca Doğan'ın (1997) bir çalışmasında, sanayileşmenin etkisi ile kırsal bölgelerden kentlere olan göçün artması sonucu, toplumun değer yargılarının az veya çok değişmeye başladığı, bununla birlikte geleneksel toplumun oto kontrol mekanizmalarının zayıfladığı; bireyin sosyal yalnızlık, yabancılaşma ve kimliksizlik gibi süreçlere sürüklendiği belirtilerek, bu süreçte çaresizleşen bireyin yeni doyum yolları arayışı içerisinde girmesi ve bireyin zararlı tercihlere yönelmesinin kolaylaşacağı ifade edilmiştir.

Akran Grupları: Çocuklar ve gençler aileden, okuldan ve bilhassa arkadaş çevresinden mutlak suretle etkilenir. Arkadaş çevresinde kabul görmek ve merak duygusunu bastırabilmek için akran grubu içerisinde baskı altında kaldığını hisseden birey, o gruba dahil olabilmek için madde ile tanışabilmektedir. Ayrıca yine akran grubu içerisinde bulunan çocuk veya genç, büyük olabilmek, büyükler grubuna dahil olabilmek maksadıyla madde ile tanışabilmektedir. Bireyin, akran grubunun meydana getirebileceği bu risklerden korunması, madde ile tanışmaması, bu yöndeki merak duygusunun da doğru bilgiler ile giderilmesi, aile ve okul eğitimi ile sağlıklı olarak kuracağı bağ ile mümkün olacaktır (Saraçlı,2007).

Fiyatlar ve Ulaşılabilirlikte Kolaylık: Yasal olmayan bağımlılık yapıcı maddelere ulaşmak zordur ve birey bu maddeleri temin ettiği takdirde zaten yasaya göre suç işlemiş olmaktadır. Bu durum karşısında kabul gören gerçek şu ki; yasal olmayan ve bağımlılık yapan maddelerin kullanılmasında, belki de en önemli basamağı yasal bağımlılık maddeleri oluşturmaktadır (Balcı,2009).

2.1.8.Bağımlı Kişilere Karşı Olması Gereken Tavır ve Tutumlar

Çocukta şahsiyet ve irade, küçük yaşlardan itibaren aile içinde oluşmaya başlar ve okulda tamamlanır. İyi alışkanlıkların da kötü alışkanlıkların da temeli ailede atılmaya başlanır. Bunun okula bırakılması son derece yanlış bir anlayıştır. Anne ve babalar her konuda çocuklarına iyi örnek olmalı, onların vakitlerini nerelerde geçirdiklerini bilmelidir. Ama bu kontrol, asla baskıya dönüşmeden, sevgi, ilgi ve şefkat şemsiyesi altında yapılmalıdır (Çavuşoğlu,2009).

Çocuk hangi yaşta olursa olsun asla ilgiden, sevgiden, şefkatten ve kontrolden yoksun bırakılmamalıdır. Ailede alınan eğitim ve terbiye okulda da devam etmelidir. Gençler okullarda bütün kötü alışkanlıklardan korunacak ve iyi alışkanlıklar edinecek şekilde yetiştirilmelidir (Ögel ve Erol,2005b).

Bu konuda gençlerin dikkat etmesi gereken noktalar şunlardır: (Kızıyalın,1983)

- Sevgiyi ve mutluluğu kendi yuvalarında aramalıdırlar.
- Kötü alışkanlıklara sahip kişilerden uzak durmaları gerekir. Böyle kişiler davranışlarından, hareket ve sözlerinden anlaşılabilir.
- Boş zamanlarını en iyi şekilde; okuyarak, kültürel ve diğer faydalı faaliyetlerde bulunarak değerlendirmelidirler.
- Gençlik döneminde kişiler, gelecek için her an problem oluşturabilecek hareketler yapabilirler, kararlarında isteksizlik olabilir. Gençler daima göz önünde tutulmalı, büyüklerin uyarılarını dikkate almalıdırlar (TBMM Meclis Raporu,2009).

2.1.9.Madde Bağımlılığını Önleme

Tüm dünyada büyük bir sorun haline gelen madde kullanımı ve bağımlılığı son yıllarda ülkemiz için de önemli bir sorun haline gelmeye başlamıştır. Çok yönlü boyutları olan bu sorunun önlenmesi bilimsel ve disiplinler arası bir yaklaşımı zorunlu kılmaktadır. Birçok ülkede olduğu gibi Türkiye’de de bu sorunu önleme çalışmaları pratikte iki ayrı başlıkta toplanmaktadır: (Ögel, 1997)

1.Toplumda madde talebini azaltmak.

2.Maddenin arzını; yani bulunabilirliğini azaltmak.

İkinci yöntem büyük bir oranda polisi ve diğer kolluk birimlerini ilgilendiren çalışmalardır. Burada daha çok toplumda madde talebini azaltmaya yönelik yapılabilecek çalışmalardan söz edilecektir. Bilimsel olarak tüm dünyada madde kullanımı ile mücadele ve önleme çalışmaları üç ana başlıkta incelenmektedir. Bunlar:

1. Birincil önleme: Burada hedef henüz hiç kullanmamış ama risk taşıyan gruplardır. Bu aşamada eğitim yolu ile madde kullanımının engellenmesine çalışılmaktadır. Kitle iletişim araçlarının bu amaçla kullanımı önem taşımaktadır. Henüz maddeyle tanışmamış; fakat bulunduğu yaş itibariyle her an maddeyle tanışma ihtimali yüksek bireylere yönelik yapılacak çalışmalar birincil önleme çalışmalarıdır. Türkiye büyük oranda genç nüfusa sahip bireylerden oluşmaktadır. Bundan dolayı koruma ve önleme eksenli yapılacak çalışmalar, gençliğin korunması anlamında büyük öneme sahiptir.

2. İkincil önleme: Bu aşama erken tanı koymayı kapsar. Maddeyle bir şekilde tanışmış; ancak bağımlılığı gelişmemiş kişilerde yapılan önleme çalışmalarını içerir.

3. Üçüncül önleme: Bu aşamada amaç madde kullanan kişilerin madde kullanmayı bırakması ve bıraktıktan sonra tekrar bu maddeleri kullanmaya başlama niyetinin önlenmesidir. Bunun bir diğer parçası ise, madde kullanımı ile ortaya çıkan zararların önlenmesidir. Burada amaç; bulaşıcı enfeksiyonlardan korunmak, suça iten nedenleri azaltmak ve diğer fiziksel zararlardan korunmak, en azından bu zararları en düşük düzeye indirmektir. Madde kullananlara yönelik eğitim programları bu önleme içinde yer almaktadır (TUBİM raporu,2009).

Bağımlılık çok boyutlu bir sorundur. Dolayısıyla sorunu çok boyutlu tanıyıp, çok yönlü değerlendirmek gerekir. Bu değerlendirmede bir yandan etiyolojik

çalışmalara yönelirken; diğer yandan tanı, tedavi, nleme ve rehabilitasyon gibi en temel kavramları da ele almak gerekir. Türkiye gibi küresel etkilere alabildiğine açık ve batı kültüründen etkilenmeye uygun toplumlarda, mücadele kavramlaştırması, koruma ve nleme anlayışından bağımsız düşünülemez. (KOM raporu,2010). Her türlü koruma ve nleme programının en vazgeçilmez unsurunu, 12–22 ya da 15–24 yaş aralığını içeren risk grupları oluşturmaktadır. Bu yaş grubunun en temel özelliği toplumsallaşma aşamasında her türlü etkiye açık yapısal eğilimleridir. Grupta kalabilmek, genç için vazgeçilmez ve yaşamsal değerde önemli bir seçimdir. Grubun normları arasında madde kullanmak varsa, o grupta kalabilmek adına, gencin davranışları arasında madde kullanımının yer alması kaçınılmazdır. Dolayısıyla koruma ve nleme, bu yaş grubundaki gençlerin korunması anlamına gelmektedir (Doğan, Balseven, zdemir, Hancı, Tuğ, 2002).

TBMM'nin 2008 yılında çalışmalarını tamamlanan ve “uyuşturucu başta olmak üzere madde bağımlılığı ve kaçakçılığı sorunlarının araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla kurulan meclis araştırma komisyonu raporunda madde bağımlılığı konusunda şu önemli noktalar üzerinde durulmaktadır: Türkiye Cumhuriyeti; bağımlılık yapıcı maddeler ile mücadelede faaliyetlerini, ilgili ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşların desteğinde genişleme ve derinleşmeyi aynı oranda sağlayabilen bir anlayışla sürdürmek isteklilik çabasındadır. Bu erevede Türkiye'de uyuşturucuyla mücadele politikasını; yasal veya yasa dışı olan tüm bağımlılık yapıcı maddelerin kullanımı ve bağımlılığı, toplumsal bir halk sağlığı sorunu olarak kabul edilmektedir.

Tüm maddelerle etkili mücadele ve özellikle gençlerde maddeye başlamayı önlemek hedeflenmektedir(TBMM, 2008).

2.2.İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Madde kullanımı ve bunlara bağımlılık durumları dünyanın gelişmiş veya gelişmemiş birçok ülkesinde önemli toplumsal, ekonomik ve sağlık sorunları oluşturmaktadır (Köknel,1998). Sadece bireyi değil, bir virüs gibi toplumun tamamını zehirleyen ve tedavi maliyeti önlem maliyetinden fazla olan uyuşturucu madde bataklığının kurutulması; toplumun tüm fertlerinin bilinçlendirilmesiyle ve topyekun bir mücadeleyle sağlanabilir. Bu bağlamda, gençleri tehlikeye sürükleyen, aileleri ve toplumumuzu tedirgin eden bu sorunla ilgili birçok araştırma yapılmıştır (Şahin, 2007). Bu bölümde, madde bağımlılığı ve bağımlılık yapan bu maddelerin kullanımı ile ilgili ulaşılabilen gerek yurt içi gerekse yurt dışı çalışmalara bakılırken; bir yandan da bu konuyla ilgili üniversite öğrencilerinin üzerinde yapılan araştırmalara değinilecektir.

2.2.1.Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Son yıllarda bağımlılık yapan maddeleri kullanma oranlarındaki artışın farkında olan üniversitelerde yapılan çalışmaların sayısının arttığı görülmektedir. Özellikle üniversite öğrencilerinin gelişim düzeylerinin yüksek olması ve bağımlılık yapan bu maddelere kolay ulaşabilmesi üniversitelerde yapılan bu çalışmaları oldukça değerli kılmaktadır. Yüksek öğrenimde yapılan çalışmalar şu şekildedir:

İstanbul Üniversitesi öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırmada, alkol ve madde bağımlılığı durumu incelenmiştir. 1982-1983 eğitim-öğretim yılında üniversite 4. sınıfta okuyan öğrencilerden rastgele örnekleme yöntemi ile seçilen 567 öğrencinin

% 67'sinin sakinleştirici ilaçları hiç kullanmadığı, %33'ünün de çeşitli ölçeklerde kullandığı belirtilmiştir (Tansel,2006).

Üniversite öğrencilerinin bağımlılık yapıcı madde kullanımını konu alan bir çalışma Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencileri üzerinde yapılmıştır. Öğrencilerin beden ve ruh sağlıklarının araştırıldığı bu çalışmada sigara ve alkol kullanımı da sorgulanmıştır. Bu araştırmanın bulgularına göre de öğrencilerin %32.2'sinin sigara, %30.7'sinin de alkol kullandığı ifade edilmiştir (Göktepe, 1985).

Aynı sene içerisinde yapılmış olan bir diğer araştırmada İstanbul'daki Tıp Fakültesi öğrencilerinin bağımlılık eğilimleri araştırılmıştır. Bu çalışmada öğrencilerin sigara kullanma oranı %13.7 olarak belirtilirken, alkol kullanma oranları %5.2 olarak tespit edilmiştir (Dışçı, 1985).

1990 yılında Ankara'daki 4 üniversiteden seçkisiz örneklem yöntemi ile seçilen 1382 denekle, Dünya Sağlık Örgütü tarafından geliştirilmiş bir araştırma yapılmıştır. Bu araştırmanın sonuçları 1994 yılında yayınlanmıştır. Araştırmanın bulgularına göz atıldığında, anket formunda adı geçen psikoaktif maddelerin hayat boyu en az bir kez kullanım oranlarının; son bir yıl, son bir ay ve her gün devamlı kullanım oranlarından yüksek çıktığı; son bir yıl içerisindeki psikoaktif ilaç kullanımının %4-6 arasında olduğu; ilk deneyimlerin 15 yaşın altında yapıldığı görülmüştür (Yüksel, 1994).

1990 yılında İstanbul'da yapılan başka bir araştırmada, 4613 öğrenci ile yapılan çalışmada yaşam boyu en az bir kez sedatif ilaç diazepam kullanan öğrencilerin oranı %15 iken; uyarıcı etkiye sahip maddelerden olan amfetamin ve türevlerinin % 2.6, esrarın %6, LSD maddesinin ise, %1.3 oranında olduğu belirtilmiştir (Ekşi,1990).

Ankara'da üniversite öğrencileri ile yapılan bir araştırmanın sonuçlarında yalnızlık duygusu yaşayanların, yaşamayanlara ya da nadiren yaşayanlara oranla daha fazla alkol kullandığı; gene sürekli kaygı puanları yüksek olan öğrencilerin yüksek ve düşük olanlara göre kısmen daha fazla alkol kullandığı rapor edilmiştir (Dur, 1994).

Erzurum'daki üniversite öğrencileri üzerinde 1997 yılında yapılan çalışmada üniversite öğrencilerinin ruhsal bozukluklarının tarandığı, alkol ve kötü madde kullanımının da bu başlık altında araştırıldığı görülmektedir. Örneklemi 350

üniversite öğrencisinin oluşturduğu bu çalışmanın bulgularına bakıldığında öğrencilerin alkol ve/veya maddeyi kötüye kullanım ve/veya bağımlılık öyküsü tanımlamadığı bildirilmiştir (Kırpınar, 1997).

Aynı yıl yayınlanan ve gençlerin sigara kullanma davranışları ile ilişkili etmenleri inceleyen bir araştırmanın bulgularına göre, anne baba tutum puanlarının otoriter yöne doğru kaydıkça sigara içme oranının arttığı; anne veya babanın işi, eğitimi ve ailenin gelir düzeyi ile sigara içme davranışı arasında anlamlı ilişkinin bulunduğu görülmüştür (Herken, 1998).

1998 yılında Selçuk Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi'nde gerçekleştirilen çalışmada, 278 kız öğrenci örneklem alınmıştır. Bu araştırma ile, kız öğrencilerin madde kullanımı ile kişilik özellikleri ve ruhsal belirtileri kullanılarak yöntem geliştirilmeye çalışılmıştır (Herken, Bodur ve Kara, 2000).

Balıkesir Üniversitesi'ne devam eden 525 öğrenci ile yapılmış bir araştırmada, öğrencilerin %46.6' sının sigara ve %33.9'unun da alkol kullandığı saptanmıştır. Araştırmada öğrencilerin alkol kullanımlarında cinsiyetin, yaşın, aile ve arkadaş ilişkilerinin; sigara kullanımlarında ise gene cinsiyet, aile ve arkadaş ilişkilerinin yanı sıra anne babanın eğitim durumunun önemli bir etkiye sahip olduğu belirlenmiştir (Çakıoğlu, 1998).

1999 yılında, İstanbul Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi, Alkol ve Madde Bağımlıları Tedavi Merkez'inde (AMATEM) tedavi görmüş 43 madde bağımlısı hasta ile madde kullanmayan Gazi Üniversitesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Fakültesi ile İletişim Fakültesi'nde öğrenime devam eden 56 üniversite öğrencisi üzerinde bir çalışma yapılmıştır. Araştırmaya katılan ve bağımlılık yapan madde kullanmış olan kişilerin çoğunluğunun madde kullanmadan önce madde ile ilgili olarak yeteri derecede bilgi düzeyine sahip olmadıkları, tedavi görmelerine rağmen kendilerine yeterince yardımcı olma konusunda oldukça karamsar bir düşünceye sahip oldukları gözlemlenmiştir. Ayrıca uyuşturucuya başlamadan önce kendilerine danışmanlık hizmeti veren bir kurumla karşılaşmış olsalar, bağımlılık yapan madde kullanımına buna rağmen başlayacakları düşüncesinde oldukları belirtilmiştir (Güngör,1999).

2000 yılında, Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi 2.sınıfta öğrenimine devam etmekte olan, yaşları 20-28 arasında değişen; 47'si kız, 74'ü erkek toplam 121 öğrenci ile bir çalışma yapılmıştır. Örneklem grubun %11.7'sinin yasal olmayan madde kullanmayı düşündükleri, %6.7'sinin ise bağımlılık yapan maddelerden en az birini denedikleri belirtilmiştir (Akvardar, 2001).

2001 yılında Mersin ilinde yapılan bir başka çalışmada; ortaokul, lise ve üniversite öğrencileri arasında sigara, alkol ve yasa dışı madde kullanımını belirlemek üzere 3282 öğrenci alınmıştır. Genel olarak, Mersin ilinde ergenler arasında yasa dışı madde kullanım oranlarının batı ülkelerindeki kullanım oranlarına oranla daha düşük olduğu belirtilmiştir. Buna karşın, esrar maddesinin en yaygın olarak kullanılan yasa dışı madde olduğu ifade edilmektedir (Tot, 2001).

2002 yılında, üniversite öğrencilerinde nikotin, alkol ve madde bağımlılığının 12 aylık yaygınlık oranlarını araştırmak amacıyla, 168'i erkek ve 155'i kız olmak üzere toplam 323 öğrenci üzerinde yapılan araştırmada Uluslararası Bileşik Tanı Çizelgesi (CIDI) kullanılmış; öğrenciler arasında madde kötüye kullanımı ve madde bağımlısı tanısı alan öğrencinin olmadığı belirtilmiştir (Kaya ve Çilli, 2002).

2002 yılında tıp öğrencilerinin alkol kullanımı ile ilgili önyargı ve tutumları incelenmiştir. Araştırmaya katılan tıp öğrencileri arasında tıbbi olarak zararlı olabilecek düzeyde alkol kullanımı seyrek çıkmamıştır. Bu öğrencilerin yaklaşık %40'ı alkol problemi olan bir kişiyi tıbbi tedaviye yönlendirmeyi düşünmemektedir. Bu araştırmadan geleceğin hekimlerinin, hastalarına daha iyi hizmet verebilmeleri için bu konuda daha kapsamlı bir eğitim almaları gerektiği sonucu çıkmıştır (Genişol, Yargıç, Saka, Sivri, Güteryüz, 2002).

2003 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Bölümü'nce Türkiye'de üç ayrı Tıp fakültesinde gerçekleştirilen çalışmada, öğrencilerin % 4'ünün en az bir defa yasadışı madde olarak esrar, ecstasy, kokain maddelerinden birini kullandığını belirtilmiştir. Aynı çalışmada, birinci sınıfların madde kullanmaya başlama yaşının altıncı sınıflara oranla daha düşük olduğu aktarılmıştır (Akvardar, 2003).

2004 yılında Harran Üniversitesi Öğrencileri'nin madde kullanım yaygınlığı ve özelliklerini belirlemek amacıyla yapılan çalışmada; Tıp Fakültesi 1.sınıftan 27, Fen-

Edebiyat Fakültesi 1.sınıftan 226 olmak üzere, toplam 253 öğrenci örnekleme dahil edilmiştir. Örneklemin %68'ini 171 erkek ve %32'sini 82 kız öğrenci oluşturmuştur. 22 öğrencinin yasadışı madde kullanan bir arkadaşı olduğu belirtilmiştir. Bu çalışmada sigara kullanımı %64.4, alkol kullanımı %30.4, diğer psikoaktif maddelerin kullanımı ise %2.3 olarak saptanmıştır (Altındağ, 2005).

Yine 2004 yılında Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi 1.sınıfa devam eden 185 öğrencinin katılımıyla; öğrencilerin madde bağımlılığı ile ilgili bilgi, görüş ve tutumlarının saptanması amacıyla bir anket çalışması yapılmıştır. Araştırmaya 17-21 yaş aralığında olan %42.7 oranında 79 erkek, %57.3 oranında 106 kız olmak üzere toplam 185 öğrenci katılmıştır. Öğrencilerin 172'sinin madde bağımlılığı kavramını önceden duyduğu, 113'ünün bu kavramı yazılı ve görsel basından duydukları belirtilmiştir. Madde bağımlıları tedavi merkezlerinin varlığını 125 öğrencinin bilmediği, 60 öğrencinin ise bildiği; bilenler arasından da 30 öğrencinin merkez olarak AMATEM adını verdikleri anlaşılmaktadır. Yine araştırmaya katılan öğrencilerin 101'inin "bağımlılık yapan maddeler insanı sorunlarından uzaklaştırır" ifadesine kesinlikle katılmadığı, 30'unun ise sadece katılmadığı saptanmıştır (Altıntaş, 2004).

Boğaziçi Üniversitesi'nde 2005 yılında farklı sınıflardan seçilmiş 735 öğrencide yaşam boyu en az bir kez esrar kullanımının % 9.2, ecstasy kullanımının %2.7, uçucu madde kullanımının %1.2, eroin kullanımının %0.3, benzodiazepin kullanımının %3.4, flunitrazepam kullanımının %0.6, kokain kullanımının ise %0.4 olduğu belirtilmektedir (Taner,2005).

2005 yılında 'Ege Üniversitesi Fen Fakültesi Öğrencilerinde Alkol Kullanımı ve Bağımlılığı' isimli araştırmanın örneklemini Ege Üniversitesi Fen Fakültesi'nde okuyan 300 öğrenci oluşturmuştur. Öğrencilerin %76'sının alkol kullandığı, %8.8'inin alkol bağımlısı olduğu, % 14 'ünün alkol kötüye kullanımının olduğu saptanmıştır. Alkol bağımlılığı oranının 17-19 yaş grubundaki öğrencilerde daha yüksek olduğu ve alkol kullanımının yurttan kalan öğrencilerde en düşük düzeyde olduğu saptanmıştır. Sonuç olarak üniversite öğrencilerinde alkol kullanımı ve bağımlılığının yüksek olduğu saptanmıştır (Yigit Ş. ve Khorshid L.,2005).

2006 yılında araştırma evrenini, 2005-2006 yılı eğitim ve öğretim döneminde Mersin Üniversitesi'nde öğrenim gören 19707 öğrenci oluşturmaktadır. Bu öğrencilerin 9525'i (% 48) fakültelerde, 10182'si (% 52) ise yüksekokullarda öğrenim

görmektedir. Araştırmanın örneklemini, evrenden “Tesadüfi Tabakalandırma” yoluyla seçilen, fakültelerden 1008 (% 48) öğrenci ve yüksekokullardan 1091 (% 52) öğrenci olmak üzere toplam 2100 öğrenci oluşturmuştur. Öğrenciler anne ve babalarının eğitim durumlarına göre incelendiğinde, anne ve babanın eğitim seviyesi arttıkça öğrencilerin bağımlılık yapıcı madde kullanan bireylere yönelik bilinçli bir tutum içerisinde oldukları ve bu maddelerin zararları konusunda daha duyarlı bir yaklaşımı sergiledikleri bulgusuna ulaşılmıştır (Tansel, 2006).

Yine 2006 yılında yapılan araştırmanın örneklem grubunu İstanbul Üniversitesi Tıp, Edebiyat ve Hukuk Fakülteleri’nden yaş ortalaması 21 olan 254 üniversite öğrencisi oluşturmuştur. Çalışmada 64 soruluk bir anket formu kullanılmıştır. Anketin oluşturulmasında üç kaynaktan faydalanılmıştır. Öğrencilerin en sık kullandıkları psikoaktif maddelerin %15.8 ile sakinleştirici haplar olduğu ve % 6.9 ile esrarın bunu izlediği belirlenmiştir. Ayrıca, öğrencilerin depresyon düzeyleri ile eğitim aldıkları alan arasında ilişki saptanırken, sürekli kaygı düzeyleri ile eğitim aldıkları alan arasında bir ilişki saptanamamıştır. Öğrencilerin hem depresyon hem de kaygı düzeyleri, gelecekte beklenenleri ve ailelerinin gelir düzeyi ile ilişkili bulunmuştur. Bunlarla beraber sakinleştirici hap, ecstasy, akineton ve alkol; hap kullanımı ile sürekli kaygı düzeyi arasında da anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir (Akkapulu, 2006).

2007 yılında yapılmış olan bir diğer çalışmada; Zonguldak Karaelmas Üniversitesi hazırlık, birinci ve dördüncü sınıfa devam eden 1863 öğrencinin sigara, alkol ve madde kullanımları ile ilişkili bireysel ve psikososyal özellikleri araştırılmıştır. Araştırma bulgularında ulaşılan sonuçlara göre öğrencilerin yaşam boyu sigara içme yaygınlığı %52.6, halen sigara içenler %26.3, her gün sigara içenler %21.4 olarak bulunmuştur. “Fagerström nikotin bağımlılık testi”ne göre nikotin bağımlılığı riski olanlar %4.2 oranındadır. Yaşam boyu alkol kullanma yaygınlığı %48.2, halen alkol kullanmaya devam edenlerin oranı %28.6; alkol bağımlılığı riski %3.4 saptanmıştır. Öğrencilerin sigara ve alkol kullanmaya başlama yaşı sırasıyla 15.7 ± 3.2 ve 16.4 ± 2.8 bulunmuştur. Yaşam boyu madde kullanım yaygınlığı %4.2, halen madde kullanma oranı %1.6 bulunmuştur (Saraçlı, 2007).

Bu yılda yapılan bir diğer çalışma da İstanbul’da yaşayan 18-28 yaş arası üniversite öğrencilerinin internet ve madde kullanım alışkanlıklarının ilişkilendirilmesi

ile ilgili veri toplamak amacı ile yapılmıştır. Araştırma 600 kişilik bir örneklem grubuna uygulanmıştır. Örneklem grubunda 18-22 yaş arasında bulunanlardan madde kullandığı tespit edilenler grubun %60.4'ünü, bilgisayar bağımlısı olduğu tespit edilenler grubun %77.8'ini oluşturmaktadır (Cömert,2007).

2008 yılında yapılan diğer bir araştırmada, Gaziantep Üniversitesi'ndeki lisans öğrencilerinde alkol ve madde kullanım durumu ve bunu etkileyen faktörlerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Üniversite öğrencilerinin üniversiteye başlarken ve üniversiteyi bitirirken alkol ve madde kullanım durumunu belirlemek amacıyla Gaziantep Üniversitesi Merkez Kampüsü'nde bulunan tüm lisans bölümlerinin ilk ve son sınıfları araştırmaya alınmıştır. İlk sınıflardaki 1352 ve son sınıflardaki 865 öğrencinin hepsi örnek seçilmeden araştırmaya dahil edilmiştir. Erkeklerin %56.8'inin, kızların %44'ünün en az bir kez alkol kullandığı; erkeklerin %8.6'sının, kızların ise %2.1'inin en az bir kez madde kullandığı belirlenmiştir. Son sınıf öğrencilerinin %65.5'inin, ilk sınıf öğrencilerinin %43.2'sinin en az bir kez alkol kullandığı; son sınıf öğrencilerinin %8.3'ünün ve ilk sınıf öğrencilerinin %4.6'sının en az bir kez madde kullandığı belirlenmiştir. Lojistik regresyon analiz sonuçlarına göre cinsiyet, sınıf, yakın çevresinde alkol kullanan olması, aylık harçlık miktarı gibi unsurlar alkol kullanımını; cinsiyet, sınıf, okul başarısı gibi unsurlar da madde kullanımını anlamlı düzeyde etkileyen faktörler olarak bulunmuştur (Coşkun, 2008).

2008 yılında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde bulunan Yakın Doğu Üniversitesi Psikoloji Bölümü'nde öğrenim gören üniversite öğrencilerinde sigara-alkol kullanımını ve bunun aile sorunları ile ilişkisini belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmaya katılan deneklerin yaş ortalaması 22.38 ± 2.0 yıldır. Öğrenciler arasında yaşam boyu en az bir kez sigara deneme oranı %61.5, yaşam boyu alkol deneme oranı ise %70.8 bulunmuştur. Sigara deneyen öğrencilerin denemeyen öğrencilere göre aile ortamlarında 'iletişim', 'birlik', 'yönetim', 'yetkinlik' ve 'duygusal bağlam' boyutlarını daha düşük algıladıkları ($p=0.004$, $p=0.018$, $p=0.044$, $p=0.007$, $p=0.004$); aynı zamanda aile ortamlarında "otoriter baskıcı tutum", 'ilişkilerde duyarsızlık ve tutarsızlık' ile 'anne-baba ilişkilerinde uyumsuzluğun' daha yüksek ($p=0.023$, $p=0.009$, $p=0.003$) olduğu saptanmıştır. Alkol deneyen öğrenciler denemeyen öğrencilerle karşılaştırıldığında aile ortamlarında 'duygusal bağlam' boyutunun anlamlı olarak daha düşük ($p=0.044$) olduğu; 'otoriter baskıcı tutum', 'anne-baba ilişkilerinde uyumsuzluk', 'ilişkilerde sınırsızlık ve istismar' unsurlarının daha fazla

olduğu saptanmıştır. Araştırma, sigara ve alkol deneyen gençlerin aile ortamlarını daha olumsuz algıladıklarını göstermektedir. Sigara ve alkol içme ile ilgili önleme çalışmalarının üniversite yıllarında da sürdürülmesi ve bu çalışmalarda aile etkisinin göz önüne alınması gerekmektedir (Akfert, 2008).

2009 yılında Samsun'da yapılmış olan araştırmada Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu'nda okuyan öğrencilerin madde kullanımına etki eden bazı değişkenler ve aileden aldıkları sosyal desteğin etkisini belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmanın evrenini Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu'nda okuyan 200 ebeklik ve 246 hemşirelik öğrencisi olmak üzere; toplam 446 öğrenci oluşturmuştur. Bu öğrencilerden 422 tanesine ulaşılabilmektedir. Araştırmadan elde edilen verilere göre; öğrencilerin yaşları, sınıf dereceleri, annenin eğitim ve çalışma durumu, babanın çalışma durumu ve ailede madde kullanan bireylerin olması ile madde kullanımları arasındaki fark anlamlı bulunmuş ($p < 0.05$); öğrencilerin okudukları bölümlerin, madde bağımlılığı konusunda eğitim alma durumlarının, aileden algılanan sosyal destek ve babanın eğitim durumunun madde kullanımını etkilemediği tespit edilmiştir (Çavuşoğlu, 2009).

2.2.2.Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Dünya geneline bakılacak olursa psikoaktif madde kullanımı ile ilgili araştırmaların son otuz yılda hız kazandığı görülecektir (Stangler, 1980). Her alanda olduğu gibi bu alanda da konuyla ilgili problemlerin artması, bu alanda yapılan araştırmaların da artmasına neden olmuştur. Dünya ülkeleri arasında bu konuda en çok araştırma yapan ülke A.B.D. gibi görünmektedir (Kashani ve Priesmeyer, 1980; Kellner ve Pathak, 1986; Haworth, 1989).

1986 yılında Amerikan Tıp Derneği 23 tıp fakültesinde madde kullanımı araştırması gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada yaşam boyu marihuana kullanımı % 6.2, kokain % 32.5, trankilizanlar % 19.5, amfetaminler % 22.6 olarak tespit edilmiştir. Son bir ay içinde madde kullanım prevalansı marihuana için % 10, trankilizanlar için % 23, eroin dışındaki bağımlılık yapan maddeler için % 1.1, amfetaminler için % 0.3, barbittiratlar için % 0.2, LSD için % 0.1 ve eroin için % 9

olarak bulunmuştur. Ayrıca bu araştırmada, deneklerin çoğunun marihuana kullanımına lise döneminde, kokain kullanımına ise okul yıllarında başladıkları aktarılmaktadır. Sadece trankilizan kullananların ilk kullanımının Tıp fakültesi yıllarında başladığı belirtilmektedir (Flaherty ve Richman, 1993).

1989 yılında İspanya'da yapılan bir çalışmanın verilerine göre, İspanya üniversitelerinde eğitim gören öğrencilerin %96'sının hayatları boyunca en az bir kere alkol kullandıkları, %91'inin son bir yıl içinde ve %75'inin de son bir ay içinde en az bir kez alkol kullandığı saptanmıştır. İspanyol öğrencilerin, diğer maddeleri hayat boyu bir kez kullanım yüzdeleri ise şöyle açıklanmıştır: Esrar %31, hallüsinojenler %5.5, kokain %5, opiyatlar %3, uçucular %3 (Alvarez ve Renedo, 1989).

Klein'nın kampüste yaşayan 526 üniversite öğrencisinin alkol kullanım nedenlerini incelediği araştırmasında; öğrencilerin en çok tadını sevdikleri için, zevk aldıkları için ve özel olayları kutlamak için alkol kullandıkları saptanmıştır. Yine bu öğrencilerin, başkalarına uyum sağlamanın ve sosyal aktivitenin bir parçası olmanın da alkol kullanmaları için bir neden olduğunu belirttikleri bildirilmiştir (Klein, 1992).

Yine, 1993-1994 yıllarında Newcastle Upon Tyne Üniversitesi Tıp Fakültesi 186. Dönem II. sınıf öğrencileriyle yapılan araştırmada, başta cannabis olmak üzere, bağımlılık yapan maddelerin kullanım prevalansının yüksek olduğu bildirilmektedir. Esrar maddesinin en az bir kez kullanılma oranının erkeklerde % 54.0, kızlarda % 45.9 olduğu; diğer bağımlılık yapan maddelerin ise öğrencilerin % 22.2'si tarafından denendiği belirtilmektedir. Bu bulgular, 1983-1984 yıllarında yapılan; aynı üniversitedeki 215 Tıp fakültesi öğrencisine ait araştırma bulgularıyla karşılaştırıldığında, bağımlılık yapan madde kullanımının geçen 10 yıl içerisinde ciddi oranda artış gösterdiği bildirilmektedir (Ashton ve Kamali, 1995).

A.B.D.'de 18-21 yaş arasındaki üniversite öğrencileri üzerinde yapılmış bir araştırma verilerine bakıldığında en çok kullanılan maddelerin ve kullanım yüzdelerinin şöyle sıralandığı görülmüştür: Crack %3, eroin %3, kokain %9, marihuana %48 (Bell ve Wechsler, 1997).

Bir başka çalışmada marihuana kullanımının Amerika'daki üniversite öğrencileri arasında alkol ve sigara kullanımından ve hatta çift eşlilikten daha sık gözlemlendiğini belirtmektedir. 17.592 öğrenci ile yapılmış olan bu çalışmanın

sonuçlarına göre Amerika'da her dört üniversite öğrencisinden biri bu maddeyi kullanmaktadır (Kandel ve Chen, 1997).

1998 yılında İngiltere'de, 7 Tıp fakültesinden 785 II. sınıf öğrencisinin katılımıyla yapılan araştırmada; erkek öğrencilerin % 54'ü, kız öğrencilerin % 40'nın bağımlılık yapıcı maddeleri (BYM) en az bir kez kullandıkları bildirilmektedir. En çok kullanılan BYM'nin esrar olduğu ve öğrencilerin % 10'nun bu maddeyi düzenli olarak kullandığı aktarılmaktadır (Webb, Ashton, Kely ve Kamali,1998).

1999'da ABD'de bir üniversitede BYM kullanım durumunu belirlemek amacıyla yapılan "Geleceği İzlemek" adlı çalışmada, ecstasy kullanımının bir yılda %3.3'ten, %4.4'e yükseldiği belirtilmiştir (Johnston,Omalley ve Bachman,1999).

Yine aynı yıl içinde, Kenya'da üniversite öğrencileriyle yapılan çalışmada, yaşam boyu cannabis kullanımının %19.7, inhalan kullanımın %7.2 oranlarında olduğu aktarılmaktadır (Odek-Ogunde ve Pande-Leak,1999).

2000 yılında İngiltere'de bulunan Leeds Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde okuyan 136 kişilik 2.sınıf öğrencisiyle gerçekleştirilen çalışmaya katılan öğrencilerin %33.2'sinin yasal olmayan maddeleri kullandıkları ve bunların %28.3'ünü erkeklerin, %35.6'sını ise kızların oluşturduğu belirtilmektedir (Pickard, Bates ve Dorian, 2000).

Lorent (2003) tarafından yapılan bir çalışmada, uçucu madde kullanımının son yıllarda azaldığı tespit edilmiştir. Uçucu madde kullanıcı sayısındaki bu azalmanın, madde kullanımı ile yapılan mücadelenin önemli bir sonucu olduğu vurgulanmıştır. (Lorent, 2003)

Zagreb Üniversitesi Tıp Fakültesi Farmakoloji Bölümü tarafından yapılan bir araştırmada, 1989 yılında Tıp fakültesi öğrencileri arasında hayat boyu bir kez yasal olmayan bir maddeyi kullanma oranı % 14 olarak saptanmış. 2000 yılında yapılan benzer bir çalışmada ise bu oranın %35'e yükseldiği belirlenmiştir (Trkulja, Zivcec, Cuk ve Lackovic, 2003).

Birleşik Krallıkta (İngiltere) bir üniversitede 2004 yılında yapılan bir araştırma 99 lisans öğrencisi üzerinde uygulanmıştır. Bu araştırmada alkol kullanan öğrencilerin üzerinde motivasyon ve sosyal faktörlerin rolü değerlendirilmiştir. Öğrencilerden 50 kişi ağır içici, 49 kişi ise hafif içici olarak tespit edilmiştir.

Motivasyon açısından alkol tüketimi ile özgüvenlerinin artacağına dair bir beklentileri tespit edilmiştir. Sosyal faktörlerin rolü de motivasyonel faktörler kadar önem taşımaktadır. Ağır içici öğrencilerin içicilik seviyeleri ve alışkanlıkları kaygı verici bulunmuştur (Orford, Krishnan, Balaam, Everitt ve Graaf, 2004).

2004 yılında ABD ve Kanada'da 9313 (3083 kadın, 6230 erkek) öğrenci üzerinde uyuşturucu, seks, aşk ve yiyecek bağımlılığı ile ilgili öz değerlendirme araştırması yapılmıştır. Araştırma sonuçları göstermektedir ki erkeklerin bağımlılık değerleri genel olarak kadınlara göre daha anlamlıdır; fakat kadınların sigara, çikolata ve genel yiyeceklere olan bağımlılığı daha çok görülmektedir. Ayrıca bulgular desteklemektedir ki, çeşitli bağımlılıklar cinsiyete göre farklılık göstermektedir (Eiseman, Dantzker ve Ellis, 2004).

2005 yılında ABD'de bir üniversitede 215 öğrenci üzerinde GHB(Gama hidrosbutrik asid) maddesinin kötüye kullanımı ile ilgili bir araştırma yapılmıştır. Araştırmada uygulanan ankette öğrencilere GHB bileşimini kullanım deneyimleri, bu bileşimin yasal statüsü ve bağımlılık potansiyeli ile ilgili sorular sorulmuştur. Öğrenciler arasında %28 oranında GHRE(Büyüme hormonu özü) kullanımı, % 19 oranında GHB kullanımı görülmektedir. GHRE kullanan öğrenciler ayda 2-3 kez, GHB kullananlar ise ayda 1-2 kez kullandıklarını belirtmişlerdir. Erkekler GHB maddesini coşku ve enerji için kadınlar ise kilo kaybetmek için kullandığını belirtmiştir (Camacho, Matthews ve Dimsdale, 2005).

2006 yılında Kanada'da bir üniversitede alkol, sigara ve esrar kullanımına yönelik bir araştırma yapılmıştır. Bu araştırma sonuçları ile bu öğrencilerin ABD'deki akranları arasında bir karşılaştırma yapılmıştır. Yapılan bu araştırmada; öğrencilerin % 65 oranıyla en fazla alkol tükettiği, bunu %13.5 oranla esrar ve yine % 13.5 oranla sigaranın izlediği görülmektedir (Kelly, Matthew, Kwan, Lowe, Taman, 2006).

2007 yılında ABD'de bir üniversitede 175 öğrenci üzerinde uyarıcılar, bunların yasadışı kullanımı ve dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu ile ilgili düşünceleri üzerine bir araştırma yapılmıştır. Bu araştırmada öğrencilerin uyarıcı maddelerin kullanımını fiziksel açıdan zararsız; ahlaki açıdan ise kabul edilebilir gördükleri anlaşılmıştır (Desantis and Hane, 2007).

Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığını İzleme Merkezi (EMCDDA) 2007 yılına ait 12' nci uyuşturucu raporunu açıklamıştır. Raporda Türkiye'de okul öğrencilerinin yüzde 10'unun uyuşturucu kullandığı; bu oranın Belçika, İrlanda, Fransa, İspanya ve İngiltere'deki öğrencilerde yüzde 30'dan yüzde 44'e kadar ulaştığı değerlendirilmiştir. 26 ülkeden 2003-2008 yılları arasında elde edilen veriler, 2003 yılından beri yakalama sayılarında artış olduğunu göstermektedir. Türkiye'de, 2003-2008 yılları arasında yakalanan eroin miktarında 3 kat artış gözlenirken; Avrupa Birliği'nde yakalanan eroin miktarı aynı dönem içerisinde sınırlı bir azalma göstermiştir. (EMCDDA, 2010). Türkiye'de 2010 yılında 17.124 uyuşturucu operasyonu yapılmış ve bu operasyonlarda 31.197 kg esrar, 9.053 kg eroin, 94 kg afyon, 277 kg kokain, 11.104 lt asetik anhidrit, 80.545 adet sentetik ecza, 1.050.366 adet amfetamin (captagon) tableti, 826.164 adet ecstasy tableti ve 126 kg metamfetamin yakalanmıştır. Yapılan operasyonlarda toplam 36.010 şüpheli gözaltına alınmıştır. 2010 yılında Türkiye'de uyuşturucu laboratuvarı ele geçirilmemiştir. 2010 yılında en çok operasyon (13.586) esrar maddesine karşı yapılmış ve en çok şahıs (28.625) yine esrar operasyonlarında gözaltına alınmıştır (KOM, 2010).

2008 yılında ABD'de Bowling Green Eyalet Üniversitesi'nde 125 lisans öğrencisi üzerinde, öğrencilerin alkol ve uyuşturucu maddelerden korunma yaklaşımlarına yönelik bir araştırma yapılmıştır. Bu araştırmada öğrenciler, eğitim ve önleme mesajlarının gençler üzerinde çok etkili olduğunu belirtmiştir (Rosenberg, Baylen, Murray, Phillips, Tisak 2008).

Beş Latin Amerika ülkesindeki (Brezilya, Şili, Kolombiya, Honduras ve Peru) dokuz üniversitede 2009 yılında yapılan bir araştırmada öğrencilerin akran uyuşturucu kullanımına yaklaşımları değerlendirilmiştir. Bu yaklaşım ile gerçekte uyuşturucu kullanımı karşılaştırılmıştır. Çalışmada öğrencilerin akran uyuşturucu kullanımını abarttıkları görülmüştür. Sigara, esrar ve kokain kullanımındaki bu abartılı yaklaşımın yanında, akranlarının alkol kullanımları konusunda ya doğru tahminlerde bulunmuşlar ya da bu konuyu göz ardı etmişlerdir (Bustamante, Carvalho, Oliveria, Figueroa, Junior and Castillo ,2009). (Bu araştırmada, Latin Amerikan öğrencilerine yönelik önleme programlarının güçlendirilmesi için, normal geribildirimde kullanılan müdahaleler gerektiği belirtilmiştir)

Yurt içinde ve yurt dışında yapılan araştırmalarda çoğunlukla öğrenciler arasındaki madde kullanım yaygınlığı konusu ele alınmıştır. BYM' lere karşı gençlerin farkındalık düzeylerinin tespit edilmesi, maddeye karşı tutumlarının anlaşılması ve bu doğrultuda önlemler alınması açısından madde kullanımını önleme alanında yapılan araştırmaların sayısının artması dikkat çekmektedir. Yapılan bu çalışmanın, önleme alanında katkı sağlaması amaçlanmaktadır.

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Bu bölüm; araştırma modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanması, verilerin analizi ve yorumlanmasını içermektedir.

3.1. Araştırma Modeli

Araştırma, genel tarama modelinde betimsel bir nitelik taşımaktadır. Araştırma ile Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi I.sınıf öğrencilerinin madde bağımlılığı konusundaki görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın çalışma evrenini 2009-2010 öğretim yılında, Gazi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören 2264 I. sınıf öğrencisinden 2035'i oluşturmuştur.

3.3.Verilerin Toplanması

Bu araştırmada veriler araştırmacı tarafından geliştirilen ölçek aracılığıyla toplanmıştır. Veri toplama aracının geliştirilmesinde ilk aşamada konuyla ilgili literatür taranmış, toplanan veriler yardımıyla veri toplama aracının kavramsal yapısı oluşturulmuştur.

Hazırlanan anketin kapsam geçerliliğini belirlemek amacıyla uzman görüşleri alınmıştır. Yapı geçerliliği belirleyebilmek için 383 kişilik öğrenci grubundan elde edilen veri seti üzerinde faktör analizi uygulanmıştır. Yapı geçerliliğinin tespit edilmesi

amacıyla Temel Bileşenler Analizi Tekniği kullanılarak, ölçeğin faktör yapısı belirlenmeye çalışılmıştır.

Analiz öncesinde 54 madde içeren ölçeğin faktör sayısına müdahale edilmeyerek faktörler serbest bırakılmıştır. Yapılan faktör analizi sonucunda Kaiser-Meyer Olkin (KMO) değeri 83 olarak bulunmuş ve eigen değeri 1.00'dan büyük olan maddeler ölçeğe alınmıştır. Ölçeğin birbirinden bağımsız alt faktörlerini belirlemek için varimax dik döndürme yöntemi kullanılmıştır. Faktör yüklerinin alt kesme noktası olarak 0.45 değeri esas alınmıştır.

Ölçeğin güvenilirliğinin bir göstergesi olarak alfa iç tutarlık katsayısı ve bu bağlamda madde toplam korelasyonları hesaplanmıştır. Madde toplam korelasyonları 0.25'in altında kalan ve eksi değere sahip maddeler ölçekten çıkarılmıştır (Büyüköztürk , 2008).

Yapılan analizler sonucunda ölçeğin dört faktörlü bir yapıya sahip olduğu (nedenleri, zararları, yaklaşımları ve bilgilendirme) düşünülmüştür. Analizler sonucunda 54 maddelik deneme ölçeğinin 31 maddesi ölçekten çıkarılmış, nihai ölçekte 23 madde kalmıştır. Analiz sonucunda faktör yük değerlerinin, dört faktör için 53 ile 81 arasında değiştiği görülmektedir.

Her bir faktörün açıkladıkları varyans oranı sırasıyla; yüzde 16.6, yüzde 15.7, yüzde 10.1, yüzde 10.1 olmak üzere toplam 52.5'dir.

Dört faktörlü bir yapıya sahip olan ölçeğin her bir alt faktör için madde toplam korelasyonları; I. faktör için 45 ile 67, II. faktör için 53 ile 71, III. faktör için 40 ile 60, IV. faktör için de 36 ile 54 arasında değişmektedir.

Ölçeğin güvenilirliğini belirlemek amacıyla Cronbach Alpha iç tutarlık katsayıları hesaplanmıştır. I. faktör için alfa güvenilirlik katsayısı 82 olarak hesaplanırken; aynı katsayı II. faktör için 84, III. faktör için 73, IV. faktör için 73'tür. Ölçeğin bütünü için güvenilirlik katsayısı 83'tür.

Ölçeğin geliştirilmesi aşamasında yapılan analizlerden elde edilen değerlere 'tablo 1'de yer verilmiştir.

Tablo 1. Veri Toplama Aracı Geçerlik- Güvenirlik Analizi Sonuçları

FAKTÖRLER	Faktör Ortak Varyansı	Varimax Faktör Yükleri	Madde Toplam Korelasyonu	Eigen Değeri	Faktör Açıklanan Varyansı (%)	Cronbach	Alpha
<u>Faktör 1:</u>				5.479	16.639	.815	
Madde 33	.568	.740					
Madde 34	.689	.811					
Madde 35	.452	.656					
Madde 36	.515	.664					
Madde 37	.548	.717					
Madde 39	.508	.693					
Madde 40	.448	.635					
<u>Faktör 2:</u>				2.872	15.730	.844	
Madde 18	.380	.527					
Madde 19	.590	.746					
Madde 20	.646	.786					
Madde 21	.585	.743					
Madde 22	.377	.610					
Madde 28	.364	.555					
Madde 29	.440	.641					
Madde 30	.435	.634					
<u>Faktör 3:</u>				2.236	10.101	.731	
Madde 46	.564	.691					
Madde 47	.690	.814					
Madde 48	.343	.578					
Madde 49	.606	.772					
<u>Faktör 4:</u>				1.497	10.070	.732	
Madde 42	.599	.768					

Madde 43	.638	.774
Madde 44	.409	.587
Madde 45	.690	.738
Ölçek Toplam		52.540 .825

Varimax rotasyonlu temel bileşenler faktör analizi.

K-M-O Örneklem Yeterliliği Ölçüsü = 0.831

Bartlett Test of Sphericity = 3066.982; $p < 0.000$

3.4.Verilerin Analizi

Uygulama sonucunda toplanan veriler bilgisayara aktarılmış, SPSS paket programından yararlanılarak veriler üzerinde gerekli istatistiksel çözümler yapılmıştır.

SPSS paket programından yararlanılarak;

1. Öğrenci görüşlerine ilişkin frekans (f), yüzde (%), aritmetik ortalama ($\bar{x}$) ve standart sapma (ss) değerleri belirlenmiştir.

2. Öğrenci görüşleri arasında farklılık olup olmadığının belirlenmesinde bağımsız değişkenlere dayalı olarak t testi ve varyans analizi tekniklerinden yararlanılmıştır. Verilere dair çözümler yapılırken, anlamlılık düzeyi $\alpha=0.05$ olarak alınmıştır. Varyans analizi yapılan sorulardan homojen olmayan sorulara Dunnet-c testi uygulanırken; homojen sorulara ise Scheffe testi uygulanmıştır (Kaptan,1998).

Ölçekte yer alan aralıkların eşit olduğu (4/5) düşüncesinden hareket ederek seçeneklere ait sınırlar aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

<u>Seçenek</u>		<u>Sınır</u>
Hiç katılmıyorum	(1)	1.00 -1.80
Katılmıyorum	(2)	1.81 - 2.60
Kısmen katılıyorum	(3)	2.61 - 3.40
Büyük ölçüde katılıyorum	(4)	3.41 - 4.20
Tamamen katılıyorum	(5)	4.21 - 5.00

BÖLÜM 4

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırma bulgularına ve bunlara dayalı yorumlara yer verilmiştir. Araştırmada elde edilen bulgular ve yorumlar, araştırmanın alt problemleri çerçevesinde aşağıda yer almaktadır.

Araştırmada; 2009-2010 eğitim-öğretim yılında, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi birinci sınıfta öğrenim gören 2035 öğrenci yer almıştır. Anket uygulanan öğrencilerin verdikleri bilgiler doğrultusunda ankette yer alan her soru ayrı ayrı incelenmiş, aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

4.1.ÖĞRENCİLERE İLİŞKİN KİŞİSEL BİLGİLER

Bu bölümde araştırmaya katılan öğrencilerle ilgili kişisel bilgilere yer verilmiştir.

4.1.1.Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımları

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımları 'tablo 2'de verilmektedir.

Tablo 2. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımları

	Değişken	N	%
Cinsiyet	Kız	1543	75,8
	Erkek	492	24,2
	Toplam	2035	100,0

Tablo 2 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin %75,8'inin kız, %24,2'sinin erkek öğrencilerden oluştuğu gözlenmektedir. Katılımcı oranlarına bakıldığında kızların daha fazla temsil edildiği görülmektedir.

4.1.2.Öğrencilerin Mezun Oldukları Liseye Göre Dağılımları

Araştırmaya katılan öğrencilerin mezun oldukları liseye göre dağılımları tablo 3’de verilmektedir.

Tablo 3. Öğrencilerin Mezun Oldukları Liseye Göre Dağılımları

	Değişken	N	%
Mezun Olunan Lise	Anadolu L.	1103	54,2
	Meslek L.	115	5,7
	Özel L.	49	2,4
	Genel L.	576	28,3
	Süper L.	192	9,4
	Toplam	2035	100,0

Tablo 3 incelendiğinde Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerinin yaklaşık %82’sinin Anadolu ve Genel liseden geldiği görülmektedir. Anadolu Liselerindeki yüksek oranın sebebi Anadolu Öğretmen Liselerinin üniversite sınavında eğitim bölümleri için ek puan vermesidir. Özel liseden mezun olan öğrenci sayısı ise %2,4 ile en az olduğu görülmektedir.

4.1.3.Öğrencilerin Üniversiteden Önceki Yaşam Alanına Göre Dağılımları

Araştırmaya katılan öğrencilerin üniversiteden önceki yaşam alanına göre dağılımları tablo 4’de verilmektedir.

Tablo 4. Öğrencilerin Üniversiteden Önceki Yaşam Alanına Göre Dağılımları

	Değişken	N	%
Üniversiteden Önceki Yaşam Alanı	Köy	124	6,1
	Belde	153	7,5
	Kasaba	116	5,7
	Şehir	1642	80,7
	Toplam	2035	100,0

Tablo 4 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin %80,7’sinin üniversiteden önceki yaşam alanının şehir olduğu görülmektedir.

4.1.4.Öğrencilerin Üniversiteden Önce Yaşadıkları Bölgeye Göre Dağılımları

Araştırmaya katılan öğrencilerin üniversiteden önce yaşadıkları bölgeye göre dağılımları tablo 5’de verilmektedir.

Tablo 5. Öğrencilerin Üniversiteden Önce Yaşadıkları Bölgeye Göre Dağılımları

	Değişken	N	%
Üniversiteden Önce Yaşanılan Bölge	Marmara	212	10,4
	Akdeniz	236	11,6
	Doğu Anadolu	123	6,0
	Ege	148	7,3
	Karadeniz	311	15,3
	İç Anadolu	906	44,5
	G.Doğu Anadolu	69	3,4
	Yurt Dışı	30	1,5
	Toplam	2035	100,0

Tablo 5 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin üniversiteden önce yaşanılan bölgeler içinde %44,5'inin İç Anadolu bölgesinde yani üniversite öğrencilerinin %44,5'inin üniversitenin bulunduğu bölgede yaşadığı görülmektedir. %15,3'ünün ise Karadeniz bölgesinde, %11,6'sının Akdeniz bölgesi, %10,4'ünün Marmara bölgesinde yaşadığı görülmektedir.

4.1.5.Öğrencilerin Halen Yaşadıkları Alana Göre Dağılımları

Araştırmaya katılan öğrencilerin halen yaşadıkları alana göre dağılımları tablo 6'da verilmektedir.

Tablo 6. Öğrencilerin Halen Yaşadıkları Alana Göre Dağılımları

	Değişken	N	%
Halen Yaşanılan Alan	Aile Yanında	563	27,7
	Özel Öğrenci Yurdu	302	14,8
	Devlet Yurdu	572	28,1
	Akraba Yanı	77	3,8
	Evde Tek Başına	30	1,5
	Evde Arkadaşlarla	491	24,1
	Toplam	2035	100,0

Tablo 6 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin halen yaşanılan alanın %28,1'i devlet yurdu, %27,7'si aile yanında, % 24,1'i evde arkadaşları ile olduğu görülmektedir. Öğrencilerin %44,5'inin yaşadığı bölge ile okuduğu üniversite aynı bölgede olup, öğrencilerin yaklaşık %30'u ailesi ile birlikte oturmaktadır, öğrencinin okuduğu okula göre ailesi yer değiştirebilmekle beraber büyük bir çoğunluğun ailesinin olduğu ilde okumaya önem verdiği söylenebilir.

4.1.6. Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Bölümlere Göre Dağılımları

Araştırmaya katılan öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümlere göre dağılımları tablo 7'de ve araştırmaya katılan öğrencilerin merkezi sisteme kayıtlı öğrenci sayılarına göre dağılımları tablo 8'de verilmektedir.

Tablo 7. Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Bölümlere Göre Dağılımları

	Değişken	N	%
Bölüm	Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Böl.	50	2,5
	Güzel Sanatlar Eğitimi Böl.	169	1,9
	Eğitim Bilimleri Böl.	39	9,3
	İlköğretim Böl.	779	38,3
	Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanı Eğitimi Böl.	157	7,7
	Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Böl.	162	8,0
	Özel Eğitim Böl.	88	4,3
	Türkçe Eğitimi Böl.	156	7,7
	Yabancı Diller Eğitimi Böl.	435	21,4
	Toplam	2035	100,0

Tablo 7 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümler %38,3'ü ilköğretim bölümü, %21,4'ü yabancı diller eğitimi bölümü olduğu görülmektedir. Ankete katılanların büyük bir çoğunluğunun ilköğretim ve yabancı diller bölümlerinde okuduğu söylenebilir.

Tablo 8. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Merkezi Sisteme Kayıtlı Öğrenci Sayılarına Göre Dağılımları

BÖLÜMLER	KAYITLI ÖĞRENCİLER	ARAŞTIRMAYA KATILAN ÖĞRENCİLER	KAYITLI ÖĞRENCİLERDEN ARAŞTIRMAYA KATILAN ÖĞRENCİLERİN YÜZDELERİ
Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri			

Eğitimi Böl.	56	50	%89,2
Güzel Sanatlar Eğitimi Böl.	187	169	%90,3
Eğitim Bilimleri Böl.	63	39	%61,9
İlköğretim Böl.	837	779	%93,0
Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanı Eğitimi Böl.	178	157	%88,2
Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Böl.	188	162	%86,1
Özel Eğitim Böl.	105	88	%83,8
Türkçe Eğitimi Böl.	185	156	%84,3
Yabancı Diller Eğitimi Böl.	465	435	%93,5
	Toplam=2264	Toplam=2035	%89,8

Tablo 8 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin merkezi sisteme kayıtlı öğrenci sayılarına göre dağılımları incelendiğinde en yüksek katılımların %93,5'ü yabancı diller eğitimi bölümü öğrencileri, % 93,0'ı ilköğretim bölümü öğrencileri, % 90,3'ü güzel sanatlar eğitimi bölümü öğrencileri ve en az % 61,9'u eğitim bilimleri bölümü öğrencileri olduğu görülmektedir. Kayıtlı bütün birinci sınıf öğrencilerinden ise % 89,8'i araştırmaya katıldığı tespit edilmiştir.

4.1.7. Öğrencilerin Ailelerinin Gelir Durumuna Göre Dağılımları

Araştırmaya katılan öğrencilerin ailelerinin gelir durumuna göre dağılımları tablo 9'de verilmektedir.

Tablo 9. Öğrencilerin Ailelerinin Gelir Durumuna Göre Dağılımları

	Değişken	N	%
Ailenin Ekonomik Geliri	0-650	404	19,9
	651-1300	842	41,4
	1301-1950	567	27,9
	1951-2600	151	7,4
	2601 ve üzeri	71	3,5
	Toplam	2035	100,0

Tablo 9 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin aile ekonomik gelir durumlarının %41,4'ü 651-1300 TL, %27,9'u 1301-1950 TL, %19,9 0-650 TL olduğu gözlenmektedir. Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin sosyo-ekonomik durumlarının orta ve düşük düzeyde olduğu görülmektedir (yaklaşık %85).

4.1.8.Öğrencilerin Anne ve Babalarının Çalışma Durumuna Göre Dağılımları

Araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin çalışma durumuna göre dağılımları tablo 10’da, babalarının çalışma durumu ise tablo 11’da verilmektedir.

Tablo 10. Öğrencilerin Annelerinin Çalışma Durumuna Göre Dağılımları

	Değişken	N	%
Annenin Çalışma Durumu	Evet	307	15,1
	Hayır	1728	84,9
	Toplam	2035	100,0

Tablo 11. Öğrencilerin Babalarının Çalışma Durumuna Göre Dağılımları

Değişken		N	%
Babanın Çalışma Durumu	Evet	1492	73,3
	Hayır	543	26,7
	Toplam	2035	100,0

Tablo 10 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin annelerini çalışma durumu %84,9'u hayır, %15,1'i evet olduğu gözlenmektedir. Tablo 11 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin babalarının çalışma durumu %73,3'ü evet, %26,7'si hayır olduğu görülmektedir. 10 ve 11 incelendiğinde öğrencilerin genelde tek çalışan ebeveyne sahip oldukları söylenebilir, baba çalışma oranı %73,3 olarak bulunmuş, anne çalışma oranı ise %15,1 olarak bulunmuştur. Tablo 9'deki sosyo-ekonomik durum ile beraber incelendiğinde tek ebeveynin çalıştığı ailelerin orta ve düşük sosyo-ekonomik düzeye ait olması tutarlılık göstermektedir.

4.1.9. Öğrencilerin Öğrenci Olarak Aylık Gider Durumuna Göre Dağılımları

Araştırmaya katılan öğrencilerin öğrenci olarak aylık gider durumuna göre dağılımları tablo 12'de verilmektedir.

Tablo 12. Öğrencilerin Öğrenci Olarak Aylık Gider Durumuna Göre Dağılımları

	Değişken	N	%
Öğrenci Olarak Aylık Gider	0-250	569	28,0
	251-500	819	40,2
	501-750	484	23,8
	751-1000	89	4,4
	1001 ve üzeri	74	3,6
	Toplam	2035	100,0

Tablo 12 incelendiğinde Tablo 12 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin aylık gideri %40,2'si 251-500 TL,%28,0'i 0-250TL, %23,8'i 501-750TL olduğu görülmektedir. Öğrencilerin yaklaşık %90'ı aylık 750 liradan az harcama yapmaktadır, 250-500 lira arası harcamalar ankete katılanların %40,2'sini kapsayarak en büyük orana sahiptir. Temel öğrenci giderleri ve aile sosyo-ekonomik düzeyi ile beraber incelendiğinde öğrencilerin büyük bir kısmının lüks yaşam standartlarında yaşamaması verilerle tutarlılık göstermektedir.

4.1.10. Öğrencilerin Aile Yapısına Göre Dağılımları

Araştırmaya katılan öğrencilerin aile yapısına göre dağılımları tablo 13'de verilmektedir.

Tablo 13. Öğrencilerin Aile Yapısına Göre Dağılımları

	Değişken	N	%
Aile Yapısı	Anne-baba birlikte	1842	90,5
	Anne-baba ayrı	73	3,6
	Anne veya baba vefat etmiş	120	5,9
	Toplam	2035	100,0

Tablo 13 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin %90,5'i anne-baba birlikte yaşadığı sadece %3,6'sının boşandığı görülmektedir.

4.1.11. Öğrencilerin Aile Bireyleriyle İlişki Durumuna Göre Dağılımları

Araştırmaya katılan öğrencilerin aile bireyleriyle ilişki durumuna göre dağılımları tablo 14'de verilmektedir.

Tablo 14. Öğrencilerin Aile Bireyleriyle İlişki Durumuna Göre Dağılımları

	Değişken	N	%
Aile Bireyleri İle İlişki Durumu	Çok yakın	1084	53,3
	Yakın	489	24,0
	Normal	372	18,3
	Mesafeli	90	4,4
	Toplam	2035	100,0

Tablo 14 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin aile bireyleri ile ilişki durumu %53,3'ü çok yakın,%24,0'ı yakın,%18,3'ü normal olduğu gözlenmektedir.

Öğrencilerin çoğunun İç Anadolu bölgesinden geldiği bilinmektedir. Bu bölgenin aile yapısı, öğrencilerin yaklaşık 3'te birinin ailesiyle beraber yaşadığı ve anket katılımcılarının yaklaşık 4'te üçünün bayan olduğu göz önüne alındığında öğrencilerin %77,3'ünün ailesiyle yakın bir ilişkide bulunması normaldir.

4.1.12.Öğrencilerin Anne ve Babalarının Eğitim Durumuna Göre Dağılımları

Araştırmaya katılan öğrencilerin, babalarının eğitim durumuna göre dağılımları tablo 15'de, annelerinin eğitim durumları ise tablo 16'te verilmektedir.

Tablo 15. Öğrencilerin Babalarının Eğitim Durumuna Göre Dağılımları

	Değişken	N	%
Babanın Eğitim Durumu	Okur-yazar değil	42	2,1
	Okur-yazar	43	2,1
	İlkokul	544	26,7
	Ortaokul	339	16,7
	Lise	588	28,9
	Yüksekokul	173	8,5
	Üniversite	306	15,0
	Toplam	2035	100,0

Tablo 16. Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Durumuna Göre Dağılımları

	Değişken	N	%
Annenin Eğitim Durumu	Okur-yazar değil	118	5,8
	Okur-yazar	99	4,9
	İlkokul	911	44,8
	Ortaokul	320	15,7
	Lise	411	20,2
	Yüksekokul	74	3,6
	Üniversite	102	5,0
	Toplam	2035	100,0

Tablo 15 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin babalarının eğitim durumu %28,9'u lise, %26,7'si ilkokul olduğu gözlenmektedir. Tablo 16 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin eğitim durumunun %44,8'ü ilkokul, %20,2'si lise, %15,7'si ortaokul olduğu gözlenmektedir. Öğrencilerin babalarının yaklaşık %34'ünün orta eğitim seviyesine, annelerinin yaklaşık %50'sinin düşük eğitim düzeyine sahip olduğu söylenebilir.

4.2. MADDE BAĞIMLILIĞI KONUSUNDA ÖĞRENCİLERİN GÖRÜŞLERİNE İLİŞKİN BULGULAR

4.2.1. Madde Bağımlılığına İlişkin Öğrenci Görüşleri

Bu bölümde araştırmanın alt problemleri doğrultusunda öğrenci görüşleri incelenmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda öncelikle öğrencilerin madde bağımlılığına ilişkin görüşleri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

4.2.1.1. Öğrencilerin Madde Bağımlılığına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Öğrencilerin madde bağımlılığına ilişkin görüşleri tablo 17’de yer almaktadır.

Tablo 17. Madde Bağımlılığı Konusunda Öğrenci Görüşlerine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

<i>Kişinin bağımlılık yapıcı madde (sigara, alkol veya uyuşturucu) bağımlısı olma nedeni</i>				
		N	$\bar{x}$	Ss
1	Sosyal çevre veya arkadaşlarından kaynaklandığını düşünüyorum.	2035	4,23	,87
2	Merak olduğunu düşünüyorum.	2035	4,03	,91
3	Özenti olduğunu düşünüyorum.	2035	4,14	,91
4	Bir gruba ait olmak için kaynaklandığını düşünüyorum.	2035	3,96	1,00
5	Eğlence amaçlı olduğunu düşünüyorum.	2035	3,65	1,08
6	Medyanın özendirici yayınlarından kaynaklandığını düşünüyorum.	2035	3,63	1,13
7	Çevresine uyum sağlama isteği ve özgüven arayışı çabasıyla kaynaklandığını düşünüyorum.	2035	3,89	1,02
8	Kendini daha büyümüş gibi hissetmek için kaynakladığını düşünüyorum.	2035	3,87	1,06
<i>Bağımlılık yapıcı maddenin (sigara, alkol veya uyuşturucu)zararı</i>				
9	Bağımlılık yapıcı maddelerin uzun süreli kullanımının, kişiye biyolojik zarar verdiğini düşünüyorum.	2035	4,52	,84
10	Bağımlılık yapıcı maddelerin insanlara sosyal ve maddi anlamda zarar verdiğini düşünüyorum.	2035	4,49	,87
11	Bağımlılık yapıcı maddelerin başta gelen olumsuzluğunun zehirlenmeler ve bu yolla gelen ölümler olduğunu düşünüyorum.	2035	4,31	,93
<i>Bağımlılık yapıcı maddenin (sigara, alkol veya uyuşturucu)</i>		N	$\bar{x}$	Ss

<i>zararı</i>				
12	Bağımlılık yapıcı maddeleri kullanan kişilerin yakınındaki kişileri olumsuz etkilediğini düşünüyorum.	2035	4,29	,91
13	Bağımlılık yapıcı maddelerin en büyük tahribatının beyin ve merkezi sinir sistemi üzerinde olduğunu düşünüyorum.	2035	4,33	,88
14	Bağımlılık yapıcı maddelere maruz kalma süresi arttıkça kişinin gördüğü zararın da arttığını düşünüyorum.	2035	4,46	,82
15	Alkol ve uyuşturucu madde kullanan kişilerin pişman olunabilecek davranışlar (tartışma, kavga, kaza ve yaralama, para veya değerli eşya çalma gibi...) sergileyebileceğini düşünüyorum.	2035	4,32	,88
<i>Bağımlılık yapıcı maddeyi (sigara, alkol veya uyuşturucu) kullanmama nedeni</i>				
16	Daha önce, merak etmediğim için bağımlılık yapan maddeleri kullanmadım.	2035	4,03	1,19
17	Daha önce, inançlarıma ters olduğu için bağımlılık yapan maddeleri kullanmadım.	2035	3,93	1,22
18	Daha önce, korktuğum için bağımlılık yapan maddeleri kullanmadım.	2035	3,63	1,31
19	Daha önce, zararlarını bildiğim için bağımlılık yapan maddeleri kullanmadım.	2035	4,17	1,09
<i>Bağımlılık yapıcı maddeler (sigara, alkol veya uyuşturucu) hakkında bilgilenme</i>				
20	Bağımlılık yapan maddeler hakkında bilgilendirme ya da önleme programına katılmak isterim.	2035	3,87	1,13
21	Bağımlılık yapan maddeler hakkında radyo, televizyon, kitap, dergilerden veya internetten güncel bilgileri takip ediyorum.	2035	3,52	1,20
22	Bağımlılık yapan maddeler konusunda çalışmaları olan kurumlar (AMATEM, YEŞİLAY...) hakkında bilgi sahibiyim.	2035	3,53	1,14
23	Üniversitemizde bağımlılık yapan maddeler konusunda bir seçmeli ders açılmış olsa, bu dersi almak isterim.	2035	3,39	1,32

Tablo 17 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrenciler, madde bağımlısı olma nedenini öncelikle “Sosyal çevre veya arkadaşları” ($\bar{X} = 4,23$), “özenti” ($\bar{X} = 4,14$), “merak” olarak görüşlerini paylaşmaktadırlar. Diğer nedenlerin de bu öncelikli nedenlere yakın oranda etkili olduğu görülmektedir. Şahin’in 2007’deki

çalışmasından elde edilen bulgularla bu çalışmanın bulguları birbirini desteklemektedir. Şahin çalışmasında madde bağımlısı olma nedeni olarak arkadaş çevresi, medya ve ailenin davranışları olarak saptanmıştır. Coşkun'un 2008'deki çalışmasında da her iki cinsiyet ve sınıfta da öğrencilerin maddeyi kullanma nedenlerinin daha çok merak ve özentisi, arkadaş ve çevre etkileri belirlenmiştir.

Tablo 17'da, bağımlılık yapıcı maddenin zararlarına ilişkin öğrenci görüşleri açısından değerlendirildiğinde; Öğrencilerin zararlıla ilgili sorulara verdikleri yanıtların standart sapmasının çok küçük olduğu ve bu cevapların tamamının "tamamen katılıyorum" cevap dilimine girdiği görülmektedir.

Tablo 17 bağımlılık yapıcı maddeyi kullanmama nedenine ilişkin de bilgi vermektedir. Bu yönden değerlendirildiğinde En yüksek kabuk oranını 4,17 puanlık "Daha önce, zararlarını bildiğim için bağımlılık yapan maddeleri kullanmadım." cevabı almıştır.

4.3. KİŞİSEL DEĞİŞKENLERE GÖRE ÖĞRENCİLERİN MADDE BAĞIMLILIĞI KONUSUNDAKİ GÖRÜŞLERİNE İLİŞKİN BULGULAR

Öğrencilerin madde bağımlılığı ile ilgili görüşleri; kişisel değişkenlere göre analiz edilerek yorumlanmıştır.

4.3.1. Cinsiyetlerine Göre Öğrencilerin Madde Bağımlılığına İlişkin Görüşleri

Cinsiyetlerine göre öğrencilerin tüm boyutlara ilişkin görüşleri ele alınarak incelenmiştir.

4.3.1.1. Cinsiyetlerine Göre Öğrencilerin Madde Bağımlısı Olma Nedenine İlişkin Görüşleri

Cinsiyetlerine göre öğrencilerin madde bağımlısı olma nedenine ilişkin görüşleri tablo 18’de yer almaktadır.

Tablo 18. Cinsiyetlerine Göre Öğrencilerin Madde Bağımlısı Olma Nedenine İlişkin Görüşlerinin t Testi Sonuçları

<i>Kişinin bağımlılık yapıcı madde (sigara, alkol veya uyuşturucu) bağımlısı olma nedeni</i>							
	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	SD	t	P
1.Sosyal çevre veya arkadaşlarından kaynaklandığını düşünüyorum.	Kız	1543	4,15	,98	2033	2,185	,029*
	Erkek	492	4,26	,84			
2.Merak olduğunu düşünüyorum.	Kız	1543	3,85	,98	2033	4,677	,000*
	Erkek	492	4,08	,88			
3.Özenti olduğunu düşünüyorum.	Kız	1543	4,00	1,00	2033	3,714	,000*
	Erkek	492	4,18	,87			
4.Bir gruba ait olmak için kaynaklandığını düşünüyorum.	Kız	1543	3,76	1,10	2033	4,629	,000*
	Erkek	492	4,02	,96			
5.Eğlence amaçlı olduğunu düşünüyorum.	Kız	1543	3,55	1,15	2033	2,051	,041*
	Erkek	492	3,67	1,06			

<i>Kişinin bağımlılık yapıcı madde (sigara, alkol veya uyuşturucu) bağımlısı olma nedeni</i>	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	SD	t	P
6.Medyanın özendirici yayınlarından kaynaklandığını düşünüyorum.	Kız	1543	3,40	1,22	2033	4,885	,000*
	Erkek	492	3,70	1,09			
7.Çevresine uyum sağlama isteği ve özgüven arayışı çabasıyla kaynaklandığını düşünüyorum.	Kız	1543	3,74	1,12	2033	3,591	,000*
	Erkek	492	3,94	,99			
8.Kendini daha büyümüş gibi hissetmek için kaynaklandığını düşünüyorum.	Kız	1543	3,72	1,12	2033	3,328	,001*
	Erkek	492	3,91	1,04			

*P <.05

Tablo 18 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin *Kişinin madde bağımlısı olma nedeni* ile ilgili görüşleri incelendiğinde bu boyutta yer alan tüm sorulara dair görüşler cinsiyet değişkenine göre farklılık göstermektedir [$t_{(2033)} = 2,185, p <.05$], [$t_{(2033)} = 4,677, p <.05$], [$t_{(2033)} = 3,714, p <.05$], [$t_{(2033)} = 4,629, p <.05$], [$t_{(2033)} = 2,051, p <.05$], [$t_{(2033)} = 4,885, p <.05$], [$t_{(2033)} = 3,591, p <.05$], [$t_{(2033)} = 3,328, p <.05$]. Erkek öğrenciler kişilerin madde bağımlısı olma nedenlerine kız öğrencilere oranla daha yüksek düzeyde katılmaktadırlar. Bu anlamda katılımın yüksek düzeyde olduğu maddeler sosyal çevre, merak, özentisi ve bir gruba ait olmaya ilişkin 1,2,3 ve 4 nolu maddelerdir. Bakılan tüm değişkenler için cinsiyetler arasında erkeklerin lehine bir fark vardır denilir. Tansel 2006 çalışmasından elde edilen bulgularla bu çalışmanın bulguları birbirini desteklemektedir. Tansel çalışmasında madde bağımlı olma nedenlerinden merak, özentisi, arkadaş ve anne-baba faktörleri erkekler lehine anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. Ancak burada anket katılımcılarının %75'inin bayan olduğu unutulmamalıdır.

4.3.1.2. Cinsiyetlerine Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Maddenin Zararlarına İlişkin Görüşleri

Cinsiyetlerine göre öğrencilerin bağımlılık yapan maddenin zararlarına ilişkin görüşleri tablo 19’de yer almaktadır.

Tablo 19. Cinsiyetlerine Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Maddenin Zararlarına İlişkin Görüşlerinin t Testi Sonuçları

<i>Bağımlılık yapıcı maddenin (sigara, alkol veya uyuşturucu)zararı</i>	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	SD	T	P																																																				
9.Bağımlılık yapıcı maddelerin uzun süreli kullanımının, kişiye biyolojik zarar verdiğini düşünüyorum.	Kız	1543	4,46	,94	2033	1,812	,070																																																				
	Erkek	492	4,54	,81				10.Bağımlılık yapıcı maddelerin insanlara sosyal ve maddi anlamda zarar verdiğini düşünüyorum.	Kız	1543	4,40	,95	2033	2,491	,013*	Erkek	492	4,52	,84	11.Bağımlılık yapıcı maddelerin başta gelen olumsuzluğunun zehirlenmeler ve bu yolla gelen ölümler olduğunu düşünüyorum.	Kız	1543	4,30	,97	2033	,186	,852	Erkek	492	4,31	,92	12.Bağımlılık yapıcı maddeleri kullanan kişilerin yakınındaki kişileri olumsuz etkilediğini düşünüyorum.	Kız	1543	4,21	,96	2033	2,234	,026*	Erkek	492	4,32	,90	13.Bağımlılık yapıcı maddelerin en büyük tahribatının beyin ve merkezi sinir sistemi üzerinde olduğunu düşünüyorum.	Kız	1543	4,22	,98	2033	3,027	,003*	Erkek	492	4,37	,84	14.Bağımlılık yapıcı maddelere	Kız	1543	4,41
10.Bağımlılık yapıcı maddelerin insanlara sosyal ve maddi anlamda zarar verdiğini düşünüyorum.	Kız	1543	4,40	,95	2033	2,491	,013*																																																				
	Erkek	492	4,52	,84				11.Bağımlılık yapıcı maddelerin başta gelen olumsuzluğunun zehirlenmeler ve bu yolla gelen ölümler olduğunu düşünüyorum.	Kız	1543	4,30	,97	2033	,186	,852	Erkek	492	4,31	,92	12.Bağımlılık yapıcı maddeleri kullanan kişilerin yakınındaki kişileri olumsuz etkilediğini düşünüyorum.	Kız	1543	4,21	,96	2033	2,234	,026*	Erkek	492	4,32	,90	13.Bağımlılık yapıcı maddelerin en büyük tahribatının beyin ve merkezi sinir sistemi üzerinde olduğunu düşünüyorum.	Kız	1543	4,22	,98	2033	3,027	,003*	Erkek	492	4,37	,84	14.Bağımlılık yapıcı maddelere	Kız	1543	4,41	,90	2033	1,332	,183								
11.Bağımlılık yapıcı maddelerin başta gelen olumsuzluğunun zehirlenmeler ve bu yolla gelen ölümler olduğunu düşünüyorum.	Kız	1543	4,30	,97	2033	,186	,852																																																				
	Erkek	492	4,31	,92				12.Bağımlılık yapıcı maddeleri kullanan kişilerin yakınındaki kişileri olumsuz etkilediğini düşünüyorum.	Kız	1543	4,21	,96	2033	2,234	,026*	Erkek	492	4,32	,90	13.Bağımlılık yapıcı maddelerin en büyük tahribatının beyin ve merkezi sinir sistemi üzerinde olduğunu düşünüyorum.	Kız	1543	4,22	,98	2033	3,027	,003*	Erkek	492	4,37	,84	14.Bağımlılık yapıcı maddelere	Kız	1543	4,41	,90	2033	1,332	,183																				
12.Bağımlılık yapıcı maddeleri kullanan kişilerin yakınındaki kişileri olumsuz etkilediğini düşünüyorum.	Kız	1543	4,21	,96	2033	2,234	,026*																																																				
	Erkek	492	4,32	,90				13.Bağımlılık yapıcı maddelerin en büyük tahribatının beyin ve merkezi sinir sistemi üzerinde olduğunu düşünüyorum.	Kız	1543	4,22	,98	2033	3,027	,003*	Erkek	492	4,37	,84	14.Bağımlılık yapıcı maddelere	Kız	1543	4,41	,90	2033	1,332	,183																																
13.Bağımlılık yapıcı maddelerin en büyük tahribatının beyin ve merkezi sinir sistemi üzerinde olduğunu düşünüyorum.	Kız	1543	4,22	,98	2033	3,027	,003*																																																				
	Erkek	492	4,37	,84				14.Bağımlılık yapıcı maddelere	Kız	1543	4,41	,90	2033	1,332	,183																																												
14.Bağımlılık yapıcı maddelere	Kız	1543	4,41	,90	2033	1,332	,183																																																				

maruz kalma süresi arttıkça kişinin gördüğü zararın da arttığını düşünüyorum.	Erkek	492	4,47	,80			
15.Alkol ve uyuşturucu madde kullanan kişilerin pişman olunabilecek davranışlar (tartışma, kavga, kaza ve yaralama, para veya değerli eşya çalma gibi...) sergileyebileceğini düşünüyorum.	Kız	1543	4,17	1,00			
	Erkek	492	4,37	,83	2033	4,058	,000*

*P <.05

Tablo 19’de cinsiyetler arasındaki fark incelendiğinde Soru 9’un yani “Bağımlılık yapıcı maddelerin uzun süreli kullanımının, kişiye biyolojik zarar verdiğini düşünüyorum.” Sorusunun p anlamlılık değeri 0.05’ten büyük olduğundan cinsiyetler arasında fark yoktur, ayrıca Soru 11 “Bağımlılık yapıcı maddelerin başta gelen olumsuzluğunun zehirlenmeler ve bu yolla gelen ölümler olduğunu düşünüyorum.” ve Soru 14 “Bağımlılık yapıcı maddelere maruz kalma süresi arttıkça kişinin gördüğü zararın da arttığını düşünüyorum.” İfadelerinin p anlamlılık değerleri, 852 ve 183 olarak hesaplanıp, 0.05’ten büyük olduğundan cinsiyetler arasında fark yoktur. 10. ,12. ,13. ,15. sorular için uyuşturucu madde zararına bakış konusunda cinsiyetler arasında anlamlı bir fark vardır. Bu fark erkekler lehinedir.

4.3.1.3. Cinsiyetlerine Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Maddeyi Kullanmama Nedenine İlişkin Görüşleri

Cinsiyetlerine göre öğrencilerin bağımlılık yapan maddeyi kullanmama nedenine ilişkin görüşleri tablo 20’da yer almaktadır.

Tablo 20. Cinsiyetlerine Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Maddeyi Kullanmama Nedenine İlişkin Görüşlerinin t Testi Sonuçları

<i>Bağımlılık yapıcı maddeyi (sigara, alkol veya uyuşturucu)kullanmama nedeni</i>	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	SD	t	P
16.Daha önce, merak etmediğim için bağımlılık yapan maddeleri kullanmadım.	Kız	1543	3,72	1,37	2033	6,156	,000*
	Erkek	492	4,14	1,11			
17.Daha önce, inançlarıma ters olduğu için bağımlılık yapan maddeleri kullanmadım.	Kız	1543	3,74	1,33	2033	3,731	,000*
	Erkek	492	3,99	1,18			
18.Daha önce, korktuğum için bağımlılık yapan maddeleri kullanmadım.	Kız	1543	3,48	1,36	2033	2,830	,005*
	Erkek	492	3,67	1,29			
19.Daha önce, zararlarını bildiğim için bağımlılık yapan maddeleri kullanmadım.	Kız	1543	3,90	1,25	2033	5,866	,000*
	Erkek	492	4,26	1,02			

*P < .05

Tablo 20 incelendiğinde madde kullanmama nedenine ilişkin verilen cevapların tamamında p anlamlılık değeri 0.05'ten küçük olduğundan %95 güvenle cinsiyetler arasında madde kullanmama nedeni arasında erkekler lehine fark vardır.

4.3.1.4. Cinsiyetlerine Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Madde Hakkında Bilgilenmeye İlişkin Görüşleri

Cinsiyetlerine göre öğrencilerin bağımlılık yapan maddeyi hakkında bilgilenmeye ilişkin görüşleri tablo 21'de yer almaktadır.

Tablo 21. Cinsiyetlerine Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Madde Hakkında Bilgilenmeye İlişkin Görüşlerinin t Testi Sonuçları

<i>Bağımlılık yapıcı maddeler (sigara, alkol veya uyuşturucu) hakkında bilgilenme</i>							
	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	SD	t	P
20. Bağımlılık yapan maddeler hakkında bilgilendirme ya da önleme programına katılmak isterim.	Kız	1543	3,61	1,27	2033	5,241	,000*
	Erkek	492	3,95	1,07			
21. Bağımlılık yapan maddeler hakkında radyo, televizyon, kitap, dergilerden veya internetten güncel bilgileri takip ediyorum.	Kız	1543	3,38	1,26	2033	2,897	,004*
	Erkek	492	3,57	1,17			
<i>Bağımlılık yapıcı maddeler (sigara, alkol veya uyuşturucu) hakkında bilgilenme</i>							
	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	SD	t	P
22. Bağımlılık yapan maddeler konusunda çalışmaları olan kurumlar (AMATEM, YEŞİLAY...) hakkında bilgi sahibiyim.	Kız	1543	3,44	1,18	2033	1,985	,047
	Erkek	492	3,56	1,12			
23. Üniversitemizde bağımlılık yapan maddeler konusunda bir seçmeli ders açılmış olsa, bu dersi almak isterim.	Kız	1543	3,14	1,45	2033	4,475	,000*
	Erkek	492	3,47	1,27			

*P < .05

Tablo 21 incelendiğinde erkek ve kız öğrenciler arasında bağımlılık yapıcı maddeler hakkında bilgili olma düzeyleri arasında %95 güvenle fark vardır. Bu fark erkekler lehinedir. Ancak soru 22’de “*Bağımlılık yapan maddeler konusunda çalışmaları olan kurumlar (AMATEM, YEŞİLAY...) hakkında bilgi sahibiyim.*” P anlamlılık değeri, p sınır değerine çok yakın olduğundan dikkate alınmalıdır. Tansel’in 2006 çalışması da bu tablo sonuçlarını destekler nitelikte değildir. Özellikle cinsiyet etmenine bağlı olarak, erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla bu konuda daha fazla bilinçlendirilmeleri gerekmekte olduğu sonucuna ulaşmıştır.

4.3.2. Mezun Oldukları Liseye Göre Öğrencilerin Madde Bağımlılığına İlişkin Görüşleri

Mezun oldukları liseye göre öğrencilerin tüm boyutlara ilişkin görüşleri ele alınarak incelenmiştir.

4.3.2.1. Mezun Oldukları Liseye Göre Öğrencilerin Madde Bağımlısı Olma Nedenine İlişkin Görüşleri

Mezun oldukları liseye göre öğrencilerin madde bağımlısı olma nedenine ilişkin görüşleri tablo 22’de yer almaktadır.

Tablo 22. Mezun Oldukları Liseye Göre Öğrencilerin Bağımlısı Olma Nedenine İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları

Faktör I	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark
S.1	1.Anadolu L.	1103	4,23	,86	,934	,443	
	2.Meslek L.	115	4,20	,88			
	3.Özel L.	49	4,02	1,05			
	4.Genel L.	576	4,26	,92			
	5.Süper L.	192	4,22	,76			
S.2	1.Anadolu L.	1103	4,03	,90	,510	,729	-
	2.Meslek L.	115	4,09	,96			
	3.Özel L.	49	3,98	1,11			
	4.Genel L.	576	4,05	,93			
	5.Süper L.	192	3,96	,83			

	1.Anadolu L.	1103	4,12	,92			
	2.Meslek L.	115	4,19	,84			
S.3	3.Özel L.	49	3,96	1,19	1,956	,099	-
	4.Genel L.	576	4,20	,87			
	5.Süper L.	192	4,05	,91			
	1.Anadolu L.	1103	3,97	,99			
	2.Meslek L.	115	4,06	,90			
S.4	3.Özel L.	49	3,82	1,11	,732	,570	-
	4. Genel L.	576	3,93	1,08			
	5.Süper L.	192	3,94	,86			
	1.Anadolu L.	1103	3,64	1,06			
	2.Meslek L.	115	3,56	1,10			
S.5	3.Özel L.	49	3,65	1,28	3,129	,014*	4-5
	4. Genel L.	576	3,74	1,11			
	5.Süper L.	192	3,44	,99			
	1.Anadolu L.	1103	3,63	1,12			
	2.Meslek L.	115	3,60	1,23			
S.6	3.Özel L.	49	3,67	1,28	2,688	,030*	4-5
	4. Genel L.	576	3,71	1,12			
	5.Süper L.	192	3,40	1,09			
	1.Anadolu L.	1103	3,88	1,02			
	2.Meslek L.	115	3,97	1,04			
S.7	3.Özel L.	49	3,67	1,16	1,231	,296	-
	4. Genel L.	576	3,93	1,05			
	5.Süper L.	192	3,81	,91			
	1.Anadolu L.	1103	3,88	1,06			
S.8	2.Meslek L.	115	3,96	1,09	,568	,686	-
	3.Özel L.	49	3,92	1,10			

4. Genel L.	576	3,84	1,09
5.Süper L.	192	3,80	,97

*P <.05

Tablo 22’de araştırmaya katılan öğrencilerin *Kişinin madde bağımlısı olma nedeni* ile ilgili görüşleri incelendiğinde bu boyutta varyans analizi sonuçları öğrenci görüşlerinin mezun olunan lise açısından 5.madde (Eğlence amaçlı olduğunu düşünüyorum.) [F= 3,129, P <.05] ve 6. Madde (Medyanın özendirici yayınlarından kaynaklandığını düşünüyorum.) ile ilgili [F= 2,688, P<.05] anlamlı bir farklılık oluşturduğunu göstermektedir. Bu farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan Dunnet-c testi sonuçlarına göre her iki maddeye de Genel lise öğrencileri Süper lise öğrencilerine oranla daha yoğun katılım göstermişlerdir. Bir başka deyişle madde bağımlısı olma nedeni olarak “eğlence amaçlı olduğu” ve “medyanın özendirici yayınlarından kaynaklandığı” düşüncesi Genel lise öğrencileri arasında Süper lise öğrencilerine oranla daha fazla kabul görmüştür.

4.3.2.2. Mezun Oldukları Liseye Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Maddelerin Zararlarına İlişkin Görüşleri

Mezun oldukları liseye göre öğrencilerin bağımlılık yapan maddelerin zararlarına ilişkin görüşleri tablo 23’de yer almaktadır.

Tablo 23. Mezun Oldukları Liseye Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Maddelerin Zararlarına İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları

Faktör II	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark
S.9	1.Anadolu L.	1103	4,47	,89	3,488	,008*	1-5
	2.Meslek L.	115	4,63	,80			
	3.Özel L.	49	4,41	,91			
	4.Genel L.	576	4,56	,79			
	5.Süper L.	192	4,67	,64			
S.10	1.Anadolu L.	1103	4,42	,95	5,937	,000*	1-2,1-4,1-5
	2.Meslek L.	115	4,70	,65			
	3.Özel L.	49	4,33	,92			
	4.Genel L.	576	4,58	,79			
	5.Süper L.	192	4,58	,73			
S.11	1.Anadolu L.	1103	4,24	1,00	5,123	,000*	1-2,1-4,1-5
	2.Meslek L.	115	4,57	,76			
	3.Özel L.	49	4,20	,89			
	4.Genel L.	576	4,38	,86			
	5.Süper L.	192	4,38	,75			
S.12	1.Anadolu L.	1103	4,25	,95	2,313	,056	-
	2.Meslek L.	115	4,42	,90			
	3.Özel L.	49	4,14	,91			
	4.Genel L.	576	4,35	,89			
	5.Süper L.	192	4,33	,79			

Faktör II	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark
S.13	1.Anadolu L.	1103	4,32	,89	2,279	,059	-
	2.Meslek L.	115	4,46	,81			
	3.Özel L.	49	4,02	,95			
	4.Genel L.	576	4,34	,90			
	5.Süper L.	192	4,36	,76			
S.14	1.Anadolu L.	1103	4,43	,83	1,937	,102	-
	2.Meslek L.	115	4,55	,74			
	3.Özel L.	49	4,37	,73			
	4.Genel L.	576	4,46	,87			
	5.Süper L.	192	4,58	,68			
S.15	1.Anadolu L.	1103	4,26	,92	3,896	,004*	1-2,1-5
	2.Meslek L.	115	4,50	,73			
	3.Özel L.	49	4,31	,85			
	4.Genel L.	576	4,35	,86			
	5.Süper L.	192	4,47	,75			

*P < .05

Tablo 23 incelendiğinde 9,10, 11 ve 15. Sorularda p anlamlılık değerinin 0.05'ten küçük olduğu görülmektedir. Öğrenim görülen lisenin madde kullanımına ilişkin zarar görüşü üzerindeki etkisi bulunduktan sonra, gruplardan hangisi/hangileri bu farklılığa yol açar (post-hoc) testleri yapıldığında 9. Soru için sadece Anadolu liseleri ve Süper liseler arasında fark olduğu yani “Bağımlılık yapıcı maddelerin uzun süreli kullanımının, kişiye biyolojik zarar verdiğini düşünüyorum.” Sorusuna Süper liseden gelen öğrencilerin Anadolu lisesinden gelen öğrencilerden daha fazla katıldıkları görülmektedir. 10. Soru için Anadolu liseleri ile Meslek, Genel ve Süper liseler arasında fark olduğu, bu farka göre “Bağımlılık yapıcı maddelerin insanlara sosyal ve maddi anlamda zarar verdiğini düşünüyorum.” Sorusuna Meslek lisesinden, Genel liseden ve Süper liseden gelen öğrencilerin Anadolu lisesinden gelen öğrencilere göre daha fazla katıldığı görülmektedir.

11. Soru (*Bağımlılık yapıcı maddelerin başta gelen olumsuzluğunun zehirlenmeler ve bu yolla gelen ölümler olduğunu düşünüyorum.*) için Anadolu liseleri ile Meslek, Genel ve Süper liseler arasında Meslek, Genel ve Süper liseleri mezunu öğrencileri lehine fark olduğu ve son olarak 15. Soruya (*Alkol ve uyuşturucu madde kullanan kişilerin pişman olunabilecek davranışlar sergileyebileceğini düşünüyorum.*) Anadolu liseleri ile Meslek ve Genel liseler arasında Meslek ve Genel lisesi mezunlarının daha fazla katıldıkları görülmektedir.

4.3.2.3. Mezun Oldukları Liseye Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Maddeyi Kullanmama Nedenine İlişkin Görüşleri

Mezun oldukları liseye göre öğrencilerin bağımlılık yapan maddeyi kullanmama nedenine ilişkin görüşleri tablo 24’de yer almaktadır.

Tablo 24. Mezun Oldukları Liseye Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Maddeyi Kullanmama Nedenine İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları

Faktör	III	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark
S.16		1.Anadolu L.	1103	3,94	1,24	5,095	,000*	1-4,1-5
		2.Meslek L.	115	4,07	1,21			
		3.Özel L.	49	3,80	1,19			
		4.Genel L.	576	4,14	1,12			
		5.Süper L.	192	4,27	1,07			

		1.Anadolu L.	1103	3,85	1,26			72
P < .05	S.17	2.Meslek L.	115	3,83	1,37			
		3.Özel L.	49	3,90	1,18	3,476	,008*	1-4
		4.Genel L.	576	4,05	1,14			
		5.Süper L.	192	4,07	1,13			
		1.Anadolu L.	1103	3,53	1,33			
S.18	S.18	2.Meslek L.	115	3,63	1,31			
		3.Özel L.	49	3,96	1,19	4,761	,001*	1-4
		4.Genel L.	576	3,79	1,26			
		5.Süper L.	192	3,62	1,33			
		1.Anadolu L.	1103	4,10	1,13			
S.19	S.19	2.Meslek L.	115	4,23	1,12			
		3.Özel L.	49	4,08	1,11	3,652	,006*	1-4,1-5
		4.Genel L.	576	4,25	1,02			
		5.Süper L.	192	4,36	,94			
		1.Anadolu L.	1103	4,10	1,13			

Tablo 24 incelendiğinde bağımlılık yapan maddeyi kullanmama nedenlerine ilişkin cevaplar incelendiğinde 16,17,18 ve 19. sorularda anlamlı bir fark olduğu post-hock testleri kullanılarak belirlenmiştir. 16. Soru (Daha önce, merak etmediğim için bağımlılık yapan maddeleri kullanmadım) için Anadolu liseliler ile Genel liseliler, Anadolu liseliler ile Süper liseliler arasında Genel liseliler ve Süper liseliler lehine fark olduğu, 17.soru (Daha önce, inançlarıma ters olduğu için bağımlılık yapan maddeleri kullanmadım.), 18.soru (Daha önce, korktuğum için bağımlılık yapan maddeleri kullanmadım.) ve 19. Sorularda (Daha önce, zararlarını bildiğim için bağımlılık yapan maddeleri kullanmadım.) Anadolu Liseliler ile Genel Liseliler arasında genel liseliler lehine fark olduğu, ayrıca 18. Soru için Anadolu Liseliler ile Süper Liseliler arasında da süper liseliler lehine anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

4.3.2.4. Mezun Oldukları Liseye Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Madde Hakkında Bilgilenmeye İlişkin Görüşleri

Mezun oldukları liseye göre öğrencilerin bağımlılık yapan madde hakkında bilgilenmeye ilişkin görüşleri tablo 25’de yer almaktadır.

Tablo 25. Mezun Oldukları Liseye Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Madde Hakkında Bilgilenmeye İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları

Faktör IV	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark
S.20	1.Anadolu L.	1103	3,75	1,17	8,988	,000*	1-4,1-5,2-5
	2.Meslek L.	115	3,72	1,14			
	3.Özel L.	49	3,94	1,05			
	4.Genel L.	576	4,04	1,08			
	5.Süper L.	192	4,10	,98			
S.21	1.Anadolu L.	1103	3,46	1,20	3,015	,017*	1-4
	2.Meslek L.	115	3,38	1,17			
	3.Özel L.	49	3,55	1,12			
	4.Genel L.	576	3,65	1,24			
	5.Süper L.	192	3,57	1,05			
S.22	1.Anadolu L.	1103	3,45	1,13	5,062	,000*	1-4
	2.Meslek L.	115	3,42	1,12			
	3.Özel L.	49	3,63	1,17			
	4.Genel L.	9,862	,000*	1,18			
	5.Süper L.			1,02			
S.23	1.Anadolu L.			1,32			1-4,2-4,2-5

2.Meslek L.			1,32
3.Özel L.			1,23
4.Genel L.	576	3,63	1,34
5.Süper L.	192	3,49	1,18

*P <.05

Tablo 25 incelendiğinde mezun oldukları liseye göre öğrencilerin bağımlılık yapan madde hakkında bilgilenmeye ilişkin görüşlerin cevapları incelendiğinde anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Öğrencilerin bilgi edinmeye ilişkin görüşlerinin hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için post-hoc testleri kullanılmış ve 20. soruda (*Bağımlılık yapan maddeler hakkında bilgilendirme ya da önleme programına katılmak isterim.*) Anadolu liseliler ile genel ve süper liseliler arasında genel liseliler ve süper liseliler lehine, ayrıca meslek liseliler ile süper liseliler arasında süper liseliler lehine %95 güvenle istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur. 21.soru (*Bağımlılık yapan maddeler hakkında radyo, televizyon, kitap, dergilerden veya internetten güncel bilgileri takip ediyorum.*) ve 22. sorularda (*Bağımlılık yapan maddeler konusunda çalışmaları olan kurumlar hakkında bilgi sahibiyim.*) ise sadece Anadolu liseliler ile Genel liseliler arasında genel liseliler lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. 23. soru (*Üniversitemizde bağımlılık yapan maddeler konusunda bir seçmeli ders açılmış olsa, bu dersi almak isterim.*) için gruplar arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Hangi grupların bu farklılığa yol açtığına bakıldığında Anadolu Liseliler ile genel liseliler arasında genel liselilerin lehine, ayrıca meslek liseliler ile genel ve süper liselilerin görüşleri arasında da genel ve süper liselilerin lehine anlamlı bir fark olduğu görülmüştür.

4.3.3. Üniversiteden Önceki Yaşam Alanına Göre Öğrencilerin Madde Bağımlılığına İlişkin Görüşleri

Üniversiteden önceki yaşam alanına göre öğrencilerin tüm boyutlara ilişkin görüşleri ele alınarak incelenmiştir.

4.3.3.1. Üniversiteden Önceki Yaşam Alanına Göre Öğrencilerin Madde Bağımlısı Olma Nedenine İlişkin Görüşleri

Üniversiteden önceki yaşam alanına göre öğrencilerin madde bağımlısı olma nedenine ilişkin görüşleri tablo 26’de yer almaktadır.

Tablo 26. Üniversiteden Önceki Yaşam Alanına Göre Öğrencilerin Madde Bağımlısı Olma Nedenine İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları

Faktör I	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark
S.1	1.Köy	124	4,20	,92	2,254	,080	-
	2.Belde	153	4,35	,76			
	3.Kasaba	116	4,08	,99			
	4.Şehir	1642	4,24	,87			
S.2	1.Köy	124	3,97	,95	1,470	,221	-
	2.Belde	153	4,08	,82			
	3.Kasaba	116	3,88	,97			
	4.Şehir	1642	4,04	,91			
S.3	1.Köy	124	3,98	1,05	1,975	,116	-
	2.Belde	153	4,19	,82			
	3.Kasaba	116	4,03	,86			
	4.Şehir	1642	4,15	,91			
S.4	1.Köy	124	3,92	1,01	,257	,857	-
	2.Belde	153	4,00	,95			
	3.Kasaba	116	3,91	,98			
	4.Şehir	1642	3,96	1,01			
S.5	1.Köy	124	3,69	1,10	,274	,844	-
	2.Belde	153	3,63	,99			

	3.Kasaba	116	3,72	,95			
	4.Şehir	1642	3,64	1,10			
	1.Köy	124	3,69	1,12			
	2.Belde	153	3,71	1,07			
S.6	3.Kasaba	116	3,59	1,10	,492	,688	-
	4.Şehir	1642	3,62	1,14			
	1.Köy	124	3,74	1,00			
	2.Belde	153	4,00	,95			
S.7	3.Kasaba	116	3,87	1,07	1,474	,220	-
	4.Şehir	1642	3,89	1,03			
	1.Köy	124	3,75	1,03			
	2.Belde	153	4,03	,92			
S.8	3.Kasaba	116	3,89	1,02	1,697	,166	-
	4.Şehir	1642	3,86	1,08			

Tablo 26 incelendiğinde yaşam alanına göre madde bağımlısı olma nedenlerine ilişkin görüşler arasında istatistikî açıdan fark yoktur.

4.3.3.2. Üniversiteden Önceki Yaşam Alanına Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Maddenin Zararlarına İlişkin Görüşleri

Üniversiteden önceki yaşam alanına göre öğrencilerin bağımlılık yapan maddenin zararlarına ilişkin görüşleri tablo 27’de yer almaktadır.

Tablo 27. Üniversiteden Önceki Yaşam Alanına Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Maddenin Zararlarına İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları

Faktör II	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark
S.9	1.Köy	124	4,42	1,01	1,092	,351	-
	2.Belde	153	4,60	,79			
	3.Kasaba	116	4,54	,71			
	4.Şehir	1642	4,52	,84			
S.10	1.Köy	124	4,48	,95	,222	,881	-
	2.Belde	153	4,54	,91			
	3.Kasaba	116	4,52	,70			
	4.Şehir	1642	4,49	,87			
S.11	1.Köy	124	4,27	,93	,328	,805	-
	2.Belde	153	4,37	,91			
	3.Kasaba	116	4,28	,85			
	4.Şehir	1642	4,31	,94			
S.12	1.Köy	124	4,31	,82	1,139	,332	-
	2.Belde	153	4,39	,93			
	3.Kasaba	116	4,18	,91			
	4.Şehir	1642	4,29	,92			
S.13	1.Köy	124	4,18	1,05	1,723	,160	-
	2.Belde	153	4,41	,81			
	3.Kasaba	116	4,29	,84			
	4.Şehir	1642	4,34	,87			
S.14	1.Köy	124	4,37	,94	,964	,409	-
	2.Belde	153	4,52	,84			
	3.Kasaba	116	4,40	,83			
	4.Şehir	1642	4,46	,81			

S.15	1.Köy	124	4,24	,92	1,246	,291	-
	2.Belde	153	4,42	,89			
	3.Kasaba	116	4,26	,91			
	4.Şehir	1642	4,32	,87			

Tablo 27 incelendiğinde uyuşturucu madde zararına ilişkin soruların hiçbirinde üniversiteden önce yaşanılan yerlere göre istatistikî bir fark yoktur.

4.3.3.3. Üniversiteden Önceki Yaşam Alanına Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Maddeyi Kullanmama Nedenine İlişkin Görüşleri

Üniversiteden önceki yaşam alanına göre öğrencilerin bağımlılık yapan maddeyi kullanmama nedenlerine ilişkin görüşleri tablo 28’de yer almaktadır.

Tablo 28. Üniversiteden Önceki Yaşam Alanına Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Maddeyi Kullanmama Nedenine İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları

Faktör III	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark
S.16	1.Köy	124	4,34	,94	4,309	,005*	1-4
	2.Belde	153	4,20	1,03			
	3.Kasaba	116	4,07	1,18			
	4.Şehir	1642	3,99	1,22			
S.17	1.Köy	124	4,16	1,07	2,156	,091	-
	2.Belde	153	4,03	1,18			
	3.Kasaba	116	3,90	1,23			

	4.Şehir	1642	3,90	1,24			
	1.Köy	124	3,69	1,33			
S.18	2.Belde	153	3,54	1,37	,364	,779	-
	3.Kasaba	116	3,59	1,31			
	4.Şehir	1642	3,63	1,30			
	1.Köy	124	4,22	1,09			
S.19	2.Belde	153	4,31	1,05	1,247	,291	-
	3.Kasaba	116	4,08	1,12			
	4.Şehir	1642	4,17	1,09			

*P < .05

Tablo 28 incelendiğinde üniversiteden önceki yaşam alanına göre öğrencilerin maddeyi kullanamama nedenine ilişkin sorulara verilen cevaplar incelendiğinde anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Öğrencilerin madde kullanmama nedenine ilişkin görüşlerinin hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için post-hoc testleri kullanılmıştır. Sonuçlara bakıldığında sadece 16. soruda (*Daha önce, merak etmediğim için bağımlılık yapan maddeleri kullanmadım.*) şehirde yaşayanlar ve köyde yaşayanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. Üniversiteden önceki yaşam alanına göre köyde yaşayan öğrenciler şehirde yaşayan öğrencilere göre merak etmediğim için bağımlılık yapan maddeleri kullanmadım görüşüne daha çok katılmaktadır. Diğer sorularda yaşanan şehirlerarasında bir fark yoktur.

4.3.3.4. Üniversiteden Önceki Yaşam Alanına Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Madde Hakkında Bilgilenmeye İlişkin Görüşleri

Üniversiteden önceki yaşam alanına göre öğrencilerin bağımlılık yapan madde hakkında bilgilenmeye ilişkin görüşleri tablo 29'de yer almaktadır.

Tablo 29. Üniversiteden Önceki Yaşam Alanına Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Madde Hakkında Bilgilenmeye İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları

Faktör IV	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark
S.20	1.Köy	124	3,85	1,13	,065	,978	-
	2.Belde	153	3,90	1,10			
	3.Kasaba	116	3,84	1,20			
	4.Şehir	1642	3,87	1,13			
S.21	1.Köy	124	3,36	1,25	1,734	,158	-
	2.Belde	153	3,41	1,23			
	3.Kasaba	116	3,65	1,14			
	4.Şehir	1642	3,54	1,19			
S.22	1.Köy	124	3,50	1,06	,316	,814	-
	2.Belde	153	3,48	1,05			
	3.Kasaba	116	3,61	1,08			
	4.Şehir	1642	3,53	1,16			
S.23	1.Köy	124	3,46	1,34	1,942	,121	-
	2.Belde	153	3,16	1,34			
	3.Kasaba	116	3,51	1,28			
	4.Şehir	1642	3,40	1,32			

Tablo 29’de öğrencilerin üniversiteden önceki yaşam alanına göre bağımlılık yapan madde hakkında bilgilenmeye ilişkin görüşlerini yansıtmaktadır. Varyans analizi sonuçları tüm maddelerle ilgili öğrenci görüşlerinin üniversiteden önceki yaşam alanına göre anlamlı bir farklılık oluşturmadığını görülmektedir [F= ,065, P >.05], [F= 1,734, P >.05], [F= ,316, P >.05], [F= 1,942, P >.05].

4.3.4. Üniversiteden Önce Yaşanılan Bölgeye Göre Öğrencilerin Madde Bağımlılığına İlişkin Görüşleri

Üniversiteden önce yaşanılan bölgeye göre öğrencilerin tüm boyutlara ilişkin görüşleri ele alınarak incelenmiştir.

4.3.4.1. Üniversiteden Önce Yaşanılan Bölgeye Göre Öğrencilerin Madde Bağımlısı Olma Nedenine İlişkin Görüşleri

Üniversiteden önce yaşanılan bölgeye göre öğrencilerin madde bağımlısı olma nedenine ilişkin görüşleri tablo 30'da yer almaktadır.

Tablo 30. Üniversiteden Önce Yaşanılan Bölgeye Göre Öğrencilerin Madde Bağımlısı Olma Nedenine İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları

Faktör	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark
S.1	1.Marmara	212	4,23	,85	1,557	,144	-
	2.Akdeniz	236	4,24	,91			
	3.Doğu	123	4,20	,88			
	4.Ege	148	4,16	1,01			
	5.Karadeniz	311	4,26	,85			
	6.İç	906	4,24	,85			
	7.G.Doğu	69	4,38	,79			
	8.Yurt Dışı	30	3,80	1,06			
S.2	1.Marmara	212	3,98	,85	,266	,967	-
	2.Akdeniz	236	4,01	,97			
	3.Doğu	123	4,03	,88			
	4.Ege	148	3,99	1,03			
	5.Karadeniz	311	4,02	,81			
	6.İç	906	4,06	,93			
	7.G.Doğu	69	4,01	,88			
	8.Yurt Dışı	30	3,97	,89			
S.3	1.Marmara	212	4,07	,89	1,522	,155	-
	2.Akdeniz	236	4,17	,89			

	3.Doğu	123	4,01	1,00				
	4.Ege	148	4,09	,99				
	5.Karadeniz	311	4,08	,87				
	6.İç	906	4,20	,89				
	7.G.Doğu	69	4,14	,88				
	8.Yurt Dışı	30	3,93	1,14				
S.4	1.Marmara	212	4,06	,98				
	2.Akdeniz	236	3,94	1,03				
	3.Doğu	123	3,93	1,03	,619	,741	-	
	4.Ege	148	3,89	1,06				
	5.Karadeniz	311	3,96	,95				
	6.İç	906	3,96	1,01				
	7.G.Doğu	69	3,83	1,00				
	8.Yurt Dışı	30	3,87	1,01				
Faktör	I	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark
		1.Marmara	212	3,70	1,02			
		2.Akdeniz	236	3,56	1,15			
		3.Doğu	123	3,63	1,03			
S.5		4.Ege	148	3,76	1,09	1,559	,143	-
		5.Karadeniz	311	3,61	1,01			
		6.İç	906	3,68	1,10			
		7.G.Doğu	69	3,38	1,09			
		8.Yurt Dışı	30	3,40	1,22			
		1.Marmara	212	3,65	1,08			
		2.Akdeniz	236	3,61	1,16			
		3.Doğu	123	3,65	1,17			
S.6		4.Ege	148	3,68	1,14	1,062	,385	-
		5.Karadeniz	311	3,53	1,13			
		6.İç	906	3,66	1,12			
		7.G.Doğu	69	3,71	1,14			
		8.Yurt Dışı	30	3,23	1,10			
		1.Marmara	212	3,80	,95			
		2.Akdeniz	236	3,87	1,13			
		3.Doğu	123	3,81	1,01			
S.7		4.Ege	148	3,87	1,06	1,066	,383	-
		5.Karadeniz	311	3,91	,99			
		6.İç	906	3,94	1,02			
		7.G.Doğu	69	3,74	,99			
		8.Yurt Dışı	30	3,70	,92			
S.8		1.Marmara	212	3,91	,98	,948	,468	-
		2.Akdeniz	236	3,86	1,06			

3.Doğu	123	3,71	1,06
4.Ege	148	3,82	1,13
5.Karadeniz	311	3,88	1,05
6.İç	906	3,90	1,08
7.G.Doğu	69	3,67	1,08
8.Yurt Dışı	30	3,93	1,05

Tablo 30 incelendiğinde madde bağımlısı olma nedenine ait görüşlerin bölgeler arasında istatistikî olarak anlamlı bir fark göstermediği görülmektedir. Varyans analizi ile hesaplanan p anlamlılık değerleri 0.05'ten büyüktür.

4.3.4.2. Üniversiteden Önce Yaşanılan Bölgeye Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Maddenin Zararlarına İlişkin Görüşleri

Üniversiteden önce yaşanılan bölgeye göre öğrencilerin bağımlılık yapan maddenin zararlarına ilişkin görüşleri tablo 31'da yer almaktadır.

Tablo 31. Üniversiteden Önce Yaşanılan Bölgeye Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Maddelerin Zararlarına İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları

Faktör II	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark
S.9	Marmara	212	4,56	,74	1,830	,077	-
	Akdeniz	236	4,48	,98			
	Doğu Anadolu	123	4,33	,96			
	Ege	148	4,51	,89			
	Karadeniz	311	4,57	,79			
	İç Anadolu	906	4,56	,81			
	G.Doğu	69	4,42	,81			
	Yurt Dışı	30	4,33	,92			

S.10	Marmara	212	4,52	,78	1,209	,294	-	
	Akdeniz	236	4,50	,94				
	Doğu Anadolu	123	4,28	,96				
	Ege	148	4,45	,93				
	Karadeniz	311	4,51	,82				
	İç Anadolu	906	4,51	,88				
	G.Doğu	69	4,49	,80				
	Yurt Dışı	30	4,57	,77				
S.11	Marmara	212	4,30	,87	,541	,804	-	
	Akdeniz	236	4,23	1,06				
	Doğu Anadolu	123	4,23	,93				
	Ege	148	4,33	,94				
	Karadeniz	311	4,32	,91				
	İç Anadolu	906	4,34	,93				
	G.Doğu	69	4,25	,83				
	Yurt Dışı	30	4,33	,80				
Faktör II	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark	
	Marmara	212	4,41	,78	1,756	,092	-	
	Akdeniz	236	4,18	1,02				
	Doğu Anadolu	123	4,21	,93				
	Ege	148	4,22	,98				
	Karadeniz	311	4,24	,95				
	İç Anadolu	906	4,32	,89				
	G.Doğu Anadolu	69	4,35	,80				
	Yurt Dışı	30	4,43	,90				
	S.12	Marmara	212	4,41	,76	1,831	,077	-
		Akdeniz	236	4,25	1,04			
		Doğu Anadolu	123	4,15	,98			
		Ege	148	4,29	,89			
Karadeniz		311	4,34	,91				
İç Anadolu		906	4,37	,83				

	G.Doğu Anadolu	69	4,28	,89			
	Yurt Dışı	30	4,17	,87			
	Marmara	212	4,53	,70			
	Akdeniz	236	4,43	,94			
	Doğu Anadolu	123	4,37	,96			
	Ege	148	4,30	,92			
S.14	Karadeniz	311	4,51	,78	1,843	,075	-
	İç Anadolu	906	4,48	,79			
	G.Doğu Anadolu	69	4,36	,89			
	Yurt Dışı	30	4,30	,75			
	Marmara	212	4,41	,79			
	Akdeniz	236	4,26	,99			
	Doğu Anadolu	123	4,17	,89			
	Ege	148	4,26	,95			
S.15	Karadeniz	311	4,27	,92	1,670	,112	-
	İç Anadolu	906	4,37	,84			
	G.Doğu Anadolu	69	4,29	,86			
	Yurt Dışı	30	4,47	,57			

Tablo 31 incelendiğinde madde kullanımı zararlarını inceleyen ikinci faktörün içeriğine (9 -15. sorular) varyans analizi uygulandığında yaşanan bölgeler ile madde kullanımının zararlarına ilişkin görüşler arasında p anlamlılık değerleri 0.05'ten büyük olarak hesaplandığından yaşanan bölgeler arasında madde kullanımı zararları görüşleri açısından fark yoktur.

4.3.4.3. Üniversiteden Önce Yaşanılan Bölgeye Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Maddeyi Kullanmama Nedenine İlişkin Görüşleri

Üniversiteden önce yaşanılan bölgeye göre öğrencilerin bağımlılık yapan maddeyi kullanmama nedenine ilişkin görüşleri tablo 32’de yer almaktadır.

Tablo 32. Üniversiteden Önce Yaşanılan Bölgeye Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Maddeyi Kullanmama Nedenine İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları

Faktör III	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark
S.16	Marmara	212	3,92	1,25	,875	,526	-
	Akdeniz	236	3,92	1,31			
	Doğu Anadolu	123	4,04	1,12			
	Ege	148	4,09	1,06			
	Karadeniz	311	4,03	1,29			
	İç Anadolu	906	4,08	1,15			
	G.Doğu	69	4,01	1,08			
	Yurt Dışı	30	4,17	1,21			
S.17	Marmara	212	3,89	1,22	1,473	,172	-
	Akdeniz	236	3,95	1,30			
	Doğu Anadolu	123	4,02	1,12			
	Ege	148	3,78	1,28			
	Karadeniz	311	3,78	1,35			
	İç Anadolu	906	3,99	1,17			
	G.Doğu	69	3,94	1,16			
	Yurt Dışı	30	3,90	1,09			
S.18	Marmara	212	3,67	1,23	,456	,867	-
	Akdeniz	236	3,53	1,41			
	Doğu Anadolu	123	3,61	1,26			
	Ege	148	3,60	1,30			
	Karadeniz	311	3,58	1,33			
	İç Anadolu	906	3,66	1,31			
	G.Doğu	69	3,62	1,21			
	Yurt Dışı	30	3,83	1,26			

Faktör III	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark
S.19	Marmara	212	4,22	1,06	,939	,475	-
	Akdeniz	236	4,14	1,17			
	Doğu	123	3,95	1,14			
	Ege	148	4,14	1,09			
	Karadeniz	311	4,21	1,10			
	İç Anadolu	906	4,20	1,07			
	G.Doğu	69	4,17	,92			
	Yurt Dışı	30	4,17	1,02			

Tablo 32 incelendiğinde madde kullanmama nedenine ilişkin sorulan soruların hiçbirinde yaşanan bölgeler ile görüşler arasında istatistiki olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır.

4.3.4.4. Üniversiteden Önce Yaşanılan Bölgeye Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Madde Hakkında Bilgilenmeye İlişkin Görüşleri

Üniversiteden önce yaşanan bölgeye göre öğrencilerin bağımlılık yapan madde hakkında bilgilenmeye ilişkin görüşleri tablo 33’de yer almaktadır.

Tablo 33. Üniversiteden Önce Yaşanılan Bölgeye Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Madde Hakkında Bilgilenmeye İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları

Faktör IV	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark
S.20	Marmara	212	3,89	1,09	,870	,530	-
	Akdeniz	236	3,81	1,20			
	Doğu Anadolu	123	3,79	1,18			
	Ege	148	3,84	1,10			
	Karadeniz	311	3,79	1,16			
	İç Anadolu	906	3,90	1,15			
	G.Doğu	69	4,03	,80			
	Yurt Dışı	30	4,07	,83			

Faktör IV	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark
S.21	Marmara	212	3,48	1,26	,973	,449	-
	Akdeniz	236	3,51	1,22			
	Doğu Anadolu	123	3,62	1,08			
	Ege	148	3,51	1,19			
	Karadeniz	311	3,40	1,20			
	İç Anadolu	906	3,56	1,20			
	G.Doğu Anadolu	69	3,49	1,09			
	Yurt Dışı	30	3,77	,94			
S.22	Marmara	212	3,49	1,16	1,941	,060	-
	Akdeniz	236	3,44	1,23			
	Doğu Anadolu	123	3,72	1,04			
	Ege	148	3,55	1,19			
	Karadeniz	311	3,39	1,09			
	İç Anadolu	906	3,59	1,14			
	G.Doğu Anadolu	69	3,41	1,05			
	Yurt Dışı	30	3,60	,86			
S.23	Marmara	212	3,43	1,31	,619	,741	-
	Akdeniz	236	3,35	1,38			
	Doğu Anadolu	123	3,56	1,30			
	Ege	148	3,39	1,34			
	Karadeniz	311	3,36	1,25			
	İç Anadolu	906	3,36	1,35			

G.Doğu Anadolu	69	3,51	1,27
Yurt Dışı	30	3,60	1,10

Tablo 33 incelendiğinde madde kullanımı hakkında bilgi edinme konusunda bölgeler arasında farkın olup olmadığına karar verebilmek için yapılan varyans analizinde p anlamlılık değeri 0.05'ten büyük olduğundan bölgeler arasında fark yoktur.

4.3.5. Halen Yaşanılan Alana Göre Öğrencilerin Madde Bağımlılığına İlişkin Görüşleri

Halen yaşanılan bölgeye göre öğrencilerin tüm boyutlara ilişkin görüşleri incelenmiştir.

4.3.5.1. Halen Yaşanılan Alana Göre Öğrencilerin Madde Bağımlısı Olma Nedenine İlişkin Görüşleri

Halen yaşanılan alana göre öğrencilerin madde bağımlısı olma nedenine ilişkin görüşleri tablo 34'de yer almaktadır.

Tablo 34. Halen Yaşanılan Alana Göre Öğrencilerin Madde Bağımlısı Olma Nedenine İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları

Faktör I	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark
S.1	1.Aile	563	4,21	,87	,158	,978	-

	Yanında						
	2.Özel Öğrenci Yurdu	302	4,22	,93			
	3.Devlet Yurdu	572	4,26	,85			
	4.Akraba Yanı	77	4,21	,94			
	5.Evde Tek Başına	30	4,27	,74			
	6.Evde Arkadaşlarla	491	4,24	,87			
	1.Aile Yanında	563	4,07	,88			
	2.Özel Öğrenci Yurdu	302	4,01	,96			
S.2	3.Devlet Yurdu	572	4,04	,89	1,542	,174	-
	4.Akraba Yanı	77	4,10	,99			
	5.Evde Tek Başına	30	3,67	,96			
	6.Evde Arkadaşlarla	491	3,99	,93			
	1.Aile Yanında	563	4,22	,86			
	2.Özel Öğrenci Yurdu	302	4,16	,90			
S.3	3.Devlet Yurdu	572	4,11	,90	1,672	,138	-
	4.Akraba Yanı	77	4,13	,98			
	5.Evde Tek Başına	30	3,97	,96			

6.Evde Arkadaşlarla	491	4,08	,95
---------------------	-----	------	-----

Faktör I	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark
S.4	1.Aile Yanında	563	3,99	1,00	1,650	,143	-
	2.Özel Öğrenci Yurdu	302	3,97	,99			
	3.Devlet Yurdu	572	3,95	1,01			
	4.Akraba Yanı	77	3,65	1,12			
	5.Evde Tek Başına	30	4,03	,96			
	6.Evde Arkadaşlarla	491	3,96	1,00			
S.5	1.Aile Yanında	563	3,72	1,10	1,121	,347	-
	2.Özel Öğrenci Yurdu	302	3,55	1,11			
	3.Devlet Yurdu	572	3,62	1,03			
	4.Akraba Yanı	77	3,65	1,13			
	5.Evde Tek Başına	30	3,73	,91			
	6.Evde Arkadaşlarla	491	3,65	1,10			
S.6	1.Aile Yanında	563	3,60	1,16	1,156	,329	-
	2.Özel Öğrenci Yurdu	302	3,60	1,17			
	3.Devlet Yurdu	572	3,63	1,04			
	4.Akraba Yanı	77	3,51	1,19			
	5.Evde Tek Başına	30	3,33	1,03			

	6.Evde Arkadaşlarla	491	3,71	1,16			
	1.Aile Yanında	563	3,97	1,01			
	2.Özel Öğrenci Yurdu	302	3,84	1,06			
	3.Devlet Yurdu	572	3,95	,98			
S.7	4.Akraba Yanı	77	3,71	1,11	2,771	,017*	1-5
	5.Evde Tek Başına	30	3,70	1,15			
	6.Evde Arkadaşlarla	491	3,80	1,03			

Faktör I	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark
	1.Aile Yanında	563	3,87	1,09			
	2.Özel Öğrenci Yurdu	302	3,87	1,08			
	3.Devlet Yurdu	572	3,91	1,02			
S.8	4.Akraba Yanı	77	3,94	1,04	1,042	,391	-
	5.Evde Tek Başına	30	3,53	1,36			
	6.Evde Arkadaşlarla	491	3,82	1,06			

*P < .05

Tablo 34 incelendiğinde madde bağımlısı olma nedenine ilişkin görüşleri belirleyen faktörün 8 sorusundan sadece birinde, yani 7. Soruda üniversite hayatı boyunca kalınan yerlerin madde bağımlısı olma nedenine ait görüşe istatistikî olarak anlamlı etkisi olduğu görülmektedir. Faktörün içerdiği diğer sorularda üniversite hayatı süresince kalınan yerlerin madde bağımlısı olma nedenine dair görüşleri etkilemediği görülmektedir.

4.3.5.2. Halen Yaşanılan Alana Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Maddenin Zararlarına İlişkin Görüşleri

Halen yaşanılan alana göre öğrencilerin bağımlılık yapan maddenin zararlarına ilişkin görüşleri tablo 35’de yer almaktadır.

Tablo 35. Halen Yaşanılan Alana Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Maddenin Zararlarına İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları

Faktör	II	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark
S.9		1.Aile Yanında	563	4,58	,77			
		2.Özel Öğrenci Yurdu	302	4,38	1,01			
		3.Devlet Yurdu	572	4,58	,78	3,140	,008*	1-2
		4.Akraba Yanı	77	4,38	,89			
		5.Evde Tek Başına	30	4,53	,68			
		6.Evde Arkadaşlarla	491	4,51	,87			

Faktör	II	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark
S.10		1.Aile Yanında	563	4,51	,89	3,439	,004*	3-2
		2.Özel Öğrenci	302	4,37	1,00			
		3.Devlet Yurdu	572	4,55	,79			
		4.Akraba Yanı	77	4,25	1,04			
		5.Evde Tek Başına	30	4,33	,96			
		6.Evde	491	4,54	,81			
S.11		1.Aile Yanında	563	4,37	,94	2,896	,013*	1-2
		2.Özel Öğrenci	302	4,14	1,02			
		3.Devlet Yurdu	572	4,33	,89			
		4.Akraba Yanı	77	4,21	,96			
		5.Evde Tek Başına	30	4,40	,97			
		6.Evde	491	4,32	,89			
S.12		1.Aile Yanında	563	4,34	,89	2,966	,011*	1-2
		2.Özel Öğrenci	302	4,12	1,05			
		3.Devlet Yurdu	572	4,31	,86			
		4.Akraba Yanı	77	4,21	1,02			
		5.Evde Tek Başına	30	4,37	,81			
		6.Evde	491	4,32	,89			
S.13		1.Aile Yanında	563	4,44	,78	3,032	,010*	1-2,1-3
		2.Özel Öğrenci	302	4,24	,99			
		3.Devlet Yurdu	572	4,28	,90			
		4.Akraba Yanı	77	4,25	,93			
		5.Evde Tek Başına	30	4,40	,81			
		6.Evde	491	4,32	,88			

Faktör II	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark
S.14	1.Aile Yanında	563	4,50	,77	1,614	,153	-
	2.Özel Öğrenci Yurdu	302	4,35	,97			
	3.Devlet Yurdu	572	4,49	,79			
	4.Akraba Yanı	77	4,39	,83			
	5.Evde Tek Başına	30	4,40	,77			
	6.Evde Arkadaşlarla	491	4,46	,82			
S.15	1.Aile Yanında	563	4,40	,81	3,164	,008*	1-2
	2.Özel Öğrenci Yurdu	302	4,24	,92			
	3.Devlet Yurdu	572	4,34	,87			
	4.Akraba Yanı	77	4,06	1,12			
	5.Evde Tek Başına	30	4,43	,77			
	6.Evde Arkadaşlarla	491	4,30	,89			

*P <.05

Tablo 35 incelendiğinde bağımlılık yapıcı maddelerin zararına ilişkin görüşler arasında 7 sorudan 6 sında (9,10,11,12,13 ve15.sorular) üniversite hayatında kalınan yerlere göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Üniversite yaşamı süresince kalınan yer ile paralel bir değişim gösterip göstermediğine ilişkin görüş farklılıklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak için post-hoc testleri

kullanılmıştır. Bu testler sonucu S.9 için 1-2 grup, S.10 için 3-2 grup, S.11 için 1-2 grup, S.12 için 1-2 grup, S.13 için 1-2 grup ve 1-3 grup ve S.15 için 1-2 gruplar arasında farklılıklar olduğu görülmüştür. Fark bulunan 6 sorunun 5 tanesinde görüşlerdeki farklılık aile yanında kalanlar ile özel yurtda kalanlar arasındadır ($p_9 < 0.05$; $p_{11} < 0.05$; $p_{12} < 0.05$; $p_{13} < 0.05$; $p_{15} < 0.05$). Soru 9'da Bağımlılık yapıcı maddelerin uzun süreli kullanımının, kişiye biyolojik zarar verdiğine aile yanında kalan öğrencilerin özel öğrenci yurtda kalan öğrencilere göre daha çok katıldığı görülmüştür. Soru 10'da maddelerin insanlara sosyal ve maddi anlamda zarar verdiğine devlet yurtda kalan öğrencilerin özel öğrenci yurtda kalan öğrencilere göre daha çok katıldığı görülmüştür. Soru 11'de maddelerin başta gelen olumsuzluğunun zehirlenmeler ve bu yolla gelen ölümler olduğuna aile yanında kalan öğrencilerin özel öğrenci yurtda kalan öğrencilere göre daha çok katıldığı görülmüştür. Soru 12'de maddeleri kullanan kişilerin yakınındaki kişileri olumsuz etkilediğine aile yanında kalan öğrencilerin özel öğrenci yurtda kalan öğrencilere göre daha çok katıldığı görülmüştür. Soru 13'de maddelerin en büyük tahribatının beyin ve merkezi sinir sistemi üzerinde olduğuna aile yanında kalan öğrenciler özel öğrenci yurtda ve devlet yurtda kalan öğrencilere göre daha fazla katıldığı görülmüştür. Soru 15'te Alkol ve uyuşturucu madde kullanan kişilerin pişman olunabilecek davranışlar sergileyebileceğine aile yanında kalan öğrencilerin özel öğrenci yurtda kalan öğrencilere göre daha çok katıldığı görülmüştür.

4.3.5.3. Halen Yaşanılan Alana Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Maddeyi Kullanmama Nedenine İlişkin Görüşleri

Halen yaşanılan alana göre öğrencilerin bağımlılık yapan maddeyi kullanmama nedenine ilişkin görüşleri tablo 36'de yer almaktadır.

Tablo 36. Halen Yaşanılan Alana Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Maddeyi Kullanmama Nedenine İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları

Faktör III	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark
S.16	1.Aile Yanında	563	4,14	1,10	2,078	,065	-
	2.Özel Öğrenci Yurdu	302	3,92	1,30			
	3.Devlet Yurdu	572	4,06	1,17			
	4.Akraba Yanı	77	4,01	1,14			
	5.Evde Tek Başına	30	4,23	1,07			
	6.Evde Arkadaşlarla	491	3,95	1,26			
Faktör III	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark
S.17	1.Aile Yanında	563	3,96	1,19	2,154	,057	-
	2.Özel Öğrenci Yurdu	302	3,85	1,32			
	3.Devlet Yurdu	572	3,86	1,21			
	4.Akraba Yanı	77	3,77	1,33			
	5.Evde Tek Başına	30	4,30	1,02			
	6.Evde Arkadaşlarla	491	4,03	1,20			
S.18	1.Aile Yanında	563	3,71	1,28	1,047	,388	-
	2.Özel Öğrenci Yurdu	302	3,51	1,38			

	3.Devlet Yurdu	572	3,63	1,27			
	4.Akraba Yanı	77	3,69	1,23			
	5.Evde Tek Başına	30	3,60	1,33			
	6.Evde Arkadaşlarla	491	3,59	1,35			
	1.Aile Yanında	563	4,25	1,02			
	2.Özel Öğrenci Yurdu	302	4,03	1,24			
S.19	3.Devlet Yurdu	572	4,23	1,01	2,172	,055	-
	4.Akraba Yanı	77	4,09	1,17			
	5.Evde Tek Başına	30	4,10	,99			
	6.Evde Arkadaşlarla	491	4,13	1,14			

Tablo 36 incelendiğinde bağımlılık yapıcı maddeyi kullanmama nedenine ilişkin görüşler üniversite hayatı boyunca kalınan yere göre değişim göstermemektedir.

4.3.5.4. Halen Yaşanılan Alana Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Madde Hakkında Bilgilenmeye İlişkin Görüşleri

Halen yaşanılan alana göre öğrencilerin bağımlılık yapan madde hakkında bilgilenmeye ilişkin görüşleri tablo 37’de yer almaktadır.

Tablo 37. Halen Yaşanılan Alana Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Madde Hakkında Bilgilenmeye İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları

Faktör IV	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark
S.20	1.Aile Yanında	563	3,91	1,14	3,543	,003*	1-2,2-3,2-6
	2.Özel Öğrenci Yurdu	302	3,62	1,27			
	3.Devlet Yurdu	572	3,94	1,07			
	4.Akraba Yanı	77	3,87	1,14			
	5.Evde Tek Başına	30	3,77	1,22			
	6.Evde Arkadaşlarla	491	3,89	1,09			
S.21	1.Aile Yanında	563	3,60	1,20	1,843	,101	-
	2.Özel Öğrenci Yurdu	302	3,35	1,24			
	3.Devlet Yurdu	572	3,52	1,19			
	4.Akraba Yanı	77	3,61	1,10			
	5.Evde Tek Başına	30	3,53	1,22			
	6.Evde Arkadaşlarla	491	3,53	1,18			
S.22	1.Aile Yanında	563	3,57	1,18	,955	,444	-
	2.Özel Öğrenci Yurdu	302	3,44	1,18			
	3.Devlet Yurdu	572	3,51	1,12			
	4.Akraba Yanı	77	3,48	1,10			

	5.Evde Tek Başına	30	3,43	1,14			
	6.Evde Arkadaşlarla	491	3,59	1,10			
	1.Aile Yanında	563	3,35	1,35			
	2.Özel Öğrenci Yurdu	302	3,27	1,37			
S.23	3.Devlet Yurdu	572	3,47	1,28	1,558	,169	-
	4.Akraba Yanı	77	3,53	1,31			
	5.Evde Tek Başına	30	3,07	1,36			
	6.Evde Arkadaşlarla	491	3,42	1,31			

*P <.05

Tablo 37 incelendiğinde bağımlılık yapıcı maddeler hakkında bilgileneilmeye ilişkin görüşleri sorgulayan 4 sorudan 3 tanesinde anlamlı bir fark görülmemekte, ancak 20. Soruda aile yanında kalanlar ile özel yurttaki kalanlar arasında ve özel yurttaki kalanlar ile devlet yurdunda kalanlar ve evde arkadaşları ile kalanlar arasında anlamlı bir fark vardır. ($p = .003 < .05$). Halen yaşanan alana göre öğrencilerin bağımlılık yapan madde hakkında bilgileneilmeye ilişkin görüşlerinin farklılıklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak için post-hoc testleri kullanılmıştır. Bu testler sonucu S.20 için 1-2 grup, 2-3 grup, 2-6 gruplar arasında farklılıklar olduğu görülmüştür. Soru 20’de Bağımlılık yapan maddeler hakkında bilgilendirme ya da önleme programına aile yanında yaşayan öğrenciler özel öğrenci yurdunda kalanlara göre, devlet yurdunda kalan öğrenciler özel öğrenci yurdunda kalanlara göre ve evde arkadaşlarla yaşayan öğrenciler özel öğrenci yurdunda kalanlara göre daha fazla katılmak istedikleri görülmüştür.

4.3.6. Öğrenim Gördükleri Bölümlere Göre Öğrencilerin Madde Bağımlılığına İlişkin Görüşleri

Öğrenim gördükleri bölümlere göre öğrencilerin madde bağımlılığına ilişkin görüşleri ele alınarak incelenmiştir.

4.3.6.1. Öğrenim Gördükleri Bölümlere Göre Öğrencilerin Madde Bağımlısı Olma Nedenine İlişkin Görüşleri

Öğrenim gördükleri bölümlere göre öğrencilerin madde bağımlısı olma nedenine ilişkin görüşleri tablo 38’de yer almaktadır.

Tablo 38. Öğrenim Gördükleri Bölümlere Göre Öğrencilerin Madde Bağımlısı Olma Nedenine İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları

Faktör	I	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark
S.1		1.Bilgsay. ve	50	4,10	1,02	8,063	,000*	1-2,3-2,4-2,5-2,
		2.Güzel Sanat.	169	5,00	,00			
		3.Eğit. Bil. Bl.	39	4,38	,93			
		4.İlköğretim Bl.	779	4,11	,93			
		5.Ortaöğretim	157	4,06	,97			
		6.Ortaöğretim	162	4,43	,75			
		7.Özel Eğ. Bl.	88	4,23	,77			
		8.Türkçe Eğt.Bl.	156	4,19	,67			
		9.Yabancı Dil.	435	4,38	,77			
S.2		1.Bilgsay. ve	50	3,98	,98	1,429	,179	-
		2.Güzel Sanat.	169	3,95	1,18			
		3.Eğit. Bil. Bl.	39	3,93	1,04			
		4.İlköğretim Bl.	779	4,00	,94			
		5.Ortaöğretim	157	3,97	,99			
		6.Ortaöğretim	162	3,99	,94			
		7.Özel Eğ. Bl.	88	4,11	,93			
		8.Türkçe Eğt.Bl.	156	4,17	,82			
		9.Yabancı Dil.	435	4,10	,75			

Faktör I	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark
S.3	1.Bilgsay. ve Öğretim Tek. Eğitimi Böl.	50	4,22	,91	1,583	,125	-
	2.Güzel Sanat. Eğitimi Böl.	169	4,37	1,01			
	3.Eğit. Bil. Bl.	39	4,10	1,04			
	4.İlköğretim Bl.	779	4,12	,92			
	5.Ortaöğretim Fen ve Mat. Alan.Eğit Bl.	157	4,17	,96			
	6.Ortaöğretim Sos. Al.Eğ. Bl.	162	4,07	,89			
	7.Özel Eğ. Bl.	88	4,18	,88			
	8.Türkçe Eğt.Bl.	156	4,35	,80			
	9.Yabancı Dil. Eğitimi Böl.	435	4,10	,84			
S.4	1.Bilgsay. ve Öğretim Tek. Eğitimi Böl.	50	4,02	,91	1,047	,398	-
	2.Güzel Sanat. Eğitimi Böl.	169	3,95	1,13			
	3.Eğit. Bil. Bl.	39	3,87	1,01			
	4.İlköğretim Bl.	779	3,93	1,05			
	5.Ortaöğretim Fen ve Mat. Alan.Eğit Bl.	157	4,02	1,08			
	6.Ortaöğretim Sos. Al.Eğ. Bl.	162	3,85	1,07			
	7.Özel Eğ. Bl.	88	3,97	,93			
	8.Türkçe Eğt.Bl.	156	4,05	,83			
	9.Yabancı Dil. Eğitimi Böl.	435	4,03	,93			

Faktör I	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamli Fark
S.5	1.Bilgsay. ve Öğretim Tek. Eğitimi Böl.	50	3,26	1,08	5,840	,000*	1-8,3-8,4-6,6-8,8-9
	2.Güzel Sanat. Eğitimi Böl.	169	3,47	1,22			
	3.Eğit. Bil. Bl.	39	3,61	1,10			
	4.İlköğretim Bl.	779	3,73	1,10			
	5.Ortaöğretim Fen ve Mat. Alan.Eğit Bl.	157	3,69	1,16			
	6.Ortaöğretim Sos. Al.Eğ. Bl.	162	3,30	1,17			
	7.Özel Eğ. Bl.	88	3,61	,99			
	8.Türkçe Eğt.Bl.	156	3,97	,82			
	9.Yabancı Dil. Eğitimi Böl.	435	3,56	1,01			
S.6	1.Bilgsay. ve Öğretim Tek. Eğitimi Böl.	50	3,30	1,28	7,972	,000*	1-8,3-4,3-5,3-6,3-7,3-8,4-9,4-5,5-8,6-8,8-9
	2.Güzel Sanat. Eğitimi Böl.	169	3,74	1,10			
	3.Eğit. Bil. Bl.	39	3,25	1,25			
	4.İlköğretim Bl.	779	3,74	1,09			
	5.Ortaöğretim Fen ve Mat. Alan.Eğit Bl.	157	3,76	1,11			
	6.Ortaöğretim Sos. Al.Eğ. Bl.	162	3,54	1,17			
	7.Özel Eğ. Bl.	88	3,85	1,12			
	8.Türkçe Eğt.Bl.	156	3,95	,91			
	9.Yabancı Dil. Eğitimi Böl.	435	3,45	1,12			

Faktör I	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark
S.7	1.Bilgsay. ve Öğretim Tek. Eğitimi Böl.	50	3,76	,98	,997	,436	-
	2.Güzel Sanat. Eğitimi Böl.	169	3,68	1,42			
	3.Eğit. Bil. Bl.	39	3,88	1,17			
	4.İlköğretim Bl.	779	3,89	1,05			
	5.Ortaöğretim Fen ve Mat. Alan.Eğit Bl.	157	3,89	1,05			
	6.Ortaöğretim Sos. Al.Eğ. Bl.	162	3,77	1,05			
	7.Özel Eğ. Bl.	88	4,02	,95			
	8.Türkçe Eğt.Bl.	156	4,02	,77			
	9.Yabancı Dil. Eğitimi Böl.	435	3,89	,97			
S.8	1.Bilgsay. ve Öğretim Tek. Eğitimi Böl.	50	3,82	1,04	,857	,553	-
	2.Güzel Sanat. Eğitimi Böl.	169	3,84	1,17			
	3.Eğit. Bil. Bl.	39	3,76	1,24			
	4.İlköğretim Bl.	779	3,83	1,08			
	5.Ortaöğretim Fen ve Mat. Alan.Eğit Bl.	157	3,85	1,04			
	6.Ortaöğretim Sos. Al.Eğ. Bl.	162	3,90	1,07			
	7.Özel Eğ. Bl.	88	3,90	1,05			
	8.Türkçe Eğt.Bl.	156	3,96	,92			
	9.Yabancı Dil. Eğitimi Böl.	435	3,94	1,01			

*P < .05

Tablo 38 incelendiğinde öğrenim gördükleri bölümlere göre öğrencilerin madde bağımlısı olma nedenine ilişkin görüşleri sorgulayan 8 sorudan 3 tanesinde anlamlı bir fark görülmektedir. Öğrenim gördükleri bölümlere göre öğrencilerin madde bağımlısı olma nedenine ilişkin görüşlerinin farklılıklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak için post-hoc testleri kullanılmıştır. Bu testler sonucu S.1 için 1-2,3-2,4-2,5-2,6-2,7-2,8-2,9-2,3-4,4-6,5-6,4-9,5-9 gruplar arasında farklılıklar olduğu görülmüştür. S.5 için 1-8,3-8,4-6,6-8,8-9 gruplar arasında farklılıklar olduğu görülmüştür. S.6 için 1-8,3-4,3-5,3-6,3-7,3-8,4-9,4-5,5-8,6-8,8-9 gruplar arasında farklılıklar olduğu görülmüştür. Madde bağımlısı olma nedenine Soru 1’de sosyal çevre veya arkadaşlarından kaynaklandığına güzel sanatlar bölümü öğrencileri diğer 8 bölüm öğrencilerinden daha fazla katıldıkları görülmüştür. Ayrıca eğitim bilimleri bölümü öğrencileri ilköğretim öğrencilerine göre, orta öğretim sosyal bilgiler alanı öğrencileri ilköğretim ile orta öğretim fen ve matematik alanı eğitim bilimleri öğrencilerine göre, yabancı diller bölümü öğrencileri ilköğretim ile orta öğretim fen ve matematik alanı eğitim bilimleri öğrencilerine göre, daha fazla 1.soruya katılmışlardır.

Soru 5’de Madde bağımlısı olma nedeninin eğlence amaçlı olduğuna Türkçe eğitimi öğrencileri bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitim bölümü, eğitim bilimleri bölümü, orta öğretim sosyal alanı eğitim bölümü ve yabancı diller eğitimi bölümü öğrencilerine göre daha fazla katılmıştır. Ayrıca İlköğretim bölümü öğrencileri orta öğretim sosyal alanı eğitim bölümü öğrencilerine göre daha fazla madde bağımlı olma nedeninin eğlence amaçlı olduğuna katılmışlardır.

Soru 6’da madde bağımlısı olma nedeninin Medyanın özendirici yayınlarından kaynaklandığına eğitim bilimleri öğrencileri ilköğretim, ortaöğretim sosyal bilgiler alanı eğitim bölümü, orta öğretim fen ve matematik alanı eğitim bilimleri, özel eğitim bölümü, Türkçe eğitim bölümü öğrencilerine göre daha az katıldıkları görülmüştür. Soru 6’ya İlköğretim öğrencileri yabancı diller eğitimi bölümü öğrencilerine göre daha fazla, orta öğretim fen ve matematik alanı eğitim bilimleri öğrencilerine göre ise daha az katıldığı görülmüştür. Aynı soruya Türkçe eğitim bölümü öğrencileri yabancı diller eğitimi bölümü, ortaöğretim sosyal bilgiler alanı eğitim bölümü, orta öğretim fen ve matematik alanı eğitim bilimleri bölümü, bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi bölümü öğrencilerine göre daha fazla katıldıkları görülmüştür.

4.3.6.2. Öğrenim Gördükleri Bölümlere Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Maddenin Zararlarına İlişkin Görüşleri

Öğrenim gördükleri bölümlere göre öğrencilerin bağımlılık yapan maddenin zararlarına ilişkin görüşleri tablo 39’de yer almaktadır.

Tablo 39. Öğrenim Gördükleri Bölümlere Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Maddenin Zararlarına İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları

Faktör II	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark
S.9	1.Bilgsay. ve Öğretim Tek. Eğitimi Böl.	50	4,60	,93	6,878	,000*	3-4,3-5,3-8,3-9,6-8,9-8
	2.Güzel Sanat. Eğitimi Böl.	169	4,74	,81			
	3.Eğit. Bil. Bl.	39	4,74	,65			
	4.İlköğretim Bl.	779	4,45	,88			
	5.Ortaöğretim Fen ve Mat. Alan.Eğit Bl.	157	4,38	1,00			
	6.Ortaöğretim Sos. Al.Eğ. Bl.	162	4,62	,77			
	7.Özel Eğ. Bl.	88	4,56	,79			
	8.Türkçe Eğt.Bl.	156	4,24	,90			
	9.Yabancı Dil. Eğitimi Böl.	435	4,65	,73			
S.10	1.Bilgsay. ve Öğretim Tek. Eğitimi Böl.	50	4,70	,74	6,508	,000*	3-4,3-5,3-8,5-8
	2.Güzel Sanat. Eğitimi Böl.	169	4,74	,81			
	3.Eğit. Bil. Bl.	39	4,69	,76			

4.İlköğretim Bl.	779	4,41	,89
5.Ortaöğretim Fen ve Mat. Alan.Eğit Bl.	157	4,25	1,02
6.Ortaöğretim Sos. Al.Eğ. Bl.	162	4,58	,82
7.Özel Eğ. Bl.	88	4,58	,72
8.Türkçe Eğt.Bl.	156	4,30	,81
9.Yabancı Dil. Eğitimi Böl.	435	4,62	,86

Faktör II	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark
S.11	1.Bilgsay. ve Öğretim Tek. Eğitimi Böl.	50	4,58	,78	3,669	,000*	3-4,4-6,6-9
	2.Güzel Sanat. Eğitimi Böl.	169	4,47	,84			
	3.Eğit. Bil. Bl.	39	4,48	,90			
	4.İlköğretim Bl.	779	4,25	,93			
	5.Ortaöğretim Fen ve Mat. Alan.Eğit Bl.	157	4,23	1,01			
	6.Ortaöğretim Sos. Al.Eğ. Bl.	162	4,54	,79			
	7.Özel Eğ. Bl.	88	4,40	,81			
	8.Türkçe Eğt.Bl.	156	4,24	,88			
	9.Yabancı Dil. Eğitimi Böl.	435	4,24	,99			
S.12	1.Bilgsay. ve Öğretim Tek. Eğitimi Böl.	50	4,38	,92	3,394	,001*	2-4,2-5,2-7,2-8,2-9,3-5
	2.Güzel Sanat. Eğitimi Böl.	169	4,79	,42			
	3.Eğit. Bil. Bl.	39	4,46	,90			
	4.İlköğretim Bl.	779	4,23	,92			
	5.Ortaöğretim Fen ve Mat.	157	4,10	1,04			

Alan.Eğit Bl.			
6.Ortaöğretim Sos. Al.Eğ. Bl.	162	4,43	,90
7.Özel Eğ. Bl.	88	4,22	,93
8.Türkçe Eğt.Bl.	156	4,31	,82
9.Yabancı Dil. Eğitimi Böl.	435	4,31	,89

Faktör II	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamli Fark
S.13	1.Bilgsay. ve Öğretim Tek. Eğitimi Böl.	50	4,44	,88	5,719	,000*	3-4,3-5,4-6,5-6, 5-9,4-9
	2.Güzel Sanat. Eğitimi Böl.	169	3,95	,85			
	3.Eğit. Bil. Bl.	39	4,52	,79			
	4.İlköğretim Bl.	779	4,25	,91			
	5.Ortaöğretim Fen ve Mat. Alan.Eğit Bl.	157	4,13	1,02			
	6.Ortaöğretim Sos. Al.Eğ. Bl.	162	4,52	,82			
	7.Özel Eğ. Bl.	88	4,27	,88			
	8.Türkçe Eğt.Bl.	156	4,25	,87			
	9.Yabancı Dil. Eğitimi Böl.	435	4,44	,79			
S.14	1.Bilgsay. ve Öğretim Tek. Eğitimi Böl.	50	4,56	,91	6,431	,000*	3-4,3-5,3-8,4-6,4-9 5-6,6-8,8-9
	2.Güzel Sanat. Eğitimi Böl.	169	4,58	,51			
	3.Eğit. Bil. Bl.	39	4,65	,74			
	4.İlköğretim Bl.	779	4,37	,88			
	5.Ortaöğretim Fen ve Mat. Alan.Eğit Bl.	157	4,34	,95			
	6.Ortaöğretim Sos. Al.Eğ.	162	4,65	,67			

Bl.							
	7.Özel Eğ. Bl.	88	4,44	,69			
	8.Türkçe Eğt.Bl.	156	4,24	,79			
	9.Yabancı Dil. Eğitimi Böl.	435	4,57	,74			
	1.Bilgsay. ve Öğretim Tek. Eğitimi Böl.	50	4,58	,81			
	2.Güzel Sanat. Eğitimi Böl.	169	4,65	,85			
	3.Eğit. Bil. Bl.	39	4,37	,90			
	4.İlköğretim Bl.	779	4,34	,92			
S.15	5.Ortaöğretim Fen ve Mat. Alan.Eğit Bl.	157	4,65	,99	4,830	,000*	4-9,7-9,8-9
	6.Ortaöğretim Sos. Al.Eğ. Bl.	162	4,44	,90			
	7.Özel Eğ. Bl.	88	4,24	,83			
*P	8.Türkçe Eğt.Bl.	156	4,57	,77			
<.05	9.Yabancı Dil. Eğitimi Böl.	435	4,46	,74			

Tablo 39 incelendiğinde öğrenim gördükleri bölümlere göre öğrencilerin bağımlılık yapan maddelerin zararına ilişkin görüşleri barındıran faktörün tüm sorularında p anlamlılık değeri 0.05'ten küçük olduğundan, okunan bölümlere göre bağımlılık yapıcı maddelerin zararına ilişkin görüşler istatistiksel olarak %95 güvenle farklılık göstermektedir. Öğrenim gördükleri bölümlere göre öğrencilerin bağımlılık yapan maddelerin zararına ilişkin görüşlerinin farklılıklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak için post-hoc testleri kullanılmıştır. Bu testler sonucu S.9 için 3-4,3-5,3-8,3-9,6-8,9-8. gruplar arasında, S.10 için 3-4, 3-5,3-8,5-8. gruplar arasında, S.11 için 3-4,4-6,6-9. gruplar arasında, S.12 için 2-4,2-5,2-7,2-8,2-9,3-5. gruplar arasında, S.13 için 3-4,3-5,4-6,5-6,5-9,4-9. gruplar arasında, S.14 için 3-4,3-5,3-8,4-6,4-9,5-6,6-8,8-9. gruplar arasında, S.15 için 4-9,7-9,8-9.gruplar arasında farklılıklar olduğu görülmüştür.

Soru 9 için Bağımlılık yapıcı maddelerin uzun süreli kullanımının, kişiye biyolojik zarar verdiğine eğitim bilimleri bölümü öğrencileri ilköğretim bölümü, ortaöğretim fen ve matematik alanı eğitim bölümü, Türkçe eğitim bölümü, yabancı diller eğitimi bölümü öğrencilerine göre daha fazla katıldıkları görülmüştür. Soru 9'a Türkçe eğitim bölümü öğrencileri yabancı diller eğitimi bölümü, ortaöğretim sosyal bilgiler alanı eğitimi bölümünü öğrencilerine göre daha az katıldığı görülmüştür.

Soru 10 için Bağımlılık yapıcı maddelerin insanlara sosyal ve maddi anlamda zarar verdiğine eğitim bilimleri bölümü öğrencileri ilköğretim bölümü, ortaöğretim fen ve matematik alanı eğitim bölümü öğrencilerine göre daha fazla katıldığı görülmüştür. Soru 10'a Türkçe eğitim bölümü öğrencileri eğitim bilimleri bölümü öğrencilerine göre daha az, ortaöğretim fen ve matematik alanı eğitim bölümü öğrencilerine göre daha fazla katıldıkları görülmüştür.

Soru 11 için Bağımlılık yapıcı maddelerin başta gelen olumsuzluğunun zehirlenmeler ve ölümler olduğuna ilköğretim bölümü öğrencileri eğitim bilimleri bölümü ve ortaöğretim sosyal bilgiler alanı eğitim bölümü öğrencilerine göre daha az katıldıkları görülmüştür. Aynı soruya ortaöğretim sosyal bilgiler alanı eğitim bölümü öğrencileri yabancı diller eğitim bölümü öğrencilerine göre daha fazla katıldığı görülmüştür.

Soru 12 için Bağımlılık yapıcı maddeleri kullanan kişilerin yakınındaki kişileri olumsuz etkilediğine güzel sanatlar eğitimi bölümü öğrencilerinin ilköğretim bölümü, ortaöğretim fen ve matematik alanı eğitim bölümü, özel eğitim bölümü, türkçe eğitimi bölümü, yabancı diller eğitimi bölümü öğrencilerine göre daha fazla katıldıkları görülmüştür. Soru 12'ye eğitim bilimleri bölümü öğrencileri orta öğretim fen ve matematik alanı eğitim bölümü öğrencilerine göre daha çok katılmıştır.

Soru 13 için Bağımlılık yapıcı maddelerin en büyük tahribatının beyin ve merkezi sinir sistemi üzerinde olduğuna ilköğretim bölümü öğrencileri eğitim bilimleri bölümü, ortaöğretim sosyal bilgiler alanı eğitim bölümü, yabancı diller eğitimi bölümü öğrencilerine göre daha az katıldıkları görülmüştür. Soru 13'e ortaöğretim fen ve matematik alanı eğitim bölümü öğrencilerinin eğitim bilimleri bölümü, ortaöğretim sosyal bilgiler alanı eğitim bölümü, yabancı diller eğitimi bölümü öğrencilerine göre daha az katıldığı görülmüştür. Soru 14 için Bağımlılık yapıcı maddelere maruz kalma süresi arttıkça kişinin gördüğü zararın da arttığına eğitim

bilimleri bölümü öğrencilerinin ilköğretim bölümü, ortaöğretim fen ve matematik alanı eğitim bölümü, türkçe eğitimi bölümü öğrencilerine göre daha çok katıldığı görülmüştür.

Soru14'e ortaöğretim sosyal bilgiler alanı eğitim bölümü öğrencilerinin de ilköğretim bölümü, ortaöğretim fen ve matematik alanı eğitim bölümü türkçe eğitimi bölümü öğrencilerine göre daha çok katıldığı görülmüştür. Soru14'e yabancı diller eğitimi bölümü öğrencileri ilköğretim bölümü, türkçe eğitimi bölümü öğrencilerine göre daha çok katıldığı görülmüştür. Soru 15 için Alkol ve uyuşturucu madde kullanan kişilerin pişman olunabilecek davranışlar sergileyebileceğine yabancı diller eğitimi bölümü öğrencileri ilköğretim bölümü, özel eğitim bölümü öğrencilerine göre daha fazla, Türkçe eğitimi bölümü öğrencilerine göre daha az katıldığı görülmüştür.

4.3.6.3. Öğrenim Gördükleri Bölümlere Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Maddeyi Kullanmama Nedenine İlişkin Görüşleri

Öğrenim gördükleri bölümlere göre öğrencilerin bağımlılık yapan maddeyi kullanmama nedenine ilişkin görüşleri tablo 40'da yer almaktadır.

Tablo 40. Öğrenim Gördükleri Bölümlere Göre Bağımlılık Yapan Maddeyi Kullanmama Nedenine İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları

Faktör III	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark
S.16	1.Bilgsay. ve Öğretim Tek. Eğitimi Böl.	50	3,78	1,47	2,909	,003*	3-5
	2.Güzel Sanat. Eğitimi Böl.	169	4,26	,81			
	3.Eğit. Bil. Bl.	39	3,82	1,41			
	4.İlköğretim Bl.	779	4,09	1,09			
	5.Ortaöğretim Fen ve Mat. Alan.Eğit Bl.	157	4,25	1,00			
	6.Ortaöğretim Sos. Al.Eğ. Bl.	162	4,14	1,25			

	7.Özel Eğ. Bl.	88	3,85	1,18			
	8.Türkçe Eğt.Bl.	156	4,14	,91			
	9.Yabancı Dil. Eğitimi Böl.	435	3,94	1,34			
S.17	1.Bilgsay. ve Öğretim Tek. Eğitimi Böl.	50	3,76	1,52	14,714	,000*	2-3,3-4,3-5,3-6, 3-7,3-9,4-9,5-9, 6-9,8-9
	2.Güzel Sanat. Eğitimi Böl.	169	4,26	,73			
	3.Eğit. Bil. Bl.	39	3,17	1,55			
	4.İlköğretim Bl.	779	4,08	1,09			
	5.Ortaöğretim Fen ve Mat. Alan.Eğit Bl.	157	4,11	1,01			
	6.Ortaöğretim Sos. Al.Eğ. Bl.	162	4,15	1,19			
	7.Özel Eğ. Bl.	88	3,92	1,11			
	8.Türkçe Eğt.Bl.	156	4,21	,87			

	9.Yabancı Dil. Eğitimi Böl.	435	3,75	1,33			
--	-----------------------------	-----	------	------	--	--	--

Faktör III	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark
S.18	1.Bilgsay. ve Öğretim Tek. Eğitimi Böl.	50	3,58	1,37	14,315	,000*	2-3,4-3,5-3,6-3, 3-9,4-9,5-9,3-8, 6-8,7-8,9-8
	2.Güzel Sanat. Eğitimi Böl.	169	4,05	1,08			
	3.Eğit. Bil. Bl.	39	2,99	1,48			
	4.İlköğretim Bl.	779	3,82	1,20			
	5.Ortaöğretim Fen ve Mat. Alan.Eğit Bl.	157	3,76	1,23			
	6.Ortaöğretim Sos. Al.Eğ. Bl.	162	3,65	1,41			
	7.Özel Eğ. Bl.	88	3,53	1,36			

	8.Türkçe Eğt.Bl.	156	4,11	1,03			
	9.Yabancı Dil. Eğitimi Böl.	435	3,33	1,33			
	1.Bilgsay. ve Öğretim Tek. Eğitimi Böl.	50	4,02	1,35			
	2.Güzel Sanat. Eğitimi Böl.	169	4,05	1,03			
	3.Eğit. Bil. Bl.	39	4,14	1,30			
	4.İlköğretim Bl.	779	4,18	1,04			
S.19	5.Ortaöğretim Fen ve Mat. Alan.Eğit Bl.	157	4,22	,98	,918	,500	-
	6.Ortaöğretim Sos. Al.Eğ. Bl.	162	4,32	1,11			
	7.Özel Eğ. Bl.	88	4,06	1,10			
	8.Türkçe Eğt.Bl.	156	4,26	,83			
	9.Yabancı Dil. Eğitimi Böl.	435	4,13	1,16			

*P<.05

Tablo 40 incelendiğinde öğrenim gördükleri bölümlere göre bağımlılık yapan maddeyi kullanmama nedenine ilişkin görüşleri sorgulayan 4 sorudan 3 tanesinde anlamlı bir fark vardır. Madde kullanmama nedenine ilişkin sorulan 16., 17. ve 18. sorularda okunan bölümler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark ortaya çıkarken 19. soruda böyle bir fark yoktur. Öğrenim gördükleri bölümlere göre bağımlılık yapan maddeyi kullanmama nedenine ilişkin görüşlerinin farklılıklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak için post-hoc testleri kullanılmıştır. Bu testler sonucu S.16 için 3-5 grup, S.17 için 2-3,3-4,3-5,3-6,3-7,3-9,4-9,5-9,6-9,8-9 gruplar, S.18 için 2-3,4-3,5-3,6-3,3-9,4-9,5-9,3-8,6-8,7-8,9-8 gruplar arasında farklılıklar olduğu görülmüştür.

Soru 16’da “Daha önce, merak etmediğim için bağımlılık yapan maddeleri kullanmadım.” görüşüne ortaöğretim fen ve matematik alanı eğitim bölümü öğrencilerinin eğitim bilimleri bölümü öğrencilerine göre daha fazla katıldığı görülmüştür. Soru 17’de “Daha önce, inançlarıma ters olduğu için bağımlılık yapan

maddeleri kullanmadım.” görüşüne eğitim bilimleri bölümü öğrencileri güzel sanatlar eğitim bölümü, ilköğretim bölümü, ortaöğretim fen ve matematik alanları eğitim bölümü, ortaöğretim sosyal bilgiler alanları eğitim bölümü, özel eğitim bölümü, yabancı diller eğitimi bölümü öğrencilerine göre daha az katıldığı görülmüştür. Soru 17’ye yabancı diller eğitimi bölümü öğrencileri ilköğretim bölümü, ortaöğretim fen ve matematik alanları eğitim bölümü, özel eğitim bölümü, türkçe eğitim bölümü öğrencilerine göre daha az katıldığı görülmüştür. Soru 18’de “Daha önce, korktuğum için bağımlılık yapan maddeleri kullanmadım.” görüşüne eğitim bilimleri bölümü öğrencilerinin güzel sanatlar eğitim bölümü, ilköğretim bölümü, ortaöğretim fen ve matematik alanları eğitim bölümü, ortaöğretim sosyal bilgiler alanları eğitim bölümü öğrencilerine göre daha az katıldığı görülmüştür. Soru 18’e yabancı diller eğitimi bölümü öğrencileri eğitim bilimleri bölümü öğrencilerine göre daha fazla, ilköğretim bölümü, ortaöğretim fen ve matematik alanları eğitim bölümü öğrencilerine göre daha az katıldığı görülmüştür. Aynı soruya Türkçe eğitim bölümü öğrencileri yabancı diller eğitimi bölümü, özel eğitim bölümü, ortaöğretim fen ve matematik alanları eğitim bölümü, eğitim bilimleri bölümü öğrencilerine göre daha fazla katıldığı görülmüştür.

4.3.6.4. Öğrenim Gördükleri Bölümlere Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Madde Hakkında Bilgilenmeye İlişkin Görüşleri

Öğrenim gördükleri bölümlere göre öğrencilerin bağımlılık yapan madde hakkında bilgilenmeye ilişkin görüşleri tablo 41’de yer almaktadır.

Tablo 41. Öğrenim Gördükleri Bölümlere Göre Bağımlılık Yapan Madde Hakkında Bilgilenmeye İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları

Faktör IV	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark
S.20	1.Bilgsay. ve Öğretim Tek.	50	3,38	1,29	5,159	,000*	1-8,3-8,4-8,5-8,

	Eğitimi Bl.					6-8,7-8,9-8,4-9
	2.Güzel Sanat. Eğitimi Bl.	169	4,11	,94		
	3.Eğit. Bil. Bl.	39	3,74	1,24		
	4.İlköğretim Bl.	779	3,97	1,03		
	5.Ortaöğretim Fen ve Mat. Alan.Eğit Bl.	157	3,80	1,20		
	6.Ortaöğretim Sos. Al.Eğ. Bl.	162	3,83	1,25		
	7.zel Eğ. Bl.	88	3,69	1,11		
	8.Türkçe Eğt.Bl.	156	4,21	,80		
	9.Yabancı Dil Eğitimi Bl.	435	3,74	1,24		
	1.Bilgsay. ve ğretim Tek. Eğitimi Bl.	50	3,18	1,29		
	2.Güzel Sanat. Eğitimi Bl.	169	3,21	1,69		
	3.Eğit. Bil. Bl.	39	3,09	1,18		
	4.İlköğretim Bl.	779	3,75	1,12		3-4,3-5,4-5,4-6, 4-9,5-9,8-9,1-8,
S.21	5.Ortaöğretim Fen ve Mat. Alan.Eğit Bl.	157	3,62	1,18	16,517	,000* 3-8,4-8,5-8,6-8, 7-8
	6.Ortaöğretim Sos. Al.Eğ. Bl.	162	3,34	1,17		
	7.zel Eğ. Bl.	88	3,53	1,17		
	8.Türkçe Eğt.Bl.	156	4,04	,96		
	9.Yabancı Dil Eğitimi Bl.	435	3,20	1,23		

Faktör IV	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark
S.22	1.Bilgsay. ve Öğretim Tek. Eğitimi Böl.	50	3,16	1,28	10,459	,000*	3-4,3-5,,1-8,3-8, 4-8,5-8,6-8,7-8, 9-8,4-9,5-9
	2.Güzel Sanat. Eğitimi Böl.	169	3,74	1,28			
	3.Eğit. Bil. Bl.	39	3,23	1,19			
	4.İlköğretim Bl.	779	3,67	1,09			
	5.Ortaöğretim Fen ve Mat. Alan.Eğit Bl.	157	3,66	1,15			
	6.Ortaöğretim Sos. Al.Eğ. Bl.	162	3,43	1,07			
	7.Özel Eğ. Bl.	88	3,47	,99			
	8.Türkçe Eğt.Bl.	156	4,00	,96			
	9.Yabancı Dil Eğitimi Böl.	435	3,29	1,18			
S.23	1.Bilgsay. ve Öğretim Tek. Eğitimi Böl.	50	2,58	1,21	8,030	,000*	1-2,1-4,1-5,1-8, 1-9,3-4,4-9,4-6, 4-8,6-8
	2.Güzel Sanat. Eğitimi Böl.	169	3,89	1,24			
	3.Eğit. Bil. Bl.	39	3,16	1,46			
	4.İlköğretim Bl.	779	3,59	1,25			
	5.Ortaöğretim Fen ve Mat. Alan.Eğit Bl.	157	3,25	1,38			
	6.Ortaöğretim Sos. Al.Eğ. Bl.	162	3,04	1,31			
	7.Özel Eğ. Bl.	88	3,28	1,33			
	8.Türkçe Eğt.Bl.	156	3,57	1,22			

9.Yabancı Dil. Eğitimi Böl.	435	3,33	1,33
--------------------------------	-----	------	------

*P <.05

Tablo 41 incelendiğinde öğrenim gördükleri bölümlere göre bağımlılık yapan madde hakkında bilgilenmeye ilişkin görüşleri içeren faktörün tüm sorularında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. Öğrenim gördükleri bölümlere göre bağımlılık yapan madde hakkında bilgilenmeye ilişkin görüşlerinin farklılıklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak için post-hoc testleri kullanılmıştır. Bu testler sonucu S.20 için 1-8,3-8,4-8,5-8,6-8,7-8,9-8,4-9 gruplar arasında, S.21 için 3-4,3-5,4-5,4-6,4-9,5-9,8-9,1-8,3-8,4-8,5-8,6-8,7-8 gruplar arasında, S.22 için 3-4,3-5,1-8,3-8,4-8,5-8,6-8,7-8,9-8,4-9,5-9 gruplar arasında, S.23 için 1-2,1-4,1-5,1-8,1-9,3-4,4-9,4-6,4-8,6-8 gruplar arasında farklılıklar olduğu görülmüştür.

Soru 20’de Bağımlılık yapan maddeler hakkında bilgilendirme ya da önleme programına Türkçe eğitim bölümü öğrencileri bilgisayar ve öğretim teknolojisi eğitim bölümü, eğitim bilimleri bölümü ilköğretim bölümü, orta öğretim fen ve matematik alanları eğitim bölümü, orta öğretim sosyal bilgiler alanı eğitim bölümü, özel eğitim bölümü, yabancı diller eğitim bölümü öğrencilerinden daha fazla katılmak istedikleri görülmüştür. Ayrıca 20. Soruya ilköğretim bölümü öğrencilerinin yabancı diller eğitim bölümü öğrencilerine göre daha fazla istekli olduğu görülmüştür.

Soru 21’de Bağımlılık yapan maddeler hakkında radyo, televizyon, kitap, dergilerden veya internetten güncel bilgileri ilköğretim bölümü öğrencilerinin eğitim bilimleri bölümü, orta öğretim fen ve matematik alanları eğitim bölümü, orta öğretim sosyal bilgiler alanı eğitim bölümü, yabancı diller eğitim bölümü öğrencilerine göre daha fazla takip ettiği görülmüştür. Soru 21’e Türkçe eğitim bölümü öğrencileri diğer bölümlerin öğrencilerine göre, orta öğretim fen ve matematik alanları eğitim bölümü öğrencileri de eğitim bilimleri bölümü ve yabancı diller eğitim bölümü öğrencilerine göre daha fazla katıldığı görülmüştür.

Soru 22’de Bağımlılık yapan maddeler konusunda çalışmaları olan kurumlar hakkında Türkçe eğitim bölümü öğrencileri diğer bölümlerin öğrencilerine göre, ilköğretim bölümü ve orta öğretim fen ve matematik alanları eğitim bölümü öğrencileri de eğitim bilimleri bölümü ve yabancı diller eğitim bölümü öğrencilerine göre daha fazla bilgi sahibi olduğu görülmüştür.

Soru 23’de Üniversitemizde bağımlılık yapan maddeler konusunda bir seçmeli ders olsa, bu dersi bilgisayar ve öğretim teknoloji eğitimi bölümü öğrencileri güzel sanatlar eğitimi bölümü, ilköğretim bölümü, orta öğretim fen ve matematik alanları eğitim bölümü, Türkçe eğitim bölümü, yabancı diller eğitim bölümü öğrencilerine göre daha az almak isteği görülmüştür. Soru 23’e ilköğretim bölümü öğrencileri Türkçe eğitim bölümü, eğitim bilimleri bölümü, ve yabancı diller eğitim bölümü, orta öğretim sosyal bilgiler alanı eğitim bölümü öğrencilerine göre, Türkçe eğitim bölümü öğrencileri de orta öğretim sosyal bilgiler alanı eğitim bölümü öğrencilerine göre daha fazla katıldıkları görülmüştür.

4.3.7. Ailelerinin Ekonomik Durumuna Göre Öğrencilerin Madde Bağımlılığına İlişkin Görüşleri

4.3.7.1. Ailelerinin Ekonomik Durumuna Göre Öğrencilerin Madde Bağımlısı Olma Nedenine İlişkin Görüşleri

Ailelerinin ekonomik durumuna göre öğrencilerin madde bağımlısı olma nedenine ilişkin görüşleri tablo 42’de yer almaktadır.

Tablo 42. Ailelerinin Ekonomik Durumuna Göre Öğrencilerin Madde Bağımlısı Olma Nedenine İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları

Faktör I	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark
S.1	1.0-650	404	4,29	,86	,913	,455	-
	2.651-1300	842	4,23	,88			
	3.1301-1950	567	4,22	,83			
	4.1951-2600	151	4,13	,93			
	5.2601 ve üzeri	71	4,23	,96			

	1.0-650	404	4,00	,96			
	2.651-1300	842	4,03	,94			
S.2	3.1301-1950	567	4,05	,86	,736	,567	-
	4.1951-2600	151	3,95	,90			
	5.2601 ve üzeri	71	4,15	,82			
	1.0-650	404	4,11	,97			
	2.651-1300	842	4,16	,89			
S.3	3.1301-1950	567	4,12	,89	1,451	,215	-
	4.1951-2600	151	4,06	,90			
	5.2601 ve üzeri	71	4,34	,88			
	1.0-650	404	3,91	1,04			
	2.651-1300	842	3,94	,99			
S.4	3.1301-1950	567	3,98	1,00	,759	,552	-
	4.1951-2600	151	3,99	,92			
	5.2601 ve üzeri	71	4,10	1,11			
	1.0-650	404	3,65	1,09			
	2.651-1300	842	3,56	1,11			
S.5	3.1301-1950	567	3,73	1,06	2,549	,038*	2-3
	4.1951-2600	151	3,75	,97			
	5.2601 ve üzeri	71	3,68	1,05			
	1.0-650	404	3,59	1,16			
	2.651-1300	842	3,62	1,14			
S.6	3.1301-1950	567	3,63	1,09	,826	,509	-
	4.1951-2600	151	3,78	1,04			
	5.2601 ve üzeri	71	3,62	1,21			

Faktör I	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamli Fark
S.7	1.0-650	404	3,84	1,05	1,577	,178	-
	2.651-1300	842	3,87	1,05			
	3.1301-1950	567	3,90	,98			
	4.1951-2600	151	3,97	,96			
	5.2601 ve üzeri	71	4,14	1,10			
S.8	1.0-650	404	3,79	1,04	,658	,621	-
	2.651-1300	842	3,87	1,06			
	3.1301-1950	567	3,90	1,07			
	4.1951-2600	151	3,88	,99			
	5.2601 ve üzeri	71	3,92	1,32			

*P < .05

Tablo 42 incelendiğinde ailelerinin ekonomik durumuna göre öğrencilerin madde bağımlısı olma nedenine ilişkin görüşleri uyuşturucu bağımlısı olma nedenlerine ilişkin görüşler arasında 5. Soru dışında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. Ailelerinin ekonomik durumuna göre öğrencilerin madde bağımlısı olma nedenine ilişkin görüşlerinin farklılıklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak için post-hoc testleri kullanılmıştır. Bu testler sonucu 5. soruda da 2 ve 3. Gruplar arasında fark bulunmuştur. Soru 5’de madde bağımlısı olma nedenin eğlence amaçlı olduğuna ailelerinin ekonomik durumu 1301-1950 TL olanlar 651-1300 TL olanlara göre daha fazla katıldıkları görülmüştür.

4.3.7.2. Ailelerinin Ekonomik Durumuna Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Maddenin Zararlarına İlişkin Görüşleri

Ailelerinin ekonomik durumuna göre öğrencilerin bağımlılık yapan madenin zararlarına ilişkin görüşleri tablo 43’de yer almaktadır.

Tablo 43. Ailelerinin Ekonomik Durumuna Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Maddenin Zararlarına İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları

Faktör II	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark
S.9	1.0-650	404	4,54	,88	1,514	,195	-
	2.651-1300	842	4,54	,84			
	3.1301-1950	567	4,47	,85			
	4.1951-2600	151	4,50	,76			
	5.2601 ve üzeri	71	4,69	,58			
S.10	1.0-650	404	4,52	,89	1,006	,403	-
	2.651-1300	842	4,52	,89			
	3.1301-1950	567	4,45	,84			
	4.1951-2600	151	4,42	,87			
	5.2601 ve üzeri	71	4,54	,83			
S.11	1.0-650	404	4,35	,91	,628	,642	-
	2.651-1300	842	4,30	,96			
	3.1301-1950	567	4,29	,91			
	4.1951-2600	151	4,24	,91			
	5.2601 ve üzeri	71	4,39	,90			
S.12	1.0-650	404	4,30	,91	,187	,945	-
	2.651-1300	842	4,30	,91			
	3.1301-1950	567	4,27	,93			
	4.1951-2600	151	4,26	,93			
	5.2601 ve üzeri	71	4,34	,86			
S.13	1.0-650	404	4,34	,96	,756	,554	-
	2.651-1300	842	4,35	,85			

	3.1301-1950	567	4,31	,86			
	4.1951-2600	151	4,25	,88			
	5.2601 ve üzeri	71	4,42	,94			
	1.0-650	404	4,48	,85			
	2.651-1300	842	4,48	,81			
S.14	3.1301-1950	567	4,42	,82	1,391	,235	-
	4.1951-2600	151	4,36	,83			
	5.2601 ve üzeri	71	4,56	,77			
	1.0-650	404	4,32	,91			
	2.651-1300	842	4,34	,87			
S.15	3.1301-1950	567	4,26	,88	1,946	,100	-
	4.1951-2600	151	4,36	,85			
	5.2601 ve üzeri	71	4,54	,79			

Tablo 43 incelendiğinde madde zararları hakkındaki görüşler ekonomik gelirler arasında değişim göstermemekte yani anlamlı bir fark bulunamamıştır.

4.3.7.3. Ailelerinin Ekonomik Durumuna Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Maddeyi Kullanmama Nedenine İlişkin Görüşleri

Ailelerinin ekonomik durumuna göre öğrencilerin bağımlılık yapan maddeyi kullanmama nedenine ilişkin görüşleri tablo 44’de yer almaktadır.

Tablo 44. Ailelerinin Ekonomik Durumuna Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Maddeyi Kullanmama Nedenine İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları

Faktör III	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark
S.16	1.0-650	404	4,10	1,14	1,402	,231	-
	2.651-1300	842	4,05	1,19			
	3.1301-1950	567	4,00	1,21			
	4.1951-2600	151	3,85	1,29			
	5.2601 ve üzeri	71	4,08	1,19			
S.17	1.0-650	404	4,13	1,13	7,338	,000*	1-3,1-4,1-5,2-3
	2.651-1300	842	3,99	1,19			
	3.1301-1950	567	3,78	1,27			
	4.1951-2600	151	3,72	1,26			
	5.2601 ve üzeri	71	3,65	1,33			
S.18	1.0-650	404	3,77	1,30	1,931	,103	-
	2.651-1300	842	3,62	1,30			
	3.1301-1950	567	3,58	1,30			
	4.1951-2600	151	3,48	1,38			
	5.2601 ve üzeri	71	3,58	1,35			
S.19	1.0-650	404	4,23	1,05	3,541	,007*	2-3
	2.651-1300	842	4,25	1,05			
	3.1301-1950	567	4,05	1,15			
	4.1951-2600	151	4,07	1,14			
	5.2601 ve üzeri	71	4,15	1,09			

*P < .05

Tablo 44 incelendiğinde ailelerinin ekonomik durumuna göre öğrencilerin bağımlılık yapan maddeyi kullanmama nedenine ilişkin görüşleri sorgulayan 4 sorudan 2 tanesinde 17 ve 19. Sorularda anlamlı farklılık göstermektedir ($p_{17}=.000<.05$; $p_{19}=.007<.05$). Faktörün içerdiği diğer sorularda ekonomik gruplar arasında istatistiksel bir fark görülmemektedir. Ailelerinin ekonomik durumuna göre öğrencilerin bağımlılık yapan maddeyi kullanmama nedenine ilişkin görüşlerinin farklılıklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak için post-hoc testleri kullanılmıştır. Bu testler sonucu S.17 için 1-3, 1-4, 1-5, 2-3 gruplar arasında, S.19 için 2-3 gruplar arasında farklılıklar olduğu görülmüştür. Soru 17’de “*Daha önce, inançlarım ters olduğu için bağımlılık yapan maddeleri kullanmadım.*” Görüşüne ailesinin ekonomik geliri 0-650 TL olan öğrenciler ailesinin ekonomik geliri 1301-1950 TL, 1951-2600 TL, 2601 ve üzeri olan öğrencilere göre daha fazla katıldığı görülmüştür. Ayrıca ailesinin ekonomik geliri 651-1300 TL olan öğrenciler de ailesinin ekonomik geliri 1301-1950 TL olan öğrencilere göre daha fazla katıldığı görülmüştür. Soru 19’da “*Daha önce, zararlarını bildiğim için bağımlılık yapan maddeleri kullanmadım.*” görüşüne ailesinin ekonomik geliri 651-1300 TL olan öğrenciler de ailesinin ekonomik geliri 1301-1950 TL olan öğrencilere göre daha fazla katıldığı görülmüştür.

4.3.7.4. Ailelerinin Ekonomik Durumuna Göre Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Madde Hakkında Bilgilenmeye İlişkin Görüşleri

Ailelerinin ekonomik durumuna göre öğrencilerin bağımlılık yapan madde hakkında bilgilenmeye ilişkin görüşleri tablo 45’de yer almaktadır.

Tablo 45. Ailelerinin Ekonomik Durumuna Göre Öğrencilerin Madde Hakkında Bilgilenmeye İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları

Faktör III	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark
S.20	1.0-650	404	3,93	1,13	1,037	,387	-
	2.651-1300	842	3,88	1,13			
	3.1301-1950	567	3,83	1,14			
	4.1951-2600	151	3,87	1,05			
	5.2601 ve üzeri	71	3,68	1,28			
S.21	1.0-650	404	3,61	1,17	1,968	,097	-
	2.651-1300	842	3,48	1,22			
	3.1301-1950	567	3,48	1,19			
	4.1951-2600	151	3,72	1,16			
	5.2601 ve üzeri	71	3,54	1,22			
S.22	1.0-650	404	3,49	1,15	,739	,565	-
	2.651-1300	842	3,51	1,12			
	3.1301-1950	567	3,56	1,16			
	4.1951-2600	151	3,66	1,06			
	5.2601 ve üzeri	71	3,51	1,17			
S.23	1.0-650	404	3,48	1,31	1,904	,107	-
	2.651-1300	842	3,37	1,32			
	3.1301-1950	567	3,32	1,33			
	4.1951-2600	151	3,58	1,22			
	5.2601 ve üzeri	71	3,23	1,44			

Tablo 45 incelendiğinde madde hakkında bilgilendirmeye dair görüşler ekonomik gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermemektedir.

4.3.8. Annenin Çalışma Durumuna Göre Öğrencilerin, Madde Bağımlılığına İlişkin Görüşleri

4.3.8.1. Annenin Çalışma Durumuna Göre Öğrencilerin, Madde Bağımlısı Olma Nedenine İlişkin Görüşleri

Annenin çalışma durumuna göre öğrencilerin, madde bağımlısı olma nedenine ilişkin görüşleri tablo 46’de yer almaktadır.

Tablo 46. Annenin Çalışma Durumuna Göre Öğrencilerin, Madde Bağımlısı Olma Nedenine İlişkin Görüşlerinin t Testi Sonuçları

<i>Kişinin bağımlılık yapıcı madde (sigara, alkol veya uyuşturucu) bağımlısı olma nedeni</i>	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	SD	t	P
1.Sosyal çevre veya arkadaşlarından kaynaklandığını düşünüyorum.	Evet	307	4,13	,97	2033	2,250	,025*
	Hayır	1728	4,25	,85			
2.Merak olduğunu düşünüyorum.	Evet	307	3,98	,93	2033	,923	,356
	Hayır	1728	4,04	,91			
3.Özenti olduğunu düşünüyorum.	Evet	307	4,03	1,05	2033	2,192	,028*
	Hayır	1728	4,16	,88			
4.Bir gruba ait olmak için	Evet	307	3,90	1,08	2033	1,090	,276

kaynaklandığını düşünüyorum.	Hayır	1728	3,97	,99			
	Evet	307	3,68	1,09			
5.Eğlence amaçlı olduğunu düşünüyorum.	Hayır	1728	3,64	1,08	2033	,617	,537
	Evet	307	3,63	1,24			
6.Medyanın özendirici yayınlarından kaynaklandığını düşünüyorum.	Hayır	1728	3,63	1,11	2033	,025	,980
	Evet	307	3,86	1,05			
7.Çevresine uyum sağlama isteği ve özgüven arayışı çabasıdan kaynaklandığını düşünüyorum.	Hayır	1728	3,90	1,02	2033	,515	,607
	Evet	307	3,84	1,12			
8.Kendini daha büyümüş gibi hissetmek için kaynakladığını düşünüyorum.	Hayır	1728	3,87	1,05	2033	,455	,649

*P <.05

Tablo 46 incelendiğinde 1 ve 3. Sorularda annenin çalışma durumunun cevaplarda istatistiksel bir farklılığa yol açtığı %95 güvenle söylenebilir. ($p_1=.025<.05$; $p_3=.028<.05$). Annesi çalışmayan öğrenciler madde bağımlısı olma nedenlerinden sosyal çevre veya arkadaşlarından ve özentiden kaynaklandığına daha çok katıldığı görülmüştür. Madde bağımlısı olma nedenlerini içeren bu faktörün içerdiği diğer sorularda annenin çalışma durumunun cevaplarda anlamlı bir farklılığa yol açmadığı görülmektedir.

4.3.8.2. Annenin Çalışma Durumuna Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Maddenin Zararlarına İlişkin Görüşleri

Annenin çalışma durumuna göre öğrencilerin, bağımlılık yapan maddenin zararlarına ilişkin görüşleri tablo 47’da yer almaktadır.

Tablo 47. Annenin Çalışma Durumuna Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Maddenin Zararlarına İlişkin Görüşlerinin t Testi Sonuçları

<i>Bağımlılık yapıcı maddenin (sigara, alkol veya uyuşturucu)zararı</i>	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	SD	t	P																																																																				
9.Bağımlılık yapıcı maddelerin uzun süreli kullanımının, kişiye biyolojik zarar verdiğini düşünüyorum.	Evet	307	4,48	,86	2033	1,092	,275																																																																				
	Hayır	1728	4,53	,84				10.Bağımlılık yapıcı maddelerin insanlara sosyal ve maddi anlamda zarar verdiğini düşünüyorum.	Evet	307	4,39	,97	2033	2,037	,042*	Hayır	1728	4,51	,85	11.Bağımlılık yapıcı maddelerin başta gelen olumsuzluğunun zehirlenmeler ve bu yolla gelen ölümler olduğunu düşünüyorum.	Evet	307	4,28	1,00	2033	,531	,596	Hayır	1728	4,31	,92	12.Bağımlılık yapıcı maddeleri kullanan kişilerin yakınındaki kişileri olumsuz etkilediğini düşünüyorum.	Evet	307	4,17	1,09	2033	2,183	,030*	Hayır	1728	4,31	,88	13.Bağımlılık yapıcı maddelerin en büyük tahribatının beyin ve merkezi sinir sistemi üzerinde olduğunu düşünüyorum.	Evet	307	4,21	,94	2033	2,634	,009*	Hayır	1728	4,35	,87	14.Bağımlılık yapıcı maddelere maruz kalma süresi arttıkça kişinin gördüğü zararın da arttığını düşünüyorum.	Evet	307	4,32	,99	2033	2,691	,007*	Hayır	1728	4,48	,79	15.Alkol ve uyuşturucu madde kullanan kişilerin pişman olunabilecek davranışlar (tartışma, kavga, kaza ve yaralama, para veya değerli eşya çalma gibi...) sergileyebileceğini düşünüyorum.	Evet	307	4,26	,94	2033	1,408	,159
10.Bağımlılık yapıcı maddelerin insanlara sosyal ve maddi anlamda zarar verdiğini düşünüyorum.	Evet	307	4,39	,97	2033	2,037	,042*																																																																				
	Hayır	1728	4,51	,85				11.Bağımlılık yapıcı maddelerin başta gelen olumsuzluğunun zehirlenmeler ve bu yolla gelen ölümler olduğunu düşünüyorum.	Evet	307	4,28	1,00	2033	,531	,596	Hayır	1728	4,31	,92	12.Bağımlılık yapıcı maddeleri kullanan kişilerin yakınındaki kişileri olumsuz etkilediğini düşünüyorum.	Evet	307	4,17	1,09	2033	2,183	,030*	Hayır	1728	4,31	,88	13.Bağımlılık yapıcı maddelerin en büyük tahribatının beyin ve merkezi sinir sistemi üzerinde olduğunu düşünüyorum.	Evet	307	4,21	,94	2033	2,634	,009*	Hayır	1728	4,35	,87	14.Bağımlılık yapıcı maddelere maruz kalma süresi arttıkça kişinin gördüğü zararın da arttığını düşünüyorum.	Evet	307	4,32	,99	2033	2,691	,007*	Hayır	1728	4,48	,79	15.Alkol ve uyuşturucu madde kullanan kişilerin pişman olunabilecek davranışlar (tartışma, kavga, kaza ve yaralama, para veya değerli eşya çalma gibi...) sergileyebileceğini düşünüyorum.	Evet	307	4,26	,94	2033	1,408	,159	Hayır	1728	4,33	,87								
11.Bağımlılık yapıcı maddelerin başta gelen olumsuzluğunun zehirlenmeler ve bu yolla gelen ölümler olduğunu düşünüyorum.	Evet	307	4,28	1,00	2033	,531	,596																																																																				
	Hayır	1728	4,31	,92				12.Bağımlılık yapıcı maddeleri kullanan kişilerin yakınındaki kişileri olumsuz etkilediğini düşünüyorum.	Evet	307	4,17	1,09	2033	2,183	,030*	Hayır	1728	4,31	,88	13.Bağımlılık yapıcı maddelerin en büyük tahribatının beyin ve merkezi sinir sistemi üzerinde olduğunu düşünüyorum.	Evet	307	4,21	,94	2033	2,634	,009*	Hayır	1728	4,35	,87	14.Bağımlılık yapıcı maddelere maruz kalma süresi arttıkça kişinin gördüğü zararın da arttığını düşünüyorum.	Evet	307	4,32	,99	2033	2,691	,007*	Hayır	1728	4,48	,79	15.Alkol ve uyuşturucu madde kullanan kişilerin pişman olunabilecek davranışlar (tartışma, kavga, kaza ve yaralama, para veya değerli eşya çalma gibi...) sergileyebileceğini düşünüyorum.	Evet	307	4,26	,94	2033	1,408	,159	Hayır	1728	4,33	,87																				
12.Bağımlılık yapıcı maddeleri kullanan kişilerin yakınındaki kişileri olumsuz etkilediğini düşünüyorum.	Evet	307	4,17	1,09	2033	2,183	,030*																																																																				
	Hayır	1728	4,31	,88				13.Bağımlılık yapıcı maddelerin en büyük tahribatının beyin ve merkezi sinir sistemi üzerinde olduğunu düşünüyorum.	Evet	307	4,21	,94	2033	2,634	,009*	Hayır	1728	4,35	,87	14.Bağımlılık yapıcı maddelere maruz kalma süresi arttıkça kişinin gördüğü zararın da arttığını düşünüyorum.	Evet	307	4,32	,99	2033	2,691	,007*	Hayır	1728	4,48	,79	15.Alkol ve uyuşturucu madde kullanan kişilerin pişman olunabilecek davranışlar (tartışma, kavga, kaza ve yaralama, para veya değerli eşya çalma gibi...) sergileyebileceğini düşünüyorum.	Evet	307	4,26	,94	2033	1,408	,159	Hayır	1728	4,33	,87																																
13.Bağımlılık yapıcı maddelerin en büyük tahribatının beyin ve merkezi sinir sistemi üzerinde olduğunu düşünüyorum.	Evet	307	4,21	,94	2033	2,634	,009*																																																																				
	Hayır	1728	4,35	,87				14.Bağımlılık yapıcı maddelere maruz kalma süresi arttıkça kişinin gördüğü zararın da arttığını düşünüyorum.	Evet	307	4,32	,99	2033	2,691	,007*	Hayır	1728	4,48	,79	15.Alkol ve uyuşturucu madde kullanan kişilerin pişman olunabilecek davranışlar (tartışma, kavga, kaza ve yaralama, para veya değerli eşya çalma gibi...) sergileyebileceğini düşünüyorum.	Evet	307	4,26	,94	2033	1,408	,159	Hayır	1728	4,33	,87																																												
14.Bağımlılık yapıcı maddelere maruz kalma süresi arttıkça kişinin gördüğü zararın da arttığını düşünüyorum.	Evet	307	4,32	,99	2033	2,691	,007*																																																																				
	Hayır	1728	4,48	,79				15.Alkol ve uyuşturucu madde kullanan kişilerin pişman olunabilecek davranışlar (tartışma, kavga, kaza ve yaralama, para veya değerli eşya çalma gibi...) sergileyebileceğini düşünüyorum.	Evet	307	4,26	,94	2033	1,408	,159	Hayır	1728	4,33	,87																																																								
15.Alkol ve uyuşturucu madde kullanan kişilerin pişman olunabilecek davranışlar (tartışma, kavga, kaza ve yaralama, para veya değerli eşya çalma gibi...) sergileyebileceğini düşünüyorum.	Evet	307	4,26	,94	2033	1,408	,159																																																																				
	Hayır	1728	4,33	,87																																																																							

*P < .05

Tablo 47 incelendiğinde 10, 12,13 ve 14. Sorularda annenin çalışma durumunun cevaplarda istatistiksel bir farklılığa yol açtığı söylenebilir ($p_{10}=.042<.05$; $p_{12}=.030<.05$; $p_{13}=.009<.05$; $p_{14}=.007<.05$). Annesi çalışmayan öğrencilerin, bağımlılık yapan maddenin zararlarına ilişkin görüşlerden; bağımlılık yapıcı maddelerin insanlara sosyal ve maddi anlamda zarar verdiğine, kullanan kişilerin yakınındaki kişileri olumsuz etkilediğine, en büyük tahribatının beyin ve merkezi sinir sistemi üzerinde olduğuna, maruz kalma süresi arttıkça kişinin gördüğü zararın da arttığına daha fazla katıldığı görülmüştür. Madde zararlarına ilişkin görüşleri içeren bu faktörün içerdiği diğer sorularda annenin çalışma durumunun cevaplarda anlamlı bir farklılığa yol açmadığı görülmektedir.

4.3.8.3. Annenin Çalışma Durumuna Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Maddeyi Kullanmama Nedenine İlişkin Görüşleri

Annenin çalışma durumuna göre öğrencilerin, bağımlılık yapan maddeyi kullanmama nedenine ilişkin görüşleri tablo 48’de yer almaktadır.

Tablo 48. Annenin Çalışma Durumuna Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Maddeyi Kullanmama Nedenine İlişkin Görüşlerinin t Testi Sonuçları

<i>Bağımlılık yapıcı maddeyi (sigara, alkol veya uyuşturucu) kullanmama nedeni</i>	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	SD	t	P																																
16.Daha önce, merak etmediğim için bağımlılık yapan maddeleri kullanmadım.	Evet	307	3,91	1,31	2033	1,895	,059																																
	Hayır	1728	4,06	1,17				17.Daha önce, inançlarıma ters olduğu için bağımlılık yapan maddeleri kullanmadım.	Evet	307	3,54	1,41	2033	5,399	,000*	Hayır	1728	4,00	1,17	18.Daha önce, korktuğum için bağımlılık yapan maddeleri kullanmadım.	Evet	307	3,46	1,40	2033	2,342	,020*	Hayır	1728	3,66	1,29	19.Daha önce, zararlarını bildiğim için bağımlılık yapan maddeleri kullanmadım.	Evet	307	3,96	1,25	2033	3,384	,001*
17.Daha önce, inançlarıma ters olduğu için bağımlılık yapan maddeleri kullanmadım.	Evet	307	3,54	1,41	2033	5,399	,000*																																
	Hayır	1728	4,00	1,17				18.Daha önce, korktuğum için bağımlılık yapan maddeleri kullanmadım.	Evet	307	3,46	1,40	2033	2,342	,020*	Hayır	1728	3,66	1,29	19.Daha önce, zararlarını bildiğim için bağımlılık yapan maddeleri kullanmadım.	Evet	307	3,96	1,25	2033	3,384	,001*	Hayır	1728	4,21	1,05								
18.Daha önce, korktuğum için bağımlılık yapan maddeleri kullanmadım.	Evet	307	3,46	1,40	2033	2,342	,020*																																
	Hayır	1728	3,66	1,29				19.Daha önce, zararlarını bildiğim için bağımlılık yapan maddeleri kullanmadım.	Evet	307	3,96	1,25	2033	3,384	,001*	Hayır	1728	4,21	1,05																				
19.Daha önce, zararlarını bildiğim için bağımlılık yapan maddeleri kullanmadım.	Evet	307	3,96	1,25	2033	3,384	,001*																																
	Hayır	1728	4,21	1,05																																			

*P <.05

Tablo 48 incelendiğinde 17, 18, ve 19. sorularda annenin çalışma durumunun cevaplarda istatistiksel bir farklılığa yol açtığı söylenebilir ($p_{17}=.000<.05$; $p_{18}=.020<.05$; $p_{19}=.001<.05$). Annesi çalışmayan öğrencilerin, bağımlılık yapan maddeyi kullanmama nedenine ilişkin; Daha önce inançlarıma ters olduğu için, korktuğum için, zararlarını bildiğim için kullanmadım görüşlerine daha çok katıldığı görülmüştür. Madde kullanmama nedenlerine ilişkin görüşleri içeren bu faktörün içerdiği diğer sorularda annenin çalışma durumunun cevaplarda anlamlı bir farklılığa yol açmadığı görülmektedir.

4.3.8.4. Annenin Çalışma Durumuna Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Madde Hakkında Bilgilenmeye İlişkin Görüşleri

Annenin çalışma durumuna göre öğrencilerin, bağımlılık yapan madde hakkında bilgilenmeye ilişkin görüşleri tablo 49’de yer almaktadır.

Tablo 49. Annenin Çalışma Durumuna Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Madde Hakkında Bilgilenmeye İlişkin Görüşlerinin t Testi Sonuçları

<i>Bağımlılık yapıcı maddeler (sigara, alkol veya uyuşturucu) hakkında bilgilenme</i>	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	SD	t	P
20. Bağımlılık yapan maddeler hakkında bilgilendirme ya da önleme programına katılmak isterim.	Evet	307	3,87	1,16	2033	,111	,912
	Hayır	1728	3,87	1,13			
<i>Bağımlılık yapıcı maddeler (sigara, alkol veya uyuşturucu) hakkında bilgilenme</i>	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	SD	t	P
21. Bağımlılık yapan maddeler hakkında radyo, televizyon, kitap, dergilerden veya internetten güncel bilgileri takip ediyorum.	Evet	307	3,63	1,18	2033	1,728	,084
	Hayır	1728	3,50	1,20			

22. Bağımlılık yapan maddeler konusunda çalışmaları olan kurumlar (AMATEM, YEŞİLAY...) hakkında bilgi sahibiyim.	Evet	307	3,54	1,15	2033	,205	,837
	Hayır	1728	3,53	1,14			
23. Üniversitemizde bağımlılık yapan maddeler konusunda bir seçmeli ders açılmış olsa, bu dersi almak isterim.	Evet	307	3,40	1,29	2033	,205	,838
	Hayır	1728	3,39	1,33			

Tablo 49 incelendiğinde 10, Madde hakkında bilgi almaya dair görüşleri içeren bu faktörün içerdiği tüm sorularda annenin çalışma durumunun cevaplarda anlamlı bir farklılığa yol açmadığı görülmektedir.

4.3.9. Babanın Çalışma Durumuna Göre Öğrencilerin, Madde Bağımlılığına İlişkin Görüşleri

4.3.9.1. Babanın Çalışma Durumuna Göre Öğrencilerin, Madde Bağımlısı Olma Nedenine İlişkin Görüşleri

Babanın çalışma durumuna göre öğrencilerin, madde bağımlısı olma nedenine ilişkin görüşleri tablo 50’de yer almaktadır.

Tablo 50. Babanın Çalışma Durumuna Göre Öğrencilerin, Madde Bağımlısı Olma Nedenine İlişkin Görüşlerinin t Testi Sonuçları

<i>Kişinin bağımlılık yapıcı madde (sigara, alkol veya uyuşturucu) bağımlısı olma nedeni</i>	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	SD	t	P
1. Sosyal çevre veya arkadaşlarından kaynaklandığını düşünüyorum.	Evet	1492	4,22	,85	2033	1,348	,178
	Hayır	543	4,28	,92			
2. Merak olduğunu düşünüyorum.	Evet	1492	4,04	,90	2033	,835	,404
	Hayır	543	4,00	,94			

3.Özenti olduğunu düşünüyorum.	Evet	1492	4,16	,90	2033	1,682	,093
	Hayır	543	4,08	,94			
<i>Kişinin bağımlılık yapıcı madde (sigara, alkol veya uyuşturucu) bağımlısı olma nedeni</i>							
4.Bir gruba ait olmak için kaynaklandığını düşünüyorum.	Evet	1492	4,02	,98	2033	4,432	,000*
	Hayır	543	3,79	1,05			
5.Eğlence amaçlı olduğunu düşünüyorum.	Evet	1492	3,72	1,05	2033	4,977	,000*
	Hayır	543	3,44	1,14			
6.Medyanın özendirici yayınlarından kaynaklandığını düşünüyorum.	Evet	1492	3,71	1,10	2033	5,180	,000*
	Hayır	543	3,41	1,18			
7.Çevresine uyum sağlama isteği ve özgüven arayışı çabası kaynaklandığını düşünüyorum.	Evet	1492	3,93	1,00	2033	2,742	,006*
	Hayır	543	3,78	1,07			
8.Kendini daha büyümüş gibi hissetmek için kaynakladığını düşünüyorum.	Evet	1492	3,92	1,06	2033	3,742	,000*
	Hayır	543	3,72	1,07			

*P < .05

Tablo 50 incelendiğinde 4, 5, 6, 7 ve 8. sorularda babanın çalışma durumunun cevaplarda istatistiksel bir farklılığa yol açtığı söylenebilir ($p_4=.000<.05$; $p_5=.000<.05$; $p_6=.000<.05$; $p_7=.006<.05$; $p_8=.000<.05$). Babası çalışan öğrencilerin, madde bağımlısı olma nedenlerine ilişkin; Bir gruba ait olmak için, eğlence amaçlı, medyanın özendirici yayınlarından kaynaklandığı, çevresine uyum sağlama isteği ve özgüven arayışı çabası kaynaklandığı görüşlerine daha çok katıldığı görülmüştür. Madde bağımlısı olma nedenlerine ilişkin görüşleri içeren bu faktörün içerdiği diğer sorularda babanın çalışma durumunun cevaplarda anlamlı bir farklılığa yol açmadığı görülmektedir.

4.3.9.2. Babanın Çalışma Durumuna Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Maddelerin Zararlarına İlişkin Görüşleri

Babanın çalışma durumuna göre öğrencilerin, bağımlılık yapan maddenin zararlarına ilişkin görüşleri tablo 51’de yer almaktadır.

Tablo 51. Babanın Çalışma Durumuna Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Maddenin Zararlarına İlişkin Görüşlerinin t Testi Sonuçları

<i>Bağımlılık yapıcı maddenin (sigara, alkol veya uyuşturucu)zararı</i>	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	SD	t	P
9.Bağımlılık yapıcı maddelerin uzun süreli kullanımının, kişiye biyolojik zarar verdiğini düşünüyorum.	Evet	1492	4,48	,86	2033	-3,955	,000*
	Hayır	543	4,64	,79			
10.Bağımlılık yapıcı maddelerin insanlara sosyal ve maddi anlamda zarar verdiğini düşünüyorum.	Evet	1492	4,43	,91	2033	-5,697	,000*
	Hayır	543	4,67	,73			
<i>Bağımlılık yapıcı maddenin (sigara, alkol veya uyuşturucu)zararı</i>	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	SD	t	P
11.Bağımlılık yapıcı maddelerin başta gelen olumsuzluğunun zehirlenmeler ve bu yolla gelen ölümler olduğunu düşünüyorum.	Evet	1492	4,28	,94	2033	-2,426	,015*
	Hayır	543	4,39	,90			
12.Bağımlılık yapıcı maddeleri kullanan kişilerin yakınındaki kişileri olumsuz etkilediğini düşünüyorum.	Evet	1492	4,29	,90	2033	-,317	,752
	Hayır	543	4,30	,95			
13.Bağımlılık yapıcı maddelerin en büyük tahribatının beyin ve merkezi sinir sistemi üzerinde olduğunu düşünüyorum.	Evet	1492	4,30	,89	2033	-2,777	,006*
	Hayır	543	4,42	,85			
14.Bağımlılık yapıcı maddelere maruz kalma süresi arttıkça kişinin gördüğü zararın da arttığını düşünüyorum.	Evet	1492	4,40	,84	2033	-5,621	,000*
	Hayır	543	4,62	,74			
15.Alkol ve uyuşturucu madde kullanan kişilerin pişman olunabilecek davranışlar (tartışma, kavga, kaza ve yaralama, para veya değerli eşya çalma gibi...) sergileyebileceğini düşünüyorum.	Evet	1492	4,29	,88	2033	-2,455	,014*
	Hayır	543	4,40	,86			

*P < .05

Tablo 51 incelendiğinde 9, 10, 11, 13, 14, ve 15. sorularda babanın çalışma durumunun cevaplarda istatistiksel bir farklılığa yol açtığı söylenebilir ($p_9=.000<.05$; $p_{10}=.000<.05$; $p_{11}=.015<.05$; $p_{13}=.006<.05$; $p_{14}=.000<.05$; $p_{15}=.014<.05$). Babası çalışmayan öğrencilerin maddelerin zararlarına ilişkin; uzun süreli kullanımının, kişiye biyolojik zarar verdiğine, insanlara sosyal ve maddi anlamda zarar verdiğine, olumsuzluğu zehirlenmeler ve bu yolla gelen ölümler olduğuna, en büyük tahribatının beyin ve merkezi sinir sistemi üzerinde olduğuna, maruz kalma süresi arttıkça kişinin gördüğü zararın da arttığına, pişman olunabilecek davranışlar sergileyebileceğine daha fazla katıldığı görülmektedir. Madde zararlarına ilişkin görüşleri içeren bu faktörün içerdiği diğer sorularda babanın çalışma durumunun cevaplarda anlamlı bir farklılığa yol açmadığı görülmektedir.

4.3.9.3. Babanın Çalışma Durumuna Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Maddeyi Kullanmama Nedenine İlişkin Görüşleri

Babanın çalışma durumuna göre öğrencilerin, bağımlılık yapan maddeyi kullanmama nedenine ilişkin görüşleri tablo 52’de yer almaktadır.

Tablo 52. Babanın Çalışma Durumuna Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Maddeyi Kullanmama Nedenine İlişkin Görüşlerinin t Testi Sonuçları

<i>Bağımlılık yapıcı maddeyi (sigara, alkol veya uyuşturucu)kullanmama nedeni</i>	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	SD	t	P																
16.Daha önce, merak etmediğim için bağımlılık yapan maddeleri kullanmadım.	Evet	1492	4,09	1,12	2033	3,162	,002*																
	Hayır	543	3,88	1,37				17.Daha önce, inançlarıma ters olduğu için bağımlılık yapan maddeleri kullanmadım.	Evet	1492	3,96	1,17	2033	2,123	,034*	Hayır	543	3,83	1,36	18.Daha önce, korktuğum için	Evet	1492	3,70
17.Daha önce, inançlarıma ters olduğu için bağımlılık yapan maddeleri kullanmadım.	Evet	1492	3,96	1,17	2033	2,123	,034*																
	Hayır	543	3,83	1,36				18.Daha önce, korktuğum için	Evet	1492	3,70	1,26	2033	4,028	,000*								
18.Daha önce, korktuğum için	Evet	1492	3,70	1,26	2033	4,028	,000*																

bağımlılık yapan maddeleri kullanmadım.	Hayır	543	3,42	1,41			
19.Daha önce, zararlarını bildiğim için bağımlılık yapan maddeleri kullanmadım.	Evet	1492	4,19	1,06	2033	,736	,462
	Hayır	543	4,14	1,17			

*P <.05

Tablo 52 incelendiğinde 16, 17 ve 18. sorularda babanın çalışma durumunun cevaplarda istatistiksel bir farklılığa yol açtığı söylenebilir ($p_{16}=.002<.05$; $p_{17}=.034<.05$; $p_{18}=.000<.05$). Babası çalışan öğrencilerin, bağımlılık yapan maddeyi kullanmama nedenine ilişkin; Daha önce merak etmediğim için, inançlarıma ters olduğu için, korktuğum için görüşlerine daha fazla katıldıkları görülmektedir. Madde kullanmama nedenlerine dair görüşleri içeren bu faktörün içerdiği diğer sorularda babanın çalışma durumunun cevaplarda anlamlı bir farklılığa yol açmadığı görülmektedir.

4.3.9.4. Babanın Çalışma Durumuna Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Madde Hakkında Bilgilenmeye İlişkin Görüşleri

Babanın çalışma durumuna göre öğrencilerin, bağımlılık yapan madde hakkında bilgilenmeye ilişkin görüşleri tablo 53’de yer almaktadır.

Tablo 53. Babanın Çalışma Durumuna Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Madde Hakkında Bilgilenmeye İlişkin Görüşlerinin t Testi Sonuçları

<i>Bağımlılık yapıcı maddeler (sigara, alkol veya uyuşturucu) hakkında bilgilenme</i>	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	SD	t	P
20.Bağımlılık yapan maddeler hakkında bilgilendirme ya da önleme programına katılmak isterim.	Evet	1492	3,91	1,08	2033	2,411	,016*
	Hayır	543	3,76	1,26			
21.Bağımlılık yapan maddeler	Evet	1492	3,58	1,17	2033	3,327	,001*

hakkında radyo, televizyon, kitap, dergilerden veya internetten güncel bilgileri takip ediyorum.	Hayır	543	3,37	1,24			
22.Bağımlılık yapan maddeler konusunda çalışmaları olan kurumlar (AMATEM, YEŞİLAY...) hakkında bilgi sahibiyim.	Evet	1492	3,58	1,12	2033	2,790	,005*
	Hayır	543	3,41	1,18			
23.Üniversitemizde bağımlılık yapan maddeler konusunda bir seçmeli ders açılmış olsa, bu dersi almak isterim.	Evet	1492	3,42	1,30	2033	1,653	,098
	Hayır	543	3,31	1,38			

*P <.05

Tablo 53 incelendiğinde 20, 21, ve 22. sorularda babanın çalışma durumunun cevaplarda istatistiksel bir farklılığa yol açtığı söylenebilir ($p_{20}=.016<.05$; $p_{21}=.001<.05$; $p_{22}=.005<.05$). Babası çalışan öğrencilerin, bağımlılık yapan madde hakkında bilgilenmeye ilişkin; Bağımlılık yapan maddeler hakkında bilgilendirme ya da önleme programına katılma istediğine, maddeler hakkında radyo, televizyon, kitap, dergilerden veya internetten güncel bilgileri takip ettiğine, maddeler konusunda çalışmaları olan kurumlar hakkında bilgi sahibi olduğuna daha fazla katıldıkları görülmüştür. Madde hakkında bilgilendirmeye ilişkin görüşleri içeren bu faktörün içerdiği diğer sorularda babanın çalışma durumunun cevaplarda anlamlı bir farklılığa yol açmadığı görülmektedir.

4.3.10. Öğrencilerin, Aylık Gider Durumuna Göre Madde Bağımlılığına İlişkin Görüşleri

4.3.10.1. Öğrencilerin, Aylık Gider Durumuna Göre Madde Bağımlısı Olma Nedenine İlişkin Görüşleri

Öğrencilerin aylık gider durumuna göre, madde bağımlısı olma nedenine ilişkin görüşleri tablo 54'de yer almaktadır.

Tablo 54. Öğrencilerin, Aylık Gider Durumuna Göre Madde Bağımlısı Olma Nedenine İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları

Faktör I	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark
S.1	1.0-250	569	4,32	,83	7,448	,000*	1-3,2-3
	2.251-500	819	4,29	,87			
	3.501-750	484	4,08	,84			
	4.751-1000	89	4,18	1,00			
	5.1001+	74	4,03	1,09			
S.2	1.0-250	569	4,08	,89	,625	,644	-
	2.251-500	819	4,01	,92			
	3.501-750	484	4,01	,93			
	4.751-1000	89	3,99	,96			
	5.1001+	74	4,07	,93			
S.3	1.0-250	569	4,21	,87	5,730	,000*	1-3,4-3
	2.251-500	819	4,12	,90			
	3.501-750	484	4,01	,96			
	4.751-1000	89	4,40	,88			
	5.1001+	74	4,28	,82			
Faktör I	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark
S.4	1.0-250	569	4,00	,98	2,045	,086	-
	2.251-500	819	3,93	1,01			
	3.501-750	484	3,90	,99			
	4.751-1000	89	4,11	1,10			
	5.1001+	74	4,14	1,08			
S.5	1.0-250	569	3,57	1,10	4,874	,001*	1-3,2-3

	2.251-500	819	3,58	1,08			
	3.501-750	484	3,78	1,04			
	4.751-1000	89	3,90	1,07			
	5.1001+	74	3,80	1,17			
	1.0-250	569	3,52	1,16			
	2.251-500	819	3,57	1,12			
S.6	3.501-750	484	3,76	1,10	6,535	,000*	1-3,1-4
	4.751-1000	89	3,92	1,02			
	5.1001+	74	3,92	1,14			
	1.0-250	569	3,94	1,00			
	2.251-500	819	3,87	1,01			
S.7	3.501-750	484	3,83	1,02	1,019	,396	-
	4.751-1000	89	3,98	1,13			
	5.1001+	74	3,95	1,24			
	1.0-250	569	3,85	1,06			
	2.251-500	819	3,87	1,05			
S.8	3.501-750	484	3,83	1,07	1,036	,387	-
	4.751-1000	89	3,98	1,12			
	5.1001+	74	4,05	1,19			

*P <.05

Tablo 54 incelendiğinde öğrencilerin, aylık gider durumuna göre madde bağımlısı olma nedenine ilişkin görüşler 1, 3, 5 ve 6. sorularda aylık harcama durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermektedir.

Öğrencilerin, aylık gider durumuna göre madde bağımlısı olma nedenine ilişkin görüşlerin farklılıklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak için post-hoc testleri kullanılmıştır. Bu testler sonucunda S.1 için 1-3, 2-3 gruplar, S.3 için 1-3, 4-3 gruplar, S.5 için 1-3, 2-3 gruplar, S.6 için 1-3, 1-4 gruplar arasında farklılıklar olduğu görülmüştür. Farklılıklar genelde 500TL altında harcaması olanlar ile 500TL üzerinde harcaması olanlarla görülmektedir. Madde bağımlısı olma nedenine dair

görüş içeren bu faktörün diğer sorularında istatistiksel olarak herhangi bir fark görülmemektedir.

Soru 1’de öğrencilerin, aylık gider durumuna göre madde bağımlısı olma nedenine ilişkin Sosyal çevre veya arkadaşlarından kaynaklandığını düşüncesine aylık gideri 501-750 olan öğrenciler aylık gideri 0-250 ile 251-500 olan öğrencilere göre daha az katıldığı görülmüştür. Soru 3’de madde bağımlısı olma nedeninin özenti olduğuna aylık gideri 501-750 olan öğrenciler aylık gideri 0-250 ile 751-1000 olan öğrencilere göre daha az katıldığı görülmüştür. Soru 5’de madde bağımlısı olma nedeninin eğlence amaçlı olduğuna aylık gideri 501-750 olan öğrenciler aylık gideri 0-250 ile 251-500 olan öğrencilere göre daha çok katıldığı görülmüştür. Soru 6’da madde bağımlısı olma nedeninin medyanın özendirici yayınlarından kaynaklandığına aylık gideri 0-250 olan öğrenciler aylık gideri 501-750 ile 751-1000 olan öğrencilere göre daha az katıldığı görülmüştür.

4.3.10.2. Öğrencilerin, Aylık Gider Durumuna Göre Bağımlılık Yapan Maddenin Zararlarına İlişkin Görüşleri

Öğrencilerin aylık gider durumuna göre, bağımlılık yapan maddenin zararlarına ilişkin görüşleri tablo 55’de yer almaktadır.

Tablo 55. Öğrencilerin, Aylık Gider Durumuna Göre Bağımlılık Yapan Maddenin Zararlarına İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları

Faktör II	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark
S.9	1.0-250	569	4,65	,76	22,244	,000*	1-3,2-3,4-3,5-3,
	2.251-500	819	4,61	,79			
	3.501-750	484	4,22	,94			
	4.751-1000	89	4,55	,83			
	5.1001+	74	4,58	,84			
S.10	1.0-250	569	4,64	,77	20,118	,000*	1-3,2-3
	2.251-500	819	4,58	,86			

	3.501-750	484	4,20	,91			
	4.751-1000	89	4,44	1,03			
	5.1001+	74	4,46	,86			
	1.0-250	569	4,43	,90			
	2.251-500	819	4,38	,91			
S.11	3.501-750	484	4,07	,95	12,253	,000*	1-3,2-3
	4.751-1000	89	4,31	1,01			
	5.1001+	74	4,15	,95			
	1.0-250	569	4,42	,84			
	2.251-500	819	4,34	,90			
S.12	3.501-750	484	4,11	,93	9,359	,000*	1-3,2-3
	4.751-1000	89	4,17	1,03			
	5.1001+	74	4,09	1,09			
	1.0-250	569	4,45	,81			
	2.251-500	819	4,41	,85			
S.13	3.501-750	484	4,07	,94	15,245	,000*	1-3,2-3
	4.751-1000	89	4,26	1,02			
	5.1001+	74	4,27	,83			
	1.0-250	569	4,62	,72			
	2.251-500	819	4,55	,79			
S.14	3.501-750	484	4,15	,86	26,552	,000*	1-3,2-3
	4.751-1000	89	4,33	1,06			
	5.1001+	74	4,38	,86			
	1.0-250	569	4,22	,88			
	2.251-500	819	4,42	,85			
S.15	3.501-750	484	4,39	,87	10,323	,000*	1-3,2-3
	4.751-1000	89	4,11	,98			
	5.1001+	74	4,31	,87			

*P < .05

Tablo 55 incelendiğinde öğrencilerin aylık gider durumuna göre bağımlılık yapan madde zararlarına dair görüş içeren bu faktörün tüm sorularında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. Farklılıklar genelde 500TL altında harcaması olanlar ile 500TL üzerinde harcaması olanlarla görülmektedir. Öğrencilerin aylık gider durumuna göre bağımlılık yapan madde zararlarına dair görüşlerinin farklılıklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak için post-hoc testleri kullanılmıştır. Bu testler sonucu S.9 için 1-3,2-3,4-3,5-3 gruplar, S.10 için 1-3,2-3 gruplar, S.11, S.12, S.13, S.14, S.15 için 1-3,2-3 gruplar arasında farklılıklar olduğu görülmüştür. Soru 9’da bağımlılık yapıcı maddelerin uzun süreli kullanımının, kişiye biyolojik zarar verdiğini aylık gideri 501-750 TL olan öğrenciler aylık gideri 0-250 TL, 251-500 TL, 751-1000 TL ve üzeri olan öğrencilere göre daha az katıldığı görülmektedir. Soru 10’da bağımlılık yapıcı maddelerin insanlara sosyal ve maddi anlamda zarar verdiğine, soru 11’de maddelerin olumsuzluğunun zehirlenmeler ve ölümler olduğuna, soru 12’de kullanan kişilerin yakınındaki kişileri olumsuz etkilediğine, soru 13’de en büyük tahribatının beyin ve merkezi sinir sistemi üzerinde olduğuna, soru 14’de maddelere maruz kalma süresi arttıkça kişinin gördüğü zararın da arttığına aylık gideri 501-750 TL olan öğrenciler aylık gideri 0-250 TL, 251-500 TL olan öğrencilere göre daha az katıldığı görülmektedir. Soru 15’de Alkol ve uyuşturucu madde kullanan kişilerin pişman olunabilecek davranışlar sergileyebileceğine ise aylık gideri 501-750 TL olan öğrenciler aylık gideri 0-250 TL olan öğrencilere göre daha çok katıldığı, 251-500 TL olan öğrencilere göre daha az katıldığı görülmektedir.

4.3.10.3. Öğrencilerin, Aylık Gider Durumuna Göre Bağımlılık Yapan Maddeyi Kullanmama Nedenine İlişkin Görüşleri

Öğrencilerin aylık gider durumuna göre, bağımlılık yapan maddeyi kullanmama nedenine ilişkin görüşleri tablo 56’de yer almaktadır.

Tablo 56. Öğrencilerin, Aylık Gider Durumuna Göre Bağımlılık Yapan Maddeyi Kullanmama Nedenine İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları

Faktör III	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark
S.16	1.0-250	569	4,22	1,14	7,398	,000*	1-2,1-3,2-5,3-5
	2.251-500	819	3,92	1,30			
	3.501-750	484	3,93	1,08			
	4.751-1000	89	4,20	1,01			
	5.1001+	74	4,30	,96			
S.17	1.0-250	569	4,01	1,26	1,531	,190	-
	2.251-500	819	3,90	1,27			
	3.501-750	484	3,88	1,11			
	4.751-1000	89	3,76	1,29			
	5.1001+	74	4,04	1,07			
S.18	1.0-250	569	3,58	1,35	9,074	,000*	1-3,1-4,1-5,2-3, 2-4,2-5
	2.251-500	819	3,47	1,37			
	3.501-750	484	3,81	1,13			
	4.751-1000	89	4,01	1,18			
	5.1001+	74	4,03	1,16			
S.19	1.0-250	569	4,28	1,06	4,194	,002*	1-3
	2.251-500	819	4,16	1,14			
	3.501-750	484	4,03	1,04			
	4.751-1000	89	4,30	1,00			
	5.1001+	74	4,31	1,01			

*P < .05

Tablo 56 incelendiğinde bağımlılık yapan maddeyi kullanmama nedenine ilişkin görüşleri içeren 16, 18 ve 19. sorularda öğrencilerin aylık harcama durumlarına

göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermektedir. Farklılıklar genelde 500TL altında harcaması olanlar ile 500TL üzerinde harcaması olanlarla görülmektedir. Madde bağımlısı olma nedenine dair görüş içeren bu faktörün diğer sorularında istatistiksel olarak herhangi bir fark görülmemektedir. Öğrencilerin, aylık gider durumuna göre bağımlılık yapan maddeyi kullanmama nedenine ilişkin görüşlerinin farklılıklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak için post-hoc testleri kullanılmıştır. Bu testler sonucu S.16 için 1-2,1-3,2-5,3-5 gruplar, S.18 için 1-3,1-4,1-5,2-3,2-4,2-5 gruplar, S.19 için 1-3 gruplar arasında farklılıklar olduğu görülmüştür. Soru 16'da *“Daha önce, merak etmediğim için bağımlılık yapan maddeleri kullanmadım.”* görüşüne aylık gideri 0-250 TL olan öğrenciler aylık gideri 251-500 TL ve 501-750 TL olan öğrencilere göre daha çok katıldığı görülmektedir. Soru 18'de *“Daha önce, korktuğum için bağımlılık yapan maddeleri kullanmadım.”* Görüşüne aylık gideri -250 TL olan öğrenciler aylık gideri 501-750 TL, 751-1000 ve 1000+ olan öğrencilere göre daha az katıldığı görülmektedir. Aynı soruya aylık gideri 251-500TL olan öğrenciler aylık gideri 501-750 TL, 751-1000 ve 1000+ olan öğrencilere göre daha az katıldığı görülmektedir. Soru 19'da *“Daha önce, zararlarını bildiğim için bağımlılık yapan maddeleri kullanmadım.”* Görüşüne aylık gideri 0-250 TL olan öğrenciler aylık gideri 501-750 TL olan öğrencilere göre daha çok katıldığı görülmektedir.

4.3.10.4. Öğrencilerin, Aylık Gider Durumuna Göre Bağımlılık Yapan Madde Hakkında Bilgilenmeye İlişkin Görüşleri

Öğrencilerin aylık gider durumuna göre, bağımlılık yapan madde hakkında bilgilenmeye ilişkin görüşleri tablo 57'da yer almaktadır.

Tablo 57. Öğrencilerin, Aylık Gider Durumuna Göre Bağımlılık Yapan Madde Hakkında Bilgilenmeye İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları

Faktör IV	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark
S.20	1.0-250	569	3,94	1,11	3,898	,004*	1-2,2-5
	2.251-500	819	3,75	1,22			
	3.501-750	484	3,92	1,01			
	4.751-1000	89	3,97	1,12			
	5.1001+	74	4,11	,94			
S.21	1.0-250	569	3,49	1,20	17,463	,000*	1-3,1-4,1-5,2-3, 2-4,2-5
	2.251-500	819	3,31	1,23			
	3.501-750	484	3,80	1,07			
	4.751-1000	89	3,84	1,10			
	5.1001+	74	3,93	1,15			
S.22	1.0-250	569	3,41	1,15	16,510	,000*	1-3,1-5,2-3,2-5, 4-5,
	2.251-500	819	3,40	1,18			
	3.501-750	484	3,79	,98			
	4.751-1000	89	3,65	1,20			
	5.1001+	74	4,14	1,01			
S.23	1.0-250	569	3,36	1,35	8,054	,000*	1-5,2-3,2-5
	2.251-500	819	3,24	1,33			
	3.501-750	484	3,55	1,23			
	4.751-1000	89	3,58	1,42			
	5.1001+	74	3,93	1,24			

*P < .05

Tablo 57 incelendiğinde öğrencilerin aylık gider durumuna göre madde hakkında bilgi edinmeye dair görüş içeren bu faktörün tüm sorularında istatistiksel

olarak anlamlı bir fark vardır. Farklılıklar genelde 500TL altında harcaması olanlar ile 500TL üzerinde harcaması olanlarla görülmektedir. Öğrencilerin aylık gider durumuna göre bağımlılık yapan madde hakkında bilgilenmeye ilişkin görüşlerinin farklılıklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak için post-hoc testleri kullanılmıştır. Bu testler sonucu S.20 için 1-2,2-5 gruplar, S.21 için 1-3,1-4,1-5,2-3,2-4,2-5 gruplar, S.22 için 1-3,1-5,2-3,2-5,4-5 gruplar, S.23 için 1-5,2-3,2-5 gruplar arasında farklılıklar olduğu görülmüştür. Soru 20’de Bağımlılık yapan maddeler hakkında bilgilendirme ya da önleme programına aylık gideri 251-500 TL olan öğrencilerin aylık gideri 0-250 TL ve 1000 + olan öğrencilere göre daha az katılmak istedikleri görülmüştür. Soru 21’de “Bağımlılık yapan maddeler hakkında radyo, televizyon, kitap, dergilerden veya internetten güncel bilgileri takip ediyorum.” görüşüne aylık gideri 0-250 TL ve 251-500 TL olan öğrencilerin aylık gideri 501-750 TL, 751-1000 TL, 1001 + olan öğrencilere göre daha az katıldığı görülmüştür. Soru 22’de Bağımlılık yapan maddeler konusunda çalışmaları olan kurumlar hakkında aylık gideri 0-250 TL ve 251-500 TL olan öğrencilerin aylık gideri 501-750 TL, 1001 + olan öğrencilere göre daha az bilgi sahibi olduğu görülmüştür. Soru 22’e aylık gideri 751-1000 TL olan öğrencilerin aylık gideri 1001 + olan öğrencilere göre daha az katıldığı görülmüştür. Soru 23’de bağımlılık yapan maddeler konusunda bir seçmeli dersi aylık gideri ve 251-500 TL olan öğrencilerin aylık gideri 501-750 TL, 1001 + olan öğrencilere göre, aylık gideri 0-250 TL olan öğrencilerin de aylık gideri 1001 + olan öğrencilere göre daha az almak istediği görülmüştür.

4.3.11. Aile Yapılarına Göre Öğrencilerin, Madde Bağımlılığına İlişkin Görüşleri

4.3.11.1. Aile Yapılarına Göre Öğrencilerin, Madde Bağımlısı Olma Nedenine İlişkin Görüşleri

Aile yapılarına göre öğrencilerin, madde bağımlısı olma nedenine ilişkin görüşleri tablo 58’de yer almaktadır.

Tablo 58. Aile Yapılarına Göre Öğrencilerin, Madde Bağımlısı Olma Nedenine İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları

Faktör I	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark
S.1	1.Anne-baba birlikte	1842	4,23	,87	1,113	,329	-
	2.Anne-baba ayrı	73	4,14	,98			
	3.Anne veya baba vefat etmiş	120	4,33	,80			
S.2	1.Anne-baba birlikte	1842	4,02	,92	,554	,575	-
	2.Anne-baba ayrı	73	4,08	,83			
	3.Anne veya baba vefat etmiş	120	4,10	,87			
S.3	1.Anne-baba birlikte	1842	4,14	,90	1,397	,248	-
	2.Anne-baba ayrı	73	4,00	1,04			
	3.Anne veya baba vefat etmiş	120	4,23	,85			
S.4	1.Anne-baba birlikte	1842	3,97	1,00	2,938	,053	-
	2.Anne-baba ayrı	73	3,75	1,05			
	3.Anne veya baba vefat etmiş	120	3,82	1,05			
S.5	1.Anne-baba birlikte	1842	3,65	1,08	1,587	,205	-
	2.Anne-baba ayrı	73	3,42	1,07			
	3.Anne veya baba vefat etmiş	120	3,66	1,03			
S.6	1.Anne-baba birlikte	1842	3,65	1,12	3,774	,023	-
	2.Anne-baba ayrı	73	3,48	1,08			
	3.Anne veya baba vefat etmiş	120	3,38	1,26			
S.7	1.Anne-baba birlikte	1842	3,91	1,02	2,300	,101	-
	2.Anne-baba ayrı	73	3,75	1,09			
	3.Anne veya baba	120	3,73	1,04			

	vefat etmiş						
	1.Anne-baba birlikte	1842	3,88	1,07			
S.8	2.Anne-baba ayrı	73	3,67	1,07	1,448	,235	-
	3.Anne veya baba vefat etmiş	120	3,82	,98			

Tablo 58 incelendiğinde Madde bağımlısı olma nedenlerine dair görüş içeren bu faktörün tüm sorularında aile yapılanmaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

4.3.11.2. Aile Yapılarına Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Maddenin Zararlarına İlişkin Görüşleri

Aile yapılarına göre öğrencilerin, bağımlılık yapan maddenin zararlarına ilişkin görüşleri tablo 59’de yer almaktadır.

Tablo 59. Aile Yapılarına Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Maddenin Zararlarına İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları

Faktör II	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark
	1.Anne-baba birlikte	1842	4,53	,83			
S.9	2.Anne-baba ayrı	73	4,47	,91	,957	,384	-
	3.Anne veya baba vefat etmiş	120	4,43	,96			
	1.Anne-baba birlikte	1842	4,49	,87			
S.10	2.Anne-baba ayrı	73	4,45	,83	,343	,710	-
	3.Anne veya baba vefat etmiş	120	4,55	,86			

S.11	1.Anne-baba birlikte	1842	4,31	,93	,588	,556	-
	2.Anne-baba ayrı	73	4,19	,97			
	3.Anne veya baba vefat etmiş	120	4,31	,97			

Faktör II	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark
S.12	1.Anne-baba birlikte	1842	4,30	,90	,211	,810	-
	2.Anne-baba ayrı	73	4,23	,96			
	3.Anne veya baba vefat etmiş	120	4,27	1,01			
S.13	1.Anne-baba birlikte	1842	4,33	,88	1,283	,277	-
	2.Anne-baba ayrı	73	4,44	,82			
	3.Anne veya baba vefat etmiş	120	4,23	,96			
S.14	1.Anne-baba birlikte	1842	4,46	,82	,313	,731	-
	2.Anne-baba ayrı	73	4,42	,82			
	3.Anne veya baba vefat etmiş	120	4,41	,85			
S.15	1.Anne-baba birlikte	1842	4,32	,88	,228	,796	-
	2.Anne-baba ayrı	73	4,36	,81			
	3.Anne veya baba vefat etmiş	120	4,37	,85			

Tablo 59 incelendiğinde Madde zararlarına ilişkin görüş içeren bu faktörün tüm sorularında aile yapılanmaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

4.3.11.3. Aile Yapılarına Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Maddeyi Kullanmama Nedenine İlişkin Görüşleri

Aile yapılarına göre öğrencilerin, bağımlılık yapan maddeyi kullanmama nedenine ilişkin görüşleri tablo 60'da yer almaktadır.

Tablo 60. Aile Yapılarına Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Maddeyi Kullanmama Nedenine Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları

Faktör III	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark
S.16	1.Anne-baba birlikte	1842	4,05	1,18	3,573	,028*	1-2
	2.Anne-baba ayrı	73	3,67	1,34			
	3.Anne veya baba vefat etmiş	120	4,08	1,29			
S.17	1.Anne-baba birlikte	1842	3,93	1,21	4,328	,013*	2-3
	2.Anne-baba ayrı	73	3,55	1,49			
	3.Anne veya baba vefat etmiş	120	4,07	1,23			
S.18	1.Anne-baba birlikte	1842	3,63	1,31	,863	,422	-
	2.Anne-baba ayrı	73	3,48	1,29			
	3.Anne veya baba vefat etmiş	120	3,73	1,28			
S.19	1.Anne-baba birlikte	1842	4,18	1,09	2,632	,072	-
	2.Anne-baba ayrı	73	3,90	1,24			
	3.Anne veya baba vefat etmiş	120	4,26	1,02			

*P < .05

Tablo 60 incelendiğinde 16, ve 17. sorularda madde kullanmama nedenine dair görüşlerin öğrencilerin aile yapılarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermektedir. Madde kullanmama nedenine dair görüş içeren bu faktörün diğer sorularında (18. 19. sorularda) istatistiksel olarak herhangi bir fark görülmemektedir. Aile yapılarına göre öğrencilerin, bağımlılık yapan maddeyi kullanmama nedenlerine ilişkin görüş farklılıklarının hangi gruplar arasında

olduğunu bulmak için post-hoc testleri kullanılmıştır. Bu testler sonucu S.16 için 1-2 grup, S.17 için 2-3 gruplar arasında farklılıklar olduğu görülmüştür. Soru 16’da “*Merak etmediğim için bağımlılık yapan maddeleri kullanmadım.*” görüşüne anne-baba birlikte olan öğrencilerin anne-baba ayrı öğrencilere göre daha fazla katıldığı görülmüştür. Soru 17’de “*İnançlarım ters olduğu için bağımlılık yapan maddeleri kullanmadım.*” görüşüne anne veya baba vefat etmiş öğrencilerin anne-baba ayrı öğrencilere göre daha fazla katıldığı görülmüştür.

4.3.11.4. Aile Yapılarına Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Madde Hakkında Bilgilenmeye İlişkin Görüşleri

Aile yapılarına göre öğrencilerin, bağımlılık yapan madde hakkında bilgilenmeye ilişkin görüşleri tablo 61’de yer almaktadır.

Tablo 61. Aile Yapılarına Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Madde Hakkında Bilgilenmeye İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları

Faktör IV	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark
S.20	1.Anne-baba birlikte	1842	3,86	1,13	3,474	,031*	2-3
	2.Anne-baba ayrı	73	3,63	1,20			
	3.Anne veya baba vefat etmiş	120	4,07	1,18			
S.21	1.Anne-baba birlikte	1842	3,51	1,20	,986	,373	-
	2.Anne-baba ayrı	73	3,62	1,16			
	3.Anne veya baba vefat etmiş	120	3,65	1,21			
S.22	1.Anne-baba birlikte	1842	3,53	1,12	1,273	,280	-

	2.Anne-baba ayrı	73	3,36	1,32			
	3.Anne veya baba vefat etmiş	120	3,63	1,22			
	1.Anne-baba birlikte	1842	3,38	1,32			
S.23	2.Anne-baba ayrı	73	3,37	1,47	1,746	,175	-
	3.Anne veya baba vefat etmiş	120	3,61	1,27			

*P <.05

Tablo 61 incelendiğinde 20. soruda madde hakkında bilgilenmeye dair görüşler öğrencilerin aile yapılanmalarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmüştür. Madde hakkında bilgilenmeye dair görüş içeren sorularda istatistiksel olarak herhangi bir fark görülmemiştir. Aile yapılarına göre öğrencilerin, bağımlılık yapan madde hakkında bilgilenmeye ilişkin görüşlerinin farklılıklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak için post-hoc testleri kullanılmıştır. Bu testler sonucu s.20 için 2-3 gruplar arasında farklılıklar olduğu görülmüştür. Soru 20’de bağımlılık yapan maddeler hakkında bilgilendirme ya da önleme programına anne-baba ayrı olan öğrencilerin anne veya baba vefat etmiş öğrencilere göre daha az katılmak istedikleri görülmüştür.

4.3.12. Aile Bireyleriyle İlişki Durumuna Göre Öğrencilerin, Madde Bağımlılığına İlişkin Görüşleri

4.3.12.1. Aile Bireyleriyle İlişki Durumuna Göre Öğrencilerin, Madde Bağımlısı Olma Nedenine İlişkin Görüşleri

Aile bireyleriyle ilişki durumuna göre öğrencilerin, madde bağımlısı olma nedenine ilişkin görüşleri tablo 62’de yer almaktadır.

Tablo 62. Aile Bireyleriyle İlişki Durumuna Göre Öğrencilerin, Madde Bağımlısı Olma Nedenine İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları

Faktör I	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark
S.1	1.Çok yakın	1084	4,25	,90	1,713	,162	-
	2.Yakın	489	4,25	,81			
	3.Normal	372	4,19	,86			
	4.Mesafeli	90	4,07	,87			
S.2	1.Çok yakın	1084	4,05	,93	1,198	,309	-
	2.Yakın	489	4,04	,89			
	3.Normal	372	3,95	,91			
	4.Mesafeli	90	3,98	,89			
S.3	1.Çok yakın	1084	4,20	,90	5,095	,002*	1-3
	2.Yakın	489	4,13	,86			
	3.Normal	372	4,00	,93			
	4.Mesafeli	90	4,00	1,04			
S.4	1.Çok yakın	1084	3,98	1,04	,556	,644	-
	2.Yakın	489	3,93	,96			
	3.Normal	372	3,92	,95			
	4.Mesafeli	90	3,92	1,03			
S.5	1.Çok yakın	1084	3,61	1,14	,738	,529	-
	2.Yakın	489	3,70	,98			
	3.Normal	372	3,67	1,01			
	4.Mesafeli	90	3,68	1,13			
S.6	1.Çok yakın	1084	3,63	1,15	,394	,757	-
	2.Yakın	489	3,66	1,12			
	3.Normal	372	3,60	1,08			
	4.Mesafeli	90	3,54	1,13			
S.7	1.Çok yakın	1084	3,91	1,05	,850	,467	-
	2.Yakın	489	3,91	,97			
	3.Normal	372	3,81	,98			
	4.Mesafeli	90	3,90	1,11			
S.8	1.Çok yakın	1084	3,88	1,10	,275	,843	-
	2.Yakın	489	3,87	1,00			
	3.Normal	372	3,85	1,03			
	4.Mesafeli	90	3,78	1,11			

*P < .05

Tablo 62 incelendiğinde madde bağımlısı olma nedenine dair görüşlerin sorulduğu sorularda aile ile olan ilişkinin bu sorulara verilen cevaplar arasında 3. soruda iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu 3. soru dışındaki sorularda fark oluşturmadığı görülmüştür. Aile bireyleriyle ilişki durumuna göre öğrencilerin, madde bağımlısı olma nedenine ilişkin görüşlerinin farklılıklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak için post-hoc testleri kullanılmıştır. Bu testler sonucu S.3 için 1-3 gruplar arasında farklılıklar olduğu görülmüştür. Soru 3’de madde bağımlısı olma nedenlerinden özentisi olduğuna aile bireyleriyle ilişki durumu çok yakın olan öğrencilerin normal olan öğrencilere göre daha fazla katıldığı görülmüştür.

4.3.12.2. Aile Bireyleriyle İlişki Durumuna Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Maddenin Zararlarına İlişkin Görüşleri

Aile bireyleriyle ilişki durumuna göre öğrencilerin, bağımlılık yapan maddenin zararlarına ilişkin görüşleri tablo 63’de yer almaktadır.

Tablo 63. Aile Bireyleriyle İlişki Durumuna Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Maddenin Zararlarına İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları

Faktör II	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark
S.9	1.Çok yakın	1084	4,56	,85	4,551	,003*	1-4,2-4
	2.Yakın	489	4,52	,81			
	3.Normal	372	4,48	,81			
	4.Mesafeli	90	4,24	,96			
S.10	1.Çok yakın	1084	4,55	,88	6,228	,000*	1-3,1-4
	2.Yakın	489	4,49	,83			
	3.Normal	372	4,39	,85			
	4.Mesafeli	90	4,23	,98			

S.11	1.Çok yakın	1084	4,35	,94	4,831	,002*	1-4,3-4
	2.Yakın	489	4,25	,93			
	3.Normal	372	4,32	,88			
	4.Mesafeli	90	4,00	,92			
S.12	1.Çok yakın	1084	4,35	,92	5,399	,001*	1-4
	2.Yakın	489	4,28	,86			
	3.Normal	372	4,20	,93			
	4.Mesafeli	90	4,02	,91			
S.13	1.Çok yakın	1084	4,39	,89	5,322	,001*	1-4
	2.Yakın	489	4,30	,86			
	3.Normal	372	4,27	,88			
	4.Mesafeli	90	4,06	,85			
S.14	1.Çok yakın	1084	4,50	,85	5,124	,002*	1-3,1-4
	2.Yakın	489	4,48	,75			
	3.Normal	372	4,36	,83			
	4.Mesafeli	90	4,23	,79			
S.15	1.Çok yakın	1084	4,39	,88	5,723	,001*	1-3
	2.Yakın	489	4,29	,84			
	3.Normal	372	4,20	,94			
	4.Mesafeli	90	4,19	,72			

*P < .05

Tablo 63 incelendiğinde zarar faktörünün içerdiği tüm sorularda aile ile olan ilişkinin yanıtlarda istatistiksel olarak anlamlı bir farka neden olduğu görülmüştür. Aile bireyleriyle ilişki durumuna göre öğrencilerin, bağımlılık yapan maddenin zararlarına ilişkin görüşlerinin farklılıklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak için post-hoc testleri kullanılmıştır. Bu testler sonucu S.9 için 1-4,2-4 gruplar, S.10 için 1-3,1-4 gruplar, S.11 için 1-4,3-4 gruplar, S.12 için 1-4 gruplar, S.13 için 1-4 gruplar, S.14 için 1-3,1-4 gruplar, S.15 için 1-3 gruplar arasında farklılıklar olduğu görülmüştür. Soru 9’da bağımlılık yapıcı maddelerin uzun süreli kullanımının, kişiye biyolojik zarar verdiğine aile bireyleriyle ilişkisi mesafeli olan öğrencilerin ilişkisi çok yakın ve yakın olan öğrencilere göre daha az katıldığı görülmüştür.

Soru 10’da bağımlılık yapıcı maddelerin insanlara sosyal ve maddi anlamda zarar verdiğine aile bireyleriyle ilişkisi çok yakın olan öğrencilerin ilişkisi normal ve mesafeli olan öğrencilere göre daha fazla katıldıkları görülmüştür. Soru 11’de bağımlılık yapıcı maddelerin başta gelen olumsuzluğunun zehirlenmeler ve ölümler

olduğuna aile bireyleriyle ilişkisi mesafeli olan öğrencilerin ilişkisi çok yakın ve normal olan öğrencilere göre daha az katıldığı görülmüştür. (Soru 12) Bağımlılık yapıcı maddeleri kullanan kişilerin yakınındaki kişileri olumsuz etkilediğine, (Soru 13) en büyük tahribatının beyin ve merkezi sinir sistemi üzerinde olduğuna ve (Soru 14) maruz kalma süresi arttıka kişinin gördüğü zararın da arttığına aile bireyleriyle ilişkisi çok yakın olan öğrencilerin ilişkisi mesafeli olan öğrencilere göre daha fazla katıldıkları görülmüştür. (Soru 15) Alkol ve uyuşturucu madde kullanan kişilerin pişman olunabilecek davranışlar sergileyebileceğine ve (Soru 14) maruz kalma süresi arttıka kişinin gördüğü zararın da arttığına aile bireyleriyle ilişkisi çok yakın olan öğrencilerin ilişkisi normal olan öğrencilere göre daha fazla katıldıkları görülmüştür.

Yanıtlar genelde yakın aile ilişkisi ile normal ve mesafeli aile ilişkileri arasında farklılık göstermektedir.

4.3.12.3. Aile Bireyleriyle İlişki Durumuna Göre ğrencilerin, Bağımlılık Yapan Maddeyi Kullanmama Nedenine İlişkin Görüşleri

Aile bireyleriyle ilişki durumuna göre öğrencilerin, bağımlılık yapan maddeyi kullanmama nedenine ilişkin görüşleri tablo 64’de yer almaktadır.

Tablo 64. Aile Bireyleriyle İlişki Durumuna Göre ğrencilerin, Bağımlılık Yapan Maddeyi Kullanmama Nedenine İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları

Faktör III	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark
S.16	1.çok yakın	1084	4,11	1,18	6,505	,000*	1-3,1-4
	2.Yakın	489	4,06	1,15			
	3.Normal	372	3,86	1,24			
	4.Mesafeli	90	3,71	1,30			
S.17	1.çok yakın	1084	3,98	1,22	2,374	,068	-

	2.Yakın	489	3,92	1,19			
	3.Normal	372	3,84	1,24			
	4.Mesafeli	90	3,70	1,30			
	1.Çok yakın	1084	3,65	1,32			
S.18	2.Yakın	489	3,65	1,33	,649	,584	-
	3.Normal	372	3,55	1,27			
	4.Mesafeli	90	3,56	1,26			
	1.Çok yakın	1084	4,24	1,09			
S.19	2.Yakın	489	4,20	1,05	5,339	,001*	1-3,1-4
	3.Normal	372	4,03	1,12			
	4.Mesafeli	90	3,89	1,16			

*P < .05

Tablo 64 incelendiğinde madde kullanmama nedenine ilişkin görüş içeren soruların sadece ikisinde (16 ve 19) p anlamlılık değerleri 0.05'ten küçük olarak hesaplanmıştır.(0.000 ve 0.001) Bu değerlere bakılarak aile ile olan ilişkinin bu sorulara ait cevaplarda istatistiksel olarak farklılığa yol açtığı görülmüştür. Kullanmama nedenine ait görüş içeren diğer sorularda aile ile olan ilişki bir farklılık tespit edilmemiştir. Aile bireyleriyle ilişki durumuna göre öğrencilerin, bağımlılık yapan maddeyi kullanmama nedenine ilişkin görüşlerinin farklılıklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak için post-hoc testleri kullanılmıştır. Bu testler sonucu S.16 ve S.19 için 1-3,1-4 gruplar arasında farklılıklar olduğu görülmüştür. Soru 16'da "*Daha önce, merak etmediğim için bağımlılık yapan maddeleri kullanmadım.*" görüşüne aile bireyleriyle ilişkisi çok yakın olan öğrencilerin ilişkisi normal olan öğrencilere göre daha fazla katıldıkları görülmüştür. Soru 19'da "*Daha önce, zararlarını bildiğim için bağımlılık yapan maddeleri kullanmadım.*" görüşüne aile bireyleriyle ilişkisi çok yakın olan öğrencilerin ilişkisi normal ve mesafeli olan öğrencilere göre daha fazla katıldıkları görülmüştür.

4.3.12.4. Aile Bireyleriyle İlişki Durumuna Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Madde Hakkında Bilgilenmeye İlişkin Görüşleri

Aile bireyleriyle ilişki durumuna göre öğrencilerin, bağımlılık yapan madde hakkında bilgilenmeye ilişkin görüşleri tablo 65’de yer almaktadır.

Tablo 65. Aile Bireyleriyle İlişki Durumuna Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Madde Hakkında Bilgilenmeye İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları

Faktör IV	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark
S.20	1.Çok yakın	1084	3,93	1,13	3,216	,022*	1-3
	2.Yakın	489	3,85	1,08			
	3.Normal	372	3,73	1,19			
	4.Mesafeli	90	3,76	1,16			
S.21	1.Çok yakın	1084	3,55	1,19	,810	,488	-
	2.Yakın	489	3,51	1,16			
	3.Normal	372	3,44	1,27			
	4.Mesafeli	90	3,53	1,12			
S.22	1.Çok yakın	1084	3,53	1,16	,613	,607	-
	2.Yakın	489	3,51	1,10			
	3.Normal	372	3,59	1,13			
	4.Mesafeli	90	3,43	1,15			
S.23	1.Çok yakın	1084	3,43	1,32	1,704	,164	-
	2.Yakın	489	3,27	1,32			
	3.Normal	372	3,43	1,30			
	4.Mesafeli	90	3,43	1,41			

*P < .05

Tablo 65 incelendiğinde madde hakkında bilgilenmeye dair görüşlerin incelendiğinde sadece 20. soruda gruplar arasında anlamlı bir fark olduğu anlaşılmıştır (0.022<0.05). Faktörün diğer sorularında istatistiksel olarak herhangi bir farka rastlanılmamıştır. Aile bireyleriyle ilişki durumuna göre öğrencilerin, bağımlılık yapan madde hakkında bilgilenmeye ilişkin görüşlerinin farklılıklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak için post-hoc testleri kullanılmıştır. Bu testler sonucu S.20 için 1-3 gruplar arasında farklılıklar olduğu görülmüştür. Soru 20’de Bağımlılık yapan maddeler hakkında bilgilendirme ya da önleme programına aile bireyleriyle ilişkisi

çok yakın olan öğrencilerin ilişkisi normal olan öğrencilere göre daha fazla katılmak istedikleri görülmüştür.

4.3.13. Babanın Eğitim Durumuna Göre Öğrencilerin, Madde Bağımlılığına İlişkin Görüşleri

4.3.13.1. Babanın Eğitim Durumuna Göre Öğrencilerin, Madde Bağımlısı Olma Nedenine İlişkin Görüşleri

Babanın eğitim durumuna göre öğrencilerin, madde bağımlısı olma nedenine ilişkin görüşleri tablo 66'de yer almaktadır.

Tablo 66. Babanın Eğitim Durumuna Göre Öğrencilerin, Madde Bağımlısı Olma Nedenine İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları

Faktör I	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark
S.1	1.Okur-yazar değil	42	4,33	,72	2,495	,021*	3-6
	2.Okur-yazar	43	4,16	1,09			
	3.İlkokul	544	4,35	,78			
	4.Ortaokul	339	4,17	,94			
	5.Lise	588	4,22	,87			
	6.Yüksekokul	173	4,14	,77			
	7.Üniversite	306	4,18	,97			
S.2	1.Okur-yazar değil	42	3,98	,75	1,269	,268	-
	2.Okur-yazar	43	3,84	1,00			

	3.İlkokul	544	4,05	,89			
	4.Ortaokul	339	3,94	,97			
	5.Lise	588	4,05	,89			
	6.Yüksekokul	173	3,99	,91			
	7.Üniversite	306	4,09	,92			
	1.Okur-yazar değil	42	3,93	1,11			
	2.Okur-yazar	43	4,12	1,00			
S.3	3.İlkokul	544	4,19	,85	1,588	,146	-
	4.Ortaokul	339	4,03	,95			
	5.Lise	588	4,15	,91			
	6.Yüksekokul	173	4,16	,83			
	7.Üniversite	306	4,16	,95			
	1.Okur-yazar değil	42	4,00	,80			
	2.Okur-yazar	43	3,53	1,18			
S.4	3.İlkokul	544	4,02	,95	2,292	,033	-
	4.Ortaokul	339	3,86	1,05			
	5.Lise	588	3,97	1,01			
	6.Yüksekokul	173	4,02	,92			
	7.Üniversite	306	3,94	1,07			
	1.Okur-yazar değil	42	3,83	1,03			
	2.Okur-yazar	43	3,60	1,24			
S.5	3.İlkokul	544	3,58	1,05	,739	,618	-
	4.Ortaokul	339	3,63	1,14			
	5.Lise	588	3,69	1,09			
	6.Yüksekokul	173	3,68	,96			
	7.Üniversite	306	3,64	1,09			
S.6	1.Okur-yazar değil	42	3,83	1,01	1,810	,093	-

	2.Okur-yazar	43	3,28	1,22			
	3.İlkokul	544	3,61	1,13			
	4.Ortaokul	339	3,57	1,16			
	5.Lise	588	3,64	1,14			
	6.Yüksekokul	173	3,80	,98			
	7.Üniversite	306	3,62	1,14			
	1.Okur-yazar değil	42	3,90	1,01			
	2.Okur-yazar	43	3,56	1,08			
	3.İlkokul	544	3,93	1,01			
S.7	4.Ortaokul	339	3,77	1,05	1,989	,064	-
	5.Lise	588	3,92	1,03			
	6.Yüksekokul	173	3,87	,91			
	7.Üniversite	306	3,96	1,05			
	1.Okur-yazar değil	42	3,88	,89			
	2.Okur-yazar	43	3,67	1,04			
	3.İlkokul	544	3,89	1,04			
S.8	4.Ortaokul	339	3,75	1,10	1,560	,155	-
	5.Lise	588	3,90	1,08			
	6.Yüksekokul	173	3,78	,96			
	7.Üniversite	306	3,95	1,11			

*P < .05

Tablo 66 incelendiğinde Madde bağımlısı olma nedeni ne ilişkin görüşlerin babanın eğitim durumuna göre değişiklik gösterip göstermediğine bakıldığında, sadece 1. soruda istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmektedir ($p=0.021<0.05$). Babanın eğitim durumuna göre öğrencilerin, madde bağımlısı olma nedenine ilişkin görüşlerinin farklılıklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak için post-hoc testleri kullanılmıştır. Bu testler sonucu S.1 için 3-6 gruplar arasında farklılıklar

olduğu görülmüştür. Soru 1’de “*Sosyal çevre veya arkadaşlarından kaynaklandığını düşünüyorum.*” görüşüne babasının eğitim düzeyi ilkököl olan öğrencilerin babasının eğitim düzeyi yüksek okul olan öğrencilere göre daha fazla katıldıkları görülmüştür.

4.3.13.2. Babanın Eğitim Durumuna Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Maddenin Zararlarına İlişkin Görüşler

Babanın eğitim durumuna göre öğrencilerin, bağımlılık yapan maddenin zararlarına ilişkin görüşleri tablo 67’da yer almaktadır.

Tablo 67. Babanın Eğitim Durumuna Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Maddenin Zararlarına İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları

Faktör II	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark
S.9	1.Okur-yazar değil	42	4,52	,67	2,629	,015*	4-7
	2.Okur-yazar	43	4,67	,81			
	3.İlkokul	544	4,52	,87			
	4.Ortaokul	339	4,40	,89			
	5.Lise	588	4,56	,81			
	6.Yüksekokul	173	4,45	,85			
	7.Üniversite	306	4,62	,81			
S.10	1.Okur-yazar değil	42	4,48	,71	2,794	,010*	4-7
	2.Okur-yazar	43	4,65	,69			
	3.İlkokul	544	4,53	,90			
	4.Ortaokul	339	4,38	,90			
	5.Lise	588	4,51	,86			
	6.Yüksekokul	173	4,35	,95			
	7.Üniversite	306	4,59	,80			
S.11	1.Okur-yazar değil	42	4,40	,73	,806	,565	-
	2.Okur-yazar	43	4,42	,76			
	3.İlkokul	544	4,31	,97			

	4.Ortaokul	339	4,25	,91			
	5.Lise	588	4,32	,93			
	6.Yüksekokul	173	4,23	,98			
	7.Üniversite	306	4,37	,90			
	1.Okur-yazar	42	4,24	,73			
	2.Okur-yazar	43	4,37	,82			
	3.İlkokul	544	4,34	,88			
S.12	4.Ortaokul	339	4,30	,90	,841	,538	-
	5.Lise	588	4,30	,93			
	6.Yüksekokul	173	4,24	,89			
	7.Üniversite	306	4,21	1,02			
	1.Okur-yazar değil	42	4,29	,74			
	2.Okur-yazar	43	4,35	,95			
S.13	3.İlkokul	544	4,37	,86	,380	,892	-
	4.Ortaokul	339	4,35	,87			
	5.Lise	588	4,31	,88			
	6.Yüksekokul	173	4,27	,91			
	7.Üniversite	306	4,32	,91			
	1.Okur-yazar değil	42	4,38	,70			
	2.Okur-yazar	43	4,53	,91			
S.14	3.İlkokul	544	4,48	,80	1,180	,314	-
	4.Ortaokul	339	4,40	,85			
	5.Lise	588	4,47	,82			
	6.Yüksekokul	173	4,36	,83			
	7.Üniversite	306	4,52	,84			
	1.Okur-yazar değil	42	4,12	,71			
	2.Okur-yazar	43	4,40	,79			
S.15	3.İlkokul	544	4,39	,86	1,648	,130	-
	4.Ortaokul	339	4,29	,88			
	5.Lise	588	4,27	,91			
	6.Yüksekokul	173	4,28	,87			
	7.Üniversite	306	4,38	,88			

*P <.05

Tablo 67 incelendiğinde öğrencilerin bağımlılık yapıcı maddelerin zararlarına ilişkin görüşlerinin babanın eğitim düzeyine göre sadece iki soruda değişim gösterdiği

görülmektedir ($p=0.015<0.05$ ve $p=0.01<0.05$). Zararı inceleyen diğer sorularında istatistiksel olarak herhangi bir fark görülmemektedir. Babanın eğitim durumuna göre öğrencilerin, bağımlılık yapan maddenin zararlarına ilişkin görüşlerinin farklılıklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak için post-hoc testleri kullanılmıştır. Bu testler sonucu S.9 ve S.10 için 4-7 gruplar arasında farklılıklar olduğu görülmüştür. Soru 9’da Bağımlılık yapıcı maddelerin uzun süreli kullanımının, kişiye biyolojik zarar verdiğine ve soru 10’da insanlara sosyal ve maddi anlamda zarar verdiğine babalarının eğitim düzeyi üniversite olan öğrencilerin babalarının eğitim düzeyi ortaokul olan öğrencilere göre daha fazla katıldığı görülmüştür.

4.3.13.3. Babanın Eğitim Durumuna Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Maddeyi Kullanmama Nedenine İlişkin Görüşleri

Babanın eğitim durumuna göre öğrencilerin, bağımlılık yapan maddeyi kullanmama nedenine ilişkin görüşleri tablo 68’de yer almaktadır.

Tablo 68. Babanın Eğitim Durumuna Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Maddeyi Kullanmama Nedenine İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları

Faktör III	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark
S.16	1.Okur-yazar	42	4,02	1,07	1,365	,225	-
	2.Okur-yazar	43	4,30	1,01			
	3.İlkokul	544	4,12	1,13			
	4.Ortaokul	339	3,94	1,21			
	5.Lise	588	3,99	1,21			
	6.Yüksekokul	173	4,01	1,20			
	7.Üniversite	306	4,06	1,28			
S.17	1.Okur-yazar	42	3,93	1,02	2,652	,014*	3-5,3-7
	2.Okur-yazar	43	3,93	1,26			
	3.İlkokul	544	4,10	1,11			

	4.Ortaokul	339	3,86	1,27			
	5.Lise	588	3,88	1,26			
	6.Yüksekokul	173	3,92	1,15			
	7.Üniversite	306	3,79	1,32			
	1.Okur-yazar	42	3,52	1,42			
	2.Okur-yazar	43	3,70	1,30			
	3.İlkokul	544	3,71	1,25			
S.18	4.Ortaokul	339	3,58	1,33	1,332	,239	-
	5.Lise	588	3,64	1,33			
	6.Yüksekokul	173	3,68	1,25			
	7.Üniversite	306	3,47	1,36			
	1.Okur-yazar	42	4,10	1,08			
	2.Okur-yazar	43	4,19	,98			
	3.İlkokul	544	4,22	1,07			
S.19	4.Ortaokul	339	4,13	1,13	,955	,454	-
	5.Lise	588	4,21	1,08			
	6.Yüksekokul	173	4,02	1,02			
	7.Üniversite	306	4,16	1,14			

*P <.05

Tablo 68 incelendiğinde öğrencilerin bağımlılık yapıcı madde kullanmama nedenlerine ilişkin görüşlerinin babanın eğitim düzeyine göre sadece bir soruda değişim gösterdiği görülmektedir ($p=0.014<0.05$). Kullanmama nedenini inceleyen diğer sorularında istatistiksel olarak herhangi bir fark görülmemektedir. Babanın eğitim durumuna göre öğrencilerin, bağımlılık yapan maddeyi kullanmama nedenine ilişkin görüşlerinin farklılıklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak için post-hoc testleri kullanılmıştır. Bu testler sonucu S.17 için 3-5,3-7 gruplar arasında farklılıklar olduğu görülmüştür. Soru 17’de “*Daha önce, inançlarıma ters olduğu için bağımlılık yapan maddeleri kullanmadım.*” görüşüne babalarının eğitim durumu ilkokul olan öğrencilerin babalarının eğitim durumu lise ve üniversite olan öğrencilere göre daha fazla katıldıkları görülmüştür.

4.3.13.4. Babanın Eğitim Durumuna Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Madde Hakkında Bilgilenmeye İlişkin Görüşleri

Babanın eğitim durumuna göre öğrencilerin, bağımlılık yapan madde hakkında bilgilenmeye ilişkin görüşleri tablo 69’de yer almaktadır.

Tablo 69. Babanın Eğitim Durumuna Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Madde Hakkında Bilgileneleme İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları

Faktör IV	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark
S.20	1.Okur-yazar	42	3,93	1,11	3,056	,006*	3-7
	2.Okur-yazar	43	4,09	1,00			
	3.İlkokul	544	3,96	1,12			
	4.Ortaokul	339	3,79	1,12			
	5.Lise	588	3,92	1,10			
	6.Yüksekokul	173	3,78	1,11			
	7.Üniversite	306	3,68	1,24			
S.21	1.Okur-yazar	42	3,76	1,03	2,008	,061	-
	2.Okur-yazar	43	3,77	1,09			
	3.İlkokul	544	3,47	1,26			
	4.Ortaokul	339	3,49	1,17			
	5.Lise	588	3,60	1,13			
	6.Yüksekokul	173	3,60	1,15			
	7.Üniversite	306	3,39	1,27			
S.22	1.Okur-yazar	42	3,79	1,02	1,630	,135	-
	2.Okur-yazar	43	3,65	1,13			
	3.İlkokul	544	3,46	1,18			
	4.Ortaokul	339	3,56	1,11			
	5.Lise	588	3,61	1,09			
	6.Yüksekokul	173	3,53	1,11			
	7.Üniversite	306	3,43	1,20			
S.23	1.Okur-yazar	42	3,36	1,30	1,706	,116	-
	2.Okur-yazar	43	3,56	1,50			
	3.İlkokul	544	3,38	1,29			
	4.Ortaokul	339	3,43	1,27			
	5.Lise	588	3,46	1,34			
	6.Yüksekokul	173	3,42	1,34			
	7.Üniversite	306	3,19	1,37			

*P < .05

Tablo 69 incelendiğinde öğrencilerin bağımlılık yapıcı madde hakkında bilgilendirmeye ilişkin görüşlerinin babanın eğitim düzeyine göre sadece bir soruda değişim gösterdiği görülmektedir (p=0.006<0.05). Kullanmama nedenini inceleyen faktörün diğer sorularında istatistiksel olarak herhangi bir fark görülmemektedir.

Babanın eğitim durumuna göre öğrencilerin, bağımlılık yapan madde hakkında bilgilenebilirliğine ilişkin görüşlerinin farklılıklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak için post-hoc testleri kullanılmıştır. bu testler sonucu s.20 için 3-7 gruplar arasında farklılıklar olduğu görülmüştür. Soru 20’de Bağımlılık yapan maddeler hakkında bilgilendirme ya da önleme programına babalarının eğitim durumu ilkököl olan öğrencilerin babalarının eğitim durumu üniversite olan öğrencilere göre daha fazla katılmak istedikleri görülmüştür.

4.3.14. Annenin Eğitim Durumuna Göre Öğrencilerin, Madde Bağımlılığına İlişkin Görüşleri

4.3.14.1. Annenin Eğitim Durumuna Göre Öğrencilerin, Madde Bağımlısı Olma Nedenine İlişkin Görüşleri

Annenin eğitim durumuna göre öğrencilerin, madde bağımlısı olma nedenine ilişkin görüşleri tablo 70’da yer almaktadır.

Tablo 70. Annenin Eğitim Durumuna Göre Öğrencilerin, Madde Bağımlısı Olma Nedenine İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları

Faktör I	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark
S.1	1.Okur-yazar değil	118	4,38	,85	4,429	,000*	1-4,3-4
	2.Okur-yazar	99	4,25	,80			
	3.İlkokul	911	4,31	,84			
	4.Ortaokul	320	4,10	,88			
	5.Lise	411	4,20	,85			
	6.Yüksekokul	74	4,08	,77			

	7.Üniversite	102	4,03	1,23			
	1.Okur-yazar değil	118	3,95	,90			
	2.Okur-yazar	99	3,92	,99			
	3.İlkokul	911	4,05	,92			
S.2	4.Ortaokul	320	3,98	,90	1,309	,249	-
	5.Lise	411	4,09	,83			
	6.Yüksekokul	74	3,95	,99			
	7.Üniversite	102	3,92	1,08			
	1.Okur-yazar değil	118	4,04	,96			
	2.Okur-yazar	99	4,05	,99			
	3.İlkokul	911	4,20	,86			
S.3	4.Ortaokul	320	4,03	,91	2,231	,038*	3-4
	5.Lise	411	4,16	,86			
	6.Yüksekokul	74	4,14	,97			
	7.Üniversite	102	4,03	1,16			
	1.Okur-yazar değil	118	3,92	,96			
	2.Okur-yazar	99	3,83	1,05			
	3.İlkokul	911	4,00	,99			
S.4	4.Ortaokul	320	3,85	,99	1,236	,285	-
	5.Lise	411	3,99	,99			
	6.Yüksekokul	74	3,96	1,12			
	7.Üniversite	102	3,92	1,15			
Faktör I	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamli Fark
	1.Okur-yazar değil	118	3,67	1,06			
S.5	2.Okur-yazar	99	3,60	1,15	2,553	,018*	3-5
	3.İlkokul	911	3,61	1,07			

	4.Ortaokul	320	3,60	1,08			
	5.Lise	411	3,82	1,06			
	6.Yüksekokul	74	3,66	1,00			
	7.Üniversite	102	3,47	1,21			
	1.Okur-yazar değil	118	3,81	1,13			
	2.Okur-yazar	99	3,67	1,17			
	3.İlkokul	911	3,60	1,12			
S.6	4.Ortaokul	320	3,65	1,10	,775	,590	-
	5.Lise	411	3,64	1,12			
	6.Yüksekokul	74	3,51	1,27			
	7.Üniversite	102	3,61	1,22			
	1.Okur-yazar değil	118	3,89	1,00			
	2.Okur-yazar	99	3,95	,99			
	3.İlkokul	911	3,87	1,03			
S.7	4.Ortaokul	320	3,78	1,05	1,620	,138	-
	5.Lise	411	4,00	,97			
	6.Yüksekokul	74	3,95	,92			
	7.Üniversite	102	3,89	1,20			
	1.Okur-yazar değil	118	3,81	,96			
	2.Okur-yazar	99	3,73	1,10			
	3.İlkokul	911	3,86	1,05			
S.8	4.Ortaokul	320	3,93	1,04	,684	,663	-
	5.Lise	411	3,88	1,09			
	6.Yüksekokul	74	3,78	1,16			
	7.Üniversite	102	3,93	1,15			

*P <.05

Tablo 70 incelendiğinde öğrencilerin madde bağımlısı olma nedenlerine ilişkin görüşlerinin annenin eğitim düzeyine göre üç soruda değişim gösterdiği görülmüştür

($p=0.000<0.05$; $p=0.038<0.05$; $p=0.018<0.05$). Madde bağımlısı nedenine dair görüşleri inceleyen faktörün diğer sorularında istatistiksel olarak herhangi bir fark görülmemiştir. Annenin eğitim durumuna göre öğrencilerin, madde bağımlısı olma nedenine ilişkin görüşlerinin farklılıklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak için post-hoc testleri kullanılmıştır. Bu testler sonucu S.1 için 1-4,3-4 gruplar, S.3 için 3-4 gruplar, S.5 için 3-5 gruplar arasında farklılıklar olduğu görülmüştür. Soru 1’de madde bağımlısı olma nedeni olarak sosyal çevre veya arkadaşlarından kaynaklandığına annelerinin eğitim durumu ortaokul olan öğrencilerin annelerinin eğitim durumu okur-yazar değil ve ilkokul olan öğrencilere göre daha az katıldıkları görülmüştür. Soru 3’de madde bağımlısı olma nedeni olarak özenti olduğuna annelerinin eğitim durumu ilkokul olan öğrencilerin annelerinin eğitim durumu ortaokul öğrencilere göre daha fazla katıldıkları görülmüştür. Soru 5’te madde bağımlısı olma nedeni olarak eğlence amaçlı olduğuna annelerinin eğitim durumu lise olan öğrencilerin annelerinin eğitim durumu ilkokul öğrencilere göre daha fazla katıldıkları görülmüştür

4.3.14.2. Annenin Eğitim Durumuna Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Maddenin Zararlarına İlişkin Görüşleri

Annenin eğitim durumuna göre öğrencilerin, bağımlılık yapan maddenin zararlarına ilişkin görüşleri tablo 71’de yer almaktadır.

Tablo 71. Annenin Eğitim Durumuna Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Maddenin Zararlarına İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları

Faktör II	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark
S.9	1.Okur-yazar değil	118	4,53	,89	4,213	,000*	3-4,4-5
	2.Okur-yazar	99	4,59	,85			

	3.İlkokul	911	4,59	,82			
	4.Ortaokul	320	4,32	,90			
	5.Lise	411	4,52	,81			
	6.Yüksekokul	74	4,47	,83			
	7.Üniversite	102	4,56	,85			
	1.Okur-yazar değil	118	4,53	,84			
	2.Okur-yazar	99	4,51	,91			
	3.İlkokul	911	4,56	,87			
S.10	4.Ortaokul	320	4,32	,88	3,328	,003*	3-4
	5.Lise	411	4,50	,82			
	6.Yüksekokul	74	4,35	,94			
	7.Üniversite	102	4,48	,95			
	1.Okur-yazar değil	118	4,44	,82			
	2.Okur-yazar	99	4,32	,95			
	3.İlkokul	911	4,30	,96			
S.11	4.Ortaokul	320	4,25	,90	1,112	,353	-
	5.Lise	411	4,35	,89			
	6.Yüksekokul	74	4,15	,99			
	7.Üniversite	102	4,32	,98			
	1.Okur-yazar değil	118	4,36	,88			
	2.Okur-yazar	99	4,38	,93			
	3.İlkokul	911	4,33	,88			
S.12	4.Ortaokul	320	4,23	,90	1,657	,128	-
	5.Lise	411	4,27	,92			
	6.Yüksekokul	74	4,14	1,05			
	7.Üniversite	102	4,15	1,06			

Faktör II	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark
S.13	1.Okur-yazar değil	118	4,34	,89	1,790	,097	-
	2.Okur-yazar	99	4,46	,82			
	3.İlkokul	911	4,38	,88			
	4.Ortaokul	320	4,24	,86			
	5.Lise	411	4,29	,87			
	6.Yüksekokul	74	4,19	,87			
	7.Üniversite	102	4,32	1,01			
S.14	1.Okur-yazar değil	118	4,51	,83	4,556	,000*	3-4
	2.Okur-yazar	99	4,41	,93			
	3.İlkokul	911	4,54	,79			
	4.Ortaokul	320	4,29	,83			
	5.Lise	411	4,41	,79			
	6.Yüksekokul	74	4,34	,82			
	7.Üniversite	102	4,50	1,00			
S.15	1.Okur-yazar değil	118	4,35	,82	1,623	,137	-
	2.Okur-yazar	99	4,27	,91			
	3.İlkokul	911	4,38	,88			
	4.Ortaokul	320	4,23	,87			
	5.Lise	411	4,29	,87			
	6.Yüksekokul	74	4,19	,93			
	7.Üniversite	102	4,32	,91			

*P < .05

Tablo 71 incelendiğinde öğrencilerin bağımlılık yapıcı madde zararlarına ilişkin görüşlerinin annenin eğitim düzeyine göre 3 soruda değişim gösterdiği görülmüştür (p=0.000<0.05; p=0.003<0.05; p=0.000<0.05). Zarara dair görüşleri

inceleyen diğer sorularında istatistiksel olarak herhangi bir fark görülmemiştir. Annenin eğitim durumuna göre öğrencilerin, bağımlılık yapan maddenin zararlarına ilişkin görüşlerinin farklılıklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak için post-hoc testleri kullanılmıştır. Bu testler sonucu S.9 için 3-4,4-5 gruplar, S.10 için 3-4 gruplar, S.14 için 3-4 gruplar arasında farklılıklar olduğu görülmüştür. Soru 9’da Bağımlılık yapıcı maddelerin uzun süreli kullanımının, kişiye biyolojik zarar verdiğine annelerinin eğitim durumu ortaokul olan öğrencilerin annelerinin eğitim durumu ilkokul ve lise olan öğrencilere göre daha az katıldığı görülmüştür. Soru 10’da bağımlılık yapıcı maddelerin insanlara sosyal ve maddi anlamda zarar verdiğine ve soru 14’te maddelere maruz kalma süresi arttıkça kişinin gördüğü zararın da arttığına annelerinin eğitim durumu ilkokul olan öğrencilerin annelerinin eğitim durumu ortaokul olan öğrencilere göre daha fazla katıldığı görülmüştür.

4.3.14.3. Annenin Eğitim Durumuna Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Maddeyi Kullanmama Nedenine İlişkin Görüşleri

Annenin eğitim durumuna göre öğrencilerin, bağımlılık yapan maddeyi kullanmama nedenine ilişkin görüşleri tablo 72’de yer almaktadır.

Tablo 72. Annenin Eğitim Durumuna Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Maddeyi Kullanmama Nedenine İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları

Faktör III	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark
S.16	1.Okur-yazar değil	118	4,22	1,01	2,039	,057	-
	2.Okur-yazar	99	4,01	1,22			
	3.İlkokul	911	4,10	1,19			
	4.Ortaokul	320	3,93	1,15			
	5.Lise	411	3,99	1,20			

	6.Yüksekokul	74	3,81	1,34			
	7.Üniversite	102	3,94	1,36			
	1.Okur-yazar değil	118	4,04	1,15			
	2.Okur-yazar	99	4,01	1,27			
	3.İlkokul	911	4,09	1,14			
S.17	4.Ortaokul	320	3,78	1,22	7,326	,000*	3-4,3-5,3-7
	5.Lise	411	3,75	1,28			
	6.Yüksekokul	74	3,72	1,20			
	7.Üniversite	102	3,54	1,51			
	1.Okur-yazar değil	118	3,60	1,33			
	2.Okur-yazar	99	3,59	1,36			
	3.İlkokul	911	3,66	1,31			
S.18	4.Ortaokul	320	3,65	1,27	,692	,656	-
	5.Lise	411	3,63	1,27			
	6.Yüksekokul	74	3,53	1,31			
	7.Üniversite	102	3,40	1,52			
	1.Okur-yazar değil	118	4,26	1,01			
	2.Okur-yazar	99	4,07	1,21			
	3.İlkokul	911	4,22	1,10			
S.19	4.Ortaokul	320	4,13	1,05	1,852	,086	-
	5.Lise	411	4,20	1,03			
	6.Yüksekokul	74	3,91	1,07			
	7.Üniversite	102	4,01	1,32			

*P < .05

Tablo 72 incelendiğinde öğrencilerin bağımlılık yapıcı madde kullanmama nedenlerine ilişkin görüşlerinin annenin eğitim düzeyine göre sadece bir soruda değişim gösterdiği görülmektedir ($p=0.000<0.05$). Kullanmama nedenini inceleyen diğer sorularında istatistiksel olarak herhangi bir fark görülmemektedir. Annenin

eğitim durumuna göre öğrencilerin, bağımlılık yapan maddeyi kullanmama nedenine ilişkin görüşlerinin farklılıklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak için post-hoc testleri kullanılmıştır. Bu testler sonucu S.17 için 3-4,3-5,3-7 gruplar arasında farklılıklar olduğu görülmüştür.

Soru 17’de “*Daha önce, inançlarıma ters olduğu için bağımlılık yapan maddeleri kullanmadım.*” görüşüne annelerinin eğitim durumu ilkököl olan öğrencilerin annelerin eğitim durumu ortaokul-lise ve üniversite olan öğrencilere göre daha fazla katıldığı görülmüştür.

4.3.14.4. Annenin Eğitim Durumuna Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Madde Hakkında Bilgilenmeye İlişkin Görüşleri

Annenin eğitim durumuna göre öğrencilerin, bağımlılık yapan madde hakkında bilgilenmeye ilişkin görüşleri tablo 73’de yer almaktadır.

Tablo 73. Annenin Eğitim Durumuna Göre Öğrencilerin, Bağımlılık Yapan Madde Hakkında Bilgilenmeye İlişkin Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları

Faktör IV	Grup	N	$\bar{x}$	Ss	F	P	Anlamlı Fark
S.20	1.Okur-yazar değil	118	4,08	1,06	2,469	,022*	2-3,2-4,2-5
	2.Okur-yazar	99	4,17	,95			
	3.İlkokul	911	3,85	1,16			
	4.Ortaokul	320	3,83	1,10			
	5.Lise	411	3,81	1,15			
	6.Yüksekokul	74	3,68	1,11			
	7.Üniversite	102	3,90	1,20			

S.21	1.Okur-yazar değil	118	3,71	1,01	2,550	,018*	3-4,3-5
	2.Okur-yazar	99	3,77	1,11			
	3.İlkokul	911	3,45	1,23			
	4.Ortaokul	320	3,60	1,16			
	5.Lise	411	3,54	1,17			
	6.Yüksekokul	74	3,30	1,28			
	7.Üniversite	102	3,61	1,26			
S.22	1.Okur-yazar değil	118	3,52	1,10	,904	,491	-
	2.Okur-yazar	99	3,56	1,22			
	3.İlkokul	911	3,47	1,15			
	4.Ortaokul	320	3,62	1,10			
	5.Lise	411	3,57	1,11			
	6.Yüksekokul	74	3,58	1,07			
	7.Üniversite	102	3,59	1,24			
S.23	1.Okur-yazar değil	118	3,45	1,37	,782	,584	-
	2.Okur-yazar	99	3,54	1,42			
	3.İlkokul	911	3,39	1,30			
	4.Ortaokul	320	3,35	1,24			
	5.Lise	411	3,41	1,36			
	6.Yüksekokul	74	3,14	1,45			
	7.Üniversite	102	3,35	1,35			

*P <.05

Tablo 73 incelendiğinde öğrencilerin bağımlılık yapıcı madde hakkında bilgi edinmeye ilişkin görüşlerinin babanın eğitim düzeyine göre 2 soruda değişim gösterdiği görülmüştür ($p=0.022<0.05$; $p=0.018<0.05$). Madde ve bağımlılığı hakkında bilgi edinmeye ilişkin düşünceleri inceleyen diğer sorularında istatistiksel olarak herhangi bir fark görülmemiştir. Annenin eğitim durumuna göre öğrencilerin,

bağımlılık yapan madde hakkında bilgilenebilirliğine ilişkin görüşlerinin farklılıklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak için post-hoc testleri kullanılmıştır.

Bu testler sonucu S.20 için 2-3,2-4,2-5 gruplar, S.21 için 3-4,3-5 gruplar arasında farklılıklar tespit edilmiştir. Soru 20’de Bağımlılık yapan maddeler hakkında bilgilendirme ya da önleme programına annesinin eğitim durumu okur-yazar olan öğrencilerin annesinin eğitim durumu ilkökul, ortaokul ve lise olan öğrencilere göre daha fazla katıldığı görülmüştür. Soru 21’de bağımlılık yapan maddeler hakkında radyo, televizyon, kitap, dergilerden veya internetten güncel bilgileri annesinin eğitim durumu ilkökul olan öğrencilerin annesinin eğitim durumu ortaokul ve lise olan öğrencilere göre daha az takip ettiği görülmüştür.

4.3.15.Üniversite Birinci Sınıf Öğrencilerinin Bağımlılık Yapıcı Maddelerin Kullanıldığı Ortamlar Hakkında Görüşleri

Üniversite birinci sınıf öğrencilerinin bağımlılık yapıcı maddelerin kullanıldığı ortamlar hakkında görüşlerinin dağılımları tablo 74’de verilmektedir.

Tablo 74.Üniversite Birinci Sınıf Öğrencilerinin Bağımlılık Yapıcı Maddelerin Kullanıldığı Ortamlar Hakkında Görüşleri

Değişken		N	%
Bağımlılık Yapıcı Maddelerin Kullanıldığı Ortamlar Hakkında Görüşler	Kapalı Alanlarda Kullanılmamalı	298	14,64
	Hiçbir Yerde Kullanılmamalı	258	12,67
	Kişiyi Olumsuz Etkileyen Mekanlarda Kullanıldığını	252	12,38
	Kişinin Yalnız Kaldığı Her Yerde Kullanabileceğini	126	6,19
	Cafe, Bar veya Eğlence Mekanlarında Kullanıldığını	57	2,80
	Kişinin Arkadaşlarının Yanında Kullandığını	48	2,35
	Kişinin Sınırlandırılmış Açık Alanda	36	1,77

Kullanabileceğini		
Kişinin Her Yerde Kullanabileceğini	25	1,23
Kullanılan Yerlerin Kontrol Edilmesi Gerekliğini	16	0,78
Kişinin Rahat Yerlerde Kullanabileceğini	10	0,50
Okulda	10	0,50
Diğer Yerlerde	519	25,50
Boş Bırakanlar	380	18,67
Toplam	2035	100,00

Araştırmaya katılan öğrencilere yöneltilen:

“Bağımlılık yapıcı maddelerin kullanıldığı ortamlar hakkındaki görüşleriniz nelerdir?” şeklindeki soruya öğrenciler Tablo 74’e göre yukarıdaki şekilde cevap vermişlerdir. Bu tabloya göre öğrencilerin:

% 14,64’ü bağımlılık yapıcı maddelerin kapalı alanlarda kullanılmaması gerektiğini

% 12,67’si bu maddelerin hiçbir yerde kullanılmamasını

% 12,38’i kişilerin bu maddeleri kişiyi olumsuz etkileyen mekânlarda kullandığını

% 6,19’ u ise kişilerin bağımlılık yapıcı maddeleri yalnız kaldığı her yerde kullanılabileceklerini bildirmişlerdir.

4.3.16.Üniversite Birinci Sınıf Öğrencilerinin Bağımlılık Yapıcı Maddelerden Korunma Yolları Hakkındaki Görüşleri :

Üniversite birinci sınıf öğrencilerinin bağımlılık yapıcı maddelerden korunma yolları hakkındaki görüşlerinin dağılımları Tablo 75’te verilmektedir.

Tablo 75. Üniversite Birinci Sınıf Öğrencilerinin Bağımlılık Yapıcı Maddelerden Korunma Yolları Hakkındaki Görüşleri:

Değişken		N	%
Madde Bağımlılığından Korunma Yolları Hakkındaki Görüşler	Bireylerin ve Toplumun Bilinçlendirmesi	292	14,35
	Kullanan Kişilerin Cezalandırılması	242	11,90
	Kurumlar Arası İşbirliği ve Tedavi	182	8,94
	Kişilere Çeşitli Yollarla Eğitimler Vermek	180	8,84
	Kişisel Beceri ve Kişinin Kendine Özgüveni	160	7,86
	Aile Etmeni	118	5,80
	Arkadaş Etmeni	100	4,91
	Sosyal Çevre	57	2,80
	İnanç	13	0,63
	Sevgi	9	0,44
	Diğer	139	6,83
	Boş	543	26,68
	Toplam	2035	100,00

Araştırmaya katılan öğrencilere yöneltilen: “*Madde bağımlılığından korunma yolları hakkındaki görüşleriniz nelerdir?*” şeklindeki soruya öğrenciler Tablo 75’e göre yukarıdaki şekilde cevap vermişlerdir.

Bu tabloya göre öğrencilerin:

- 1- % 14,35’i bağımlılık yapıcı madde kullanımına karşı bireylerin ve toplumun bilinçlendirilmesi gerektiğini
- 2- % 11,90’ı bu maddeleri kullanan kişilerin cezalandırılmasını, % 8,94’ü madde bağımlılığı ile ilişkili kurumlar arası işbirliğinin güçlü hale getirilip, madde bağımlılarının sağlık kurumlarında tedavi edilmesi gerektiğini ve
- 3- % 8,84’ü ise madde bağımlılığı ile ilgili eğitimler verilmesinin gerekliliğini bildirmişlerdir.

BÖLÜM V

SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmalardan elde edilen sonuçlara ve önerilere yer verilmiştir.

5.1.Sonuçlar

Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi birinci sınıf öğrencilerinin madde bağımlılığı ile ilgili görüşlerinin incelendiği bu çalışmada şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Üniversite birinci sınıf öğrencilerinin madde bağımlıları ile ilgili görüşlerine ilişkin bulgular incelendiğinde: öğrenciler bağımlılık yapan maddeleri kullanım süreleri uzadıkça kullanan kişilerin gördükleri zararın arttığı ($\bar{X}=4,46$) ve çevresindeki kişileri olumsuz etkilediği görüşlerine ($\bar{X}=4,29$) katıldıkları görülmüştür.

Üniversite birinci sınıf öğrencilerinin bağımlılık yapıcı maddelerin kullanıldığı ortamlar hakkında görüşlere ilişkin bulgular incelendiğinde öğrencilerin: % 14,64'ü bağımlılık yapıcı maddelerin kapalı alanlarda kullanılmaması, % 12,67 'si bu maddelerin hiçbir yerde kullanılmamasını, % 12,38'i kişilerin bu maddeleri kişiyi olumsuz etkileyen mekânlarda kullandığı görüşleri üzerinde yoğunlaşmıştır.

Üniversite birinci sınıf öğrencilerinin madde bağımlısı olma nedenleri hakkında görüşlere ilişkin bulgular incelendiğinde öğrencilerin: madde bağımlısı olma nedenleri ile ilgili bütün maddelere büyük ölçüde katıldıkları, bu maddeler içinde sosyal çevre veya arkadaşlarından kaynaklandığı ($\bar{X}=4,23$) görüşüne ise tamamen katıldıkları görülmüştür. Bu sonuçlardan öğrencilerin madde bağımlılık nedeninin soysal çevre veya arkadaşlardan kaynaklandığı öne çıkmıştır. Madde kullanmama nedeni olarak ise zararlarını bildikleri için, görüşüne katıldıkları tespit edilmiştir.

Üniversite birinci sınıf öğrencilerinin Madde Bağımlılığının Zararları hakkında görüşlere ilişkin bulgular incelenmiştir. Öğrencilerin Madde bağımlılığının zararları ile ilgili sorulara verdikleri yanıtların standart sapmaları hesaplanmıştır. Buna göre standart sapmasının çok küçük olduğu belirlenmiştir. Bu cevapların tamamının

“tamamen katılıyorum” cevap dilimine düşmesi, madde bağımlılığına ilişkin zararın maddi, manevi ve fiziki boyutunun öğrenciler tarafından fark edildiği manasına gelmektedir.

Üniversite birinci sınıf öğrencilerinin madde bağımlılığından korunma yolları hakkında görüşlere ilişkin bulgular incelendiğinde öğrencilerin; % 14,35’i bağımlılık yapıcı madde kullanımına karşı bireylerin ve toplumun bilinçlendirilmesi gerektiğini, % 11,90’ı bu maddeleri kullanan kişilerin cezalandırılmasını, % 8,94’ü madde bağımlılığı ile ilişkili kurumlar arası işbirliğinin güçlü hale getirilmesini ifade ettikleri görülmüştür.

Üniversite birinci sınıf öğrencilerinin cinsiyetlerine göre madde bağımlılığı hakkında görüşlere ilişkin bulgular incelendiğinde; erkek öğrencilerin madde bağımlısı olma nedenlerine ilişkin tüm sorulara dair görüşlere katılım miktarı kız öğrencilere göre daha fazla olduğu görülmüştür. Katılımın yüksek düzeyde olduğu maddeler sosyal çevre, merak, özentisi ve bir gruba ait olmaya ilişkin maddelerdir. İstatistiksel olarak anlamlı bir fark olsa da cinsiyetler arasında ortak kanaate yaklaşan madde eğlence amaçlı kullanım ($P=0,041$) olarak dikkat çekmektedir. Bağımlılık yapan maddeleri kullanmama nedenlerine ilişkin bütün maddelere “erkeklerin “daha fazla katıldıkları görülmektedir. Bağımlılık yapan maddelerin sosyal, maddi, biyolojik ve psikolojik zararlarına ilişkin görüşlerin erkekler lehine olduğu görülmektedir. Bağımlılık yapıcı maddeler hakkında bilgi düzeyleri ile ilgili maddelerin de erkekler lehine olduğu görülmektedir.

Üniversite birinci sınıf öğrencilerin daha önce yaşadıkları mekân ve yerleşim birimine göre madde bağımlılığı ile ilgili görüşler ilişkin bulgular incelendiğinde: üniversiteden önceki yaşam alanlarına ve bölgeye göre öğrencilerin madde bağımlısı olma nedenlerine, zararlarına ve bağımlılık hakkında bilgilenmeye ilişkin sorulara verilen cevaplar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ayrıca üniversiteden önceki yaşanılan bölgeye göre öğrencilerin madde kullanmama nedenleri ile ilgili görüşler arasında da anlamlı bir fark yoktur. Üniversiteden önce yaşam alanı köy olan öğrencilerin bağımlılık yapan maddeleri merak etmedikleri için kullanmadıkları görüşüne yaşam alanı şehir olan öğrencilere göre daha çok katıldıkları görülmüştür.

Ailesiyle yaşayan öğrenciler, bağımlılığın çevresine uyum sağlama ve özgüven arayışından kaynaklandığı görüşlerine evde tek başına yaşayan öğrencilere göre daha fazla katılmışlardır. Aile yanında yaşayan öğrencilerin maddelerin biyolojik, toplumsal

ve kişisel zararlarına ilişkin farkındalıklarının özel öğrenci yurdunda kalan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Devlet yurdunda kalan öğrencilerin madde bağımlılığının sosyal ve maddi açıdan zarar verdiği görüşüne, özel öğrenci yurdunda kalan öğrencilere göre daha çok katıldığı anlaşılmıştır. Ailesinin yanında kalan öğrencilerin bağımlılığın beyin üzerinde tahribat yaptığı hakkındaki görüşe, devlet yurdunda kalan öğrencilere göre daha fazla katıldıkları görülmüştür. Özel öğrenci yurdunda kalan öğrencilerin aile yanında, devlet yurdunda ve evde arkadaşları ile yaşayan öğrencilere göre bağımlılık hakkında bilgilendirme ya da önleme programına daha az katılmak istedikleri tespit edilmiştir.

Üniversite birinci sınıf öğrencilerinin mezun oldukları lise türlerine göre madde bağımlılığı ile ilgili görüşlere ilişkin bulgular incelendiğinde: madde bağımlısı olma nedenlerine ilişkin görüşler içinde farklılık sadece genel lise ile süper lise mezunu öğrencileri arasında çıkmıştır. Genel lise öğrencileri, Süper lise öğrencilerine göre madde bağımlısı olma nedeni olarak “eğlence amaçlı olduğu” ve “medyanın özendirici yayınlarından kaynaklandığı” düşüncesine daha fazla katılmıştır. Bağımlılık yapan maddelerin zararlarına ilişkin Anadolu Lisesi mezunu öğrencileri ile Meslek Lisesi, Genel Lise ve Süper Lise mezunu öğrencileri arasında görüş farklılıkları olduğu görülmüştür. Kişiyeye biyolojik, sosyal ve maddi anlamda zarar verdiğine, başta gelen olumsuzluğun zehirlenmeler ile ölümler olduğuna ve pişman olunabilecek davranışlar sergileyebileceğine Anadolu liselerinden mezun öğrencilerin Süper liselerinden mezun öğrencilere göre daha az katıldıkları görülmüştür. Yine Anadolu lisesinden mezun öğrencilerin Meslek lisesinden mezun öğrencilere göre: Kişiyeye sosyal ve maddi anlamda zarar verdiğine, başta gelen olumsuzluğun zehirlenmeler ile ölümler olduğuna, pişman olunabilecek davranışlar sergileyebileceğine daha az katıldıkları görülmüştür. Ayrıca kişiyeye sosyal ve maddi anlamda zarar verdiğine ve başta gelen olumsuzluğun zehirlenmeler ile ölümler olduğuna Anadolu Lisesi mezun öğrencilerinin Genel liseden mezun öğrencilere göre de daha az katıldığı görülmüştür. Kısaca; anlamlı çıkan maddelere Anadolu Lisesinden mezun öğrencilerin, Meslek Lisesi, Genel Lise ve Süper Lise mezunu öğrencilere göre daha az katıldığı tespit edilmiştir. Bağımlılık yapan maddeyi kullanmama nedenlerine ilişkin olarak: merak etmeme, inançlarına ters düşme, korktuğu ve zararlarını bildiği ile ilgili maddelere, Anadolu Lisesinden mezun öğrencilerin genel lise öğrencilerine göre daha az katıldığı görülmüştür. Bağımlılık yapan madde hakkında bilgilenebilirliğin bütünü maddelere Anadolu lisesinden mezun öğrencilerin Genel liselerden mezun öğrencilere göre daha az katıldığı görülmüştür.

Anadolu lisesinden mezun öğrencilerin Genel liselerden mezun öğrencilere göre, bilgilendirme ya da önleme programına katılma ve bağımlılık yapan maddeler konusunda bir seçmeli ders açılmış olsaydı bu dersi almak isteyenlerin sayısının daha az olduğu tespit edilmiştir. Meslek lisesi öğrencilerinin genel lise ve süper lise öğrencilerine göre daha az bağımlılık konusunda seçmeli bir ders istedikleri görülmüştür. Süper lise öğrencileri anadolu lisesi ve meslek lisesi öğrencilerine göre bağımlılık yapıcı maddeler hakkında bilgilendirmeye ya da önlemeye yönelik programına daha fazla katılmak istemişlerdir. Bu öğrencilerin bağımlılık yapan maddeler hakkındaki güncel bilgileri, daha az takip ettikleri ve bağımlılık yapan maddeler konusunda çalışan kurumlar hakkında daha az bilgi sahibi oldukları söylenebilir.

Üniversite birinci sınıf öğrencilerinin ekonomik özelliklerine göre madde bağımlılığı hakkında görüşlerine ilişkin bulgular incelendiğinde: ekonomik durumu daha iyi olan öğrenciler (1301-1950 TL), eğlence amaçlı madde bağımlısı olduğu görüşüne ekonomik durumu daha kötü olanlara (651-1300 TL) göre daha çok katılmaktadır. Bağımlılık yapan maddelerin zararlarına ilişkin görüşler ile ailelerinin gelir durumları arasında anlamlı fark yoktur. İnançları gereği bağımlılık yapıcı madde kullanmadıkları görüşüne ailelerinin geliri düşük olan öğrenciler (0-650 TL) , geliri yüksek olan öğrencilere göre (1301-2601 TL ve üzeri) daha fazla katılmaktadır. Ayrıca, ekonomik durumları ve madde hakkında bilgilendirmeye yönelik görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Aylık gideri daha az olan öğrenciler (0-250 TL) , bağımlılığın sosyal çevre veya arkadaşlar, özenti ve medyadan kaynaklandığına, gideri daha çok olanlara (501-750 TL) göre daha çok inanmaktadır. Gideri, 251-501 TL olan öğrenciler bağımlılığın nedeninin merak olduğuna daha çok inanmaktadır. Bunun yanında, bu gider gurubunda yer alan öğrenciler bağımlılık nedeni olarak eğlence amaçlı görüşüne daha çok inanmaktadır. Gideri, 0-250 TL arasında olanlar ise 751-1000 TL arasında gideri olan öğrencilere göre bağımlılıkta medyanın etkisi olduğu görüşüne daha az katılmaktadır. Aylık gideri daha fazla (1001 TL üzeri) olan öğrenciler bağımlılık konusunda bilgilendirmeye yönelik bütün maddelere, gideri az olanlara (251-500 TL) göre daha fazla katılmaktadır. 250 TL'nin altında gideri olanlar 251-500 TL arası gideri olan öğrencilere göre bağımlılık ilgili bilgilendirme ya da önleme programlarına katılmakta daha istekli görünmektedir. Aylık gideri 500 TL'nin altında olan öğrencilerin 500 TL'nin üstünde olanlara göre bağımlılıkla ilgili bilgileri medyadan daha az takip ettikleri görülmüştür.

Annesi çalışmayan öğrenciler annesi çalışanlara göre madde bağımlısı olma nedenlerinden sosyal çevre veya arkadaşlardan ve özentiden kaynaklandığına daha çok katılmıştır. Annesi çalışmayan öğrenciler annesi çalışanlara göre bağımlılık yapan maddeleri kullanma nedenlerinden; inançlarına ters olduğu, korktuğu ve zararlarını bildiği için kullanmadığı görüşlerine daha fazla katılmıştır. Annelerinin çalışma durumu ile bağımlılık yapan maddeler hakkında bilgilenmeye ilişkin maddeler arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Babası çalışan öğrencilerin babası çalışmayanlara göre madde bağımlısı olma nedenlerinden; bir gruba ait olma, eğlence amaçlı, medya yayınlarından, çevresine uyum sağlama ve özgüven arayışlarından kaynaklandığı görüşlerine daha fazla katılmıştır. Babası çalışan öğrencilerin bağımlılık yapan maddelerin zararlarına ilişkin farkındalığının kullanan kişilerin yanındaki kişileri olumsuz etkilediği maddesi dışında- yüksek olduğu görülmüştür. Babası çalışan öğrencilerin bağımlılık yapan maddeleri kullanmama nedenlerine -zararlarını bildiğim için maddesi dışında- daha fazla katıldığı görülmüştür. Babası çalışan öğrencileri bağımlılık yapan maddeler hakkında bilgilenmeye yönelik görüşlere bu maddeler konusunda seçmeli bir ders almak isterim görüşü dışında- katılımlarının yüksek olduğu görülmüştür.

Üniversite birinci sınıf öğrencilerinin anne ve babaların eğitim düzeylerine göre madde bağımlılığı hakkında görüşleri ilişkin bulgular incelendiğinde: öğrencilerin anne babalarının eğitim düzeylerine göre madde bağımlılığı hakkındaki görüşlerine baktığımızda, babasının eğitim düzeyi azaldıkça, öğrenci bağımlı olma nedenleri arasında sosyal çevre ve arkadaşların olduğu görüşüne daha fazla katılmakta. Bunun yanında babaların eğitim seviyesi arttıkça öğrencilerin bağımlılığın biyolojik, sosyal ve maddi anlamda zarar verdiği görüşüne inançları artmaktadır. Öğrencilerin madde kullanmama nedenlerine ilişkin görüşler arasında yer alan inançlarına ters düştüğü görüşüne katılması babasının eğitim düzeyi arttıkça azalmaktadır. Babalarının eğitim seviyesi düşük olan öğrencilerin bağımlılık hakkında bilgilendirmeye veya bağımlılığı önlemeye yönelik programlara katılmaya daha istekli görünmektedir. Annelerinin eğitim durumu okuryazar olmayan öğrenciler, annelerinin eğitim durumlarının ilk ve ortaokul olan öğrencilere göre bağımlı olma nedenleri olarak sosyal çevre ve arkadaşlardan kaynaklandığı görüşüne daha çok inanmaktadırlar. İlkokul mezunu annesi olan öğrencilerin ortaokul mezunu annesi olanlara göre bağımlılık yapıcı maddelerin biyolojik, sosyal ve maddi zararlarına ve kullanım süresinin etkili olduğuna ilişkin

farkındalıklarının yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca, bağımlılığın biyolojik zararları olduğuna annelerinin eğitim durumu ortaokul olan öğrenciler, annelerinin eğitim durumlarının lise olan öğrencilere göre daha az inanmaktadır.

Rehberlik Bölümü öğrencilerinin bağımlılık yapan maddeleri merak etmedikleri için kullanmadıkları görüşüne, Ortaöğretimin fen ve matematik alanlarındaki öğrenciler daha az katılmıştır. Rehberlik Bölümü öğrencileri, bağımlılık yapan maddeleri inançlarına ters olduğu için kullanmadığı görüşüne diğer bölümlerin öğrencilerine göre daha az katılmıştır. Rehberlik Bölümü öğrencileri diğer bölüm öğrencilerine göre, bağımlılık yapan maddeleri: korktuğum için kullanmadım görüşüne daha az katılmıştır. Rehberlik Bölümü öğrencileri, İlköğretim Bölümü öğrencilerine ve Ortaöğretim fen ile matematik alanları öğrencilerine göre bağımlılık yapan maddelerle ilgili güncel bilgileri takip ettikleri, bu alanda çalışması olan kurumlar hakkında bilgi sahibi oldukları ve seçmeli bir ders olsa almak istedikleri görüşlerine daha az katılmıştır.

Yabancı Diller Eğitimi Bölümü öğrencileri, bağımlılık yapan maddeleri inançlarına ters olduğu için kullanmadığı görüşüne; İlköğretim, Ortaöğretim ve Türkçe Bölümü öğrencilerine göre daha az katılmıştır. Yabancı Diller Eğitimi Bölümü öğrencileri, bağımlılık yapan maddeleri korktuğu için kullanmadığı görüşüne; İlköğretim, Ortaöğretim Fen ve Matematik alanları Eğitimi Bölümü ve Türkçe Eğitimi Bölümü öğrencilerine göre daha az katılmıştır.

Türkçe eğitimi bölüm öğrencileri, bağımlılık yapan maddeler hakkında bilgilendirme programına katılmaya istekli olduğu, güncel bilgileri takip ettiğine ve bu alanda çalışması olan kurumları takip ettiği görüşlerine diğer bölümlerdeki öğrencilere göre daha fazla katılmıştır.

İlköğretim Bölümü öğrencilerinin, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü öğrencilerine göre; bağımlılık yapan maddeler hakkında bilgilenmeye ilişkin maddelere daha fazla katılmıştır. İlköğretim Bölümü öğrencilerinin, Ortaöğretim Bölümleri öğrencilerine göre; bağımlılık yapan maddeler hakkında güncel bilgileri takip ettiğine daha fazla katıldığı görülmüştür.

Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanları Eğitimi Bölümü öğrencileri, Yabancı Diller Bölümü Öğrencilerine göre; bağımlılık yapan maddeler hakkında güncel

bilgileri takip ettiğine ve çalışmalarını yapan kurumları hakkında bilgi sahibi olduğuna daha fazla katılmıştır.

Aile yapılarına göre madde bağımlısı olma nedenleri ve zararları hakkında görüşler arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Anne - Baba birlikte olan öğrenciler, anne-baba ayrı olan öğrencilere göre; bağımlılık yapan maddelere merak etmediği için kullanmadığı görüşüne daha fazla katılmıştır. Anne -Baba ayrı öğrencilerinin, anne veya baba vefat etmiş öğrencilere göre; bağımlılık yapan maddeleri inançlarına ters olduğu için kullanmadım görüşüne daha az katılmıştır.

Aile bireyleri ile ilişki durumu çok yakın olan öğrencilerin, ilişki durumu mesafeli olan öğrencilere göre; bağımlılık yapan maddelerin zararlarını içeren maddelere -kullanan kişilerin pişman olunabilecek davranışlar sergileyebileceği maddesi dışında- katılımları daha yüksektir. Aile bireyleri ile ilişki durumu çok yakın olan öğrenciler bağımlılık yapan maddelerin zararlarından sosyal, maddi, biyolojik ve kişisel zararları içeren maddelere ilişki durumu normal olan öğrencilere göre, daha fazla katılmıştır. Aile bireyleri ile ilişki durumu çok yakın olan öğrenciler bağımlılık yapan maddeleri merak etmediği ve zararlarını bildiği için kullanmadığı görüşlerine; ilişki durumu normal ve mesafeli olan öğrencilere göre daha fazla katılmıştır. Aile bireyleri ile ilişki durumu çok yakın olan öğrencilerin bağımlılık yapan maddeleri hakkında bilgilenebilir veya önleme programlarına katılmaya; ilişki durumu normal olan öğrencilere göre daha fazla isteklidir.

5.2.Öneriler

- 1- İhtiyaç dışında bilgilendirme ve önleme programlarının, merak etkisini arttıracak için düzenlememesi gerekmektedir. Üniversitelerde bağımlılık yapıcı madde ile ilgili ihtiyaç doğrultusunda öğrenci toplulukları ile çalıştay kurulabilir..
- 2- Gençleri bilgilendirme ve caydırma, gençlerin kişisel becerileri artırma, sosyal becerilerini artırma çalışmaları üniversitelerde öncelikle ele alınabilir. Spor alanları ve kültürel faaliyetler çoğaltılarak gençlerin ilgileri bu faaliyetlere kaydırılabilir.

- 3- Medyada yer alan bağımlılık yapan maddeleri özendirici programlar konusunda, program yapımcıları alanda uzman ekipler tarafından bilinçlendirilebilir.
- 4- Ergenlik yıllarından itibaren, anne ve babalar çok da müdahaleci olmadan arkadaş çevrelerini takip edip, sorunlara erken müdahale etmeyi başarabilirlerse sorunlar büyümeden çözülür. Bu sayede bağımlılık nedenleri arasında en başta yer alan merak ve arkadaş etkisi asgari seviyeye inebilir.
- 5- Erkek öğrencilerin bağımlılık yapan maddelerin zararlarına ilişkin görüşlere daha fazla katılması ve bu konuda farkındalıklarının kız öğrencilere göre fazla olması sebebi ile kız öğrencilerin bilgilendirme ve madde kullanmayı önleme programlarına katılımı özellikle sağlanabilir.
- 6- Ailesinin yanında yaşayan öğrencilerin, uyuşturucu maddelerin biyolojik, toplumsal ve kişisel zararlarına ilişkin farkındalıklarının ; özel yurttaki öğrencilere göre fazla olması sebebiyle, özel yurttaki öğrencilere yönelik maddenin zararlarına ilişkin bilgilendirme yapılması yararlı olabilir.
- 7- Üniversite düzeyinde madde bağımlılığı seçmeli bir ders olarak verilebilir.
- 8- Yayın kuruluşlarının kötü alışkanlıklar ile ilgili yapmak zorunda oldukları programları 24:00-06:00 saatleri arasında değil, 09.00-21:00 saatleri arasında verilmesi daha uygun olabilir.
- 9- Bağımlılık konusunda çalışan kurumların (TUBİM, AMATEM, YEŞİLAY vb.) kendilerini ve çalışmalarını tanıtım amacıyla üniversitelerde seminerler düzenlenebilir.
- 10- Bağımlılık ile en iyi mücadele madde kullanmaya hiç başlamamaktır. Ailenin bağımlılığın önlenmesinde en önemli faktörlerden biri olduğunu düşünürsek, aile içinde sağlıklı ilişkilerin kurulması gerekmektedir.
- 11- Anne ve Babaların madde bağımlılığını önleme amaçlı aile içi ilişkilerinin önemine yönelik farkındalıkları seminerler ile sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Akfert S. F. (2008). *Üniversite Öğrencilerinde Sigara-Alkol Kullanımını ve Bunun Aile Sorunları ile İlişkisi*, Anadolu Psikiyatri Dergisi 2009; 10:40-47.
- Akkapulu, F. (2006). *İstanbul Üniversitesi Öğrencilerinin Psikoaktif Madde Kullanma Alışkanlıklarını Etkileyen Bireysel ve Psiko-Sosyal Faktörler*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Ana Bilim Dalı.
- Akvardar, Y. (2001). *Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi 121.Dönem 2.sınıf Öğrencilerinde Sigara, Alkol ve Madde Kullanımı*, Bağımlılık Dergisi, 2 (2),49-52.
- Akvardar, Y. (2003). *Substance Use in a Sample of Turkish Medical Students*. Drug Alcohol Depend, 7 (2), 117-121.
- Altındağ, A. (2005). *Şanlıurfa'da Üniversite Öğrencilerinde Madde Kullanımı*. Bağımlılık Dergisi, 6 (2),61-66.
- Altıntaş, H. (2004). *Tıp Fakültesi Birinci Sınıf Öğrencilerinin Madde Bağımlılığı ile İlgili Bilgi, Görüş ve Tutumları*. Bağımlılık Dergisi,5(3),107-114.
- Alvarez, M., Renedo, T. (1989). *Extent and Patterns of Drug Use by Students at a Spanish University*. Bull Narcotics, Cilt 46, Sayı 1-2, s. 117-119.
- Aritan, M, Ş. (1975). *Uyuşturucu Maddeler ve Alkol*. Konya. Mistaş Matbaası.
- Ashton, C.H., Kamali, F. (1995). *Personality, Lifestyles, Alcohol and Drug Consumption in a Sample of British Medical Students*. Medical Education.
- Atkinson, R., Atkinson,C.R., Hilgard,E.R. (1995). *Psikolojiye Giriş II*. İstanbul: Sosyal Yayınlar.

- Babaoglu, N. A. (1997). *Uyuşturucu ve Tarihi*. (1.Baskı). Ankara: Kaynak Yayınları.
- Babuna, C., N, Bayhan. (2009). *Uyuşturucu Bağımlılık Afeti ve Sorunları*. (1.Baskı). İstanbul. Karakutu Yayınları.
- Bacanlı H., (1999). *Eğitim Psikolojisi Gelişim ve Öğrenme* (2.Basım). Ankara Nobel Yayın Dağıtım.
- Balcı M. (2009). *Türk Ceza Kanununda Uyuşturucu Madde Ticareti Suçları* (7. Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi.
- Barış, İ. (1994). *Sigara ve Sağlık, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları* (MEB), İstanbul.
- Barut, Y. (1992). *Üniversite Öğrencilerinin Sigara, Alkol, İlaç alma ve Uyuşturucu Madde Kullanma Alışkanlığı*. Araştırma Dergisi, Sayı64(1), 28-37.
- Bell, R., Wechsler, H. (1997). *Correlates of College Student Drug Use. Results Of A US National Survey*, Cilt 5, Sayı 92, s. 571-581.
- Bowlby, J. (1977). *The Making and Breaking of Affectional Bonds, British Journal of Psychiatry*. 130, 201-210.
- Bowlby, J. (1980). *Attachment and Loss: Volume III: Loss, Sadness and Depression. The International Psycho-Analytical Library*. 109:1-462. London: The Hogarth Press and the Institute of Psycho-Analysis.
- Bustamante, I. V., Carvalho, A. M. P., Oliveira, E. B., Júnior H. P.O. and Figueroa, S. D. (2009). *University students' perceived norms of peers and drug use: a multicentric study in five latin American countries*, 17(Esp.):838-43.
- Büyüköztürk, ř. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* . Ankara : Pegem Akademi, 1. Baskı , 19.

- Camacho, A., Matthews, S.C., and Dimsdale, J.E. (2005). *Use of GHB compounds among college students*, University of California, The american journal of drug and alcohol abuse, 31:601–607.
- Coşar, B., Arıkan, Z., Hiçyılmaz, N. *Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Alkol Tedavi Ünitesi'nde Yatarak Tedavi Gören 700 Alkol Bağımlısının Demografik, Sosyokültürel, Bireysel Özelliklerinin ve Hastalığı Algılama Biçimlerinin Değerlendirilmesi*. Kriz Dergisi. 1996;4:105-112.
- Cömert, I. T. (2007). *İstanbul'da Yaşayan 18-28 Yaş Arası Üniversite Öğrencilerinin İnternet ve Madde Kullanımlarının İlişkilendirilmesi*. Doktora tezi, İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü, Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, İstanbul.
- Czechowicz, D. *Adolescent Alcohol and Drug Abuse and it's Consequences an Overview*. *Am J Drug Alcohol Abuse*. 1988;14(2):189-197.
- Çakıoğlu, M. (1998) . *Balıkesir Üniversitesi'ne Devam Eden Öğrencilerin Alkol ve Sigara Kullanım Durumları ve Bunu Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Aralık.
- Çakmak, D., Evren, C. (2006). *Alkol ve Madde Kullanım Bozuklukları*. İstanbul: Özgül Matbaacılık, s. 33.
- Çavuşoğlu, F. (2009). *Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Madde Kullanımına Etki Eden Etmenler ve Aileden Aldıkları Sosyal Desteğin Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, On dokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Samsun.
- Çöplü, L. (1994). *Sigara Dumanında Bulunan Zararlı Maddeler*, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) Yayınları, İstanbul.

- Çelik, M. V.(2006). *Madde Bağımlılığı ile Mücadelede Ortaöğretim Öğretmenlerinin Yeri ve Önemi* (Elazığ ili Örneği).
- Çoşkun, F. (2008). *Gaziantep Üniversitesi Merkez Kampüsündeki Lisans Öğrencilerinde Alkol ve Madde Kullanma Durumu*. Uzmanlık Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Tıp Fakültesi.
- DeSantis, A.D., and Hane, A. C. (2007). *Medicinal stimulant misuse: justifications “adderall is definitely not a drug”: justifications for the illegal use of ADHD Stimulants*, University of Kentucky, Lexington, Kentucky, USA, Newman University, Wichita, Kansas, USA.
- Dışçı, R. (1985). *İstanbul Tıp Fakültesi Birinci Sınıf Öğrencilerinin Bağımlılık Eğilimleri*. İstanbul Tıp Fakültesi 8. Kurultayı Bildiri Özetleri Kitapçığı, İstanbul.
- Doğan, Y. B. (1997). *Bağımlılık Kavramı ve Model Anlayışı*, (Ed. Nesrin Dilbaz), *Alkol ve Alkol Dışı Madde Bağımlılığı*, (ss.102-105), Ankara, Mutludoğan Ofset Matbaacılık.
- Doğan, B. Y., Balseven, A., Özdemir, Ç., Tuğ, A., Hancı, İ. H. “Madde Kullanımı, Bağımlılıktan Korunma ve Medya” *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi* 2002; 11(3): 91-93.
- Duman, Nurdan. ‘‘Uçucu Madde Bağımlılığı Olan Çocuk ve Gençlere Yönelik Sosyal Hizmet Müdahalesi’’ Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Yayını İnsani Gelişme ve Sosyal Hizmet, Prof. Dr. Nesrin Koşar’a Armağan. Ankara: 2001.
- Dur, Ç. Y. (1994). *Bilkent Üniversitesi Öğrencilerinin Alkol Kullanım Özellikleri ve Alkol Kullanımını Etkileyen Bireysel ve Psiko-sosyal Faktörler*. Bilim Uzmanlığı Tezi.

Emniyet Genel Müdürlüğü / Kaçakçılık Organize Suçlar Müdürlüğü Raporu (2002),
Emniyet Genel Müdürlüğü KOM Dairesi Başkanlığı Yayınları KOM Dairesi Başkanlığı, Ankara.

Emniyet Genel Müdürlüğü / Kaçakçılık Organize Suçlar Müdürlüğü Raporu (2010),
Emniyet Genel Müdürlüğü KOM Dairesi Başkanlığı Yayınları KOM Dairesi Başkanlığı, Ankara.

Ekşi, A. (1990). *Çocuk, Genç Anne Babalar*. (1.Baskı). Ankara: Bilgi Yayınevi.

EMCDDA Raporu . (2010). *Avrupa'da Uyuşturucu Sorununun Durumu, Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığını İzleme Merkezi*, Avrupa Toplulukları Resmi Yayınlar Bürosu, 2010 Yılı Raporu, Luxembourg.

Eisenman, R., Dantzker, M. L. and Ellis, L. (2004). *Self ratings of dependency/addiction regarding drugs, sex, love, and food: male and female college students*, University of Texas-Pan American, Edinburg, Texas, USA, Minot State University, Minot, North Dakota, USA.

Ercan, Z. (1997). *Kapımızdaki Düşman: Uyuşturucu* (3.Baskı). İstanbul: Melisa Matbaası.

Evren, Cüneyt. (2001) : “*Uçucu Madde Kullanıcılarının Özellikleri*”, Bağımlılık Dergisi, Sayı 2, Sayfa 57-60, 2001.

Flaherty, J. A., Richman, J. A. (1993). *Substance Use and Addiction Among Medical Students, Residents and Physicians*. *Psyc. Clinics of North America*, 16 (1), 189-197.

Genişol, E., Yargıç, İ., Saka, Ö., Sivri, F., Güleriyüz, Ş.(2002). *Tıp Öğrencilerinin Alkol Kullanımı ile İlgili Önyargı ve Tutumları*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Tıp Fakültesi, İstanbul.

- Günel, Y. (1976). *Uyuşturucu Madde Suçları*, Ankara.
- Güngör, A. (1999). *Türkiye’de Uyuşturucu Sorunu ve Halkla İlişkiler Açısından Çözüm Önerileri, Yüksek Lisans Tezi*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı, Ankara.
- Gündel, A. (2009). *5237 Sayılı TCK’da Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Suçları”* (1. Baskı) Ankara. Seçkin Yayıncılık.
- Göktepe, E. O. (1985). *Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma. XXI. Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi Bilimsel Çalışmaları Kitapçığı*, Adana-Mersin.
- Haworth, H. S. (1989). *The Quantity And Frequency of Drinking Among Undergraduates at a Southern University*. International Journal Addiction, Cilt 9, Sayı 24, s. 829-857.
- Herken, H. (1998). *Gençlerin Sigara Kullanma Davranışına Anne-Baba Tutumunun, Sosyo-Kültürel Değişkenlerin ve Sosyal Öğrenmenin Etkileri*. Uzmanlık Tezi, Konya.
- Herken, H., Bodur, S., Kara, F. (2000). *Üniversite Öğrencisi Kızlarda Madde Kullanımı ile Kişilik ve Ruhsal Belirti İlişkisi*. Klinik Psikiyatri Dergisi, 3 (1), 40-45.
- İçli, T. (1999). *Kriminoloji*, (3.Baskı.) Ankara: Semih Ofset Matbaası.
- Johnston, L. D., O’malley, P.M., Bachman, J.G. (1999). *National Survey Results on Drug Use From the Monitoring the Future Study, 1975-1998: Volume 1: secondary school students*. NIH Pub. No: 99-4660.Washington, DJ; U.S. Department of Health and Human Services.
- Kandel, D. B., Chen K.(1997). *Prevalence and Demographic Corraletes of Symptoms of Dependence on Cigarettes, Alcohol, Marijuana ond Cocaine in US Population*, Drug And Alcohol Dependence Volume 44, s.11-29.

- Kaptan, S. (1998). *Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri*, Ankara: Tekişik.
- Kapalıkaya, İ. (1996). *Uyuşturucu ve Gençlik*, Yeni Asya Yayınları, (2. Baskı), İstanbul.
- Kashani, J., Priesmeyer, M. (1980). *Differences in Depressive Symptoms and Among College Students*, *American Journoul Of Psychiatry*, Sayı 140,s.: 123-127.
- Kasatura, İ. (1998). *Gençlik ve Bağımlılık*, Evrim Yayınevi, (1.Basım), İstanbul.
- Kaya, N., Çilli, S.(2002). *Üniversite Öğrencilerinde Nikotin, Alkol ve Madde Bağımlılığının 12 Aylık Yaygınlığı*. *Bağımlılık Dergisi*, Sayı 3, s. 91-97.
- Kellner R., Pathak D.(1986). *Hypochondriacal Fears and Beliefs in Medical and Law Students*. *Arch Gen Psychiatry*, Cilt 55, Sayı 43, s. 487-498.
- Kelly, P., Matthew, Y. W., Lowe D, Taman, S. and Guy E. J. (2006). *Social norms of alcohol, smoking, and marijuana use within a Canadian university setting* *journal of american college health*, Vol :59, No: 3.
- Kırpınar, İ. (1997). *Erzurum'daki Üniversite Öğrencilerinde CIDI/DSM-III-R Ruhsal Bozukluklarının Yaşam Boyu ve 12 Aylık Yaygınlığı*. *Psikiyatri Psikoloji Psikofarmakoloji Dergisi*, Cilt 5, Sayı 4.
- Kızıyalın, A. A. (1983). *Uyuşturucu ve Tarihi*. (1.Baskı). Ankara: Tekin Yayınevi.
- Klein, H. (1992). *Self-Reported Reasons for Why College Students Drink*. *Journal of Drug And Alcohol Education*, Cilt 37, Sayı 2, s. 14-28.
- Kaçakçılık ve Organize Suçlar Daire Başkanlığı, (2002). *KOM 2002 raporu*. KOM Daire Başkanlığı Yayınları, Ankara.
- Kaçakçılık ve Organize Suçlar Daire Başkanlığı, (2003). *Kaçakçılık ve Organize Suçlar*. KOM Daire Başkanlığı Yayınları, Ankara.

- Kongre, *Gençlik ve Uyuşturucu Madde Alışkanlığı*, MEB, ANKARA 1987, s.41-42.
- Köknel, Ö. (1998). *Bağımlılık - Alkol ve Madde Bağımlılığı*, İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi, s.: 17-18.
- Lorent, J. D. (2003). *Inhalant Abuse in the Pediatric Population: A Persistent Challenge*. *Curr Opin Pediatr*, 15/204-209.
- Mangır, M., Aral, N., Cerit, A. (1990). *Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Ev Ekonomisi Yüksekokulu ile Tarımsal Mekanizasyon Bölümü 1. Sınıf Öğrencilerinin Depresyon Durumlarını Etkileyen Bazı Etmenler Üzerine Bir Araştırma*. A.Ü.Z.F.Yayınları: 1189, Ankara.
- Odek-Ogunde, M., Pande-Leak, D. (1999). *Prevalance of Substance Use of a Among Students in a Kenya University*. A Preliminary Report, East African Medical.
- Orford, J., Krishnan, M., Balaam, M., Everitt, M. and Graaf, K. V. D. (2004). *University student drinking: the role of motivational and social factors*, The University of Birmingham, *Drugs: education, prevention and policy*, Vol: 11, No: 5, 407–421.
- Ögel, K. (2001). *Türkiye’de Madde Bağımlılığı*. İstanbul : IQ Kültür Sanat Yayıncılık.
- Ögel, K. (2002a). *Madde Bağımlılarına Yaklaşım ve Tedavi*. İstanbul : IQ Kültür Sanat Yayıncılık.
- Ögel K., Vural, M. (2005a). *Uçucu Maddelerin Kalp Üzerine Etkileri*. *Bağımlılık Dergisi* 6(3):142-146.
- Ögel K., Erol B. (2005b). *Çocuklarda Sigara Alkol ve Madde Bağımlılığı*, (1. Baskı), Morpa Kültür Yayınları, İstanbul.
- Ögel, K. (2002b). *Bağımlılığı Önleme Anne-Babalar Öğretmenler İçin Kılavuz*. (1. Baskı). İstanbul : IQ Kültür Sanat Yayıncılık.

- Ögel, K., Doğmuş, D. (2008). *Alkol ve Madde Bağımlılığına Kısa Girişimler*. Ankara. HYB Basım Yayın.
- Ögel, K., Onur, N. (2009a). *99 Sayfada Alkol Bağımlılığı*. Söyleşi. (1. Baskı). İstanbul. Sena Ofset.
- Ögel, K., Onur, N. (2009b). *99 Sayfada Uyuşturucu ve Gençlik*. Söyleşi. (1. Baskı). İstanbul. Sena Ofset.
- Ögel, K. (1997). *Uyuşturucu Maddeler ve Bağımlılık*. (1. Baskı). İstanbul. Sena Ofset.
- Ögel, K. (2005). *Sokaklar Tiner Kokuyor*. (1. Baskı). İstanbul. Ajans Plaza Tanıtım ve İletişim Hizmetleri Ltd. Şti.
- Özden A., Canat, S. (1996). *Çocuk ve Ergenlerde Uçucu Madde Bağımlılığı: Bir Gözden Geçirme*, Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi 1996;3(1):37-45.
- Özhan, G. (2004). *Madde Bağımlılığı, Sigara, Alkol, Diğer Uyuşturucu Maddeler*. Demircioğlu Matbaacılık. Ankara.
- Özlü, T. (2008). *Sigara ve Bırakma Yolları*, (1. Baskı), İstanbul. Sistem Matbaacılık.
- Özyazıcı, A. (2007). *Alkollü İçkiler Sigara ve Madde Bağımlılığı*, (8. Baskı), Ankara. Yenigün Matbaacılık.
- Pickard, M., Bates, L., Dorian, M. (1994). *Alcohol and Drug Use in Second Year Medical Students at the University of Leeds*. *Medical Education* , 34, 148-150.
- Rosenberg, H., Baylen, C., Murray, S., Phillips, K., Tisak, M. S., and Versland, A. (2008). *Attributions for abstinence from illicit drugs by university students*, Bowling Green State University, Ohio, USA, 15(4):365-377.

- Saraçlı, Ö. (2007). *Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Öğrencilerinde Sigara, Alkol ve Madde Kullanımı ile ilişkili Bireysel ve Psikososyal Faktörler, Uzmanlık Tezi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı.*
- Solsun, S. (2002). *Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı ve Alternatif Çözüm Önerileri, Yüksek Lisans Tezi, Nisan, Muğla.*
- Stangler, R. S. (1980). *Psikiyatrik Diagnosis in a University Population. American Journal Of Psychiatry, Sayı 137, s.:225-229.*
- Şahin, M. (2007). *Madde Bağımlılığı Konusunda Türkiye’de Yapılmış Olan Lisansüstü Tezler Üzerine Bir Değerlendirme, Tezsiz Yüksek Lisans Dönem Projesi, Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sağlık Eğitimi Anabilim dalı, Ankara.*
- Şenol, S. (2006). *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı. Ankara. HYB Yayıncılık.*
- Taner, S. (2005). *Boğaziçi Üniversitesi Lisans Öğrencilerinin Sigara, Alkol ve Madde Kullanım Yaygınlığı ve Belirtilen Risk Faktörlerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi.*
- Tansel, B. (2006). *Üniversite Öğrencilerinin Bağımlılık Yapıcı Madde Kullanan Bireylere Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bilim Dalı.*
- Türkiye Büyük Millet Meclisi. (2008). *2008 Meclis Araştırması Komisyonu Raporu. Ankara.*
- Türkiye Büyük Millet Meclisi. (2009). *Meclis Araştırması Komisyonu Özet Raporu, Uyuşturucu Başta Olmak Üzere Madde Bağımlılığı ve Kaçakçılığı Sorunlarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Komisyonu Madde Kullanımı ve Bağımlılığı İle Kaçakçılığının Önlenmesi Alanlarında Tespit Edilen Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Ankara.*

- Tekalan, Ş. A. (2006). *Çağın Ölüm Tuzakları*, (3. Baskı). Ankara. Altın Burç Yayınları.
- Trkulja, V., Zivcec, Z., Cuk, M., Lackovic, Z. (2003). *Use of Pschoactive Susbtances Among Zagreb University Medical Students*. Journal of Croad Medicine, 44/50-58.
- Türkiye Uyuşturucu Bağımlıları İzleme Merkezi. (2006). *Bağımlılık Yapıcı Maddeler ve Bağımlılıkla Mücadele 2006 Yılı Türkiye Raporu*, İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı Yayını, Ankara.
- Türkiye Uyuşturucu Bağımlıları İzleme Merkezi. (2007). *Bağımlılık Yapıcı Maddeler ve Bağımlılıkla Mücadele 2007 Yılı Türkiye Raporu*, İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı Yayını, Ankara.
- Türkiye Uyuşturucu Bağımlıları İzleme Merkezi. (2008). *Bağımlılık Yapıcı Maddeler ve Bağımlılıkla Mücadele 2008 Yılı Türkiye Raporu*, İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı Yayını, Ankara.
- Türkiye Uyuşturucu Bağımlıları İzleme Merkezi. (2009). *Bağımlılık Yapıcı Maddeler ve Bağımlılıkla Mücadele 2009 Yılı Türkiye Raporu*, İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı Yayını, Ankara.
- Türkiye Uyuşturucu Bağımlıları İzleme Merkezi. (2010). *Bağımlılık Yapıcı Maddeler ve Bağımlılıkla Mücadele 2010 Yılı Türkiye Raporu*, İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı Yayını, Ankara.
- Tot, S. (2001). *Mersin'de Ergenler Arasında Sigara, Alkol ve Yasadışı Madde Kullanım Oranlarının Yaygınlığı: Ortaokul, Lise ve Üniversite Öğrencilerinin Karşılaştırılması*, Yeni Sempozyum, 4 (2), s.77-81. UNODC World Drug Report, 2009.

Webb, E., Ashton, G. H., Kely, P., Kamali, F. (1998). *An Update on British Medical Students' Lifestyles. Medical Education*, 32, s.325-331.

Yigit, Ş., Khorshid, L. (2005). *Ege Üniversitesi Fen Fakültesi Öğrencilerinde Alkol Kullanımı ve Bağımlılığı. Bağımlılık Dergisi* 2006; Sayı 7: s.24-30.

Yüksel, N. (1994) *Üniversite Öğrencileri Arasında Madde Kullanımı. Türk Psikiyatri Dergisi*, Cilt 5, Sayı 4.

Zaman Gazetesi. (2004). Web: <http://www.zaman.com.tr/?bl=haberler.htm>,2004. 13.09.2009 tarihinde alınmıştır.

EKLER**EK NO:**

1.Kişisel Bilgi ve Gençlerin Madde Bağımlılığı İle İlgili Görüş Belirleme Ölçeği

2.İzin Yazısı

Ek 1-Kişisel Bilgi Ve Anket Formu

Gazi Üniversitesi

Gençlerin Madde Bağımlılığı İle İlgili Görüş Belirleme Ölçeği

Sevgili öğrenci;

Bu anket “Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Birinci Sınıf Öğrencilerinin Madde Bağımlılığı İle İlgili Görüşleri” adlı araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılacaktır. Anket iki bölümden oluşmaktadır. Üniversitemizin madde bağımlılığı hakkındaki görüşleri senin bu ankete vereceğin cevaplarla belirlenecektir. Bu amaçla madde bağımlılığı ile ilgili görüşlerinin yorumlanacağı bu soruları, aşağıdaki derecelendirmeyi kullanarak, kendine en uygun olan seçeneği (X) ile işaretlemeni ve her ifade için sadece birer işaretleme yapmanı, boş bırakmamayı rica ederim. Bağımlılık yapıcı maddelerin kapsamı, bu çalışma için sigara, alkol ve uyuşturucu maddeleridir. Görüşlerinin sağlıklı sonuçlar vermesi açısından sorulara içtenlikle cevap vereceğine inanıyorum. Katkıların için teşekkür ederim.

Gülistan AKPINAR

1. BÖLÜM (Kişisel Bilgiler)

I. Cinsiyetiniz:

1 ( ) Erkek   2 ( ) Kız

II. Mezun olduğunuz lise:

1 ( ) Anadolu Lisesi   2 ( ) Teknik Lise   3 ( ) Meslek Lisesi

4 ( ) Özel Yabancı Lise   5 ( ) Özel Türk lisesi   6 ( ) Düz Lise

7 ( ) Fen Lisesi   8 ( ) Süper Lise

* Lütfen mezun olduğunuz lisenin adını belirtiniz.....

III. Üniversiteden Önceki Yaşam Alanınız:

a. Üniversiteye başlamadan önce nerede yaşıyordunuz?

1 ( ) Köyde   2 ( ) Beldede   3 ( ) Kasabada   4 ( ) Şehirde

b. Üniversiteye başlamadan önce hangi bölgede yaşıyordunuz?

1 ( ) Marmara   2 ( ) Akdeniz   3 ( ) Doğu Anadolu   4 ( ) Ege

5 ( ) Karadeniz   6 ( ) İç Anadolu   7 ( ) Güneydoğu Anadolu   8 ( ) Yurt Dışında

IV. Şu an ki Yaşam Alanın

1 ( ) Ailemin yanında   2 ( ) Özel öğrenci yurdu   3 ( ) Devlet öğrenci yurdu

4 ( ) Akrabalarımın yanında   5 ( ) Tek başına evde   6 ( ) Arkadaşlarla evde

V. Sınıfınız

1 ( ) 1. sınıf   2 ( ) 2. sınıf   3 ( ) 3. sınıf   4 ( ) 4. sınıf   5 ( ) 5. sınıf

VI. Gazi Eğitim Fakültesinde okuduğunuz anabilim dalı

Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü

1 ( ) Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı

Eğitim Bilimleri Bölümü

2 ( ) Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı

Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü

3 ( ) Müzik Eğitimi Anabilim Dalı

4 ( ) Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı

İlköğretim Bölümü

5 ( ) Okulöncesi Eğitimi Anabilim Dalı

6 ( ) Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı

7 ( ) Fen Bilgisi Eğitimi Anabilim Dalı

8 ( ) İlköğretim Matematik Anabilim Dalı

9 ( ) Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı

Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanları Eğitimi Bölümü

10 ( ) Matematik Eğitimi Anabilim Dalı

11 ( ) Fizik Eğitimi Anabilim Dalı

12 ( ) Kimya Eğitimi Anabilim Dalı

13( ) Biyoloji Eğitimi Anabilim Dalı

Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Bölümü

14( ) Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı

15( ) Felsefe Grubu Eğitimi Anabilim Dalı

16( ) Tarih Eğitimi Anabilim Dalı

17( ) Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Anabilim Dalı

Özel Eğitim Bölümü

18( ) Zihinsel Engelliler Eğit. Anabilim Dalı

19( ) Görme Engelliler Eğit. Anabilim Dalı

Türkçe Eğitimi Bölümü

20( ) Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı

Yabancı Diller Eğitimi Bölümü

21( ) Alman Dili Eğitimi Anabilim Dalı

22( ) Arap Dili Eğitimi Anabilim Dalı

23( ) Fransız Dili Eğitimi Anabilim Dalı

24( ) İngiliz Dili Eğitimi Anabilim Dalı

VII. Ekonomik Durumunuz

a. Aşağıdakilerden hangisi ailenizin ekonomik gelirini yansıtıyor?

1( ) 0-650 TL   2( ) 651-1300TL   3( ) 1301-1950TL

4( ) 1951-2600TL   5( ) 2601TL ve üzeri

b. Anneniz çalışıyor mu?

1( ) Evet 2( ) Hayır 3( ) Emekli 4( ) Diğer

Evet ise işini yazınız...

c. Babanız çalışıyor mu?

1( ) Evet 2( ) Hayır 3( ) Emekli 4( ) Diğer

Evet ise işini yazınız...

d. Öğrenci olarak ortalama aylık gideriniz ne kadar?

1( ) 0-250 TL

2( ) 251-500 TL

3( ) 501-750 TL

4( ) 751-1000 TL

5( ) 1001 TL ve üzeri

Aile Durumunuz

a. Aşağıdakilerden hangisi ailenizi tanımlamaktadır?

1( ) Anne-baba birlikte yaşıyor

2( ) Anne-baba ayrı

3( ) Anne vefat etti, baba yaşıyor

4( ) Baba vefat etti, anne yaşıyor

5( ) Anne-baba vefat etti

b. Aşağıdakilerden hangisi aile bireylerinizle olan ilişki biçiminizi daha iyi tanımlar?

1( )Çok yakın 2( )Yakın 3( )Normal 4( )Mesafeli 5( )Çok mesafeli

c. Aşağıdakilerden hangisi anne babanızın eğitim durumunu yansıtıyor?

	<u>Babanızın eğitim düzeyi</u>	<u>Annenizin eğitim düzeyi</u>
1 Okuma yazma bilmiyor	( )	( )
2 Okuma yazma biliyor	( )	( )
3 İlkokula devam etmiş veya mezunu	( )	( )
4 Ortaokula devam etmiş veya mezunu	( )	( )
5 Liseye(lise dengi) devam etmiş veya mezunu ( )	( )	( )
6 Yüksekokula devam etmiş veya mezunu ( )	( )	( )
7 Üniversiteye devam etmiş veya mezunu ( )	( )	( )
8 Lisansüstü Eğitime devam etmiş veya mezunu ( )	( )	( )
9 Bilmiyorum	( )	( )

2.BÖLÜM (Gençlerin Madde Bağımlılığı İle İlgili Görüş Belirleme Ölçeği)

		Tamamen	Katılıyorum	Az Katılıyorum	Katılmıyorum	Katılmıyorum
		5	4	3	2	1
<i>Kişinin bağımlılık yapıcı madde (sigara, alkol veya uyuşturucu) bağımlısı olma nedeninin;</i>						
1	Sosyal çevre veya arkadaşlarından kaynaklandığını düşünüyorum.					
2	Merak olduğunu düşünüyorum.					
3	Özenti olduğunu düşünüyorum.					
4	Bir gruba ait olmak için kaynaklandığını düşünüyorum.					
5	Eğlence amaçlı olduğunu düşünüyorum.					
6	Medyanın özendirici yayınlarından kaynaklandığını düşünüyorum.					
7	Çevresine uyum sağlama isteği ve özgüven arayışı çabasıdan kaynaklandığını düşünüyorum.					
8	Kendini daha büyümüş gibi hissetmek için kaynakladığını düşünüyorum.					
<i>Bağımlılık yapıcı madde (sigara, alkol veya uyuşturucu) ;</i>						
9	Bağımlılık yapıcı maddelerin uzun süreli kullanımının, kişiye biyolojik zarar verdiğini düşünüyorum.					

10	Bağımlılık yapıcı maddelerin insanlara sosyal ve maddi anlamda zarar verdiğini düşünüyorum.					
11	Bağımlılık yapıcı maddelerin başta gelen olumsuzluğunun zehirlenmeler ve bu yolla gelen ölümler olduğunu düşünüyorum.					
12	Bağımlılık yapıcı maddeleri kullanan kişilerin yakınındaki kişileri olumsuz etkilediğini düşünüyorum.					
13	Bağımlılık yapıcı maddelerin en büyük tahribatının beyin ve merkezi sinir sistemi üzerinde olduğunu düşünüyorum.					
14	Bağımlılık yapıcı maddelere maruz kalma süresi arttıkça kişinin gördüğü zararın da arttığını düşünüyorum.					
15	Alkol ve uyuşturucu madde kullanan kişilerin pişman olunabilecek davranışlar (tartışma, kavga, kaza ve yaralama, para veya değerli eşya çalma gibi...) sergileyebileceğini biliyorum.					
		Katılıyorum	Katılıyorum	Az Katılıyorum	Katılmıyorum	Katılmıyorum

		5	4	3	2	1
Bağımlılık yapıcı madde (sigara, alkol veya uyuşturucu) ;						
16	Daha önce, merak etmediğim için bağımlılık yapan maddeleri kullanmadım.					
17	Daha önce, inançlarıma ters olduğu için bağımlılık yapan maddeleri kullanmadım.					
18	Daha önce, korktuğum için bağımlılık yapan maddeleri kullanmadım.					
19	Daha önce, zararlarını bildiğim için bağımlılık yapan maddeleri kullanmadım.					
20	Bağımlılık yapan maddeler hakkında bilgilendirme ya da önleme programına katılmak isterim.					
21	Bağımlılık yapan maddeler hakkında radyo, televizyon, kitap, dergilerden veya internetten güncel bilgileri takip ediyorum.					
22	Bağımlılık yapan maddeler konusunda çalışmaları olan kurumlar (AMATEM, YEŞİLAY...) hakkında bilgi sahibiyim.					
23	Üniversitemizde bağımlılık yapan maddeler konusunda bir seçmeli ders açılmış olsa, bu dersi almak isterim.					
24	Madde bağımlılığından korunma yolları hakkında görüşlerin nelerdir?					
25	Bağımlılık yapıcı maddelerin kullanıldığı ortamlar hakkında görüşlerin nelerdir?					

Ek-2.İzin Yazısı

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
(Öğrenci İşleri Dairesi Başkanlığı)

SAYI : B.30.2.GÜN.0.72.01.38/6073-21036
KONU: İzin

21.12/2009

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İLGİ : a) 06/11/2009 tarih ve B.30.2.GÜN.0.44.72.00/9362 sayılı yazınız.
b) Üniversitemiz Gazi Eğitim Fakültesi Dekanlığı'nın 15 Aralık 2009 tarih ve B.30.2.GÜN.0.12.72.02/8308 sayılı yazısı.

Enstitünüz Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitiminin Sosyal ve Tarihi Temelleri Bilim Dalı Yüksek Lisans programı öğrencisi Gülistan AKPINAR'ın, Prof.Dr.Ülker AKKUTAY'ın danışmanlığında yürüttüğü "Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Birinci Sınıf Öğrencilerinin Madde Bağımlılığı İle İlgili Görüşleri" konulu tez çalışmasının anket uygulamasını yapabilmesine izin verilmesi hakkındaki ilgi yazınız, anket çalışması yapılacak Üniversitemiz Gazi Eğitim Fakültesi Dekanlığına iletilmiş olup; alınan cevabi ilgi (b) yazı ilişikte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi rica ederim.

Prof. Dr. Duran ALTIPARMAK
Rektör Yardımcısı

Ek :
-İlgi (b) yazı (1 sayfa)

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
GAZİ EĞİTİM FAKÜLTESİ DEKANLIĞI

SAYI : B.30.2.GÜN.0.12.72.02/ 8308
KONU : İzin

15 Aralık 2009

GAZİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Dairesi Başkanlığına

İLGİ: 23 Kasım 2009 tarih ve B.30.2.GÜN.0.72.01.38/5679-19271 sayılı yazınız.

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitimin Sosyal ve Tarihi Temelleri Bilim Dalı, Yüksek Lisans programı öğrencisi Gülistan AKPINAR'ın Prof.Dr.Ülker AKKUTAY'ın danışmanlığını yürüttüğü "Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Birinci Sınıf Öğrencilerinin Madde Bağımlılığı İle İlgili Görüşleri" konulu tezi Fakültemiz Bölüm Başkanlıklarının görüşleri doğrultusunda uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi saygılarımla rica ederim.

M. Safran
Prof.Dr.Mustafa SAFRAN
DEKAN